

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder för elektroniska bevis

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att det stiftas en lag om europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder för elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden och en lag om fastställande av harmoniserade regler för att utse utsedda verksamhetsställen och rättsliga ombud för insamling av elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden. I propositionen föreslås det dessutom ändringar i lagen om verkställighet av böter.

Syftet med propositionen är att utfärda bestämmelser som kompletterar den förordning av Europaparlamentet och rådet som gäller gränsöverskridande inhämtande av elektroniska bevis och att genomföra det direktiv som gäller förfarandet.

Enligt propositionen ska det i regel vara förundersökningsmyndigheterna som i Finland är behöriga att utfärda europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder. Åklagaren eller domstolen ska godkänna dessa order. I fråga om förfarandet för verkställighet av order som kommer till Finland ska det i regel vara polisen som är behörig myndighet, men också de rättsliga myndigheternas deltagande i förfarandet har säkerställts till behövliga delar. När det gäller påförande av påföljder ska det påföljdskollegium som inrättas vid Polisstyrelsen vara behörig myndighet.

Enligt propositionen ska en tjänsteleverantör som erbjuder tjänster i unionen och som är etablerad i Finland eller som erbjuder tjänster i Finland utse ett verksamhetsställe eller ett rättsligt ombud. Transport- och kommunikationsverket ska vara den centralmyndighet som avses i direktivet, och verket ska också svara för påförandet av påföljdsavgift.

Vidare föreslås det att nya påföljdsavgifter fogas till lagen om verkställighet av böter.

Lagarna avses träda i kraft den 18 augusti 2026 i fråga om de bestämmelser som kompletterar förordningen och den 18 februari 2026 i fråga om genomförandet av direktivet, samtidigt som de nämnda EU-rättsakterna börjar tillämpas.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING.....	5
1 Bakgrund och beredning.....	5
1.1 Bakgrund.....	5
1.2 Beredning.....	5
1.2.1 Beredningen av EU-rättsakten.....	5
1.2.2 Beredningen av propositionen	7
2 EU-rättsaktens målsättning, nuläge och bedömning av nuläget.....	7
2.1 Förordningen om e-evidence	7
2.1.1 Förordningens innehåll och målsättning.....	7
2.1.2 Centrala exempel på förfarandet enligt förordningen om evidence	82
2.1.2.1 Utlämnande- och bevarandeorder som utfärdats i Finland (artikel 4).....	82
2.1.2.2 Utlämnandeorder riktad till en finländsk tjänsteleverantör (artikel 10)	83
2.1.2.3 Order som förutsätter notifiering (artikel 8)	83
2.1.2.4 Verkställighetsförfarande (artikel 16).....	84
2.1.2.5 Förfarandet för ny prövning (artikel 17).....	85
2.2 Direktivet om e-evidence.....	86
2.2.1 Direktivets innehåll och målsättning	86
3 Förslagen och deras konsekvenser	101
3.1 De viktigaste förslagen	101
3.1.1 Inledning.....	101
3.1.2 Förordningen om e-evidence	101
3.1.3 Direktivet om e-evidence.....	102
3.2 De huvudsakliga konsekvenserna.....	104
3.2.1 Förordningen om e-evidence	104
3.2.1.1 Inledning	104
3.2.1.2 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet	104
3.2.1.3 Ekonomiska konsekvenser.....	109
3.2.1.4 Konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna	110
3.2.2 Direktivet om e-evidence.....	113
3.2.2.1 Inledning	113
3.2.2.2 Påföljdsavgifter.....	113
3.2.2.3 Konsekvenser för Transport- och kommunikationsverket	114
3.2.2.4 Konsekvenser för Rättsregistercentralen	115
3.2.3 Förordningen och direktivet om e-evidence	115
3.2.3.1 Konsekvenser för företagen.....	115
3.2.3.2 Konsekvenser för den offentliga ekonomin sammanlagt	118
4 Alternativa handlingsvägar, andra medlemsstaters planer och övrig internationell reglering	119
4.1 Förordningen om e-evidence	119
4.1.1 Verkställande myndighet enligt artikel 8 i förordningen.....	119

4.1.2 Verkställande myndighet, dess uppgifter och verkställighetsförfarandet enligt artikel 16	122
4.1.3 Påföljdsavgift, påförande av påföljdsavgift och påföljdskollegium	123
4.1.4 Alternativ tolkning av förordningens bestämmelser om verkställande myndighet	126
4.1.4.1 Alternativ A: domstolen	127
4.1.4.2 Alternativ B: polisen	127
4.1.4.3 Alternativ C: åklagaren	128
4.1.5 De ekonomiska konsekvensernas storleksordning	129
4.2 Direktivet om e-evidence	130
4.2.1 Införlivande av direktivet i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation	130
4.2.2 Centralmyndighet enligt artikel 6 i direktivet om e-evidence	130
4.2.3 Påföljdsavgift	134
4.3 Handlingsmodeller som används eller planeras i andra medlemsstater	135
4.3.1 Allmänt	135
4.3.2 Sverige	135
4.3.2.1 Förordningen om e-evidence	135
4.3.2.2 Direktivet om e-evidence	136
4.3.2.3 Sanktioner	137
4.4 Övrig relevant internationell rätt	137
4.4.1 Det andra tilläggsprotokollet till Budapestkonventionen	137
4.4.2 Avtalsförhandlingarna mellan EU och USA om gränsöverskridande tillgång till elektroniska bevis	138
5 Remissvar	139
6 Specialmotivering	141
6.1 Lag om europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder för elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden	141
6.2 Lagen om fastställande av harmoniserade regler för att utse utsedda verksamhetsställen och rättsliga ombud för insamling av elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden	160
6.3 Lagen om verkställighet av böter	169
7 Bestämmelser på lägre nivå än lag	169
8 Ikraftträdande	170
9 Verkställighet och uppföljning	171
9.1 Förordningen om e-evidence	171
9.2 Direktivet om e-evidence	171
10 Förhållande till andra propositioner	171
10.1 Samband med andra propositioner	171
10.2 Förhållandet till budgetpropositionen	172
11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	172
11.1 Inledning	172
11.2 Behöriga myndigheter	173

11.2.1 Finska myndigheter som har behörighet att utfärda europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder	173
11.2.2 Myndighet som är behörig att verkställa en europeisk utlämnandeorder enligt artikel 8 i förordningen om e-evidence.....	174
11.2.3 Verkställande myndighet för europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder	175
11.2.4 Myndigheternas uppgifter och tjänsteleverantörens ställning	176
11.3 Effektiva rättsmedel	177
11.3.1 Effektiva rättsmedel mot en order	177
11.3.2 Besvärshöjning	178
11.3.3 Om de högsta laglighetsövervakarnas uppgifter.....	180
11.4 Administrativa påföljdsavgifter av straffkaraktär.....	180
11.4.1 Förordningen och -direktivet om e-evidence samt det nationella handlingsutrymmet	180
11.4.2 Valet av sanktionstyp.....	181
11.4.3 Bedömning av bestämmelserna om påföljdsavgift	182
11.4.3.1 Laglighetsprincipen och exaktheten	182
11.4.3.2 Påföljdsavgiftens proportionalitet.....	183
11.4.3.3 Påföljdsavgift för myndighet	186
11.4.3.4 Rättsskyddskraven i fråga om påföljdsavgifterna.....	186
11.4.3.5 Påföljdskollegiet	187
11.5 Sekretess och tystnadsplikt	188
11.6 Skydd för privatlivet och rätt till information.....	189
11.6.1 Avvikelse från skyldigheten att informera användaren	189
11.6.2 Myndigheternas rätt att få uppgifter	191
11.6.2.1 Centralmyndighetens rätt till information	191
11.6.2.2 Påföljdskollegiets rätt att få information	193
11.7 Åland.....	193
LAGFÖRSLAG.....	195
1. Lag om europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder för elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden.....	195
2. Lag om fastställande av harmoniserade regler för att utse utsedda verksamhetsställen och rättsliga ombud för insamling av elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden	204
3. Lag om ändring av 1 § i lagen om verkställighet av böter	208
BILAGOR	210
PARALLELLTEXT	210
3. Lag om ändring av 1 § i lagen om verkställighet av böter	210
FÖRORDNINGSUTKAST	211
Justitieministeriets förordning om ändring av 1 och 2 § i justitieministeriets förordning om handläggning av häktningsärenden och andra brådskande ärenden vid tingsrätter i vissa fall	211

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Europaparlamentet och rådet antog den 12 juli 2023 förordning (EU) 2023/1543 om europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder för elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden och för verkställighet av fängelsestraff eller annan frihetsberövande åtgärd till följd av straffrättsliga förfaranden (nedan förordningen om e-evidence eller förordningen). Förordningen trädde i kraft den 1 augusti 2023 och den tillämpas från och med den 18 augusti 2026.

Europaparlamentet och rådet antog den 12 juli 2023 direktivet (EU) 2023/1544 om fastställande av harmoniserade regler för att utse utsedda verksamhetsställen och rättsliga ombud för insamling av elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden (nedan direktivet om e-evidence eller direktivet). Direktivet trädde i kraft den 1 augusti 2023 och det ska genomföras nationellt senast den 18 februari 2026.

Förordningen och direktivet är en del av de åtgärder som godkändes av kommissionen den 17 april 2018 och som syftar till att vidta åtgärder för att begränsa terroristers och andra brottslingars handlingsmetoder och -utrymme.

I förordningen anges hur och under vilka villkor en behörig myndighet i en medlemsstat kan ålägga leverantörer som tillhandahåller tjänster inom Europeiska unionen att lämna ut eller bevara sådant specifikt material i elektronisk form som tjänsteleverantören innehar för att användas som bevismaterial i ett pågående straffrättsligt förfarande. Det kan exempelvis vara fråga om uppgifter om innehållet i e-post eller om överföringsinformation. Avsikten med förordningen är inte att påverka de interna förfarandena i medlemsstaterna när det är fråga om den behöriga myndighetens rätt att ålägga en tjänsteleverantör i samma medlemsstat att lämna ut uppgifter.

I direktivet föreskrivs om fastställande av harmoniserade regler för att utse utsedda verksamhetsställen och rättsliga ombud för insamling av elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden.

1.2 Beredning

1.2.1 Beredningen av EU-rättsakten

Den 17 april 2018 lade kommissionen fram ett förslag (COM(2018) 225 final) till Europaparlamentets och rådets förordning om europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder för elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden och för verkställighet av fängelsestraff eller annan frihetsberövande åtgärd till följd av straffrättsliga förfarande. Förslaget till förordning åtföljdes av ett förslag till direktiv om harmoniserade regler för att utse rättsliga ombud för insamling av elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden (COM(2018) 226 final).

Statsrådet överlämnade en skrivelse om förslagen U 33/2018 rd och kompletterande skrivelser UJ 28/2018 rd, UJ 42/2018 rd, UJ 53/2020 rd och UJ 17/2022 rd. Riksdagens grundlagsutskott gav utlåtandena GrUU 23/2018 rd och GrUU 41/2018 rd, lagutskottet utlåtandena LaUU

16/2018 rd, LaUU 29/2018 rd, LaUU 35/2018 rd och LaUU 2/2021 rd, förvaltningsutskottet utlåtandena FvUU 18/2018 rd, FvUU 33/2018 rd, FvUU 44/2018 rd och FvUU 7/2021 rd samt kommunikationsutskottet utlåtandena KoUU 16/2018 rd, KoUU 36/2018 rd och KoUU 6/2021 rd i ärendet.

I förhandlingarna om utkastet till förordning ansåg Finland att målen för förslagen var positiva, med beaktande av att den tekniska utvecklingen har förändrat formerna av brottslighet och haft en betydande inverkan på möjligheterna att utreda brott. Finland ansåg att det var viktigt att fortsätta arbetet med att förbättra tillgången till elektroniska bevis, särskilt i gränsöverskridande informationsinsamlingssituationer. Samtidigt ansågs det dock vara viktigt att se till att skyddet för personuppgifter och andra grundläggande rättigheter tryggas på ett adekvat sätt, och att staters suveränitet beaktas.

Förhandlingarna om den föreslagna förordningen var en utmaning för Finland. Slutligen röstade Finland emot antagandet av utkastet till förordning. Trots Finlands reservationer godkändes utkastet till förordning. I samband med röstandet mot förslaget gav Finland ett uttalande ([Finlands utlåtande s. 8](#)). Enligt uttalandet ansåg Finland att notifieringsmekanismen inklusive grunderna för avslag enligt förordningen var otillräckliga.

Finlands reserverade inställning till förordningen grundade sig på de ovannämnda utlåtandena av riksdagens utskott. Det slutliga resultatet av utkastet till förordning motsvarade inte det som grundlagsutskottet och lagutskottet förutsatte i sina utlåtanden.

Finlands reserverade inställning grundade sig först och främst på att den grundläggande lösningen som antagits i utkastet till förordning ansågs vara problematisk. Med den grundläggande lösningen avses direkt kontakt mellan den medlemsstat som utfärdar order och tjänsteleverantörerna, vilket innebär ett relativt omfattande ansvar och en relativt oberoende ställning för tjänsteleverantörerna. Tjänsteleverantörerna tilldelades uppgifter som skulle innefatta rättslig bedömning som traditionellt förbehållits den behöriga myndigheten i den mottagande staten. Grundlagsutskottet ansåg att de uppgifter som tilldelats tjänsteleverantörer i regleringen och deras relativt oberoende ställning var problematiska ur ett konstitutionellt perspektiv. Med beaktande av tillgodoseendet av grundläggande rättigheter och regleringen enligt 124 § i grundlagen betonade utskottet ställningen för myndigheterna i den medlemsstat där information begärs från tjänsteleverantören (GrUU 23/2018 rd, s. 4). Grundlagsutskottet ansåg att befogenheten för myndigheterna i tjänsteleverantörens hemvistland att ingripa i de bestämmelser som avses i förordningen var ganska begränsad både till sitt tillämpningsområde och innehåll, varför förordningen bör förutsätta att en order som utfärdats av en myndighet i en annan medlemsstat om lagring eller utlämnande av uppgifter ska bedömas av myndigheten i den medlemsstat där tjänsteleverantören ombeds att lämna information (GrUU 41/2018 rd, s. 2–3).

Lagutskottet konstaterade i sina utlåtanden att den föreslagna förordningen överför uppgifter som rör bedömningen av förfrågningar till tjänsteleverantörer och placerar dem i första hand i en ställning som en myndighet som hanterar rättsliga frågor. Utskottet ansåg också att det föreslagna relativt omfattande ansvaret för tjänsteleverantörer vid rättslig prövning vid mottagande av informationsförfrågningar var problematiskt. Lagutskottet ansåg att den föreslagna regleringsmodellen var problematisk bland annat av rättssäkerhetsskäl. Utskottet ansåg att det var viktigt att ett beslut om lagring eller utlämnande av uppgifter som lämnats in av en myndighet i en annan medlemsstat bedöms av myndigheten i den stat där informationen

begärs från tjänsteleverantören. I sitt utlåtande ansåg utskottet att den verksamhetsmodell som ingick i den föreslagna förordningen avseende kontakt mellan en myndighet i en annan medlemsstat och en tjänsteleverantör därför inte var ändamålsenlig (LaUU 16/2018 rd och LaUU 29/2018 rd).

Lagutskottet ansåg det vara viktigt att säkerställa att förslagen inte skapar en situation där tröskeln för användning av en viss utredningsåtgärd i en medlemsstat skulle vara annorlunda i gränsöverskridande situationer än i en brottsundersökning som äger rum inom staten. Utskottet betonade att förordningen inte bör möjliggöra en situation där myndigheternas befogenheter gentemot en tjänsteleverantör som är belägen i Finland skulle vara mer omfattande än de finska nationella myndigheternas befogenheter i liknande situationer baserat på nationell rätt. Den slutliga regleringen får inte leda till att brottsbekämpande myndigheter i en annan medlemsstat har möjlighet att få information som omfattas av sekretessen för finländares privatliv och kommunikation när detta inte är tillåtet enligt Finlands grundlag eller Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (LaUU 29/2018 rd).

Även förvaltningsutskottet uppmärksammade i sina utlåtanden att förslaget till förordning gav ett relativt stort ansvar för tjänsteleverantörer vid rättslig prövning i verkställandet av en order som utfärdats av en myndighet i en annan medlemsstat. (FvUU 44/2018 rd). Förvaltningsutskottet ansåg att det var viktigt att säkerställa att den föreslagna regleringen inte leder till att en brottsbekämpande myndighet i en annan medlemsstat har möjlighet att få information som omfattas av förordningens tillämpningsområde och som omfattas av sekretessen för finländares privatliv och kommunikation från en tjänsteleverantör mer effektivt än en nationell myndighet i en brottsundersökning som pågår inom staten. Utskottet konstaterade också att en sådan situation var ohållbar med tanke på skyddet för personuppgifter (FvUU 33/2018 rd).

1.2.2 Beredningen av propositionen

Justitieministeriet tillsatte den 17 november 2023 en arbetsgrupp för att bereda de lagstiftningsändringar som förordningen och direktivet förutsätter. Arbetsgruppens mandatperiod fastställdes till 1.12.2023–31.12.2024 och dess uppgift var att utarbeta sitt förslag i form av en regeringsproposition. Mandatperioden förlängdes till den 31 mars 2025.

Arbetsgruppen bestod av representanter för justitieministeriets avdelning för kriminalpolitik och straffrätt samt avdelning för demokrati och offentlig rätt, inrikesministeriet, Domstolsverket, Åklagarmyndigheten, Helsingfors tingsrätt, Centrankriminalpolisen och Finlands Advokater. Under beredningen hörde arbetsgruppen sakkunniga från Kommunikationsministeriet, Transport- och kommunikationsverket, Gränsbevakningsväsendet och Tullen.

2 EU-rättsaktens målsättning, nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Förordningen om e-evidence

2.1.1 Förordningens innehåll och målsättning

Förordningen om e-evidence reglerar gränsöverskridande tillgång till elektroniska bevis för behöriga myndigheter i EU:s medlemsstater. Inhämtande av information enligt förordningen innebär i regel direkt kontakt mellan de behöriga myndigheterna i EU:s medlemsstater och en

privat tjänsteleverantör som omfattas av förordningens tillämpningsområde och är etablerad i en annan EU-medlemsstat.

Förordningen om e-evidence är direkt tillämplig reglering och kräver, till skillnad från direktiv, inte nationellt genomförande. Förordningen förutsätter och möjliggör dock stiftande av nationell kompletterande lagstiftning i vissa avseenden. I propositionen anses det motiverat att, i den utsträckning förordningen om e-evidence förutsätter kompletterande nationell regle-ring, föreskriva om detta i den nya lagen om europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder för elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden.

Det föreslås att det nationella handlingsutrymme som förordningen tillåter ska utnyttjas vid utnämning av myndigheter, eftersom förordningen på vissa villkor lämnar öppet vilka myndigheter medlemsstaterna kan utnämna. Även i övrigt och med hänsyn till det nationella handlingsutrymme som förordningen tillåter föreslås att handlingsutrymmet ska användas i den utsträckning det är motiverat och med beaktande av gällande nationell lagstiftning i enlighet med grundlagen.

Kapitel Mål, tillämpningsområde och definitioner

Enligt *1 punkten första stycket* i **artikel 1** i förordningen fastställs i denna förordning regler enligt vilka en myndighet i en medlemsstat i straffrättsliga förfaranden får utfärda en europeisk utlämnandeorder eller en europeisk bevarandeorder och därigenom beordra en tjänsteleverantör som erbjuder tjänster i unionen och som har ett verksamhetsställe i en annan medlemsstat, eller, om den inte har något verksamhetsställe, är representerad av ett rättsligt ombud i en annan medlemsstat, att lämna ut eller att bevara elektroniska bevis, oavsett var uppgifterna finns.

Enligt *andra stycket i punkten* påverkar förordningen inte de nationella myndigheternas befogenheter att rikta sig till tjänsteleverantörer som har ett verksamhetsställe eller är representerade på deras territorium i syfte att säkerställa att dessa följer nationella åtgärder liknande dem som avses i första stycket.

Den direkta kontakt med privata tjänsteleverantörer som avses i mekanismen för inhämtande av information enligt förordningen skiljer sig från andra EU-mekanismer för ömsesidigt erkännande inom straffrättsligt samarbete, vilka också bygger på principen om ömsesidigt förtroende. Förfarandet enligt dessa andra mekanismer, liksom gränsöverskridande inhämtande av elektroniska bevis, bygger på samarbete mellan behöriga myndigheter.

Enligt *2 punkten* i artikeln får utfärdande av en europeisk utlämnandeorder eller en europeisk bevarandeorder också begäras av en misstänkt eller en tilltalad, eller av en försvarare för denna persons räkning, inom ramen för de rättigheter som är tillämpliga på försvaret och i överensstämmelse med nationell straffprocessrätt.

I 3 kap. 7 § i den finska förundersökningslagen (805/2011) finns bestämmelser om åtgärder som parterna begär. Förhör ska hållas och andra förundersökningsåtgärder vidtas genom beslut av undersökningsledaren på begäran av en part, om de kan ha betydelse för saken och om de inte orsakar kostnader som är oskäligen med hänsyn till ärendets art. När målet har överförs till åklagaren beslutar åklagaren om åtgärderna.

Enligt 3 punkten i artikeln får förordningen inte medföra någon ändring av skyldigheten att respektera de grundläggande rättigheter och rättsprinciper som återges i stadgan och i artikel 6 i EU-fördraget (nedan FEU), och alla skyldigheter som är tillämpliga på brottsbekämpande myndigheter eller rättsliga myndigheter i detta avseende ska kvarstå opåverkade. Förordningen ska dessutom tillämpas utan att det påverkar tillämpningen av grundläggande principer, särskilt yttrande- och informationsfriheten, inbegripet mediernas frihet och mångfald, respekten för privatlivet och familjelivet, skyddet av personuppgifter och rätten till ett effektivt rättsligt skydd.

Enligt skäl 10 i ingressen till förordningen är förordningen förenlig med de grundläggande rättigheter och de principer som erkänns i artikel 6 i FEU och i stadgan, i internationell rätt och i internationella avtal i vilka unionen eller samtliga medlemsstater är part, inbegripet Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (nedan *Europakonventionen*), samt i medlemsstaternas konstitutioner inom deras respektive tillämpningsområde.

Enligt skäl 11 bör dessutom ingenting i förordningen tolkas som ett förbud för en verkställande myndighet att vägra en europeisk utlämnandeorder om det på grundval av objektiva faktorer finns skäl att tro att den europeiska utlämnandeordern har utfärdats för att lagföra eller straffa en person på grund av dennes kön, ras eller etniska ursprung, religion, sexuella läggning eller könsidentitet, nationalitet, språk eller politiska uppfattning eller att den berörda personens ställning skulle kunna skadas av något av dessa skäl.

Enligt skäl 12 bygger förfarandet med elektroniska bevis på principen om ömsesidigt förtroende mellan medlemsstaterna och en presumtion om att medlemsstaterna respekterar unionsrätten, rättsstatens principer och i synnerhet de grundläggande rättigheterna, som utgör avgörande delar av unionens område med frihet, säkerhet och rättvisa. Ett sådant förfarande gör det möjligt för nationella behöriga myndigheter att översända sådana order direkt till tjänsteleverantörer.

I artikeln definieras förordningens innehåll. Artikeln förutsätter inte kompletterande nationell lagstiftning.

Enligt **artikel 2**, som gäller tillämpningsområde, är förordningen tillämplig på tjänsteleverantörer som erbjuder tjänster i unionen (*1 punkten*). Europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder får utfärdas endast inom ramen för, och för tillämpning i, straffrättsliga förfaranden. Dessutom får order utfärdas på basis av straffrättsligt förfarande för verkställighet av fängelsestraff eller annan frihetsberövande åtgärd i minst fyra månader som inte beslutats genom en dom där personen inte var personligen närvarande vid förhandlingen, i fall där den dömda personen undandragit sig lagförelse. Sådana order får också utfärdas i förfaranden som rör brott för vilka en juridisk person skulle kunna ställas till ansvar eller bestraffas i den utfärdande staten (*2 punkten*).

Europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder får utfärdas endast för uppgifter som hänför sig till de tjänster som avses i artikel 3.3 och som erbjuds i unionen (*3 punkten*). Förordningen är inte tillämplig på förfaranden som inletts i syfte att ge en annan medlemsstat eller ett tredjeland ömsesidig rättslig hjälp (*4 punkten*).

I artikel 3.3 i förordningen, som det hänvisas till i punkt 3 i artikeln, definieras vad som avses med ”tjänsteleverantör”.

I anslutning till denna artikel måste även skälen 20 och 22–24 i förordningen beaktas. Till exempel när det gäller skäl 24 är det viktigt att uppmärksamma att en europeisk utlämnandeorder och en europeisk bevarandeorder endast får utfärdas för specifika straffrättsliga förfaranden rörande ett specifikt brott som redan har ägt rum, dvs. den är tillämplig på undersökningsfasen av brott. Det är också möjligt att utfärda order för att till exempel verkställa ett ovillkorligt fängelsestraff.

Enligt skäl 101 i ingressen gäller förordningen inte Danmark, som har en särskild status med avseende på åtgärder som föreslås inom området för frihet, säkerhet och rättvisa, i enlighet med protokollen som fogas till fördraget om Europeiska unionen och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (nedan EUF-fördraget).

Artikeln är direkt tillämplig och förutsätter inte kompletterande nationell lagstiftning.

Artikel 3 i förordningen innehåller definitioner. I punkterna 1 och 2 i artikeln definieras europeisk utlämnandeorder och europeisk bevarandeorder.

Med europeisk utlämnandeorder avses ett beslut som förelägger utlämnande av elektroniska bevis vilket utfärdats eller godkänts av en rättslig myndighet i en medlemsstat i enlighet med artikel 4.1, 4.2, 4.4 och 4.5 och riktas till ett utsett verksamhetsställe eller ett rättsligt ombud för en tjänsteleverantör som erbjuder tjänster i unionen, om det utsedda verksamhetsstället eller det rättsliga ombudet befinner sig i en annan medlemsstat som är bunden av denna förordning. Med europeisk bevarandeorder avses ett beslut som förelägger bevarande av elektroniska bevis i avvaktan på en efterföljande framställan om utlämnande, som utfärdas eller godkänns av en rättslig myndighet i en medlemsstat i enlighet med artikel 4.3, 4.4 och 4.5 och riktas till ett utsett verksamhetsställe eller ett rättsligt ombud för en tjänsteleverantör som erbjuder tjänster i unionen, om det utsedda verksamhetsstället eller det rättsliga ombudet befinner sig i en annan medlemsstat som är bunden av denna förordning.

Enligt skäl 19 i ingressen till förordningen bör förordningen endast reglera insamling av uppgifter som lagras av en tjänsteleverantör vid den tidpunkt då en europeisk utlämnandeorder eller en europeisk bevarandeorder tas emot, och den bör inte leda till någon allmän och odifferentierad lagring av data. Förordningen bör inte heller ge rätt till dataavlyssning eller inhämtande av uppgifter som har lagrats efter mottagandet av en europeisk utlämnandeorder eller en europeisk bevarandeorder.

I Finland regleras skyldigheten att lagra data i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (917/2014). I 157 § i lagen föreskrivs om utsedda teleoperatörers skyldighet att lagra förmedlingsuppgifter om elektronisk kommunikation för myndigheternas behov. Skyldigheten att lagra förmedlingsuppgifter enligt paragrafen baserar sig på direktiv 2002/58/EG om behandling av personuppgifter och integritetsskydd inom sektorn för elektronisk kommunikation (nedan *direktivet om integritet och elektronisk kommunikation eller ePrivacy-direktivet*). Såsom det konstaterats ovan föreskriver förordningen om e-evidence inte om någon lagringsskyldighet, och således är det inte påkallat att närmare granska de nationella bestämmelserna om detta i samband med förordningen.

Enligt 3 punkten i artikeln avses med tjänsteleverantör en fysisk eller juridisk person som tillhandahåller en eller flera av följande kategorier av tjänster, med undantag för finansiella

tjänster som avses i artikel 2.2 b i Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG om tjänster på den inre marknaden (nedan *direktiv 2006/123/EY*):

- a) elektroniska kommunikationstjänster enligt definitionen i artikel 2.4 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/1972 av den 11 december 2018 om inrättande av en europeisk kodex för elektronisk kommunikation (nedan *direktiv (EU) 2018/1972*),
- b) tjänster för internetdomännamn och IP-numrering, såsom tjänster för tilldelning av IP-adresser, tjänster för domännamnsregister, tjänster för domännamnsregistratorer och domännamnsrelaterade integritets- och proxytjänster,
- c) andra av informationssamhällets tjänster enligt artikel 1.1 b i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1535 av den 9 september 2015 om ett informationsförfarande beträffande tekniska föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster (nedan *direktiv (EU) 2015/1535*), som i) gör det möjligt för användarna att kommunicera med varandra, eller ii) gör det möjligt att lagra eller på annat sätt behandla uppgifter på uppdrag av de användare till vilka tjänsten tillhandahålls, förutsatt att datalagringen är en väsentlig del av den tjänst som tillhandahålls användaren.

Enligt skäl 21 i ingressen till förordningen lagras uppgifter, eller behandlas på annat sätt, i många fall inte längre i användarens utrustning, utan via en molnbaserad infrastruktur som är tillgänglig var som helst. För att driva sådana tjänster måste tjänsteleverantörer inte ha ett verksamhetsställe eller servrar i en viss jurisdiktion. Enligt skälet bör tillämpningen av förordningen därför inte vara beroende av den faktiska platsen för tjänsteleverantörens verksamhet eller den lokal där uppgifterna behandlas eller lagras.

I skäl 27 förtydligas dessutom att de tjänsteleverantörer som är mest relevanta när det gäller insamling av bevis i straffrättsliga förfaranden är leverantörer av elektroniska kommunikationstjänster, såsom interpersonella kommunikationstjänster såsom VoIP, meddelandetjänster och e-posttjänster, och leverantörer av sådana informationssamhällets tjänster, som inte kan klassas som leverantörer av elektroniska kommunikationstjänster, men som erbjuder sina användare möjligheten att kommunicera med varandra eller erbjuder sina användare tjänster som kan användas för att lagra eller på annat sätt behandla uppgifter för deras räkning. Enligt skälet är detta i linje med de termer som används i Europarådets konvention om it-brottslighet (nedan *Budapestkonventionen*), upprättad i Budapest den 23 november 2001. De kategorier av tjänsteleverantörer som omfattas av förordningen bör exempelvis inkludera marknadsplatser online som ger konsumenter och företag möjlighet att kommunicera med varandra och andra värdtjänster, även när tjänsten tillhandahålls via molntjänster, liksom plattformar för onlinespel.

Om en leverantör av informationssamhällets tjänster inte ger sina användare möjlighet att kommunicera med varandra utan endast med tjänsteleverantören, eller inte ger en möjlighet att lagra eller på annat sätt behandla uppgifter, eller om lagringen av uppgifter inte är en avgörande komponent, det vill säga en väsentlig del, av den tjänst som tillhandahålls användarna (såsom rättsliga tjänster, dataarkitekturtjänster och bokföringstjänster som tillhandahålls online på distans) bör den inte omfattas av definitionen av ”tjänsteleverantör” i förordningen, även om de

tjänster som tillhandahålls av den tjänsteleverantören är informationssamhällets tjänster i den mening som avses i direktiv (EU) 2015/1535.

När det gäller lagringsplattformar kan detta till exempel innefatta lagringstjänster (så kallade hostingtjänster), även när tjänsten tillhandahålls via en molntjänst. När det gäller hostingtjänster är det å andra sidan påkallat att beakta att omfattningen av de tjänster som erbjuds enligt serviceavtalet kan variera. Dessa tjänsters egenskaper har betydelse vid bedömningen av om en tjänst omfattas av förordningens tillämpningsområde.

Enligt skäl 28 är leverantörer av infrastrukturtjänster som rör tilldelning av namn och nummer, såsom domännamnsregister och domännamnsregistratorer samt leverantörer av integritetstjänster och proxytjänster eller regionala internetregister för IP-adresser, är särskilt relevanta när det gäller att identifiera aktörer bakom skadliga eller komprometterade webbplatser. De innehar uppgifter som skulle kunna göra det möjligt att identifiera en person eller enhet som ligger bakom en webbplats som används för brottslig verksamhet, eller offret för en brottslig verksamhet.

Enligt 4 punkten i artikeln avses med erbjudande av tjänster i unionen att göra det möjligt för fysiska eller juridiska personer i en medlemsstat att använda de tjänster som räknas upp i punkt 3 och att ha en betydande anknytning baserad på specifika faktiska kriterier till den medlemsstat som avses i led a. En sådan betydande anknytning ska anses föreligga om tjänsteleverantören har ett verksamhetsställe i en medlemsstat eller, i avsaknad av ett sådant verksamhetsställe, om det finns ett betydande antal användare i en eller flera medlemsstater eller om verksamheten är inriktad på en eller flera medlemsstater (led b).

I detta sammanhang måste skäl 26 i förordningen beaktas. Enligt skälet bör förordningen tillämpas på tjänsteleverantörer som erbjuder tjänster i unionen, och det bör vara möjligt att utfärda de order som föreskrivs i förordningen endast för uppgifter som hänför sig till tjänster som erbjuds i unionen. Tjänster som erbjuds uteslutande utanför unionen bör inte omfattas av förordningens tillämpningsområde, även om tjänsteleverantören har ett verksamhetsställe i unionen. Därför bör förordningen inte tillåta åtkomst till andra uppgifter än uppgifter som rör de tjänster som erbjuds användaren i unionen av dessa tjänsteleverantörer.

Dessutom är skäl 29 relevant för tillämpningen av artikel 3.4 i förordningen. Enligt skälet krävs en bedömning av huruvida tjänsteleverantören gör det möjligt för fysiska eller juridiska personer i en eller flera medlemsstater att använda dess tjänster för att fastställa om en tjänsteleverantör erbjuder tjänster i unionen. Enbart det faktum att ett onlinegränssnitt är tillgängligt i unionen, till exempel genom en tjänsteleverantörs eller en mellanhands webbplats eller en e-postadress eller andra kontaktuppgifter, bör dock inte i sig anses vara tillräckligt för att fastställa att en tjänsteleverantör erbjuder tjänster i unionen i den mening som avses i förordningen.

Dessutom är skäl 30 relevant för tillämpningen av artikel 3.4 i förordningen. Enligt skälet bör en betydande anknytning till unionen också vara relevant för att fastställa huruvida en tjänsteleverantör erbjuder tjänster i unionen.

I punkterna 5–7 i artikeln definieras verksamhetsställe, utsett verksamhetsställe och rättsligt ombud. Dessa definitioner är relevanta för identifiering av tjänsteleverantörer och deras skyldigheter.

Beträffande punkterna 3–7 som beskrivs ovan måste direktivet om e-evidence, som behandlas närmare nedan (avsnitt 2.2), beaktas. I direktivet fastställs regler för att utse utsedda verksamhetsställen och rättsliga ombud för vissa tjänsteleverantörer som erbjuder tjänster i unionen, för mottagande, efterlevnad och verkställighet av beslut och förelägganden som utfärdas av behöriga myndigheter i medlemsstaterna i syfte att samla in elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden.

Enligt 8 *punkten* i artikeln avses med elektroniska bevis: abonnentuppgifter, trafikuppgifter eller innehållsdata som lagras i elektronisk form av en tjänsteleverantör eller på en tjänsteleverantörs vägnar vid tidpunkten för mottagandet av ett intyg om en europeisk utlämnandeorder eller av ett intyg om en europeisk bevarandeorder.

Enligt punkten gäller förordningen endast information som lagras i elektronisk form. Förordningen gäller inte information som håller på att överföras. Skillnaderna mellan egenskaperna hos de elektroniska uppgifter som omfattas av förordningen är relevanta. Till exempel gäller medlen för teletvångsmedel enligt 10 kap. i tvångsmedelslagen även information som uttryckligen överförs, såsom avlyssning av telefonsamtal i realtid. Förordningen är dock inte tillämplig på avlyssning av information under överföring, till exempel avlyssning av telefonsamtal i realtid.

I 9–12 *punkten* i artikeln definieras olika uppgiftskategorier som hör till förordningens tillämpningsområden: abonnentuppgifter, uppgifter som begärts med det enda syftet att identifiera användaren, trafikuppgifter och innehållsdata.

När det gäller de ovannämnda kategorierna av uppgifter som definieras separat i förordningen, måste särskild uppmärksamhet ägnas åt skälen 32–34, vilka bidrar till att förtydliga hur vissa uppgifter ska inkluderas i olika kategorier av uppgifter.

Enligt lagens 1 § i den finska lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation är syftet med lagen att främja utbudet och användningen av elektroniska kommunikationstjänster samt att säkerställa att kommunikationsnät och kommunikationstjänster på skäliga villkor är tillgängliga för alla i hela landet och att trygga den elektroniska kommunikationens konfidentialitet och att värna om integritetsskyddet. I den nationella lagstiftningen används begreppet förmedlingsuppgifter istället för trafikuppgifter. Enligt 3 § 40 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation avses med förmedlingsuppgifter information som kan kopplas till en juridisk eller fysisk person och som behandlas för att överföra meddelanden, samt uppgifter om en radiostations identifieringssignal och radiosändarens användare samt om radiosändningens starttid, varaktighet och utsändningsplats. I 10 kap. 6 § i tvångsmedelslagen definieras dessutom vad som avses med förmedlingsuppgifter. Med förmedlingsuppgifter avses i paragrafen sådana uppgifter om ett meddelande som kan förknippas med en i 3 § 7 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation avsedd användare eller med en i 30 punkten i den paragrafen avsedd abonnent och som behandlas i kommunikationsnäten för att överföra, distribuera eller tillhandahålla meddelanden.

Definitionerna i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation och tvångsmedelslagen är relevanta bland annat med tanke på teletvångsmedel enligt kapitel 10 i tvångsmedelslagen. Teletvångsmedlen enligt 10 kap. i tvångsmedelslagen gör det möjligt att inhämta trafikuppgifter och innehållsdata i enlighet med artikel 3, punkterna 11 och 12 i förordningen från kommunikationsförmedlare.

Även om särskilt 3 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation innehåller definitioner som delvis liknar uppgiftskategorierna i förordningen, är de inte helt förenliga med definitionerna i förordningen. Dessutom sammanfaller inte tillämpningsområdet för lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation med tillämpningsområdet för förordningen om e-evidence. Eftersom förordningen om e-evidence inte anses gälla lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation, bedöms att det inte finns något behov av att ändra den på grund av inhämtandet av information relaterad till förordningen.

I Finland kan abonnentuppgifter och uppgifter som begärts med det enda syftet att identifiera användaren enligt förordningen erhållas med stöd av 4 kap. 3 § i polislagen. På motsvarande sätt kan Tullen och Gränsbevakningsväsendet inhämta dessa uppgifter med stöd av 2 kap. 14 § i lagen om brottsbekämpning inom Tullen (623/2015) respektive 3 kap. 20 § i lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet (639/2019).

Trafikuppgifter och innehållsdata enligt förordningen kan inhämtas med stöd av 10 kap. 4 och 6 § i tvångsmedelslagen. I 10 kap. 4 § i tvångsmedelslagen föreskrivs om inhämtande av information i stället för teleavlyssning och i 10 kap. 6 § om teleövervakning. Bestämmelser om teleavlyssning finns i 10 kap. 3 § i tvångsmedelslagen, och där föreskrivs också om förutsättningarna enligt 10 kap. 4 § i tvångsmedelslagen. I 10 kap. 8 § i tvångsmedelslagen föreskrivs dessutom om inhämtande av lägesuppgifter för att nå misstänkta och dömda. Beträffande teletvångsmedlen i 10 kap. i tvångsmedelslagen gäller det att notera att de endast är tillämpliga på information som kommunikationsförmedlare innehar, och i allmänhet är tröskeln för tillämpning av dem, åtminstone när det gäller innehållsdata, högre än enligt förordningen.

I 7 kap. i tvångsmedelslagen föreskrivs om beslag samt kopiering av handlingar. I vissa situationer kan alla ovannämnda uppgifter i enlighet med de uppgiftskategorier som definieras i förordningen även erhållas med stöd av bestämmelserna om beslag och kopiering av handlingar i 7 kap. i tvångsmedelslagen.

Den nationella befogenhetsregleringen som är relevant för att inhämta uppgifter i enlighet med de uppgiftskategorier som definieras i förordningen behandlas närmare nedan i samband med artikel 5.

I *punkterna 13 och 14* i artikeln definieras informationssystem och utfärdande stat.

Enligt *15 punkten* avses med utfärdande myndighet den behöriga myndighet i den utfärdande staten som i enlighet med artikel 4 kan utfärda en europeisk utlämnandeorder eller en europeisk bevarandeorder.

I *16 punkten* i artikeln definieras verkställande stat, och enligt *17 punkten* avses med verkställande myndighet den myndighet i den verkställande staten som i enlighet med den statens nationella rätt är behörig att ta emot en europeisk utlämnandeorder och ett intyg om en europeisk utlämnandeorder eller en europeisk bevarandeorder och ett intyg om en europeisk bevarandeorder som översänds av den utfärdande myndigheten för anmälan eller för verkställighet i enlighet med förordningen.

Punkt 17 kräver inte att den verkställande myndigheten även ska vara behörig enligt nationell lagstiftning i motsvarande nationella fall. Punkten ger således medlemsstaterna prövningsrätt när det gäller valet av nationellt behöriga verkställande myndigheter i enlighet med

förordningen. Med tanke på denna punkt måste även skäl 61, särskilt när det gäller nationellt handlingsutrymme, beaktas (se även alternativa handlingsvägar i avsnitt 4.1).

Till exempel enligt artikel 2.4 d i direktivet om en europeisk utredningsorder 2014/41/EU (nedan EIO-direktivet) avses med verkställande myndighet en myndighet som har behörighet att erkänna en utredningsorder och se till att den verkställs i enlighet med direktivet och med de förfaranden som är tillämpliga vid liknande inhemska ärenden. EIO-direktivet förutsätter således uttryckligen att den nationella verkställande myndigheten också ska vara behörig i ett motsvarande nationellt ärende.

Förordningen hindrar inte heller till exempel förundersökningsmyndigheter från att verka som nationellt behöriga verkställande myndigheter. I propositionen anses att det är möjligt att nationellt föreskriva om en differentiering av verkställande myndigheters uppgifter mellan olika myndigheter (se alternativa handlingsvägar i avsnitt 4.1 och motiveringarna till lagstiftningsordning i avsnitt 11.2.2 och 11.2.3).

I propositionen föreslås att polisen och Helsingfors tingsrätt utses till verkställande myndigheter enligt artikel 3.17 i förordningen. Förslaget och dess motivering behandlas närmare nedan i samband med de relevanta artiklarna.

I det finska systemet är också militära myndigheter förundersökningsmyndigheter i enlighet med vad som särskilt föreskrivs om förundersökningsbehörighet för dessa myndigheter. Militära brott som undersöks av militära myndigheter faller inte inom ramen för tillämpningsområdet för traditionellt internationellt samarbete om rättshjälp i brottmål (europeiska konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål (FördrS 30/1981) artikel 1.2). Finland har inte utsett militära myndigheter till behöriga myndigheter i rättsakter om internationell rättshjälp i brottmål. Denna utgångspunkt anses även tillämplig i förordningen om e-evidence, dvs. det finns ingen anledning att utse militära myndigheter till behöriga myndigheter för förfarandet enligt förordningen. Detta gäller även gränsbevakningsväsendet när det agerar som militär myndighet.

Definitionerna i punkterna 1–14 och 16 i artikeln är direkt tillämpliga och förutsätter ingen kompletterande nationell lagstiftning. Däremot är det, med avseende på punkterna 15 och 17, motiverat att separat införa bestämmelser om behöriga myndigheter när det gäller utfärdande av order och verkställande av dem i nationell lagstiftning som kompletterar förordningen. På nationell nivå är det till exempel motiverat att fastställa de behöriga myndigheterna för att utfärda, och vid behov bekräfta, europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder för olika kategorier av uppgifter. Förslagen behandlas närmare nedan i samband med artiklarna 4–6.

I *18 punkten* i artikeln definieras nödsituation. Om nödsituationer föreskrivs närmare i artikel 10.4 i förordningen.

Enligt *19 punkten* i artikeln avses med personuppgiftsansvarig enligt definitionen i artikel 4.7 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (nedan förordning (EU) 2016/679 eller den allmänna dataskyddsförordningen). Enligt den allmänna dataskyddsförordningen avses med personuppgiftsansvarig en fysisk eller juridisk person, offentlig myndighet,

institution eller annat organ som ensamt eller tillsammans med andra bestämmer ändamålen och medlen för behandlingen av personuppgifter. Om ändamålen och medlen för behandlingen bestäms av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt kan den personuppgiftsansvarige eller de särskilda kriterierna för hur denne ska utses föreskrivas i unionsrätten eller i medlemsstaternas nationella rätt.

Enligt 20 punkten i förordningen avses med personuppgiftsbiträde: personuppgiftsbiträde enligt definitionen i artikel 4.8 i den allmänna dataskyddsförordningen. Med personuppgiftsbiträde enligt hänvisningen avses en fysisk person eller en juridisk person, myndigheter, ett ämbetsverk eller ett annat organ som behandlar personuppgifter för en personuppgiftsskyldigs räkning.

Om personuppgiftsbitrådets uppgifter och ansvar samt avtalet mellan den personuppgiftsansvarige och personuppgiftsbiträdet föreskrivs i artikel 28 i den allmänna dataskyddsförordningen. I artikel 28.3 a konstateras att det i ett sådant avtal särskilt ska föreskrivas att personuppgiftsbiträdet endast får behandla personuppgifter på dokumenterade instruktioner från den personuppgiftsansvarige, såvida inte denna behandling krävs enligt unionsrätten eller enligt en medlemsstats nationella rätt som personuppgiftsbiträdet omfattas av. I så fall ska personuppgiftsbiträdet informera den personuppgiftsansvarige om det rättsliga kravet innan uppgifterna behandlas, såvida sådan information inte är förbjuden med hänvisning till ett viktigt allmänintresse enligt denna rätt.

Såsom det förklaras nedan bör det på denna punkt noteras att en europeisk utlämnandeorder riktas direkt till den tjänsteleverantör som agerar som personuppgiftsansvarig för behandlingen av personuppgifter enligt artikel 5.6 i förordningen. Undantagsvis får den europeiska utlämnandeorden riktas direkt till den tjänsteleverantör som lagrar eller på annat sätt behandlar uppgifterna på den personuppgiftsansvariges vägnar, om den personuppgiftsansvarige inte kan identifieras trots att rimliga ansträngningar gjorts från den utfärdande myndighetens sida eller det kan vara till skada för utredningen att rikta sig till den personuppgiftsansvarige. I artikel 5.7 föreskrivs om att personuppgiftsbiträdet ska informera den personuppgiftsansvarige om utlämnandet av uppgifterna, såvida inte den utfärdande myndigheten har begärt att tjänsteleverantören ska avstå från att informera den personuppgiftsansvarige, under så lång tid som det är nödvändigt och proportionellt, för att inte hindra de straffrättsliga förfarandena i fråga.

Dataskyddsrollerna för tjänsteleverantörer och de som agerar på deras beskrivs i skälen 42 och 43 i förordningen.

I 21 punkten i artikeln definieras dessutom decentraliserat it-system.

Definitionerna i punkterna 18–21 i artikeln är direkt tillämpliga och förutsätter ingen kompletterande nationell lagstiftning. Till exempel tillåter den allmänna dataskyddsförordningen särskilda bestämmelser om personuppgiftsansvariga i unionsrätten eller i nationell speciallagstiftning, men detta är inte nödvändigt. Bestämmelser om personuppgiftsansvariga kan vara relevanta, om den personuppgiftsansvarige är en myndighet eller om den personuppgiftsansvarige kan förbli oklar på grund av behandlingens art eller omfattning, till exempel om flera parter är inblandade i behandlingen av personuppgifter. Det är dock i princip inte motiverat att föreskriva om personuppgiftsbiträden, eftersom personuppgiftsbiträden, deras uppgifter och ansvar regleras i den direkt tillämpliga allmänna dataskyddsförordningen. I förordningen om e-evidence föreskrivs om rollerna för

tjänsteleverantörer och de som agerar för deras räkning som personuppgiftsansvarig och personuppgiftsbiträde, och det finns inget behov av att föreskriva om dem i nationell lagstiftning som kompletterar förordningen.

Kapitel II Europeisk utlämnandeorder, europeisk bevarandeorder och intyg

Artikel 4 i förordningen gäller utfärdande myndighet. Enligt *1 punkten* i artikeln får en europeisk utlämnandeorder för att inhämta abonnentuppgifter eller inhämta uppgifter som begärts med det enda syftet att identifiera användaren, enligt definitionen i artikel 3.10, endast utfärdas av en domare, en domstol, en undersökningsdomare eller en allmän åklagare som är behörig i det berörda ärendet, eller en annan behörig myndighet, enligt den utfärdande statens definition, som i det berörda ärendet agerar i egenskap av utredande myndighet i straffrättsliga förfaranden, med behörighet att besluta om bevisinhämtning i enlighet med nationell rätt. I ett sådant ärende ska den europeiska utlämnandeordern, efter granskning av dess överensstämmelse med villkoren för utfärdande av en europeisk utlämnandeorder enligt denna förordning, godkännas av en domare, domstol, undersökningsdomare eller allmän åklagare i den utfärdande staten.

Enligt skäl 36 i ingressen till förordningen kan en europeisk utlämnandeorder för att inhämta sådana uppgifter dessutom utfärdas eller godkännas av en behörig allmän åklagare, eftersom abonnentuppgifter och uppgifter som begärts med det enda syftet att identifiera användaren är mindre känsliga.

I *1 punkten* i artikeln är det fråga om inhämtande av uppgifter enligt artikel 3.9–10. Sådana uppgifter är ofta relevanta i ett tidigt skede av en brottsundersökning, till exempel för att identifiera brottsmisstänkta. I enlighet med det som konstaterats ovan är finska behöriga myndigheter när det gäller inhämtande av sådana uppgifter polisen, Tullen och Gränsbevakningsväsendet med stöd av 4:3 1 och 2 mom. i polislagen, 2:14 i lagen om brottsbekämpning inom Tullen och 3:20 i lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet. Punkten tillåter således nationellt behöriga förundersökningsmyndigheter att utfärda en europeisk utlämnandeorder. Åtminstone en åklagare ska dock bekräfta en sådan utlämnandeorder.

EIO-direktivet kan beaktas vid fastställandet av nationellt behöriga myndigheter. EIO-direktivet har nationellt genomförts i Finland genom lagen om genomförande av direktivet om en europeisk utredningsorder på det straffrättsliga området (430/2017, nedan *EIO-lagen*). I 22 § i EIO-lagen föreskrivs om myndigheter som är behöriga att utfärda en utredningsorder i Finland. Enligt paragrafen kan en utredningsorder i Finland utfärdas av en anställningsberättigad tjänsteman som har befogenheter som undersökningsledare vid polisen, Tullen eller gränsbevakningsväsendet, men utredningsordern ska då fastställas av en åklagare. I enlighet med paragrafen kan en utredningsorder också utfärdas av en åklagare, en tingsrätt, en hovrätt eller högsta domstolen. Förfarandet för att utfärda order enligt förordningen motsvarar således tillämpliga delar förfarandet enligt EIO-direktivet och EIO-lagen.

Enligt *2 punkten* i artikeln får en europeisk utlämnandeorder för att inhämta trafikuppgifter, med undantag för uppgifter som begärts med det enda syftet att identifiera användaren enligt definitionen i artikel 3.10, eller inhämta innehållsdata får endast utfärdas av en domare, en domstol eller en undersökningsdomare som är behörig i det berörda ärendet eller en annan behörig myndighet, enligt den utfärdande statens definition, som i det berörda ärendet agerar i

egenskap av utredande myndighet i straffrättsliga förfaranden, med behörighet att besluta om bevisinhämtning i enlighet med nationell rätt. I ett sådant ärende ska den europeiska utlämnandeordern, efter granskning av dess överensstämmelse med villkoren för utfärdande av en europeisk utlämnandeorder enligt denna förordning, godkännas av en domare, en domstol eller en undersökningsdomare i den utfärdande staten.

I ovannämnda skäl 36 betonas rättsliga myndigheters deltagande i processen för att utfärda eller bekräfta order. Eftersom trafikuppgifter, med undantag för uppgifter som begärts med det enda syftet att identifiera användaren och innehållsdata är känsligare än de ovannämnda uppgifterna enligt artikel 4.1, kräver utfärdandet av en europeisk utlämnandeorder för att erhålla uppgifter som hör till dessa kategorier prövning av en domare.

Enligt led b i punkten är de myndigheter i Finland som är behöriga att utfärda order om insamling av bevis för känsligare uppgiftskategorier polisen, Tullen och Gränsbevakningsväsendet. Såsom det konstaterats ovan kan uppgifter som hör till känsligare uppgiftskategorier i Finland inhämtas genom teletvångsmedel enligt 10 kap. i tvångsmedelslagen, dvs. inhämtande av information i stället för teleavlyssning (4 och 5 §), teleövervakning (6 och 9 §) samt inhämtande av lägesuppgifter för att nå misstänkta och dömda (8 och 9 §). Då är det fråga om att inhämta uppgifter från kommunikationsförmedlaren. Teletvångsmedel är i allmänhet hemliga tvångsmedel som kräver förhandstillstånd av domstol, med undantag för brådskande situationer under vissa förutsättningar. I vissa fall är det dock även möjligt att inhämta sådan information med stöd av bestämmelserna om beslag och kopiering av handlingar i 7 kap. i tvångsmedelslagen. I dessa situationer får beslutet att utöva befogenheten fattas av en anhållningsberättigad tjänsteman. Med tanke på inhämtande av information enligt förordningen behandlas nationellt relevanta bestämmelser om befogenheter närmare nedan i samband med artikel 5.

Även punkt 2 b tillåter nationellt behöriga förundersökningsmyndigheter att utfärda en europeisk utlämnandeorder, men en domstol ska bekräfta en utlämnandeorder som gäller mer känslig information. Förfarandet motsvarar delvis förfarandet enligt 23 § 2 mom. i EIO-lagen, där det föreskrivs att om det för den i utredningsordern begärda åtgärden under motsvarande förhållanden i Finland krävs ett beslut av någon annan myndighet än den som utfärdar eller fastställer ordern, ska ett sådant beslut inhämtas som grund för ordern. Till exempel när det gäller teletvångsåtgärder enligt 10 kap. i tvångsmedelslagen innebär detta att förundersökningsmyndigheten för att utfärda en europeisk utredningsorder först ska ansöka om ett beslut om teletvångsmedel hos en domstol innan den kan utfärda en utredningsorder, som ska bekräftas av åklagaren.

När det gäller förfarandet enligt punkt 2 b i förordningen om e-evidence skulle detta i Finland innebära att förundersökningsmyndigheten hos domstolen måste ansöka om ett beslut om teletvångsmedel som grund för en europeisk utlämnandeorder, såvida inte kap. 7 i tvångsmedelslagen är tillämpligt, och dessutom måste domstolen bekräfta den europeiska utlämnandeordern. Det finns inget hinder för att domstolens beslut om teletvångsåtgärder och bekräftelsen av utlämnandeordern sker samtidigt.

Enligt 3 punkten i artikeln tillämpas samma krav på en europeisk bevarandeorder avseende alla slags uppgiftskategorier som i punkt 1 ovan. När förundersökningsmyndigheten är den myndighet som utfärdar bevarandeordern ska åtminstone en åklagare bekräfta bevarandeordern.

I 8 kap. 24–26 § och 10 kap. 50 § i den finska tvångsmedelslagen föreskrivs om föreläggande att säkra data. En anställningsberättigad tjänsteman kan utfärda ett föreläggande att säkra data. I 2 kap. 9 § i tvångsmedelslagen definieras anställningsberättigade tjänstemän, som är vissa tjänstemän inom polisen, Tullen och Gränsbevakningsväsendet samt åklagare. Åtminstone en åklagare ska bekräfta en sådan europeisk bevarandeorder som utfärdats av en förundersökningsmyndighet.

I 4 punkten i artikeln föreskrivs att om en europeisk utlämnandeorder eller en europeisk bevarandeorder har godkänts av en rättslig myndighet enligt punkt 1 b, 2 b eller 3 b får den myndigheten också betraktas som en utfärdande myndighet för översändandet av intyget om en europeisk utlämnandeorder och intyget om en europeisk bevarandeorder.

Av punkten framgår det inte närmare vad som avses med översändande. Artikel 2 c led ii i EIO-direktivet och artikel 2.8 a led ii i förordning (EU) 2018/1805⁷ om ömsesidigt erkännande av beslut om frysning och beslut om förverkande innehåller motsvarande formuleringar.

I praktiken innebär paragrafen att bestämmelserna i andra artiklar nedan om den utfärdande myndigheten och dess uppgifter även skulle kunna gälla den rättsliga myndighet som bekräftat ordern i enlighet med punkt 4. Detta bör beaktas vid tillämpningen av förordningen i sin helhet, särskilt med avseende på det förfarandet för ny prövning som avses i artikel 17. Punkten gäller dock inte en uttrycklig skyldighet att betrakta den bekräftande myndigheten även som den utfärdande myndigheten. Syftet med denna punkt är att möjliggöra nödvändig flexibilitet i nationella förfaranden. Till exempel kan den verkställande myndigheten i den verkställande staten också diskutera återopande av en vägransgrund med den rättsliga myndighet som bekräftat ordern.

I 5 punkten i artikeln föreskrivs att i en vederbörligen fastställd nödsituation enligt definitionen i artikel 3.18 får de behöriga myndigheterna (dvs. andra myndigheter än rättsliga myndigheter) undantagsvis utfärda en europeisk utlämnandeorder för abonnentuppgifter eller för uppgifter som begärs med det enda syftet att identifiera användaren enligt definitionen i artikel 3.10, eller en europeisk bevarandeorder utan förhandsgodkännande av den berörda ordern av den rättsliga myndigheten. Detta är möjligt om godkännandet inte kan erhållas i tid och om dessa myndigheter skulle kunna utfärda en order i ett liknande inhemskt ärende utan förhandsgodkännande av en rättslig myndighet. Den utfärdande myndigheten ska utan onödigt dröjsmål, inom 48 timmar, begära efterhandsgodkännande av ordern i fråga. Om ett sådant efterhandsgodkännande av den berörda ordern inte ges ska den utfärdande myndigheten omedelbart återkalla ordern och radera eller på annat sätt begränsa användningen av alla uppgifter som inhämtats.

I Finland kan detta till exempel vara en europeisk utlämnandeorder som utfärdats av polisen avseende information enligt artikel 5.3. Polisen skulle kunna utfärda en sådan utlämnandeorder med stöd av 4 kap. 3 § i polislagen eller en bevarandeorder med stöd av 8 kap. i tvångsmedelslagen avseende alla kategorier av information.

När det gäller artikel 4.5 i förordningen gäller det att beakta att förordningen till exempel inte möjliggör att lokaliseringssuppgifter om utrustning kan begäras i nödsituationer utan förhandsbekräftelse av en rättslig myndighet. Om ärendet inte tål uppskov, får en anställningsberättigad tjänsteman enligt den finska tvångsmedelslagen besluta om teleövervakning och inhämtande av lägesuppgifter till dess att domstolen har avgjort yrkandet

om beviljande av tillstånd. Ärendet ska dock föras till domstol så snart det är möjligt, dock senast 24 timmar efter det att tvångsmedlet började användas (tvångsmedelslagen 10 kap. 9 §). I Finland är det således enligt tvångsåtgärdslagen i nationella fall även möjligt att få lägesinformation om utrustning i nödsituationer utan förhandstillstånd från en rättslig myndighet. Förordningen kräver dock förhandsbekräftelse av domstol i dessa situationer.

Enligt 6 punkten i artikeln får varje medlemsstat utse en eller flera centralmyndigheter som ska ansvara för det administrativa översändandet av intyg om en europeisk utlämnandeorder och intyg om en europeisk bevarandeorder, europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder, för mottagande av uppgifter och anmälningar samt för översändande av annan officiell kommunikation avseende sådana intyg eller order.

I Finland är justitieministeriet centralmyndighet för EU:s bestämmelser om straffrättsligt samarbete, som traditionellt bygger på principen om ömsesidigt erkännande, och har i uppgift att bistå behöriga myndigheter i kommunikation som rör till exempel utfärdandet av en europeisk utredningsorder (EIO). När det gäller förordningen om e-evidence håller de behöriga myndigheterna dock direktkontakt med varandra, och justitieministeriet har inga egentliga uppgifter som centralmyndighet. Ovannämnda artikel 4.6 i förordningen om e-evidence gör det möjligt att utse en administrativ centralmyndighet som ansvarar för översändande och mottagande av order och anmälningar samt annan kommunikation enligt förordningen. I propositionen anses det dock inte motiverat att utnyttja möjligheten att utse en centralmyndighet. Justitieministeriet kan inte heller anses vara en lämplig centralmyndighet inom förordningens tillämpningsområde.

I samarbetet enligt förordningen gäller det att bland annat beakta de erfarenheter som de behöriga myndigheterna redan har samlat på sig av att inhämta elektroniska bevis över gränserna och annan operativ kapacitet för att möjliggöra samarbete enligt förordningen. Till exempel är Centralkriminalpolisens kommunikationscentral en kontaktpunkt och ett nätverk som är öppet dygnet runt i enlighet med artikel 35 i Budapestkonventionen. Kommunikationscentralen är belägen på samma plats som Interpol Helsingfors, Sirenekontoret i Finland och Europol's nationella enhet. Experter vid kriminalunderrättelse- och internetunderrättelseenheter finns också tillgängliga för kommunikationscentralen nästan dygnet runt. Dessutom har en anhållningsberättigad tjänsteman alltid jour och kan vid behov använda alla kommunikationscentralens resurser. Den jourhavande tjänstemannen har befogenhet att besluta om till exempel säkrande av information, genomsökning och beslag samt anhållande.

Centralkriminalpolisen har långvarig praktisk erfarenhet av att samarbeta med tjänsteleverantörer för att samla in elektroniska bevis och har den expertis som krävs för att fungera som centralmyndighet i enlighet med artikel 4.6 i förordningen. Centralkriminalpolisen kunde fungera som en så kallad primär kontaktpunkt, som säkerställer informationsdelning och kommunikation relaterad till förfarandet i enlighet med förordningen. Eftersom polisen genom interna anvisningar eller föreskrifter kan organisera behandlingen av förfrågningar från Finland, finns det inget behov av att reglera frågan i lag till denna del. Tullen och gränsbevakningsväsendet kan på motsvarande sätt självständigt hantera sina uppgifter relaterade till utgående förfrågningar. I praktiken skulle centralmyndighetens roll huvudsakligen innebära att när Finland agerar som verkställande stat för order, skulle Centralkriminalpolisen ta emot anmälningar som kommer till Finland även när domstolen är behörig myndighet. Om behov av en nationell centralmyndighet uppstår, kan

Centralkriminalpolisen utses till det. Rollen som centralmyndighet anses inte kräva reglering i detta avseende.

Punkterna 1–3, 5 och 6 i artikeln kräver kompletterande nationell lagstiftning när det gäller att fastställa de nationellt behöriga myndigheterna för att utfärda en europeisk utlämnandeorder och en europeisk bevarandeorder när Finland är utfärdande stat.

Artikel 4 ger ett visst mått av nationellt handlingsutrymme när det gäller behöriga myndigheter. Medlemsstaterna får också ge nationella förundersökningsmyndigheter befogenhet att utfärda europeiska utlämnande- och bevarandeorder om de har nationell behörighet. Medlemsstaterna får också besluta vilken rättslig myndighet som ska bekräfta order i dessa fall. En europeisk utlämnandeorder som gäller trafikuppgifter och innehållsdata kunde dock endast bekräftas av en domstol.

Vid fastställandet av myndigheten kan hänsyn tas till EIO-direktivet och de behöriga myndigheter som anges i EIO-lagen, eftersom det finns likheter i förfarandet enligt förordningen om e-evidence. Såsom det konstaterats ovan finns bestämmelser om myndigheter som är behöriga att utfärda en utredningsorder i 22 § i EIO-lagen.

I propositionen föreslås att en europeisk utlämnandeorder i enlighet med artikel 4.1 b i Finland ska kunna utfärdas av en anhållningsberättigad tjänsteman som har samma befogenheter som en undersökningsledare vid polisen, Tullen eller Gränsbevakningsväsendet. En europeisk utlämnandeorder ska därefter bekräftas av åklagaren. Vid behov kan även domstolen bekräfta ordern (1 §, 1 mom.). Dessutom föreslås i propositionen att även åklagaren får utfärda en europeisk utlämnandeorder som avses i 1 mom. i enlighet med artikel 4.1 a i förordningen (1 § 2 mom.).

I propositionen föreslås också att en europeisk utlämnandeorder i enlighet med artikel 4.2 b i Finland ska kunna utfärdas av en åklagare eller en annan anhållningsberättigad tjänsteman som har samma befogenheter som en undersökningsledare vid polisen, Tullen eller Gränsbevakningsväsendet. En europeisk utlämnandeorder ska då bekräftas av en domstol (1 §, 3 mom.). I propositionen föreslås dessutom en utlämnandeorder enligt artikel 4.1. b och 4.2 b även kan utfärdas av tingsrätten, hovrätten och högsta domstolen (1 § 4 mom.).

I propositionen föreslås vidare att en europeisk bevarandeorder i enlighet med artikel 4.3 b i Finland ska kunna utfärdas av en anhållningsberättigad tjänsteman som har samma befogenheter som en undersökningsledare vid polisen, Tullen och Gränsbevakningsväsendet. En europeisk bevarandeorder ska därefter bekräftas av åklagaren. Vid behov kan domstolen även bekräfta ordern på samma grunder som nämnts ovan i fråga om europeisk utlämnandeorder (3 §).

Artikel 5 i förordningens gäller villkoren för utfärdande av en europeisk utlämnandeorder. Enligt artikel 5.1 får en utfärdande myndighet utfärda en europeisk utlämnandeorder endast om de villkor som anges i artikeln är uppfyllda.

Om en europeisk utlämnandeorder utfärdas för inhämtande av olika uppgiftskategorier bör den utfärdande myndigheten säkerställa att villkor och förfaranden, såsom anmälan till den verkställande myndigheten enligt artikel 8, iaktas för var och en av dessa uppgiftskategorier (skäl 39).

Enligt artikel 5.2 ska en europeisk utlämnandeorder vara nödvändig och proportionell med avseende på de förfaranden som avses i artikel 2.3, med beaktande av den misstänktes eller tilltalades rättigheter, och får utfärdas endast om en liknande order skulle ha kunnat utfärdas på samma villkor i ett liknande inhemskt ärende.

Det som är viktigt i punkten är att det måste vara möjligt att utfärda en utlämnandeorder enligt nationell lagstiftning i ett motsvarande nationellt fall. Först därefter bedöms uppfyllandet av de övriga villkoren i artikel 5 i förordningen.

När det gäller bedömningen av nödvändigheten av att utfärda en europeisk utlämnandeorder är skäl 38 relevant. Vid bedömningen av huruvida en europeisk utlämnandeorder ska utfärdas bör hänsyn tas till om ordern är begränsad till vad som är strikt nödvändigt för att uppnå det legitima målet att inhämta de uppgifter som är relevanta och nödvändiga som bevis i det enskilda fallet.

I 2 kap. i lagen om behandling av personuppgifter i brottmål och vid upprätthållandet av den nationella säkerheten (1054/2018, nedan *dataskyddslagen avseende brottmål*) föreskrivs om principerna för behandling av personuppgifter. I bland annat 4 § i kapitlet föreskrivs om krav på laglig behandling, i 5 § om ändamålsbegränsning och i 6 § om relevanskrav. Enligt den sistnämnda paragrafen ska de personuppgifter som behandlas vara adekvata och behövliga med hänsyn till ändamålet med behandlingen och får inte vara för omfattande i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas. Obehövliga personuppgifter ska utplånas utan obefogat dröjsmål.

I 1 kap. i tvångsmedelslagen föreskrivs om de allmänna förutsättningarna för användning av tvångsmedel. Till exempel i 1 kap. 2 § i tvångsmedelslagen föreskrivs om proportionalitetsprincipen, enligt vilken tvångsmedel endast får användas om det kan anses försvarligt med beaktande av hur grovt det undersökta brottet är, hur viktigt det är att brottet utreds och av att den misstänktes eller någon annans rättigheter kränks när tvångsmedel används samt övriga omständigheter som inverkar på saken. Enligt principen om minsta olägenhet (tvångsmedelslagen 1 kap. 3 §) ska tvångsmedel dessutom användas så att man inte ingriper i någons rättigheter mer än vad som är nödvändigt för att syftet med användningen ska nås.

Utöver det som i 10 kap. i tvångsmedelslagen föreskrivs om särskilda förutsättningar för användning av hemliga tvångsmedel, är en allmän förutsättning för att hemliga tvångsmedel ska få användas enligt 2 § i kap. att det kan antas att man på det sättet får information som behövs för att utreda ett brott. Enligt paragrafen förutsätter till exempel teleavlyssning (tvångsmedelslagen 10 kap. 3 §) och inhämtande av information i stället för teleavlyssning (tvångsmedelslagen 10 kap. 4 §) också att användningen kan antas vara av synnerlig vikt för utredning av ett brott.

Enligt 11 kap. 1 § i tvångsmedelslagen påverkas rätten att använda i lagen avsedda tvångsmedel inte av att straffet mäts enligt en lindrigare straffskala med tillämpning av 6 kap. 8 § i strafflagen.

I 1 kap. i polislagen föreskrivs om respekt för de grundläggande rättigheterna och de mänskliga rättigheterna (2 §), proportionalitetsprincipen (3 §), principen om minsta olägenhet (4 §) och principen om ändamålsbundenhet (5 §).

Artiklarna 5.1 och 5.2 är direkt tillämpliga och förutsätter ingen kompletterande nationell lagstiftning.

Enligt artikel 5.3 får en europeisk utlämnandeorder för att inhämta abonnentuppgifter eller för att inhämta uppgifter som begärts med det enda syftet att identifiera användaren enligt definitionen i artikel 3.10 utfärdas för alla brott och för verkställighet av fängelsestraff eller annan frihetsberövande åtgärd i minst fyra månader – till följd av straffrättsliga förfaranden – som inte beslutats genom en dom där personen inte var personligen närvarande vid förhandlingen, i fall där den dömda personen undandragit sig lagföring.

Punkten gäller villkoren för att erhålla mindre känsliga uppgifter (som omfattas av lägre integritetsskydd) i enlighet med förordningen, dvs. abonnentuppgifter och uppgifter som begärts med det enda syftet att identifiera användaren. Det framgår inte av punkten vad säkringsåtgärden i praktiken innebär. Enligt artikel 25 i på grundval av fördraget om Europeiska unionen om utlämning mellan Europeiska unionens medlemsstater (FördrS 32/1971) avses med begreppet ”säkringsåtgärd” varje åtgärd som inbegriper frihetsberövande och som en brottmålsdomstol har meddelat utöver eller i stället för en straffdom. I Finland innebär detta verkställighet av ett ovillkorligt fängelsestraff på minst fyra månader.

I Finland föreskriver tvångsmedelslagen eller polislagen inte om någon allmän skyldighet att lämna elektronisk information, dvs. ett tvångsmedel som skulle kunna användas för att ålägga en part eller någon tredje part att lämna ut ett dokument, föremål eller information i elektroniskt format. Även om finsk lag inte uttryckligen föreskriver om en begäran om utlämnandeorder som gäller uppgifter enligt förordningen, är det möjligt att inhämta uppgifter som rör de uppgiftskategorier som avses i förordningen enligt bestämmelserna i tvångsmedelslagen och polislagen.

De uppgifter som nämns ovan i samband med artikel 4 och som avses i artikel 5.3 kan i Finland inhämtas med stöd av 4:3 1 och 2 mom. i polislagen. Enligt paragrafens 2 mom. har polisen i enskilda fall på begäran rätt att av teleföretag och av sammanslutningsabonnenter få information som specificerar en teleadress eller teleterminalutrustning, om informationen behövs för ett polisuppdrag. Denna information enligt 2 mom. kan vara information som endast är nödvändig för att identifiera användaren enligt punkt 3. På motsvarande sätt får Tullen och Gränsbevakningsväsendet inhämta information enligt artikel 5.3 – i fråga om brott inom deras behörighet – enligt 2:14 i lagen om brottsbekämpning inom Tullen och 3:20 i lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet.

Den finska befogenhetsregleringen möjliggör således insamling av abonnentuppgifter och uppgifter som behövs för att identifiera användare enligt 4:3 i polislagen, 2:14 § i lagen om brottsbekämpning inom Tullen och 3:20 § i lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet. Dessutom är det möjligt att inhämta sådan information med stöd av kap. 7 1 § i tvångsmedelslagen utan en tröskel baserad på straffskalan. Därför är det även vara möjligt att inhämta sådan information i enlighet med artikel 5.3 i förordningen.

Enligt artikel 5.4 får en europeisk utlämnandeorder för att inhämta trafikuppgifter, med undantag för uppgifter som begärts med det enda syftet att identifiera användaren enligt definitionen i artikel 3.10 i denna förordning, eller inhämta innehållsdata utfärdas endast

- a) för brott för vilka maximistraffet i den utfärdande staten är fängelse eller annan frihetsberövande åtgärd i minst tre år, eller
- b) för följande brott, om de helt eller delvis begås med hjälp av ett informationssystem:

- i) brott enligt definitionerna i artiklarna 3–8 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/713 av den 17 april 2019 om bekämpande av bedrägeri och förfalskning som rör andra betalningsmedel än kontanter och om ersättande av rådets rambeslut 2001/413/RIF (nedan *direktivet om betalningsmedelsbedrägerier*),
- ii) brott enligt definitionerna i artiklarna 3–7 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/93/EU av den 13 december 2011 om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi samt om ersättande av rådets rambeslut 2004/68/RIF (nedan *direktiv 2011/93/EU*),
- iii) brott enligt definitionerna i artiklarna 3–8 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/40/EU av den 12 augusti 2013 om angrepp mot informationssystem och om ersättande av rådets rambeslut 2005/222/RIF (nedan *direktivet om angrepp mot informationssystem*),
- c) för brott enligt definitionerna i artiklarna 3–12 och 14 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/541 av den 15 mars 2017 om bekämpande av terrorism, om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF och om ändring av rådets beslut 2005/671/RIF (nedan *direktivet om bekämpande av terrorism*),
- d) för verkställighet av fängelsestraff eller annan frihetsberövande åtgärd i minst fyra månader – till följd av straffrättsliga förfaranden – som inte beslutats genom en dom där personen inte var personligen närvarande vid förhandlingen, i fall där den dömda personen undandragit sig lagföring, för brott som avses i leden a, b och c i denna punkt.

I punkten är det fråga om att inhämta mer känsliga uppgifter (uppgifter som omfattas av skyddet för privatlivet), dvs. trafikuppgifter och lagrade innehållsdata. När det gäller led d är det i Finland fråga om verkställighet av ovillkorligt fängelsestraff.

I Finland innebär inhämtande av uppgifter enligt artikel 5.4 i förordningen om e-evidence i praktiken beslag eller kopiering av handlingar enligt 7 kap. i tvångsmedelslagen eller utövande av befogenheten att inhämta information i stället för teleavlyssning av telekommunikationer enligt 10 kap. 4 § tvångsmedelslagen vad gäller lagrade innehållsdata. Med inhämtande av trafikuppgifter avses teleövervakning enligt 10 kap. 6 § i tvångsmedelslagen eller inhämtande av lägesuppgifter enligt 10 kap. 8 § i tvångsmedelslagen för att nå en misstänkt eller dömd person. Eftersom förordningen endast omfattar inhämtande av information som lagras av tjänsteleverantören vid tidpunkten för mottagandet av en europeisk utlämnandeorder, kommer teleavlyssningsbefogenheten enligt 10 kap. 3 § i tvångsmedelslagen inte att bedömas i samband med inhämtande av information utom med avseende på dess förutsättningar i förhållande till 10 kap. 4 § i tvångsmedelslagen. Det kan vara fråga om inhämtande av information i stället för teleavlyssning i en situation där användaren av tjänsteleverantörens tjänst har raderat informationen men den tekniskt sett kan återhämtas av tjänsteleverantören. I en sådan situation lagras uppgifterna fortfarande av tjänsteleverantören eller för dennes räkning i elektroniskt format vid den tidpunkt då en europeisk utlämnandeorder utfärdats.

De ovan nämnda nationella bestämmelserna föreskriver om tröskelvärden för användning av tvångsmedel för att inhämta information. Tröskelvärdena i bestämmelserna varierar så att ett minimistraff kopplat till straffskalan inte ställs som ett villkor för beslag enligt 7 kap. i tvångsmedelslagen och beslut om beslag kan fattas av en anhållningsberättigad tjänsteman,

medan tröskelvärdet för befogenheten som gäller innehållsdata enligt 10 kap. 4 § i tvångsmedelslagen är knutet till förutsättningarna för användning av teleavlyssning enligt 10 kap. 3 § i tvångsmedelslagen och är ett tvångsmedel som kräver tillstånd av domstol.

På ett allmänt plan kan det konstateras att förutsättningarna för användning av tvångsmedel enligt 10 kap. 4 § i tvångsmedelslagen är strängare än enligt artikel 5.4 i förordningen. Denna avvikelse från den finska nationella befogenhetsregleringen kan uppstå när Finland är den utfärdande staten, särskilt med avseende på de brott som definieras i de direktiv som räknas upp i förordningen (artikel 5.4 b i–iii), eller i en situation där, utöver en utlämnandeorder som utfärdats av en annan EU-medlemsstat, en anmälan om dess utlämnandebeslut enligt artikel 8 har översänts till den behöriga verkställande myndigheten i Finland och en avvikelse i förhållande till nationell rätt konstateras. Skillnader kan också bli aktuella i situationer där verkställighetsförfarandet enligt artikel 16 tillämpas.

Dessutom gäller teletvångsmedlen i 10 kap. I tvångsmedelslagen och förbuden mot beslag och kopiering som gäller teleavlyssning, teleövervakning och basstationsuppgifter i 7 kap. 4 § i tvångsmedelslagen endast information som innehas av kommunikationsförmedlaren, medan förordningens tillämpningsområde även omfattar andra tjänsteleverantörer som inte är kommunikationsförmedlare.

I 10 kap. 3 § 2–5 mom. i tvångsmedelslagen finns bestämmelser om grundbrott relaterade till teleavlyssning och andra förutsättningar på basis av vilka förundersökningsmyndigheten kan ges tillstånd att rikta teleavlyssning mot en teleadress eller teleterminalutrustning som en misstänkt innehar eller annars kan antas använda. Såsom det konstaterats ovan är samma förutsättningar tillämpliga på inhämtande av information i stället för teleavlyssning enligt 10 kap. 4 § i tvångsmedelslagen.

I 10: 4. 1. i tvångsmedelslagen föreskrivs att om det är sannolikt att i 3 § (teleavlyssning) avsedda meddelanden och tillhörande förmedlingsuppgifter inte längre är tillgängliga genom teleavlyssning, kan förundersökningsmyndigheten trots förbudet enligt 7 kap. 4 § beviljas tillstånd att under de förutsättningar som anges i 3 § i detta kapitel beslagta eller kopiera dem hos en kommunikationsförmedlare. Kap. 10 i 4 § i tvångsmedelslagen gäller således uttryckligen inhämtande av lagrad information endast från kommunikationsförmedlaren. Enligt denna bestämmelse får information inte inhämtas från någon annan än kommunikationsförmedlaren.

Enligt 10 kap. 5 § i tvångsmedelslagen ska beslut om teleavlyssning och om inhämtande av information enligt 4 § fattas av domstolen på yrkande av en anhållningsberättigad tjänsteman (1 mom.). Tillstånd till teleavlyssning och till inhämtande av information enligt 4 § 2 mom. kan ges för högst en månad åt gången räknat från den dag då tillstånd ges (2 mom.).

I 10 kap. 6 § i tvångsmedelslagen finns bestämmelser om teleövervakning och dess förutsättningar. Enligt 1 mom. i paragrafen avses med teleövervakning att förmedlingsuppgifter som innehas av en kommunikationsförmedlare som avses i 3 § 36 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation inhämtas om ett meddelande som har sänts från eller tagits emot av en teleadress eller teleterminalutrustning som är kopplad till ett kommunikationsnät som avses i 3 § i detta kapitel samt att uppgifter om en teleadress eller teleterminalutrustnings läge inhämtas eller att användningen av adressen eller utrustningen tillfälligt förhindras. Med förmedlingsuppgifter avses sådana uppgifter om ett meddelande som kan förknippas med en i

3 § 7 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation avsedd användare eller med en i 30 punkten i den paragrafen avsedd abonnent och som behandlas i kommunikationsnäten för att överföra, distribuera eller tillhandahålla meddelanden. För tydlighetens skull bör det konstateras att trafikuppgifter enligt förordningen är förmedlingsuppgifter.

Enligt 10 kap. 6 § 2 mom. i tvångsmedelslagen kan förundersökningsmyndigheten ges tillstånd att rikta teleövervakning mot en teleadress eller teleterminalutrustning som en misstänkt innehar eller annars kan antas använda, om den misstänkte är skäligen misstänkt för 1) ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år, 2) ett brott som begåtts med användning av en teleadress eller teleterminalutrustning och för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år, 3) olovligt brukande som riktat sig mot ett automatiskt databehandlingssystem och som begåtts med användning av en teleadress eller teleterminalutrustning, 4) utnyttjande av person som är föremål för sexhandel, lockande av barn i sexuella syften eller koppleri, 5) narkotikabrott, 6) förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte, deltagande i utbildning för ett terroristbrott, resa i syfte att begå ett terroristbrott, främjande av resa som görs i syfte att begå ett terroristbrott eller offentlig uppmaning som har anknytning till terroristbrott, 7) grovt tullredovisningsbrott, 8) grovt döljande av olagligt byte, 9) förberedelse till tagande av gisslan eller 10) förberedelse till grovt rån.

Enligt 10 kap. 6 § 3 mom. finns bestämmelser om utlämnande av ett nätmeddelandes identifieringsuppgifter i 17 § i lagen om yttrandefrihet i masskommunikation (460/2003).

I 10 kap. 8 § i tvångsmedelslagen föreskrivs, såsom det konstaterats ovan, dessutom om inhämtande av lägesuppgifter för att nå misstänkta och dömda. Enligt paragrafen kan förundersökningsmyndigheten beviljas tillstånd att i syfte att nå en misstänkt inhämta lägesuppgifter om en teleadress eller teleterminalutrustning som personen i fråga innehar eller annars kan antas använda, om han eller hon är skäligen misstänkt för ett brott som avses i 6 § 2 mom. och det dessutom finns skäl att misstänka att personen håller sig undan eller annars undviker förundersökning eller rättegång. Förundersökningsmyndigheten kan dessutom beviljas tillstånd att inhämta lägesuppgifterna i syfte att nå en person som dömts till ovillkorligt fängelsestraff, om det finns anledning att misstänka att denne håller sig undan eller annars undviker verkställighet av straff och lägesuppgifterna kan antas vara synnerligen viktiga för att personen ska nås.

I 10 kap. 9 § i tvångsmedelslagen finns bestämmelser om beslut om teleövervakning och om inhämtande av lägesuppgifter. Enligt paragrafens 1 mom. ska domstolen på yrkande av en anhållningsberättigad tjänsteman besluta om teleövervakning enligt 6 §, 7 § 1 mom. 1 och 4–6 punkten och 7 § 2 och 3 mom. samt om inhämtande av lägesuppgifter enligt 8 §. Om ärendet inte tål uppskov, får en anhållningsberättigad tjänsteman besluta om teleövervakning och inhämtande av lägesuppgifter till dess att domstolen har avgjort yrkandet om beviljande av tillstånd. Ärendet ska föras till domstol så snart det är möjligt, dock senast 24 timmar efter det att tvångsmedlet började användas.

Enligt 10 kap. 9 § 2 mom. ska en anhållningsberättigad tjänsteman besluta om teleövervakning som avses i 7 § 1 mom. 2 och 3 punkten. Enligt paragrafens 3 mom. kan tillstånd ges och beslut fattas för högst en månad åt gången räknat från den dag då tillståndet gavs eller beslutet fattades. Tillståndet eller beslutet får även gälla en viss tidsperiod som föregått tillståndet eller beslutet.

Denna tidsperiod får vara längre än en månad. I paragrafens 4 mom. anges de uppgifter som ska nämnas i ett yrkande och i ett beslut om teleövervakning.

Enligt 10 kap. 9 § 5 mom. i tvångsmedelslagen fattas beslut om de teleadresser eller den teleterminalutrustning som åtgärden riktas mot av en anhållningsberättigad tjänsteman, utom i situationer där den misstänkte inte är känd. I beslutet ska valet av de teleadresser eller den teleterminalutrustning som åtgärden riktas mot motiveras.

Hänvisningen till grundbrotten (tvångsmedelslagen 10 kap. 6 § 2 mom.) i 10 kap. 8 § i tvångsmedelslagen gäller i enlighet med lydelsen personer misstänkta för brott och inte personer som håller sig undan verkställighet och som dömts till ovillkorligt fängelsestraff. Bestämmelsen ställer inte heller några specifika villkor gällande längden på ett ovillkorligt fängelsestraff. På ett allmänt plan motsvarar regleringen enligt 10 kap. 8 § i tvångsmedelslagen förordningen när det gäller inhämtande av information för att nå en dömd person. Det gäller dock att notera att det enligt lydelsen i 10 kap. 8 § i tvångsmedelslagen är möjligt, enligt nationell lag, att endast inhämta lägesuppgifter om en teleadress eller teleterminalutrustning som personen i fråga innehar eller annars kan antas använda för att nå en dömd person, och inte, såsom enligt förordningen, inhämta abonnentuppgifter eller annan information relaterad till identifiering av en person eller andra trafikuppgifter eller innehållsdata. Förordningen förutsätter att en utlämnandeorder endast får utfärdas om ett motsvarande beslut kunde ha utfärdats under samma villkor i ett motsvarande nationellt fall. Inhämtande av abonnentuppgifter och uppgifter som endast behövs för identifiering av användaren enligt nationell lagstiftning kan bland annat grunda sig på 4:3 § i polislagen. När det å andra sidan gäller att nå en person som dömts till ett ovillkorligt fängelsestraff och som undandrar sig lagföring är det antagligen inte nödvändigt att inhämta den information som avses i artikel 3.9 och 3.10 i förordningen – främst för att identifiera personen.

Såsom det konstaterats ovan är det utöver med hjälp av teletvångsmedel möjligt att inhämta abonnentuppgifter, uppgifter som begärts med det enda syftet att identifiera en person och lagrade innehållsdata med stöd av bestämmelserna om beslag och kopiering av handlingar i kap. 7 i tvångsmedelslagen. Den huvudsakliga förutsättningen för beslag är att det beslagtagna föremålet, egendomen eller dokumentet kan användas som bevis i ett brottmål, att det har tagits från någon till följd av ett brott eller att det beslutas att det ska förverkas. Detta gäller även information som finns i teknisk utrustning eller annat motsvarande informationssystem eller på dess lagringsplattform (data), och bestämmelserna om handlingar i 7 kap. gäller även dokument i form av data. Beslutet att beslagta eller kopiera en handling fattas av en anhållningsberättigad tjänsteman, och domstolen får besluta om det när den prövar åtalet.

När det gäller bestämmelserna om beslag och kopiering av handlingar ska förbuden mot beslag och kopiering (tvångsmedelslagen 7 kap. 3 §) och förbuden mot beslag och kopiering som gäller teleavlyssning, teleövervakning och basstationsuppgifter (tvångsmedelslagen 7 kap. 4 §) beaktas. Syftet med de förstnämnda förbuden är att förhindra beslag eller kopiering av uppgifter som omfattas av skyldighet eller rätt att vägra att vittna med stöd av 17 kap. 10–14, 16, 20 eller 21 § i rättegångsbalken (4/1734). Det kan till exempel vara en situation där informationen anknyter till statens säkerhet, information som ett rättsligt ombud eller biträde, en läkare eller annan yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården eller en präst har erhållit i tjänsten, eller information som omfattas av källskydd. Det huvudsakliga syftet med förbuden mot beslag och kopiering enligt 7 kap. 4 § i tvångsmedelslagen är att förhindra att de stränga förutsättningarna enligt bestämmelserna om teletvångsmedel i 10 kap. tvångsmedelslagen kringgås.

Regleringen av förbuden mot beslag och kopiering som gäller teleavlyssning, teleövervakning och basstationsuppgifter i 7 kap. 4 § i tvångsmedelslagen är tredelad, vilket innebär att förbuden endast är tillämpliga om följande tre element är uppfyllda: 1) data som beslagtas är i tjänsteleverantörens besittning, 2) data är information som avses i 7 kap. 4 § i tvångsmedelslagen och 3) den tjänsteleverantör som besitter data är en kommunikationsförmedlare enligt definitionen i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation.

För tydlighetens skull gäller det att notera att domstolen beslutar om teletvångsmedel enligt kapitel 10 i tvångsmedelslagen på yrkande av en anhållningsberättigad tjänsteman utom i brådskande situationer, för vilka tillstånd av domstol krävs senast 24 timmar efter det att tvångsmedlet började användas. När det gäller hemliga tvångsmedel finns det inte heller några bestämmelser om rätt att få beslutet prövat av domstol eller möjlighet till överklagande till skillnad från beslag och kopiering av handlingar. Hemliga tvångsmedel tillämpas i allmänhet utan att objektet vet om det. Enligt 10 kap. 43 § 5 mom. i tvångsmedelslagen får ett beslut i ett tillståndsärende inte överklagas genom besvär, men klagan mot beslutet får anföras utan tidsbegränsning. När det gäller hemliga tvångsmedel är det dessutom i allmänhet möjligt att avvika från att informera objektet antingen för viss tid eller till och med helt och hållet (tvångsmedelslagen 10 kap. 60 §). Rättsskyddsmedel enligt förordningen behandlas närmare nedan i samband med artikel 18.

Beträffande bedömningen av tillämpningen av tvångsmedelslagen (kap. 7 eller 10) från fall till fall enligt beskrivningen ovan har även egenskaperna hos den information som inhämtas särskild betydelse. Såsom det konstaterats ovan i samband med artikel 3.8 i förordningen är förordningen tillämplig endast på uppgifter som lagrats av tjänsteleverantören vid tidpunkten för mottagandet av ordern. Detta kan till exempel vara fråga om att granska innehållet i ett e-postmeddelande. Förordningen gäller således inte avlyssning av information som håller på att överföras.

Vid bedömningen av tillämpliga bestämmelser i tvångsmedelslagen har det dessutom betydelse vem som kan anses besitta den information som inhämtas. Enligt förordningen inhämtas information direkt från tjänsteleverantören och inte till exempel från en brottsmisstänkt antingen genom genomsökning av utrustning eller genomsökning på distans med hjälp av polisens utrustning. I princip kan samma information inhämtas från både tjänsteleverantören och den misstänktes terminalutrustning genom genomsökning av utrustning eller genomsökning på distans från serverutrymmet som denne administrerar. Eftersom de uppgifter som lagras av användaren på det serverutrymme som denne administrerar i de senare situationerna kontrolleras och hanteras de av användaren, har uppgifterna enligt etablerad praxis ansetts vara i användarens och inte tjänsteleverantörens besittning. Då riktas åtgärden för att inhämta information i praktiken inte mot information som kommunikationsförmedlaren eller en annan tjänsteleverantör besitter.

I en situation där innehållsdata, som redan har raderats av användaren, endast kan erhållas tekniskt genom samarbete med tjänsteleverantören skulle förvärvandet av informationen vara information som omfattas av förbudet mot beslag och kopiering enligt 7 kap. 4 § i tvångsmedelslagen. Inhämtandet av sådan information skulle därför kräva att information enligt nationell reglering inhämtas i stället för avlyssning (tvångsmedelslagen 10 kap. 4 §) från en kommunikationsförmedlares besittning under de förutsättningar som anges i 10 kap. 3 § i tvångsmedelslagen. I den sist beskrivna situationen är det inte längre fråga om data som

användaren kontrollerar eller administrerar. Det kan till exempel vara fråga om att inhämta information om innehållet i ett meddelande i ett e-postarkiv som har raderats av användaren. Om den brottsmisstänkte inte har förstört informationen på diskutrymmet baserat på avtalet med tjänsteleverantören, är det inte fråga om information som tjänsteleverantören besitter och, såsom det konstaterats ovan, kan informationen beslagtas antingen från den misstänktes dator eller från det serverutrymme som tjänsteleverantören tillhandahåller denne misstänkte, i enlighet med bestämmelserna om beslag i kap. 7 i tvångsmedelslagen med beaktande av förbuden mot beslag och kopiering som avses i 3 §.

Det gäller att notera att förbuden mot beslag och kopiering som gäller teleavlyssning, teleövervakning och basstationsuppgifter i 7 kap. 4 § i tvångsmedelslagen avser beslag från kommunikationsförmedlare enligt 3 § 36 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation, medan förordningen gör att möjligt att utöver till leverantörer av kommunikationstjänster även rikta en utlämnandeorder till leverantörer av informationssamhällets tjänster som gör det möjligt att lagra eller på annat sätt behandla uppgifter på uppdrag av de användare till vilka tjänsten tillhandahålls, förutsatt att datalagringen är en väsentlig del av den tjänst som tillhandahålls användaren (artikel 3.3 c led ii). Detta gäller till exempel lagringstjänster (så kallade hostingtjänster) även när tjänsten tillhandahålls via en molntjänst (se skäl 27 i förordningen). Förbudet mot beslag och kopiering i 7 kap. 4 § i tvångsmedelslagen gäller således inte tjänsteleverantörer som inte innehar rollen som enbart kommunikationsförmedlare.

I detta sammanhang gäller det dessutom att beakta att innehavare av informationssystem är skyldiga att lämna uppgifter och bistå vid användningen av dem vid genomsökning och användning av hemliga tvångsmedel i syfte att främja åtkomsten till information (tvångsmedelslagen 8 kap. 23 § och 10 kap. 50 §). Med andra ord kan det baserat på denna skyldighet krävas samarbete från innehavaren av informationssystemet enligt tvångsmedelslagen, även om informationen inte formellt inhämtas från dennes besittning. Det gäller dock att notera att abonnentuppgifter enligt artikel 3.9 b i förordningen inte omfattar lösenord eller andra autentiseringsmetoder som används i stället för lösenord, medan 8 kap. 23 § i tvångsmedelslagen även gäller lösenord och andra motsvarande uppgifter. Det är därför inte möjligt att inhämta sådan information med stöd av förordningen om e-evidence.

Nedan granskas de brott som definieras i direktiven och som räknas upp i artikel 5.4 i förhållande till nationell lagstiftning.

Artikel 5.4 b i i förordningen hänvisar till brott som definieras i artiklarna 3–8 i direktivet om betalningsmedelsbedrägerier. I artikel 3 i direktivet definieras bedräglig användning av icke-kontanta betalningsinstrument, i artikel 4 brott med anknytning till bedräglig användning av fysiska icke-kontanta betalningsinstrument, i artikel 5 brott med anknytning till bedräglig användning av icke-fysiska icke-kontanta betalningsinstrument, i artikel 6 bedrägeri med anknytning till informationssystem, i artikel 7 verktyg som används för att begå brott och i artikel 8 anstiftan, medhjälp och försök.

Direktivet om betalningsmedelsbedrägerier har genomförts nationellt genom lagen om ändring av kap. 37 i strafflagen (597/2021, RP 52/2021 rd). I 37 kap. 8–14 § i strafflagen finns bestämmelser om betalningsmedelsbedrägeri och förberedelse till betalningsmedelsbedrägeri samt betalningsmedelsbrott. Enligt dessa bestämmelser är det maximala straffet för betalningsmedelsbedrägeri och förberedelse till betalningsmedelsbedrägeri samt

betalningsmedelsbrott i Finland fängelse i två år. När det gäller de grova gärningsformerna (utom förberedelse till betalningsmedelsbedrägeri) är fängelsestraffet minst fyra månader och högst fem år.

Med stöd av 10 kap. 4 § i tvångsmedelslagen är det inte möjligt att erhålla lagrade innehållsdata och relaterade förmedlingsuppgifter från en kommunikationsförmedlare när det gäller brott som nämns i direktivet om betalningsmedelsbedrägerier. Därför är det inte heller möjligt att utfärda en europeisk utlämnandeorder för att inhämta information om dessa brott från kommunikationsförmedlare. Såsom det konstaterats ovan är det dock möjligt att i vissa situationer inhämta information om lagrade innehållsdata som avses i förordningen med stöd av bestämmelserna om beslag och kopiering av handlingar i 7 kap. tvångsmedelslagen. I dessa situationer skulle det också vara möjligt att utfärda en europeisk utlämnandeorder i enlighet med förordningen.

Enligt 10 kap. 6 § i tvångsmedelslagen är det dock möjligt att inhämta trafikuppgifter som avses i förordningen, men detta förutsätter att det är fråga om ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år eller att brottet begåtts med användning av en teledress eller teleterminalutrustning och för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år.

I led ii hänvisas till brott enligt definitionerna i artiklarna 3–7 i direktiv 2011/93/EU. I artikel 3 i direktivet definieras brott som har samband med sexuella övergrepp, i artikel 4 brott som har samband med sexuell exploatering, i artikel 5 brott som har samband med barnpornografi, i artikel 6 kontaktsökning med barn i sexuellt syfte och i artikel 7 anstiftan, medhjälp och försök. De straffrättsliga gärningar som avses i direktivet har inte tidigare förutsatt ändringar av strafflagen. När det gäller direktivet finns relevanta bestämmelser i bland annat 20 kap. 1–5 och 8–16 §, 18 § 2 mom. samt 19–22 § och 25 kap. 3 och 3 a § i strafflagen.

Med stöd av 10 kap. 4 § i tvångsmedelslagen får lagrade innehållsdata och relaterade förmedlingsuppgifter som avses i förordningen inhämtas från en kommunikationsförmedlare om det finns skäl att misstänka att den misstänkte gjort sig skyldig till grov spridning av bild som på ett sexuellt sätt visar barn (SL 20:20), våldtäkt mot barn (SL 20:12), grov våldtäkt mot barn (SL 20:13), sexuell övergrepp mot barn (SL 20:14), grovt sexuell övergrepp mot barn (SL 20:15) eller sexuell utnyttjande av barn (SL 20:16). Således är det inte möjligt att erhålla lagrade innehållsdata från en kommunikationsförmedlare för alla brott som definieras i förordningen med stöd av 10 kap. 4 § i tvångsmedelslagen.

Till exempel motsvarar brottet i artikel 4.4 i direktiv 2011/93/EU besökande av föreställning som på ett sexuellt sätt visar barn enligt strafflagen (SL 20:22). Brotten i artikel 5.2 och 5.3 i direktivet motsvarar i sin tur innehav av bild som på ett sexuellt sätt visar barn (SL 20:21). Ovannämnda brott hör inte till grundbrotten som möjliggör teleavlyssning enligt 10 kap. 3 § i tvångsmedelslagen, och därför är det inte möjligt att erhålla lagrade innehållsdata och relaterade förmedlingsuppgifter från kommunikationsförmedlaren enligt 10 kap. 4 § i tvångsmedelslagen när det gäller dessa brott.

Dessutom motsvarar brotten i artikel 5.4–6 i direktivet spridning av bild som på ett sexuellt sätt visar barn (SL 20 kap. 19 §). När det gäller detta brott uppfyller endast den grova gärningsformen förutsättningarna för teleavlyssning enligt 10 kap. 3 § i tvångsmedelslagen. Enligt 20 kap. 20 § i strafflagen ska spridning av bild som på ett sexuellt sätt visar barn bedömas

som ett grovt brott, om det barn som skildras är särskilt ungt. Det är därför möjligt att brotten i artikel 5.4–6 i direktivet endast skulle bedömas endast som spridning av bild som på ett sexuellt sätt visar barn enligt 20 kap. 19 § i SL, vilket innebär att det inte skulle vara möjligt att erhålla lagrade innehållsdata och relaterade förmedlingsuppgifter från kommunikationsförmedlaren besittning enligt 10 kap. 4 § i tvångsmedelslagen.

Vidare motsvarar brottet i artikel 6.1 i direktivet lockande av barn i sexuella syften i strafflagen (20 kap. 18 §). Inte heller detta brott uppfyller förutsättningarna för teleavlyssning enligt 10 kap. 3 § i tvångsmedelslagen, och därför är det inte möjligt att erhålla lagrade innehållsdata och relaterade förmedlingsuppgifter från kommunikationsförmedlaren enligt 10 kap. 4 § i tvångsmedelslagen när det gäller detta brott.

Även om det inte skulle vara möjligt att inhämta lagrade innehållsdata och relaterade förmedlingsuppgifter avseende ovannämnda specifika brott med stöd av 10 kap. 4 § i tvångsmedelslagen och det således inte skulle vara möjligt att utfärda en europeisk utlämnandeorder i enlighet med förordningen, kan det i vissa situationer vara möjligt att inhämta sådan information med stöd av 7 kap. 1 § i tvångsmedelslagen, såsom det beskrivits ovan. I dessa fall skulle det också vara möjligt att utfärda en europeisk utlämnandeorder.

Dessutom är det med stöd av 10 kap. 6 § i tvångsmedelslagen möjligt att inhämta trafikuppgifter som avses i förordningen för ovannämnda brott, om förutsättningarna för teleövervakning i övrigt är uppfyllda eller om det är fråga om utnyttjande av person som är föremål för sexhandel (SL 20 kap. 8 §), lockande av barn i sexuella syften (SL 20 kap. 18 §) eller koppleri (SL 20 kap. 10 §).

I led iii hänvisas till brott enligt definitionerna i artiklarna 3–8 i direktivet om angrepp mot informationssystem. I artikel 3 i direktivet definieras olagligt intrång i informationssystem, i artikel 4 olaglig systemstörning, i artikel 5 olaglig datastörning, i artikel 6 olaglig avlyssning, i artikel 7 verktyg som används för att begå brott och i artikel 8 anstiftan, medhjälp och försök. Direktivet om angrepp mot informationssystem har genomförts nationellt bland annat genom lagen om ändring av strafflagen (lag 368/2015, RP 232/2014 rd) och lagen om ändring av 10 kap. 3 och 6 § i tvångsmedelslagen (lag 369/2015, RP 232/2014 rd). När det gäller direktivet finns relevanta bestämmelser i 34 kap. 9 a §, 35 § 3 a och 3 b § samt 38 kap. 3 och 5–8 a § i strafflagen.

Med stöd av 10 kap. 4 § i tvångsmedelslagen får lagrade innehållsdata och relaterade förmedlingsuppgifter inhämtas från en kommunikationsförmedlare endast om det finns skäl att misstänka att den misstänkte gjort sig skyldig till grov dataskadegörelse (SL 35 kap. 3 b §), grovt störande av post- och teletrafik (SL 38 kap. 6 §) eller grov systemstörning (SL 38 kap. 7 b §). De brott som definieras i artiklarna 3–8 i direktivet om angrepp mot informationssystem motsvarar strafflagens bestämmelser om dataintrång (SL 38 kap. 8 §), systemstörning (SL 38 kap. 7 a §), dataskadegörelse (SL 35 kap. 3 a §), kränkning av kommunikationshemlighet (SL 38 kap. 3 §) och orsakande av fara för informationsbehandling (SL 34 kap. 9 a §). Dessa brott omfattas inte av förutsättningarna för teleavlyssning enligt 10 kap. 3 § i tvångsmedelslagen. Det gäller att notera att det är möjligt att inhämta lagrade innehållsdata och relaterade förmedlingsuppgifter med stöd av 10 kap. 4 § i tvångsmedelslagen när det gäller de grova gärningsformerna av systemstörning och dataskadegörelse. I enlighet med artikel 5.4 b i förordningen om e-evidence förutsätter brotten enligt direktiven dock inte att rekvisitet för den

grova gärningsformen är uppfyllda. Såsom det beskrivits ovan är det dock möjligt att i vissa fall inhämta lagrade innehållsdata med stöd av 7 kap. 1 § i tvångsmedelslagen.

Trafikuppgifter kan dessutom inhämtas från kommunikationsförmedlare enligt 10 kap. 6 § i tvångsmedelslagen, om det är fråga om ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år, ett brott som begåtts med användning av en teleadress eller teleterminalutrustning och för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år eller olovligt brukande som riktat sig mot ett automatiskt databehandlingssystem och som begåtts med användning av en teleadress eller teleterminalutrustning.

I led c hänvisas till brott enligt definitionerna i artiklarna 3–12 och 14 i direktivet om bekämpande av terrorism. I artikel 3 i direktivet definieras terroristbrott, i artikel 4 brott med anknytning till en terroristgrupp, i artikel 5 offentlig uppmaning till terroristbrott, i artikel 6 rekrytering för terrorismsyften, i artikel 7 tillhandahållande av utbildning för terrorismsyften, i artikel 8 mottagande av utbildning för terrorismsyften, i artikel 9 resor för terrorismsyften, i artikel 10 organiserande eller annat underlättande av resor för terrorismsyften, i artikel 11 finansiering av terrorism, i artikel 12 andra brott med anknytning till terroristverksamhet och i artikel 14 medhjälp, anstiftan och försök. Direktivet om bekämpande av terrorism har genomförts nationellt bland annat genom lagen om ändring av strafflagen (lag 874/2018, RP 30/2018 rd) och lagen om ändring av 10 kap. i tvångsmedelslagen (lag 875/2018, RP 30/2018 rd). Bestämmelser om de terrorismrelaterade brott som nämns i direktivet finns i 34 a kap. i strafflagen.

Med stöd av 10 kap. 4 § i tvångsmedelslagen får lagrade innehållsdata och relaterade förmedlingsuppgifter inhämtas från en kommunikationsförmedlare, om det är fråga om brott som begåtts i terroristiskt syfte som avses i 34 a kap. 1 § 1 mom. 2–8 punkten eller 2 mom., brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte, förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte ledande av terroristgrupp, deltagande i en terroristgrupps verksamhet, meddelande av utbildning för ett terroristbrott, deltagande i utbildning för ett terroristbrott, om gärningen förutsätter fängelsestraff, rekrytering för ett terroristbrott, finansiering av ett terroristbrott, finansiering av en terrorist, finansiering av terroristgrupp eller resa i syfte att begå ett terroristbrott, om gärningen förutsätter fängelsestraff.

Såsom det konstaterats ovan kan trafikuppgifter inhämtas med stöd av 10 kap. 6 § i tvångsmedelslagen från en kommunikationsförmedlare, om det är fråga om ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år, ett brott som begåtts med användning av en teleadress eller teleterminalutrustning och för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år eller förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte, deltagande i utbildning för ett terroristbrott, resa i syfte att begå ett terroristbrott, främjande av resa som görs i syfte att begå ett terroristbrott eller offentlig uppmaning som har anknytning till terroristbrott.

Led d avser utredning av var en person som dömts till ett ovillkorligt fängelsestraff i minst fyra månader befinner sig i fall där den dömda personen undandragit sig lagföring, för brott som avses i leden a, b och c i artikel 4. Såsom det konstaterats ovan kan en förundersökningsmyndighet med stöd av 10 kap. 8 § i tvångsmedelslagen beviljas tillstånd att inhämta lägesuppgifter om en teleadress eller teleterminalutrustning som en till ovillkorligt fängelsestraff dömd person innehar eller annars kan antas använda för att nå personen, om det finns anledning att misstänka att denne håller sig undan eller annars undviker verkställighet av

straff och lägesuppgifterna kan antas vara synnerligen viktiga för att personen ska nås. Tvångsmedelslagens bestämmelser om utredning av var en dömd person som undandrar sig lagföring befinner sig är delvis mer omfattande än motsvarande reglering enligt förordningen, eftersom den inte innehåller separat ställda förutsättningar för längden på ett ovillkorligt fängelsestraff. Bestämmelsen är därför tillämplig på situationer som avses i förordningen.

Artiklarna 5.3 och 5.4 i förordningen är direkt tillämpliga och förutsätter ingen kompletterande nationell lagstiftning. Såsom det konstaterats ovan är det, särskilt när det gäller punkt 4, inte nödvändigtvis möjligt att utfärda en europeisk utlämnandeorder i alla situationer enligt finsk lag. Förordningen om e-evidence förutsätter dock inte att den nationella befogenhetsregleringen ska ändras för att uppfylla kraven i artikel 5 i förordningen. Förordningen fastställer endast minimivillkor på EU-nivå för att inhämta information direkt från en privat tjänsteleverantör över gränserna. Enligt förordningen ska dock de nationella förutsättningarna för inhämtande av information enligt den utfärdande statens befogenhetsreglering först vara uppfyllda.

Skillnaderna mellan den ovan beskrivna finska befogenhetsregleringen och förutsättningarna enligt artikel 5.4 i förordningen har dock i vissa avseenden inte bedömts som en tillräcklig grund för att ändra den nationella befogenhetsregleringen enligt tvångsmedelslagen för inhämtande av lagrade data. Det anses mer motiverat att bedöma behovet av ändringar av sådana eventuella nationella regleringsfrågor separat utifrån en nationell behovsprövning med hänsyn till nationella rättsliga ramvillkor och utgångspunkter samt förutsättningarna för att begränsa grundläggande fri- och rättigheter

I artikel 5.5 uppräknas den information som en europeisk utlämnandeorder ska innehålla (a–j).

Enligt första stycket i artikel 5.6 ska en europeisk utlämnandeorder riktas till den tjänsteleverantör som agerar som personuppgiftsansvarig i enlighet med den allmänna dataskyddsförordningen. Enligt det andra stycket i punkten får den europeiska utlämnandeordern undantagsvis riktas direkt till den tjänsteleverantör som lagrar eller på annat sätt behandlar uppgifterna på den personuppgiftsansvariges vägnar, om den personuppgiftsansvarige inte kan identifieras trots att rimliga ansträngningar gjorts från den utfärdande myndighetens sida eller det kan vara till skada för utredningen att rikta sig till den personuppgiftsansvarige. Då ska skälen 42 och 43 som nämns ovan i samband med artikel 3 beaktas. Skälen förtydligar den bedömning som ska göras vid utfärdande av en utlämnandeorder avseende tjänsteleverantörens roll som personuppgiftsansvarig eller personuppgiftsbiträde.

Artiklarna 5.5 och 5.6 är direkt tillämpliga och förutsätter ingen kompletterande nationell lagstiftning.

Enligt artikel 5.7 ska det personuppgiftsbiträde som lagrar eller på annat sätt behandlar uppgifterna på den personuppgiftsansvariges vägnar informera den personuppgiftsansvarige om utlämnandet av uppgifterna, såvida inte den utfärdande myndigheten har begärt att tjänsteleverantören ska avstå från att informera den personuppgiftsansvarige, under så lång tid som det är nödvändigt och proportionellt, för att inte hindra de straffrättsliga förfarandena i fråga. I sådant fall ska den utfärdande myndigheten i ärendet ange skälen till fördröjningen med att informera den personuppgiftsansvarige. En kort motivering ska också läggas till i intyget om en europeisk utlämnandeorder.

Punkten är direkt tillämplig. När det gäller förfarandet enligt förordningen ska relevanta nationella bestämmelser och de skyldigheter som följer av detta beaktas, till exempel lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999). I 11:5 i den nationella förundersökningslagen föreskrivs dessutom om yppandeförbud och i 10 kap. 49 § i tvångsmedelslagen om yppandeförbud som gäller användning av hemliga tvångsmedel.

I artikel 5.8 föreskrivs att om uppgifterna lagras eller på annat sätt behandlas som en del av en infrastruktur som en tjänsteleverantör tillhandahåller en offentlig myndighet får en europeisk utlämnandeorder utfärdas endast om den offentliga myndighet för vilken uppgifterna lagras eller på annat sätt behandlas är belägen i den utfärdande staten.

Punkten förklaras inte närmare i ingressen till förordningen. Syftet med punkten är att skydda information som anknyter till nationella myndigheters verksamhet från extern inblandning. Därför kan informationsförfrågningar endast riktas till den myndighet som är belägen i den utfärdande staten. Punkten kan till exempel bli tillämplig i en situation där en tjänsteleverantör i en annan medlemsstat tillhandahåller en e-posttjänst för en myndighet och föremålet för den europeiska utlämnandeordern är en anställd hos denna myndighet. I en sådan situation kan en utlämnandeorder endast utfärdas om myndigheten också finns i den utfärdande medlemsstaten.

I artikel 5.9 föreskrivs att i fall där uppgifter som omfattas av sekretess eller tystnadsplikt enligt den utfärdande statens rätt lagras eller på annat sätt behandlas av en tjänsteleverantör som en del av en infrastruktur som tillhandahålls yrkesutövare som omfattas av sekretess eller tystnadsplikt inom ramen för deras verksamhet, får en europeisk utlämnandeorder för att inhämta trafikuppgifter, med undantag för uppgifter som begärts med det enda syftet att identifiera användaren enligt definitionen i artikel 3.10, eller för att inhämta innehållsdata utfärdas endast

- a) om den yrkesutövare som omfattas av sekretess eller tystnadsplikt är bosatt i den utfärdande staten,
- b) om det kan vara till skada för utredningen att rikta sig till den yrkesutövare som omfattas av sekretess eller tystnadsplikt, eller
- c) om undantag gjorts från sekretessen eller tystnadsplikten i enlighet med tillämplig rätt.

I skäl 45 i förordningen förklaras inte närmare vilka yrkesgrupper som omfattas av punkten. I punkten hänvisas dock till den utfärdande statens lagstiftning. Om Finland är den stat som utfärdar en europeisk utlämnandeorder, är det då fråga om yrkesverksamma personer som omfattas av förbudet mot beslag och kopiering i 7 kap. 3 § i tvångsmedelslagen och som har skyldighet eller rätt att vägra att vittna enligt 17 kap. i rättegångsbalken.

I första stycket i artikel 5.10 föreskrivs att om den utfärdande myndigheten har skäl att anta att de trafikuppgifter, med undantag för uppgifter som begärts med det enda syftet att identifiera användaren enligt definitionen i artikel 3.10, eller de innehållsdata som begärts genom den europeiska utlämnandeordern skyddas av immunitet eller privilegier som beviljas enligt den verkställande statens rätt, eller att dessa uppgifter omfattas av den statens regler om fastställande och begränsning av straffrättsligt ansvar som hänför sig till tryckfrihet eller yttrandefrihet i andra medier, får den utfärdande myndigheten söka klargöranden före utfärdandet av den europeiska utlämnandeordern, inbegripet genom att samråda med de behöriga myndigheterna i

den verkställande staten, antingen direkt eller via Eurojust eller det europeiska rättsliga nätverket. Enligt *andra stycket* i punkten får den utfärdande myndigheten i dessa situationer inte utfärda en europeisk utlämnandeorder om den anser att de begärda uppgifterna på ovannämnt sätt skyddats med stöd av den verkställande statens lagstiftning.

När det gäller bedömningen av immunitet och privilegier ska skäl 47 beaktas. Enligt skälet hänvisas det i andra instrument för ömsesidigt erkännande, såsom EIO-direktivet, till immunitet och privilegier, som kan avse kategorier av personer, till exempel diplomater, eller särskilt skyddade förhållanden, till exempel rätten till förtrolig kommunikation mellan advokat och klient eller journalisters rätt att inte röja sina källor. Omfattningen och effekterna av immunitet och privilegier varierar beroende på den tillämpliga nationella rätt som bör beaktas vid tidpunkten för utfärdandet av en europeisk utlämnandeorder eller en europeisk bevarandeorder, eftersom den utfärdande myndigheten bör kunna utfärda ordern endast om den skulle ha kunnat utfärdas på samma villkor i ett liknande inhemskt fall. Det finns ingen gemensam definition av vad som utgör immunitet eller privilegier i unionsrätten. Den exakta definitionen av dessa begrepp överläts därför till nationell rätt, och definitionen kan omfatta skydd som är tillämpligt på exempelvis medicinska och juridiska yrken, även när specialiserade plattformar används inom dessa yrken. Den exakta definitionen av immunitet och privilegier kan också omfatta regler om fastställande och begränsning av straffrättsligt ansvar som hänför sig till tryckfrihet och yttrandefrihet i andra medier.

Artikel 5.7–10 är direkt tillämpliga och förutsätter ingen kompletterande nationell lagstiftning.

Även om artikel 5.1–10, vilket konstaterats ovan, är tillräckligt tydliga för att vara direkt tillämplig utan kompletterande nationell lagstiftning, anses det nödvändigt att separat på nationell nivå föreskriva att nationellt behöriga myndigheter får utfärda en europeisk utlämnandeorder i gränsöverskridande fall i enlighet med artikel 5.

Beträffande beslutsfattandet föreslås i propositionen i tillämpliga fall en motsvarande bestämmelse som i 23 § i EIO-lagen. I propositionen föreslås dessutom att det i samband med bekräftelsen enligt artikel 4.1 b och 4.2 b även kan ansökas om ett beslut av den behöriga myndigheten som krävs som grund för utlämnandeordern (2 §). Detta kan till exempel vara fråga om tillstånd att använda hemliga tvångsmedel av en domstol i anslutning till domstolens bekräftelse av utlämnandeorder.

Artikel 6 i förordningens gäller villkoren för utfärdande av en europeisk bevarandeorder. Enligt artikel 5.1 får en utfärdande myndighet utfärda en europeisk bevarandeorder endast om de villkor som anges i artikeln är uppfyllda. Artikel 5.8 gäller i tillämpliga delar.

I artikel 6.2 föreskrivs att en europeisk bevarandeorder ska vara nödvändig och proportionell.

Enligt artikel 6.3 får en europeisk bevarandeorder utfärdas för alla brott, om den skulle kunna ha utfärdats på samma villkor i ett liknande inhemskt ärende, och för verkställighet av fängelsestraff eller annan frihetsberövande åtgärd i minst fyra månader – till följd av straffrättsliga förfaranden – som inte beslutats genom en dom där personen inte var personligen närvarande vid förhandlingen, i fall där den dömda personen undandragit sig lagföring.

I artikel 6.4 uppräknas den information som en europeisk bevarandeorder ska innehålla. De uppgifter som avses i denna punkt är i övrigt desamma som i artikel 5.5 ovan, med undantag för punkterna g, h och j i den senare punkten, vilka inte nämns i artikel 6.4.

Såsom det konstaterats ovan föreskrivs i 8 kap. 24–26 § i tvångsmedelslagen om föreläggande att säkra data, dess giltighetstid och hemlighållande. I 10 kap. 50 § i den lagen föreskrivs dessutom att bestämmelserna i 8 kap. om föreläggande att säkra data iakttas när hemliga tvångsmedel används. Ett föreläggande att säkra får kan utfärdas av en anhållningsberättigad tjänsteman.

Bestämmelserna om föreläggande att säkra data i tvångsmedelslagen (8 kap. 24–26 §) motsvarar i huvudsak bestämmelserna om europeiska bevarandeorder i förordningen. Ett föreläggande att säkra data enligt tvångsmedelslagen kan utfärdas före en genomsökning av utrustning (8 kap. 24 § 1 mom.), men detta anses inte ha särskild betydelse med tanke på europeisk bevarandeorder enligt förordningen. Ett föreläggande att säkra data gäller även trafikuppgifter och är därför en säkringsåtgärd till exempel med tanke på teleövervakning. Således förutsätts inte ett beslut om genomsökning av utrustning som redan har fattats för inhämtande av information enligt förordningen.

Enligt 8 kap. 24 § i tvångsmedelslagen kan ett föreläggande att säkra data dock inte utfärdas på basis av straffrättsligt förfarande för verkställighet av fängelsestraff eller annan frihetsberövande åtgärd i minst fyra månader som inte beslutats genom en dom där personen inte var personligen närvarande vid förhandlingen, i fall där den dömda personen undandragit sig lagföring. Såsom det konstaterats ovan är det möjligt att inhämta lägesuppgifter för att nå en dömd person enligt 10 kap. 8 § i tvångsmedelslagen, men det möjliggör inte ett föreläggande att säkra data. Eftersom 10 kap. 8 § i tvångsmedelslagen å andra sidan tillåter inhämtande av lägesuppgifter för att nå en dömd person, är det inte alltid nödvändigt att utnyttja ett föreläggande att säkra data för att nå en dömd person.

Artikeln förutsätter kompletterande nationell lagstiftning. Det är motiverat att nationellt föreskriva om förfarandet för utfärdande av europeisk bevarandeorder i Finland. I enlighet med artikel 4.3 i förordningen kan får en europeisk bevarandeorder avseende inhämtande av uppgifter i alla kategorier endast utfärdas av en domare eller åklagare samt också till exempel av en förundersökningsmyndighet. I de sist nämnda situationerna ska dock bevarandeordern bekräftas antingen av domstolen eller åklagaren innan den utfärdas. I propositionen föreslås i tillämpliga fall en motsvarande bestämmelse som i 23 § i EIO-lagen, dvs. att förundersökningsmyndigheterna kan utfärda en europeisk bevarandeorder med åklagarens bekräftelse. Bestämmelsen motsvarar således i tillämpliga delar den föreslagna bestämmelsen avseende artikel 5 i förordningen (3 och 4 §).

Artikel 7 i förordningen gäller mottagare av europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder. Enligt artikeln ska utlämnande- och bevarandeorder ställas direkt till ett utsett verksamhetsställe eller till ett rättsligt ombud för den berörda tjänsteleverantören. I artikeln föreskrivs dessutom att i nödsituationer enligt definitionen i artikel 3.18, där det utsedda verksamhetsstället eller det rättsliga ombudet för en tjänsteleverantör inte reagerar på ett intyg om en europeisk utlämnandeorder eller ett intyg om en europeisk bevarandeorder inom tidsfristerna, får intyget om en europeisk utlämnandeorder eller bevarandeorder undantagsvis ställas till något annat av tjänsteleverantörens verksamhetsställen eller rättsliga ombud i unionen.

Beträffande artikeln gäller det också att beakta ovan nämnda skäl 21 i ingressen, enligt vilket tillgången till data i molninfrastruktur föranleder att tillämpningen av förordningen inte får vara beroende av den faktiska platsen för tjänsteleverantörens verksamhet eller den lokal där uppgifterna behandlas eller lagras.

Europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder ska ställas direkt till ett utsett verksamhetsställe eller till ett rättsligt ombud för den berörda tjänsteleverantören med stöd av direktivet om e-evidence. Direktivet behandlas närmare nedan.

I artikeln föreskrivs om mottagare av europeiska utlämnandeorder och bevarandeorder. Artikeln är direkt tillämplig och förutsätter inte kompletterande nationell lagstiftning.

Artikel 8 gäller anmälan till den verkställande myndigheten. Såsom det konstaterats ovan avses med verkställande myndighet enligt artikel 3.7 den myndighet i den verkställande staten som i enlighet med den statens nationella rätt är behörig att ta emot en europeisk utlämnandeorder och ett intyg om en europeisk utlämnandeorder som översänds av den utfärdande myndigheten för anmälan eller för verkställighet i enlighet med förordningen.

Enligt skäl 61 i förordningen bör det utan hinder av principen om ömsesidigt förtroende vara möjligt för den verkställande myndigheten att åberopa skäl för att vägra en europeisk utlämnandeorder, om en anmälan till den verkställande myndigheten har skett enligt förordningen (artikel 8), på grundval av den förteckning över vägransgrunder som föreskrivs i förordningen (artikel 12). Om en anmälan till den verkställande myndigheten, eller verkställigheten, sker i enlighet med förordningen, kan den verkställande staten föreskriva i nationell rätt att verkställigheten av en europeisk utlämnandeorder skulle kunna kräva att en domstol involveras i förfarandet i den verkställande staten.

I propositionen föreslås att Helsingfors tingsrätt utses till verkställande myndighet i Finland enligt artikel 8 (11 §). Detta förslag och Helsingfors tingsrätts deltagande i förfarandet behandlas närmare nedan i samband med artikel 12 (se även avsnitt 4.1.1 och 4.1.4 samt motiveringen till lagstiftningsförfarande i avsnitt 11.2.2).

I artikel 8.1 föreskrivs att om en europeisk utlämnandeorder utfärdas i syfte att inhämta trafikuppgifter, med undantag för uppgifter som begärts med det enda syftet att identifiera användaren enligt definitionen i artikel 3.10, eller i syfte att inhämta innehållsdata, ska den utfärdande myndigheten anmäla detta till den verkställande myndigheten genom att översända intyget om en europeisk utlämnandeorder till den myndigheten samtidigt som den översänder intyget till mottagaren i enlighet med artikel 9.1 och 9.2.

Artikel 8.2 innehåller ett undantag från den ovannämnda anmälningsskyldigheten enligt artikel 8.1 (nedan hemvistundantaget). Enligt punkten gäller anmälningsskyldigheten inte, om den utfärdande myndigheten vid tidpunkten för utfärdandet av ordern har rimliga skäl att anta att

- a) brottet har begåtts, är på väg att begås eller sannolikt kommer att begås i den utfärdande staten, och
- b) den person vars uppgifter begärs är bosatt i den utfärdande staten.

När det gäller artikel 8.2 bör skäl 52 och 53 beaktas. De avser bedömningen av hemvistundantaget. I det först nämnda skälet finns tolkningsvägledning avseende bedömningen av att brott anses ha begåtts, är på väg att begås eller sannolikt kommer att begås i den utfärdande staten. I skäl 53 förklaras däremot de omständigheter under vilka det finns rimliga skäl att anta att den person vars uppgifter begärs är bosatt i den utfärdande staten.

EU-domstolen har också i sina avgöranden tagit ställning till bedömningen av permanent boende i samband med rådets rambeslut 2002/584/RIF om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna. EU-domstolen har i sin dom C-42/11 (João Pedro Lopes Da Silva Jorge, punkt 36 i domen) fastställt att uttrycken ”uppehåller sig” och ”bosatt” ska ges en enhetlig tolkning i alla medlemsstater, då de hänför sig till autonoma unionsrättsliga begrepp (likaså i dom C-66/08 Kozłowski, punkterna 41–43 i domen). Enligt punkt 37 i domen kan medlemsstaterna inte ge dessa uttryck en större räckvidd än den som följer av en enhetlig tolkning av denna bestämmelse i alla medlemsstater (Likaså C66/08, punkt 43 i domen). EU-domstolen har dessutom i domslutet till dom C-66/08 förtydligat att en eftersökt person är ”bosatt” i den verkställande medlemsstaten när denne verkligen är bosatt i denna medlemsstat och personen ”uppehåller sig” där när den efter en stabil vistelse under viss tid i samma medlemsstat har ansetts få en sådan anknytning till denna medlemsstat som kan jämföras med sådan anknytning som följer av att personen är bosatt i denna medlemsstat (likaså C-514/17, Sut, punkt 34).

När det gäller artikel 8.2 a i förordningen om e-evidence är det dessutom värt att notera att även om den avser ett brott som redan har begåtts såväl som ett brott som är på väg att begås eller sannolikt kommer att begås, är förordningen endast tillämplig på utredning av brott som redan har begåtts. Verksamhet enligt förordningen går ut på att utreda brott och inte till exempel att förebygga eller avslöja dem. Såsom det konstaterats ovan i samband med artikel 2 bör en europeisk utlämnandeorder och en europeisk bevarandeorder i samband med straffrättsliga förfaranden i enlighet med skäl 24 i förordningen endast utfärdas i vissa straffrättsliga förfaranden som rör ett specifikt brott som redan har begåtts. Detta är betydelsefullt till exempel med tanke på systematiken i den finska befogenhetsregleringen. Artikel 8.2 a i förordningen om e-evidence avser i olika situationer antagligen till exempel kriminaliserade förberedelser.

I artikel 8.3 föreskrivs att när den utfärdande myndigheten översänder -intyget om en europeisk utlämnandeorder enligt artikel 8.1 till den verkställande myndigheten ska den, när så är lämpligt, inkludera all ytterligare information som kan behövas för att bedöma möjligheten att åberopa en vägransgrund i enlighet med artikel 12. Beträffande den ytterligare information som ska bifogas gäller det att beakta del M av intyget om en europeisk utlämnandeorder i enlighet med bilaga I till förordningen, där ytterligare information kan läggas till vid behov, vilket den verkställande myndigheten kan behöva för att bedöma möjligheten att lägga fram skäl för vägran.

Enligt artikel 8.4 ska den anmälan till den verkställande myndigheten som avses i artikel 8.1 ska ha suspensiv verkan på mottagarens skyldigheter enligt artikel 10.2, utom i nödsituationer enligt definitionen i artikel 3.18. I denna punkt avses med suspensiv verkan att mottagaren, utom i nödsituationer, inte ska lämna den begärda informationen vid utgången av den tiodagarsperiod som förflutit innan den verkställande myndigheten har reagerat på utlämnandeordern i enlighet med artiklarna 10 och 12.

Beträffande artikeln gäller det att beakta att skriftlig kommunikation mellan behöriga myndigheter och utsedda verksamhetsställen eller rättsliga ombud, inbegripet utbyte av de formulär som föreskrivs i förordningen och de uppgifter som begärs genom en europeisk utlämnandeorder eller en europeisk bevarandeorder, enligt artikel 19 ska genom ett decentraliserat it-system. I övrigt ska anmälan till verkställande myndigheten enligt artikel 8 ske genom en funktion som ingår i ett decentraliserat it-system.

Artikeln är direkt tillämplig och förutsätter inte kompletterande nationell lagstiftning.

I **artikel 9** i förordningen föreskrivs om intyg om en europeisk utlämnandeorder (EPOC) och intyg om en europeisk bevarandeorder (EPOC-PR). Enligt *första stycket* i artikel 1 9.1 ska en utlämnandeorder eller en bevarandeorder översändas till mottagaren i enlighet med artikel 7, genom ett intyg om en europeisk utlämnandeorder eller genom ett intyg om en europeisk bevarandeorder. Med mottagare avses en tjänsteleverantör som omfattas av förordningen.

Enligt *andra stycket* i punkten ska den utfärdande myndigheten eller i tillämpliga fall, den godkännande myndigheten fylla i intyget om en europeisk utlämnandeorder i bilaga I eller intyget om en europeisk bevarandeorder i bilaga II, underteckna det och intyga att dess innehåll är riktigt och korrekt.

Information om den utfärdande myndigheten läggs till i i-delen i bilaga I till förordningen. Om ordern inte kräver bekräftelse av en rättslig myndighet enligt nationell kompletterande lagstiftning – dvs. när den utfärdande myndigheten till exempel är en domstol – fyller den utfärdande myndigheten i och undertecknar intyget om en europeisk utlämnandeorder eller en europeisk bevarandeorder. Enligt propositionen förutsätts i allmänhet alltid bekräftelse av en rättslig myndighet i Finland, varvid information om den bekräftande myndigheten och den bekräftande myndighetens underskrift anges i j-delen i bilaga I till förordningen. Intyget om en europeisk utlämnandeorder eller intyget om en europeisk bevarandeorder ska dock fyllas i av den utfärdande förundersökningsmyndigheten.

I artikel 9.2 och 9.3 uppräknas den information som intyg om en europeisk utlämnandeorder och intyg om en europeisk bevarandeorder ska innehålla.

Artikel 9.4 gäller översättning av intyg om en europeisk utlämnandeorder och intyg om en europeisk bevarandeorder som riktas till en tjänsteleverantör även i situationer som förutsätter notifiering enligt artikel 8.

Artikeln är tillräckligt tydlig för direkt tillämpning och förutsätter inte kompletterande nationell lagstiftning.

På nationell nivå är det dock motiverat att reglera språk och översättningar när Finland är utfärdande stat. I propositionen föreslås att europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder ska ställas till en mottagare som avses i artikel 7 i förordningen på ett av de språk som den anmält eller på ett annat språk som den godtar, eller att de ska översättas till ett av dessa språk. I propositionen föreslås dessutom att den myndighet som utfärdar en order ska säkerställa att den översätts till ovannämnda språk. Den utfärdande myndigheten ska också se till att en europeiska utlämnandeorder översätts för den verkställande myndigheten i enlighet med artikel 8 (10 §). De språk som Finland godtar som verkställande stat behandlas närmare nedan i samband med artikel 27.

Artikel 10 i förordningen gäller fullföljande av ett intyg om en europeisk utlämnandeorder. Enligt artikel 10.1 ska mottagaren av ett intyg om en europeisk utlämnandeorder agera skyndsamt för att bevara de uppgifter som begärs. Punkten förutsätter inte kompletterande nationell lagstiftning. En europeisk bevarandeorder behöver inte utfärdas, eftersom en av konsekvens av en utlämnandeorder är att bevara den information som begärs tills den information som begärs i utlämnandeordern har tillhandahållits eller tills den europeiska utlämnandeordern har återkallats. Om längden på skyldigheten att lagra uppgifter föreskrivs närmare i punkt 9 nedan.

I artikel 10.2 föreskrivs om tidsfristen för översändandet de begärda uppgifterna till den utfärdande myndigheten i situationer som enligt artikel 8 förutsätter notifiering. Tidsfristen är tio dagar efter mottagandet av ordern.

I punkten nämns uttryckligen att information ska översändas till de brottsbekämpande myndigheterna som anges i intyget om en europeisk utlämnandeorder. Detta kan anses avse situationer där den europeiska utlämnandeordern i den utfärdande staten har krävt rättslig bekräftelse, men den utfärdande myndigheten ändå är en förundersökningsmyndighet som enligt nationell rätt har befogenhet att utfärda en order om bevisinsamling. Punkten kan också anses avse situationer där ordern har utfärdats av en rättslig myndighet, men informationen har begärts översändas till den behöriga förundersökningsmyndigheten.

Dessutom gäller det att beakta vilken inverkan denna punkt har på början och slut av tidsfrister i förhållande till mottagarens skyldigheter att översända den begärda informationen. Mottagaren ska inom 10 dagar efter mottagandet av intyget om en europeisk utlämnandeorder – närmare bestämt senast vid utgången av den tidsfristen, dvs. den 10:e dagen – översända den begärda informationen direkt till den utfärdande myndigheten eller till de brottsbekämpande myndigheter som anges i intyget om en europeisk utlämnandeorder.

Om en tidsfrist anges i en EU-rättsakt tillämpas rådets förordning om regler för bestämning av perioder, datum och frister (1182/71/EEG, nedan förordning 1182/71/EEG). Enligt artikel 3.2 b i rådets förordning ska en tidsfrist uttryckt i dagar inledas vid början av första dagens första timme och upphöra vid utgången av sista dagens sista timme. Detta innebär att den tio dagar långa tidsfristen enligt förordning 1182/71/EEG i regel börjar vid midnatt den dag då ordern tas emot och slutar vid midnatt den tionde dagen. Enligt artikel 3.3 ska helgdagar, söndagar och lördagar, utom då dessa uttryckligen är undantagna eller tidsfristerna är uttryckta i arbetsdagar medräknas i tidsfristerna. I artikel 10.2 och 10.3 i förordningen om e-evidence har helgdagar, söndagar och lördagar inte uttryckligen undantagits, och därför medräknas helgdagar, söndagar och lördagar enligt artikel 3.3 i förordningen 1182/71/EEG i tidsfristerna. I artikel 3.4 föreskrivs dessutom att om sista dagen av en tidsfrist som inte uttrycks i timmar infaller på en helgdag, söndag eller lördag, skall tidsfristen upphöra vid utgången av påföljande arbetsdags sista timme.

Det gäller att beakta att artikel 10 i förordningen om e-evidence inte hänvisar till nationell lagstiftning om tidsfrister. Detta innebär att eventuell nationell lagstiftning om tidsfrister inte beaktas i förhållande till de tidsfrister som anges i förordningen.

På ett allmänt plan är artikel 10.2 tillräckligt tydlig för direkt tillämpning och förutsätter inte kompletterande nationell lagstiftning. Det anses dock motiverat att nationellt föreskriva att den verkställande myndigheten i enlighet med punkt 2 utan dröjsmål redan före utgången av tiodagarsperioden ska bekräfta för den utfärdande myndigheten och mottagaren huruvida den

avser att åberopa några vägransgrunder. I propositionen föreslås att den nationella lagen ska föreskriva om en skyldighet för den verkställande myndigheten att, om möjligt, i god tid före utgången av tiodagarsperioden översända en bekräftelse av att vägransgrunder inte åberopas (11 § 4 mom.). Detta anses motiverat, eftersom förordningen också tillåter den verkställande myndigheten att inte överhuvudtaget reagera på en anmälan enligt artikel 8, utan att genom sin passivitet acceptera att information enligt utlämnandeordern översänds till den utfärdande myndigheten. Ett sådant så kallat tyst godkännande av översändande av information kan orsaka problem bland annat när det gäller efterlevnaden för tidsfrister som fastställts för tjänsteleverantörer.

I artikel 10.3 föreskrivs att om en anmälan till den verkställande myndigheten inte krävs enligt artikel 8 ska mottagaren vid mottagandet av intyget om en europeisk utlämnandeorder säkerställa att de begärda uppgifterna översänds direkt till den utfärdande myndigheten eller de i intyget angivna brottsbekämpande myndigheterna senast tio dagar efter mottagandet av intyget om en europeisk utlämnandeorder. Punkten förutsätter inte kompletterande nationell lagstiftning.

Enligt artikel 10.4 ska mottagaren i nödsituationer översända de begärda uppgifterna utan onödigt dröjsmål, inom åtta timmar efter mottagandet av intyget om en europeisk utlämnandeorder. Om en anmälan till den verkställande myndigheten krävs enligt artikel 8 får den verkställande myndigheten, om den beslutar att åberopa en vägransgrund i enlighet med artikel 12.1, utan dröjsmål och inom 96 timmar efter mottagandet av anmälan, meddela den utfärdande myndigheten och mottagaren om att den invänder mot användningen av uppgifterna eller att uppgifterna får användas endast på villkor som den ska ange. Om en vägransgrund åberopas av den verkställande myndigheten, och om uppgifterna redan har översänts av mottagaren till den utfärdande myndigheten, ska den utfärdande myndigheten radera eller på annat sätt begränsa användningen av uppgifterna, eller – om den verkställande myndigheten har angett villkor – ska den utfärdande myndigheten uppfylla villkoren i fråga vid användningen av uppgifterna.

På ett allmänt plan är punkten tillräckligt tydlig för direkt tillämpning och förutsätter inte kompletterande nationell lagstiftning. Det anses dock motiverat att nationellt föreskriva om ett förfarande för åberopande av vägransgrunder för att invända mot användning av information eller för att informationen endast får användas under angivna villkor. I propositionen föreslås nationella bestämmelser om förfarandet enligt artiklarna 10 och 12 utifrån den verkställande myndighetens perspektiv enligt artikel 8, så att bestämmelserna i 3 kap. 1 och 8 § samt 10 § 1 mom. i tvångsmedelslagen om handläggning av häktningsärenden iakttas i tillämpliga delar vid handläggning och avgörande av ärendet. Enligt förslaget ska ett ärende enligt artikel 12 behandlas vid domstol utan dröjsmål och avgöras skyndsamt senast 10 dagar efter mottagandet av anmälan enligt artikel 8. Ärendet får också behandlas i kansliet utan behandling vid sammanträde. I nödsituationer enligt förordningen ska ett ärende avgöras inom 96 timmar från mottagandet av anmälan enligt artikel 8. I propositionen föreslås att beslutet i ärendet inte får överklagas genom besvär (11 §).

Enligt den föreslagna bestämmelsen kan den verkställande myndighet i enlighet med artikel 10.4 i förordningen ställa ett villkor enligt vilket den utfärdande myndigheten ska iakttä bestämmelserna i 7 kap. 3 § och 10 kap. 52 och 55 § i tvångsmedelslagen samt bestämmelserna i 10 kap. 56 § i den lagen om i vilka fall överskottsinformation får användas. Den verkställande

myndigheten ska också uppställa andra villkor som behövs med tanke på rättsskyddet för den person som är föremål för åtgärden.

I 7 kap. 3 § i tvångsmedelslagen finns bestämmelser om förbud mot beslag och kopiering. Det kan till exempel vara en situation där informationen anknyter till statens säkerhet, information som ett rättsligt ombud eller biträde, en läkare eller annan yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården eller en präst har erhållit i tjänsten, eller information som omfattas av källskydd. Undantag från förbuden avser till exempel målpersonens samtycke, undantaget för så kallade extra grova, och det faktum att skyldigheten eller rätten att vägra vittna inte gäller information för vars orättmätiga inhämtande, röjande eller användning åklagaren åtar.

I 10 kap. 52 § i tvångsmedelslagen finns bestämmelser om förbud mot avlyssning och observation. Till exempel inhämtande av information i stället för teleavlyssning (tvångsmedelslagen 10 kap. 4 §) får inte riktas mot meddelanden mellan en misstänkt och hans eller hennes rättsliga biträde, en misstänkt och en präst eller någon annan person i motsvarande ställning eller en misstänkt som berövats sin frihet på grund av brott och en läkare, en sjukskötare, en psykolog eller en socialarbetare. Om inte utredningen gäller ett så kallat extra grovt brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst sex år, får bland annat inhämtande av information i stället för teleavlyssning inte heller riktas mot meddelanden mellan en misstänkt och dennes nuvarande eller tidigare make eller meddelanden mellan den nuvarande maken eller syskon, mellan en misstänkt och en läkare eller någon annan yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården eller mellan en misstänkt och en sådan upphovsman till eller utgivare av ett meddelande som gjorts tillgängligt för allmänheten eller utövare av programverksamhet. Dessa förbud mot avlyssning och observation gäller dock inte sådana fall där en person som avses ovan är misstänkt för samma brott som den misstänkte eller ett brott som direkt anknyter till det brottet och det också i fråga om denne har fattats beslut till exempel om inhämtande av information i stället för teleavlyssning. När det gäller information som inhämtas genom en europeisk utlämnandeorder kan 10 kap. 52 § i tvångsmedelslagen aktualiseras när ordern som utfärdats av en annan medlemsstat avser innehållsdata.

I 10 kap. 55 § i tvångsmedelslagen finns bestämmelser om överskottsinformation. Med överskottsinformation avses enligt paragrafen bland annat information som fåtts genom teleavlyssning och teleövervakning, när informationen inte har samband med ett brott eller när den gäller något annat brott än det för vars utredning tillståndet har getts eller beslutet fattats. Bestämmelser om användning av överskottsinformation finns i sin tur i 10 kap. 56 § i tvångsmedelslagen.

Överskottsinformation får användas i samband med utredning av brott, om informationen gäller ett brott för vars utredning man skulle ha fått använda det tvångsmedel genom vilket informationen har fåtts. Överskottsinformation får också användas, om användningen av överskottsinformationen kan antas vara av synnerlig vikt för utredningen av brottet och om det för brottet föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst tre år eller det är fråga om något annat brott som avses i 10 kap. 56 § i tvångsmedelslagen eller som utredning som stöder det att någon är oskyldig. Överskottsinformation får också användas för att förhindra betydande fara för någons liv, hälsa eller frihet eller betydande miljö-, egendoms- eller förmögenhetsskada.

I *första stycket i artikel 10.5* föreskrivs att om mottagaren, enbart på grundval av informationen i intyget om en europeisk utlämnandeorder, anser att fullföljandet av intyget om en europeisk utlämnandeorder skulle kunna inkräkta på immunitet eller privilegier, eller på regler om

fastställande eller begränsning av straffrättsligt ansvar som hänför sig till tryckfrihet eller yttrandefrihet i andra medier enligt den verkställande statens rätt, ska mottagaren informera den utfärdande myndigheten och den verkställande myndigheten med hjälp av formuläret i bilaga III.

Information om konflikten ska anges i punkt a i d-delen i bilaga III och en närmare redogörelse för konflikten i punkt b, samt vid behov ett omnämnande och en utredning av andra skäl som kan vara relevanta för ärendet. Mottagaren ska lämna denna information till både den utfärdande myndigheten och den verkställande myndigheten, oavsett om ärendet har anmälts till den verkställande myndigheten enligt artikel 8.

I *andra stycket* i artikel 10.5 föreskrivs dessutom att om ingen anmälan till den verkställande myndigheten har skett enligt artikel 8 ska den utfärdande myndigheten beakta den information som avses i första stycket i punkten och ska, på eget initiativ eller på begäran av den verkställande myndigheten, besluta huruvida den europeiska utlämnandeordern ska återkallas, anpassas eller upprätthållas.

En eventuell begäran från den verkställande myndigheten kan basera sig på den anmälan från tjänsteleverantören som avses i första stycket. Utifrån anmälan kan den verkställande myndigheten begära att den utfärdande myndigheten återkallar utlämnandeordern. Beslutet att återkalla ordern fattas dock i sista hand av den utfärdande myndigheten.

I *tredje stycket* i artikel 10.5 föreskrivs vidare att om en anmälan till den verkställande myndigheten har skett enligt artikel 8 ska den utfärdande myndigheten beakta den information som avses i första stycket i punkten och besluta huruvida den europeiska utlämnandeordern ska återkallas, anpassas eller upprätthållas. Den verkställande myndigheten får besluta att återropa de vägransgrunder som anges i artikel 12.

I tredje stycket avses en situation där den verkställande myndigheten har delgivits utlämnandeordern samtidigt som tjänsteleverantören i enlighet med artikel 8. I detta fall har brottet inte begåtts i den utfärdande staten och den person vars uppgifter begärs är inte bosatt i den utfärdande staten. Det är därför inte fråga om en helt nationell brottsutredning i den utfärdande staten. I en sådan situation kan den verkställande myndigheten enligt artikel 8 återropa vägransgrunder enligt artikel 12.

Det gäller att notera att i en situation enligt andra stycket i punkt 5 kan den verkställande myndigheten inte återropa vägransgrunderna enligt artikel 12, utan endast begära att den utfärdande myndigheten återkallar ordern. Skillnaden är att andra stycket i punkt 5 avser en nationell brottsutredning i den utfärdande staten, och i praktiken är den enda kopplingen till Finland vara tjänsteleverantörens läge. Enligt förordningen har den verkställande staten i sådana situationer inte någon anledning att ingripa mer omfattande i verkställandet av ordern.

Såsom det konstaterats ovan avseende artikel 3.17 föreslås i propositionen att polismyndigheterna och Helsingfors tingsrätt ska utses till verkställande myndigheter i Finland. Dessa förslag behandlas närmare i samband med artiklarna 12 och 16. Enligt förslaget är polisen även bland annat vara den behöriga verkställande myndighet som avses i artikel 10.5 i förordningen, med undantag för de situationer som avses i artikel 8, vilka omfattas av punkt 5 i tredje stycket. I de sist nämnda situationerna är den behöriga verkställande myndigheten vara Helsingfors tingsrätt.

I en situation som avses i de två första styckena i punkt 5 får den nationella behöriga myndigheten, dvs. polisen, information från tjänsteleverantören om att den på grundval av informationen i intyget om en europeisk utlämnandeorder anser att utlämnandeordern strider mot immunitet eller privilegier i den verkställande staten eller mot reglerna för fastställande och begränsning av straffrättsligt ansvar avseende tryckfrihet och yttrandefrihet i andra medier. I dessa situationer är det således fråga om en nationell brottsutredning i den utfärdande staten, och ärendets koppling till Finland är endast relaterad till var tjänsteleverantören eller dess representant befinner sig. Utifrån informationen i anmälan från tjänsteleverantören får den verkställande myndigheten kännedom om ordern för första gången och kan begära att den utfärdande myndigheten återkallar ordern.

Eftersom polisen enligt propositionen är huvudsaklig verkställande myndighet i Finland i situationer enligt artikel 16, kan det anses motiverat att polisen är verkställande myndighet även i situationer enligt de två första styckena i artikel 10.5. Det är ännu inte en konkret situation som gäller verkställighetsförfarande enligt artikel 16, och den verkställande myndigheten behöver inte bedöma ordern närmare, till exempel i förhållande till vägransgrunderna enligt artikel 16. I Finland har polisen de bästa förutsättningarna att bedöma ordern när det gäller eventuella nationella motstridigheter. Polisen gör liknande bedömningar i nationella brottsutredningar, till exempel när det gäller tillämpningen av 7 kap. i tvångsmedelslagen (särskilt 3 §) om beslag och kopiering av handlingar och motsvarande bestämmelser i 17 kap. i rättegångsbalken, eller tillämpningen av teletvångsmedel i 10 kap. i tvångsmedelslagen. Polisen har också de bästa nationella möjligheterna att bedöma den information som tjänsteleverantörer lämnar om motstridigheter och orderns samband med eventuella nationella motstridigheter ur ett brottsutredningsperspektiv.

När det gäller förfarandet är punkt 5 tillräckligt tydlig för direkt tillämpning och förutsätter inte kompletterande nationell lagstiftning. Av de skäl som nämns ovan föreslås dock i propositionen att en bestämmelse fogas till den nationella kompletterande lagstiftningen som kompletterar förordningen och enligt vilken den verkställande myndighet som avses i artikel 10.5 är polisen (13 §).

I artikel 10.6 föreskrivs om förfarandet i en situation, där mottagaren inte kan fullgöra sin skyldighet att lämna ut de begärda uppgifterna eftersom intyget om en europeisk utlämnandeorder är ofullständigt eller innehåller fel.

När det gäller andra stycket i punkten bör det beaktas att den där angivna tidsfristen för den utfärdande myndigheten att svara är senast fem dagar från mottagandet av formuläret. Såsom det konstaterats ovan i samband med punkt 2 har helgdagar, söndagar och lördagar inte uttryckligen undantagits, och därför medräknas dessa dagar enligt artikel 3.3 i förordningen 1182/71/EEG i tidsfristerna.

Artikel 10.6 är tillräckligt tydlig för direkt tillämpning och förutsätter inte kompletterande nationell lagstiftning.

I artikel 10.7 föreskrivs om förfarandet i en situation, där mottagaren inte kan fullgöra sin skyldighet att lämna ut de begärda uppgifterna på grund av en faktisk omöjlighet till följd av omständigheter som inte beror på mottagaren.

I skäl 59 i förordningen förtydligas den faktiska omöjligheten på grund av oberoende omständigheter som anges i punkt 7. Artikel 10.7 är tillräckligt tydlig för direkt tillämpning och förutsätter inte kompletterande nationell lagstiftning.

Artikel 10.8 gäller anmälan till den utfärdande myndigheten och, i situationer som är förenliga med artikel 8, till den verkställande myndigheten i fall där mottagaren inte tillhandahåller de begärda uppgifterna, inte tillhandahåller de begärda uppgifterna i deras helhet eller inte tillhandahåller de begärda uppgifterna inom den angivna tidsfristen. Den utfärdande myndigheten ska ompröva den europeiska utlämnandeordern mot bakgrund av den information som mottagaren har tillhandahållit och, vid behov, ange en ny tidsfrist inom vilken mottagaren ska lämna ut uppgifterna.

Av punkten framgår inte närmare hur lång den nya tidsfristen bör vara. Med beaktande av punkterna 2–4 i artikeln kan det anses att detta, efter prövning av den utfärdande myndigheten delvis är en ny europeisk utlämnandeorder. Det är dock upp till utfärdande myndigheten att bedöma längden på den nya tidsfristen. Den nya tidsfristen bör vara skäligen samtidigt som effektivitetsmålen för det förfarande som regleras av förordningen ska beaktas.

Artikel 10.8 är tillräckligt tydlig för direkt tillämpning och förutsätter inte kompletterande nationell lagstiftning.

Artikel 10.9 gäller bevarande av uppgifterna tills de lämnas ut. Enligt andra stycket i punkten ska den utfärdande myndigheten och, i tillämpliga fall enligt artikel 16.8, den verkställande myndigheten informera mottagaren utan onödigt dröjsmål, om utlämnandet av uppgifter och deras bevarande inte längre är nödvändigt.

Artikel 10.9 är tillräckligt tydlig för direkt tillämpning och förutsätter inte kompletterande nationell lagstiftning.

Artikel 11 i förordningen gäller fullföljande av ett intyg om en europeisk bevarandeorder. Enligt artikeln ska mottagaren vid mottagande av ett intyg om en europeisk bevarandeorder utan onödigt dröjsmål bevara de begärda uppgifterna. Skyldigheten att bevara uppgifterna ska upphöra efter 60 dagar, såvida inte den utfärdande myndigheten, med hjälp av formuläret i bilaga V, bekräftar att en efterföljande framställan om utlämnande har utfärdats. Under denna 60-dagarsperiod får den utfärdande myndigheten, med hjälp av formuläret i bilaga VI, förlänga varaktigheten för skyldigheten att bevara uppgifterna med ytterligare 30 dagar, om det är nödvändigt för att en efterföljande framställan om utlämnande ska kunna utfärdas. I övrigt motsvarar artikeln i stort sett artikel 10, och således gäller de omständigheter som nämns ovan i artikel 10 i tillämpliga delar även artikel 11.

I detta sammanhang är det motiverat att beakta skäl 19 och 20 i förordningen. Förordningen föreskriver inte om någon allmän skyldighet att bevara uppgifter för tjänsteleverantörer, och den möjliggör inte heller någon allmän och odifferentierad lagring av uppgifter. Dessutom tillåter förordningen inte inhämtande av information som lagras eller inhämtas efter mottagandet av en europeisk bevarandeorder. Förordningen påverkar inte heller användningen av kryptering av tjänsteleverantörer eller deras användare.

Såsom det konstaterats ovan kan en anställningsberättigad tjänsteman i Finland enligt 8 kap. 24 § i tvångsmedelslagen utfärda ett föreläggande att säkra data, som ålägger den som innehar eller

har bestämmanderätten över dessa data, dock inte den som är misstänkt för brott, att säkra uppgifterna så att de inte ändras. På begäran ska ett skriftligt intyg över föreläggandet ges, och i intyget ska de data som föreläggandet gäller specificeras.

Enligt 25 § i samma kapitel utfärdas ett föreläggande att säkra data för tre månader åt gången, och föreläggandet kan förnyas, om det är nödvändigt för utredningen av brottet. Föreläggandet ska dock upphävas så snart det inte längre behövs.

Ett föreläggande att säkra data enligt tvångsmedelslagen kan därför utfärdas för 90 dagar i taget. Den nationella regleringen är således tillräcklig enligt förordningen vad gäller längden på föreläggandet att säkra data. I enlighet med 8 kap. 24 § i tvångsmedelslagen kan föreläggandet gälla även data som kan antas inkomma till anordningen eller informationssystemet under den månad som följer efter det att föreläggandet utfärdades, medan förordningen inte möjliggör detta enligt skäl 19. Ett föreläggande att säkra data enligt förordningen kan därför inte även gälla data som kan antas inkomma till anordningen eller informationssystemet under den månad som följer efter det att föreläggandet utfärdades.

Artikeln är direkt tillämplig och förutsätter inte kompletterande nationell lagstiftning. I tillämpliga delar och på de grunder som nämns artikel 10.5 föreslås i propositionen att en bestämmelse fogas till den nationella kompletterande lagstiftningen som kompletterar förordningen och enligt vilken den verkställande myndighet som avses i artikel 11.4 är polisen (13 §).

Artikel 12 i förordningens gäller vägransgrunder för europeiska utlämnandeorder. Artikeln gäller endast situationer där den utfärdande myndigheten har gjort en anmälan till den verkställande myndigheten enligt artikel 8. Artikeln reglerar inte de vägransgrunder som tjänsteleverantörer har tillgång till, utan avser endast de vägransgrunder som ska prövas av den verkställande myndigheten i fråga om en europeisk utlämnandeorder för trafikuppgifter och innehållsdata om vilka en anmälan har gjorts till den verkställande myndigheten i enlighet med artikel 8. Artikeln gäller därför inte abonnentuppgifter eller uppgifter som begärts med det enda syftet att identifiera en person.

I artikel 12.1 föreskrivs att om den utfärdande myndigheten har gjort en anmälan till den verkställande myndigheten enligt artikel 8, och utan att det påverkar tillämpningen av artikel 1.3, ska den verkställande myndigheten så snart som möjligt och senast tio dagar efter mottagandet av anmälan eller, i nödsituationer, senast 96 timmar efter mottagandet, bedöma den information som anges i ordern och vid behov åberopa en eller flera av de vägransgrunder som nämns i led a–d. Verkställighetsförfarandet enligt artikel 10 beskrivs närmare ovan. Det som konstaterats om tidsfristerna i samband med artikel 10 gäller även tidsfristerna enligt artikel 12.

Som vägransgrund enligt artikel 12.1 a nämns att de begärda uppgifterna skyddas av immunitet eller privilegier som beviljas enligt den verkställande statens rätt och som hindrar ordern från att fullföljas eller verkställas, eller de begärda uppgifterna omfattas av regler om fastställande eller begränsning av straffrättsligt ansvar som hänför sig till tryckfrihet eller yttrandefrihet i andra medier och som hindrar ordern från att fullföljas eller verkställas.

I skäl 47 i förordningen preciseras vägransgrunden enligt led a. På denna punkt, liksom även i EIO-direktivet, hänvisas till immunitet och privilegier, som kan avse kategorier av personer, till exempel diplomater, eller särskilt skyddade förhållanden, till exempel rätten till förtrolig

kommunikation mellan advokat och klient eller journalisters rätt att inte röja sina källor. Vidare bör skäl 48 beträffande samråd med den behöriga myndigheten i den verkställande staten beaktas.

I Finland omfattar vägransgrunderna bland annat bestämmelserna om skyldighet eller rätt att vägra vittna i 17 kap. i rättegångsbalken, såsom omständigheter som omfattas av tystnadsplikt för rättegångsbiträden och läkare. Vägransgrunden omfattar även situationer där en order inte kan verkställas på grund av immunitet eller privilegier som ingår i annan lagstiftning eller en internationell förpliktelse som är bindande för Finland. Bestämmelsen omfattar t.ex. situationer som gäller främmande staters diplomatiska representanter eller beskickningar, eller i grundlagen reglerad immunitet för riksdagsledamöter eller åtalsskydd som gäller republikens presidents ämbetsåtgärder. Vid bedömningen av om en vägransgrund föreligger gäller det också att beakta bestämmelserna om förutsättningar för samt väckande och behandling av åtal mot minister och det rättsliga ansvaret för de högsta laglighetsövervakarna. När Finland är verkställande stat blir även bland annat bestämmelserna om vittnens vägransrätt och källskydd i 17 kap. i rättegångsbalken tillämpliga, liksom också bestämmelserna om närstående till en person som är misstänkt för brott samt tystnadsplikt och rätt att tåga när det gäller förbuden mot beslag och kopiering i 7 kap. 3 § i tvångsmedelslagen. I praktiken blir bestämmelserna om ett vittnes rätt eller skyldighet att vittna ofta tillämpliga först i det skede då en utlämnandeorder fullföljs i enlighet med artikel 16. På motsvarande sätt som när det gäller icke-erkännande och icke-verkställighet är slutresultatet dock att ordern inte kan verkställas till alla delar.

Enligt led b är en vägransgrund att det i undantagsfall och på grundval av precisa och objektiva uppgifter, finns grundad anledning att anta att fullföljandet av ordern, mot bakgrund av de särskilda omständigheterna i ärendet, skulle innebära ett uppenbart åsidosättande av en relevant grundläggande rättighet enligt artikel 6 i EU-fördraget och stadgan. I skäl 64 i förordningen preciseras vägransgrunden enligt led b.

Enligt led c är en vägransgrund att fullföljandet av ordern skulle strida mot principen *ne bis in idem*. *Ne bis in idem* innebär ett förbud att undersöka, åklaga och döma en andra gång för ett brott för vilket personen redan slutligt frikänts eller dömts skyldig. Led c förtydligas i skäl 46.

Enligt led d är en vägransgrund att det handlande för vilken ordern har utfärdats inte utgör ett brott enligt den verkställande statens rätt, såvida det inte gäller ett brott som förtecknas i de brottskategorier som anges i bilaga IV, enligt uppgift från den utfärdande myndigheten i intyget om en europeisk utlämnandeorder, om maximistraffet för brottet i fråga i den utfärdande staten är fängelsestraff eller annan frihetsberövande åtgärd i minst tre år. En motsvarande vägransgrund finns bland annat i EIO-direktivet. Den i punkten beskrivna modellen med s.k. listade brott, varvid dubbel straffbarhet inte får krävas, grundar sig på att de brottstyper som uppräknas i förteckningen i stor utsträckning är kriminaliserade i alla medlemsstater, trots att det finns skillnader när det gäller detaljerna i rekvisiten.

Betydelsen av att avstå från dubbel straffbarhet i listade brott är främst att den verkställande myndigheten inte i behov utreda om gärningen fullt ut uppfyller de rekvisit för ett brott som krävs enligt den verkställande statens lag. I fråga om andra brott än de listade brotten är det tillåtet att kräva dubbel straffbarhet. Av hävd har det tillämpats *in abstracto*, varvid det för konstaterande av dubbel straffbarhet är tillräckligt att gärningen är straffbar när den är begången under motsvarande förhållanden i Finland. Listan över brottskategorier i bilaga IV motsvarar i

stort sett listan över brottskategorier i artikel 2.2 i rådets rambeslut 2002/584/RIF (EAW) om en europeisk arresteringsorder.

När det gäller artikel 12 bör man dessutom beakta skäl 11, enligt vilket ingenting i förordningen bör tolkas som ett förbud för en verkställande myndighet att vägra en europeisk utlämnandeorder om det på grundval av objektiva faktorer finns skäl att tro att den europeiska utlämnandeordern har utfärdats för att lagföra eller straffa en person på grund av dennes kön, ras eller etniska ursprung, religion, sexuella läggning eller könsidentitet, nationalitet, språk eller politiska uppfattning eller att den berörda personens ställning skulle kunna skadas av något av dessa skäl.

Artikel 12.1 är direkt tillämplig på vägransgrunderna och förutsätter ingen kompletterande nationell lagstiftning. Det är dock motiverat att kompletterande föreskriva om den nationella verkställande myndigheten i enlighet med artikel 12. I skäl 61 i förordningen konstateras att om en anmälan till den verkställande myndigheten, eller verkställigheten, sker i enlighet med artikel 8, kan den verkställande staten föreskriva i nationell rätt att verkställigheten av en europeisk utlämnandeorder skulle kunna kräva att en domstol involveras i förfarandet i den verkställande staten.

I nationella fall förutsätter inhämtande av trafikuppgifter och innehållsdata tillstånd av domstol, med undantag för vissa villkor vid beslag enligt 7 kap. i tvångsmedelslagen för att inhämta innehållsdata. Dessutom förutsätts bekräftelse av domstol för att inhämta information över gränserna med hjälp av en europeisk utlämnandeorder. Enligt propositionen är det motiverat att centralisera den verkställande myndighetens uppgifter enligt artikel 12 för bedömning av vägransgrunderna – med beaktande av den verkställande myndighetens uppgifter – enligt artikel 10 för verkställighet av intyget om en europeisk utlämnandeorder till en enda tingsrätt. När det gäller trafikuppgifter och innehållsdata kan den verkställande myndighetens uppgifter enligt artiklarna 10 och 12 vara rättsligt mycket krävande och förutsätta specialkompetens som endast kan uppnås och upprätthållas genom praktiskt arbete. När det gäller centralisering måste det även beaktas att den verkställande myndighetens uppgifter enligt artiklarna 10 och 12 ska behandlas och lösas inom de tidsfrister som föreskrivs i förordningen.

Trafikuppgifter, med undantag för uppgifter som begärts med det enda syftet att identifiera användaren enligt definitionen i förordningen, och innehållsdata är känsliga uppgifter. Inhämtande av sådana uppgifter är av särskild betydelse med tanke på skyddet för privatlivet, personuppgifter och konfidentiella meddelanden, vilket tryggas i 10 § i grundlagen (731/1999). En europeisk utlämnandeorder som gäller trafikuppgifter och innehållsdata kan inkräkta på skyddet för dessa grundläggande rättigheter avsevärt. Såsom det konstaterats ovan förutsätter även nationell lagstiftning att sådan information inhämtas från en kommunikationsförmedlare med förhandstillstånd av domstol i enlighet med 10 kap. i tvångsmedelslagen. Av dessa skäl anses det motiverat i propositionen att säkerställa att en domstol involveras i förfarandet vid verkställande av utlämnandeorder som omfattas av artikel 8.

I propositionen föreslås att den verkställande myndighetens uppgifter enligt artikel 12 ska centraliseras till Helsingfors tingsrätt (11 §). Det som talar för en centralisering av verkställighetsbefogenheterna till Helsingfors tingsrätt är att detta säkerställer den särskilda sakkunskap som behövs i de ärenden som handläggs. Tingsrätter på andra orter har inte en lika bred erfarenhet av EU:s regler om ömsesidigt erkännande som Helsingfors tingsrätt. Regleringen är också förenlig med annan EU-lagstiftning, eftersom den centraliseringslösning

som föreslås i propositionen även ingår i vissa andra lagar som genomför Europeiska unionens instrument om ömsesidigt erkännande, såsom EU:s utlämningslag (11 §) och EIO-lagen (5 § 2 mom.).

Förfarandet för att handlägga och lösa ärenden som föreslås i propositionen behandlas närmare ovan i samband med artikel 10.

I artikel 12.2 föreskrivs att om den verkställande myndigheten åberopar en vägransgrund enligt punkt 1 ska den informera mottagaren och den utfärdande myndigheten. Mottagaren ska stoppa fullföljandet av den europeiska utlämnandeordern och inte överföra uppgifterna, och den utfärdande myndigheten ska återkalla ordern.

Punkten är direkt tillämplig och förutsätter inte kompletterande nationell lagstiftning. Anmälan enligt artikel 8 av den utfärdande myndigheten ska göras elektroniskt till Helsingfors tingsrätt via ett decentraliserat informationssystem. Efter handläggningen av ärendet kan Helsingfors tingsrätt även anmäla åberopande av vägransgrund elektroniskt via ett decentraliserat informationssystem.

I artikel 12.3 föreskrivs att innan beslut fattas om att åberopa en vägransgrund ska den verkställande myndighet som mottagit anmälan enligt artikel 8 på lämpligt sätt kontakta den utfärdande myndigheten för att diskutera lämpliga åtgärder. På grundval av detta får den utfärdande myndigheten besluta att anpassa eller återkalla den europeiska utlämnandeordern. Om ingen lösning nås efter sådana diskussioner får den verkställande myndighet som mottagit anmälan enligt artikel 8 besluta att åberopa vägransgrunder av den europeiska utlämnandeordern och informera den utfärdande myndigheten och mottagaren om detta.

Av punkten framgår det inte närmare vad som avses med ”på lämpligt sätt” när det gäller kommunikation med myndigheter. Punkten kan anses innehålla handlingsutrymme, dvs. att den verkställande myndigheten får bestämma hur den ska kommunicera med den utfärdande myndigheten. Punkten kan tolkas som att det skulle kunna vara fråga om mer informella kontakter med den utfärdande myndigheten, till exempel vara telefonsamtal.

Punkten är direkt tillämplig och förutsätter inte kompletterande nationell lagstiftning. Punkten motsvarar i tillämpliga delar artikel 11.4 i EIO-direktivet, och det finns inga särskilda relaterade bestämmelser om detta i EIO-lagen.

I artikel 12.4 föreskrivs att om den verkställande myndigheten beslutar att åberopa vägransgrunder enligt punkt 1 får den ange om den motsätter sig överföring av samtliga uppgifter som begärs i den europeiska utlämnandeordern eller om uppgifterna bara delvis får överföras eller användas på villkor som anges av den verkställande myndigheten.

Artikel 12.4 förutsätter kompletterande nationell lagstiftning. I propositionen föreslås att den kompletterande regleringen i tillämpliga delar ska motsvara 18 § i EIO-lagen samtidigt som de förbud mot beslag och kopiering som avses i 7 kap. 3 § i tvångsmedelslagen beaktas. Förslaget behandlas närmare i samband med artikel 10.4 ovan.

I artikel 12.5 föreskrivs dessutom att om en myndighet i den verkställande staten har behörighet att upphäva immunitet eller privilegier enligt punkt 1 a i denna artikel får den utfärdande myndigheten begära att den verkställande myndighet som mottagit anmälan enligt artikel 8

kontakta den myndigheten i den verkställande staten och begär att den utan dröjsmål utövar den behörigheten. Om en myndighet i en annan medlemsstat eller ett tredjeland eller en internationell organisation har behörighet att upphäva immuniteten eller privilegierna i fråga får den utfärdande myndigheten begära att den berörda myndigheten utövar den behörigheten. I nationella fall ska även eventuellt behov av att konsultera utrikesministeriet beaktas.

Punkten är direkt tillämplig och förutsätter inte kompletterande nationell lagstiftning.

Artikel 13 i förordningen gäller användarinformation och sekretess. Innehållet i artikeln förtydligas också i skäl 67.

Enligt artikel 13.1 är huvudregeln att den person vars uppgifter begärs ska informeras utan onödigt dröjsmål. Punkten är direkt tillämplig och förutsätter inte kompletterande nationell lagstiftning.

Enligt artikel 13.2 är det dock möjligt att avvika från detta enligt nationell lagstiftning. Enligt punkten får den utfärdande myndigheten skjuta upp, eller begränsa informationen till, eller rentav underlåta att informera, den person vars uppgifter begärs, i den mån och så länge som villkoren i artikel 13.3 i direktiv (EU) 2016/680 är uppfyllda, i vilket fall den utfärdande myndigheten i ärendet ska ange skälen till uppskjutandet, begränsningen eller underlåtelser. En kort motivering ska också läggas till i intyget om en europeisk utlämnandeorder.

Artikel 13 i direktiv (EU) 2016/680 (nedan dataskyddsdirektivet i brottmål) avser information som ska göras tillgänglig för eller lämnas till den registrerade. Punkt 3 i artikeln allmänna villkor för medlemsstaternas lagstiftningsåtgärder som gör att informationen till den registrerade enligt punkt 2 senareläggs, begränsas eller utelämnas. Detta är möjligt i den utsträckning och så länge som en sådan åtgärd är nödvändig och proportionell i ett demokratiskt samhälle med hänsyn tagen till den berörda fysiska personens grundläggande rättigheter och berättigade intressen, i syfte att bland annat undvika menlig inverkan på förebyggande, förhindrande, upptäckt, utredning eller lagföring av brott eller verkställighet av straffrättsliga påföljder, skydda den allmänna säkerheten, skydda den nationella säkerheten eller skydda andra personers rättigheter och friheter.

Dataskyddsdirektivet i brottmål har genomförts nationellt genom lagen om behandling av personuppgifter i brottmål. Artikel 13 i direktivet har genomförts genom 22 § i lagen om behandling av personuppgifter i brottmål, där det föreskrivs om möjligheten att helt eller delvis begränsa utlämnandet av beskrivningen och annan relevant information, om det är nödvändigt och proportionellt för att säkerställa de syften som nämns i 28 § i lagen om behandling av personuppgifter i brottmål. Ovannämnda bestämmelse är uttryckligen avsedd att tillämpas på de situationer och enskilda fall som anges i artikel 13.2 i dataskyddsdirektivet i brottmål (se även RP 31/2018 rd, s. 49).

Lagen om behandling av personuppgifter i brottmål är en allmän lag från vilken det kan avvika i speciallagstiftningen, och den är avsedd att kompletteras med speciallagstiftning för olika förvaltningsområden (RP 31/2018 rd, s. 75). Med beaktande av lagens karaktär av allmän lag och de detaljerade skyldigheterna i förordningen om e-evidence avseende anmälan till användaren när det gäller alla kategorier av uppgifter, anses det motiverat att föreslå bestämmelser i nationell kompletterande lagstiftning med avseende på artikel 13.2 i förordningen som möjliggör ett undantag från artikel 13.1 i förordningen om e-evidence (se

avsnitt 11.6.1 för mer information om användningen av nationellt handlingsutrymme). I den nationella lagstiftningen bör uppmärksamhet fästas vid att den miniminivån för skyddet för personuppgifter enligt direktivet inte försvagas. Bedömningen bör utöver 10 § 1 mom. och 21 § i grundlagen även basera sig på artiklarna 8 och 52.1 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna, med beaktande av bland annat grundlagsutskottets och EU-domstolens rättspraxis. Det måste också säkerställas att villkoren för att avstå från anmälan enligt artikel 13 i förordningen om e-evidence är uppfyllda (se specialmotiveringen och avsnitt 11.6.1).

I artikel 13.3 i förordningen om e-evidence föreskrivs att när den utfärdande myndigheten informerar den person vars uppgifter begärs enligt punkt 1 i denna artikel ska den inkludera information om tillgängliga rättsmedel enligt artikel 18. Punkten är direkt tillämplig och förutsätter inte kompletterande nationell lagstiftning. Artikel 18 om rättsmedel behandlas närmare nedan.

Enligt artikel 13.4 ska mottagarna och, om de inte är desamma, tjänsteleverantörerna vidta de senaste operativa och tekniska åtgärder som krävs för att säkerställa konfidentialiteten, sekretessen och integriteten för intyget om en europeisk utlämnande eller intyget om en europeisk bevarandeorder och för de uppgifter som lämnas ut eller bevaras. Förordningens ingress förtydligar inte punkt 4 närmare.

Varken förordningen eller artikel 13 i den föreskriver konfidentialitet i samband med utfärdande av utlämnande- och bevarandeorder och verkställighetsförfarandet avseende myndighetsverksamhet. Till exempel artikel 19 i EIO-direktivet föreskriver särskilt om konfidentialitet i detta avseende. Trots det bör medlemsstaterna i förfarandet enligt förordningen vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att den utfärdande myndigheten och den verkställande myndigheten tar eller kan ta vederbörlig hänsyn till utredningens konfidentialitet i förfarandet enligt förordningen. Eftersom förordningen inte innehåller närmare bestämmelser i frågan kan det anses att regleringen har överlåtits till nationell lagstiftning, vilket möjliggör nationellt handlingsutrymme. Utgångspunkten är dock att dessa order enligt förordningen inte är offentliga i den verkställande staten.

De bestämmelser som tillämpas i Finland ingår framför allt i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar (370/2007) samt förundersökningslagen, polislagen och lagen om Åklagarmyndigheten.

I 25 § i den gällande EIO-lagen finns en bestämmelse om hemlighållande, tystnadsplikt samt begränsningar i användningen av uppgifter. Enligt paragrafens 1 mom. tillämpas på en utredningsorder som en behörig myndighet i en annan medlemsstat i Europeiska unionen översänt till Finland och på verkställigheten av ordern i Finland vad som föreskrivs om hemlighållande, tystnadsplikt och rätt att få information i ett motsvarande ärende i Finland. I paragrafens 2 mom. föreskrivs att på behandling i domstol av en utredningsorder som utfärdats av en behörig finsk myndighet samt på bevis, handlingar och uppgifter som överlämnats till Finland med stöd av en utredningsorder som utfärdats av en behörig finsk myndighet tillämpas vad som föreskrivs om hemlighållande, tystnadsplikt och rätt att få information i ett motsvarande ärende i Finland. Enligt paragrafens 3 mom. ska utöver vad som föreskrivs i 1 och 2 mom. även de villkor och förfaranden iakttas som myndigheten i en annan medlemsstat har ställt för hemlighållande, tystnadsplikt eller begränsningar i användningen av uppgifterna. I paragrafens 4 mom. föreskrivs att när en åklagare på grundval av 22 § 1 mom. får en

utredningsorder för fastställelse tillämpas på åklagarens tystnadsplikt och tystnadsrätt vad som föreskrivs om tystnadsplikt och tystnadsrätt för förundersökningsmyndigheten.

Utgångspunkten i den gällande lagen kan således anses vara att offentligheten för handlingar och upptagningar som en annan stat översänt till Finland bestäms på samma sätt som den skulle bestämmas om det var fråga om motsvarande nationella handlingar eller upptagningar.

Tillämpningen av motsvarande nationell offentlighetslagstiftning kan ur lagtillämparens synvinkel anses vara en klar lösning, eftersom det på så vis skulle vara möjligt att bestämma tillämplig lagstiftning. Avgörandet förutsätter dock att en förtydligande bestämmelse om detta fogas till den nationella lagstiftningen som kompletterar förordningen.

I 24 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet finns bestämmelser om handlingssekretess. Enligt 1 mom. 2 punkten är följande myndighetshandlingar sekretessbelagda, om inte något annat föreskrivs särskilt, bl.a. handlingar som gäller Finlands förhållanden till andra stater eller internationella organisationer, handlingar som gäller ärenden som behandlas i ett internationellt lagskipnings- eller undersökningsorgan eller något annat internationellt organ och handlingar som gäller förhållandet mellan finska staten, finska medborgare, personer som vistas i Finland eller sammanslutningar som är verksamma i Finland och myndigheter, personer eller sammanslutningar i en främmande stat. Dessa handlingar är likväl sekretessbelagda endast om utlämnandet av uppgifter ur dem skulle medföra skada eller olägenhet för Finlands internationella förhållanden eller förutsättningar att delta i det internationella samarbetet.

Europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder som omfattas av förordningens tillämpningsområde samt dokument och annan information som rör verkställandet av dem, kan inte anses utgöra internationellt samarbete i den mening som avses i bestämmelsen och vars utlämnande skulle skada Finlands internationella relationer. Utfärdandet av en europeisk utlämnandeorder och en europeisk bevarandeorder innebär samarbete mellan myndigheterna i EU:s medlemsstater, om den behöriga myndigheten i den verkställande staten är involverad i förfarandet i enlighet med de bestämmelser som genomför förordningen. Möjliga sekretessgrunder för de dokument som avses däri anknyter till exempelvis säkring av brottsutredningar, om vilket föreskrivs i 24 § 1 mom. 3–5 punkterna i offentlighetslagen. Sekretess kan t.ex. också grunda sig på punkterna 20, 23 och 31 i momentet. Liksom det konstateras ovan föreslås det i propositionen att offentlighetslagstiftningen tillämpas som i ett motsvarande nationellt ärende. Undantagsvis kan ett enskilt brottmål dock vara sådant att det blir nödvändigt att tillämpa 24 § 1 mom. 2 punkten i offentlighetslagen på sekretessen för det. Det är då fråga om det aktuella brottmålets exceptionella natur och inte om det straffrättsliga rättshjälpssamarbetet mellan medlemsstaterna.

I förfarandet enligt förordningen om -evidence är det motiverat, när Finland är verkställande stat, att information och innehåll som gäller order som utfärdats av en annan medlemsstat, liksom den verkställande myndighetens beslut om dessa, omfattas av offentlighetslagstiftningen på samma sätt som den skulle tillämpas på ett motsvarande nationellt fall. Detta innebär till exempel att en utlämnande- eller bevarandeorder som utfärdats av en annan medlemsstat under förundersökningsskedet, med begäran om utlämnande eller bevarande av information, omfattas av samma offentlighetslagstiftning som gäller i en situation där en nationell myndighet utfärdar en order. Om tingsrätten behandlar en utlämnandeorder från en annan medlemsstat i samband

med verkställighet tillämpas på motsvarande sätt samma offentlighetslagstiftning på utlämnandeordern som när en nationell myndighet inhämtar informationen.

Dessutom kan det anses motiverat att principen om iakttagande av motsvarande nationell lagstiftning också är tillämplig på den offentlighetslagstiftning som skulle tillämpas på dokument som rör verkställigheten av ordern i Finland. På motsvarande sätt är det motiverat att principen också tillämpas på offentligheten för själva åtgärderna. När det gäller domstolar finns bestämmelser om offentlighet för både rättegångar och rättegångshandlingar i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar och i offentlighetslagen. När det gäller förundersökning finns bestämmelser i både offentlighetslagen och i förundersökningslagen.

I situationer där Finland är den utfärdande medlemsstaten omfattas den information som lämnas till Finland av en annan medlemsstats verkställande myndighet eller tjänsteleverantör av den offentlighetslagstiftning som gäller i en liknande nationell situation. Detta innebär att om en finsk behörig myndighet begär information från en tjänsteleverantör i en annan medlemsstat i en utlämnandeorder, gäller samma offentlighetslagstiftning för den information som lämnas av verkställande myndigheten och tjänsteleverantören i den andra medlemsstaten som i ett nationellt ärende. Detsamma gäller även domstolarnas verksamhet både i fråga om utfärdande av order och verkställighetsförfarande.

Enligt förslaget tillämpas nämnda motsvarande nationella bestämmelser även i fråga om parts rätt till handling.

I artikel 12.4 i förordningen om e-evidence föreskrivs att om den verkställande myndigheten beslutar att åberopa vägransgrunder enligt punkt 1 får den ange om den motsätter sig överföring av samtliga uppgifter som begärs i den europeiska utlämnandeordern eller om uppgifterna bara delvis får överföras eller användas på villkor som anges av den verkställande myndigheten. I enlighet med punkten får en behörig myndighet i den verkställande staten ställa villkor för de uppgifter som ska inhämtas genom en utlämnandeorder. Således ska Finland som utfärdande stat beakta det förfarande eller de villkor som den verkställande staten har fastställt.

Eftersom förordningen inte uttryckligen reglerar konfidentialitet och sekretess för order i samband med samarbete mellan myndigheter, kan det anses motiverat att i en situation där en finsk behörig myndighet får en order från en annan medlemsstat den vid behov kan meddela att nationell offentlighetslagstiftning ska tillämpas på ordern i Finland. Efter mottagandet av anmälan kan den medlemsstat som utfärdat ordern vid behov ställa villkor för utlämnandet av informationen. Detsamma kunde vid behov tillämpas när den verkställande staten lämnar information till Finland trots att förordningen inte innehåller bestämmelser om detta. Såsom det konstaterats ovan är dock utgångspunkten att order inte är offentliga i den verkställande staten.

Därför anses det motiverat att foga en förtydligande bestämmelse till den nationella lagstiftning som kompletterar förordningen (23 §). Regleringen motsvarar i tillämpliga delar 25 § i EIO-lagen, med undantag för dess 4 mom. Bestämmelsen gäller hemlighållande, tystnadsplikt samt begränsningar i användningen av uppgifter både när Finland agerar som utfärdande stat och verkställande stat enligt förordningen.

Offentlighetslagen tillämpas på myndigheternas verksamhet. Sekretessbestämmelserna i lagen gäller dock inte enbart myndigheter och tjänstemän. Tystnadsplikten enligt 23 § i offentlighetslagen gäller bl.a. även den som har fått sekretessbelagda uppgifter med stöd av lag.

Såsom det framgår av 23 § 1 mom. i offentlighetslagen innebär handlingssekretess utöver tystnadsplikt avseende själva handlingen även förbud mot att röja innehållet i den sekretessbelagda handlingen på annat sätt.

När det gäller beaktandet av konfidentialitet innehåller den nationella lagstiftningen också en bestämmelse i 35 § i offentlighetslagen, enligt vilken straff för brott mot skyldigheten att iakttä handlingssekretess enligt 22 § och mot tystnadsplikt enligt 23 § döms enligt 40 kap. 5 § i strafflagen, om gärningen inte är straffbar enligt 38 kap. 1 eller 2 § i strafflagen eller om strängare straff för gärningen inte föreskrivs någon annanstans i lag.

Artikel 14 gäller ersättning för kostnader. Artikeln gäller uttryckligen ersättning för de kostnader som uppstått för besvarande av order. Enligt artikeln får tjänsteleverantören kräva ersättning för sina kostnader från den utfärdande staten, om denna möjlighet föreskrivs i den utfärdande statens nationella rätt för inhemska förelägganden i liknande situationer, i enlighet med den statens nationella rätt. Medlemsstaterna ska informera kommissionen om sina nationella regler för ersättning, och kommissionen ska offentliggöra dessa.

Artikeln är inte tillämplig på ersättning för kostnaderna för decentraliserade informationssystem som avses i artikel 25, utan tjänsteleverantörerna ansvarar för dessa kostnader i enlighet med artikel 23.5.

Innehållet i artikeln förtydligas i skäl 68. Förordningen kräver inga ändringar av nationell lagstiftning om ersättning för kostnader.

I Finland finns till exempel bestämmelser om ersättningar till teleföretag i 10 kap. 64 § i tvångsmedelslagen. Enligt bestämmelsen har ett teleföretag rätt att få ersättning av statens medel för direkta kostnader som orsakats av att företaget i enlighet med kap. 10 i tvångsmedelslagen har biträtt myndigheterna och lämnat uppgifter, så som föreskrivs i 299 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation. Beslut om betalning av ersättning fattas av den enhet vid förundersökningsmyndigheten som gjort undersökningen i fråga. I paragrafen föreskrivs även om rätten att begära rättelse av ett beslut om ersättning för kostnader enligt förvaltningslagen (434/2003) och lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

Enligt 299 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation har teleföretag rätt att av statens medel få ersättning för direkta kostnader för investeringar i och underhåll av system, utrustning och programvara som anskaffats enbart för att biträda myndigheter (1 mom.). Beslut om ersättning av kostnader fattas vid behov av Kommunikationsverket. Ersättning betalas av den myndighet som ska biträdas med anskaffningen i fråga (2 mom.). Teleföretaget får inte för sin kommersiella verksamhet använda system, utrustning eller programvara som en myndighet betalat ersättning för, om inte myndigheten och teleföretaget uttryckligen har kommit överens om saken (3 mom.). Med teleföretag avses en aktör som tillhandahåller nättjänster eller kommunikationstjänster för en grupp av användare som inte har avgränsats på förhand, dvs. bedriver allmän televerksamhet (lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation 3 § 27 punkten). Enligt förarbetena till lagen ska ett teleföretag få ersättning för underhåll av system, apparatur och program såsom kostnader för uppdatering av program och service, men däremot ersätts inte för personalkostnader för användning av apparatur och program (RP 221/2013 rd, s. 219).

Såsom det konstaterats ovan gäller rätten att av statens medel få ersättning enligt lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation inte personalkostnader som uppstår vid användning av system, utrustning och program. I Finland är det därför inte möjligt för en tjänsteleverantör att yrka på ersättning för de kostnader som uppstår för att svara på en europeisk utlämnandeorder eller en europeisk bevarandeorder. Endast systeminvesteringar ersätts.

Såsom det beskrivits ovan finns det i Finland inga bestämmelser om möjligheten för en tjänsteleverantör att yrka på ersättning för kostnader som uppstår för att svara på en europeisk utlämnandeorder eller en europeisk bevarandeorder enligt artikel 14 eller för kostnader som uppstår för att införa ett decentraliserat informationssystem enligt artikel 23.5. Artikeln förutsätter inte kompletterande nationell lagstiftning.

Kapitel III Sanktioner och verkställighet

Artikel 15 i förordningen innehåller bestämmelser om sanktioner. Enligt artikel 15.1 ska medlemsstaterna utan att det påverkar tillämpningen av nationell rätt som föreskriver straffrättsliga påföljder fastställa regler om sanktionsavgifter som är tillämpliga på överträdelser av artiklarna 10, 11 och 13.4, i enlighet med artikel 16.10, och ska vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de genomförs. Sanktionsavgifterna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande. Medlemsstaterna ska säkerställa att sanktionsavgifter på upp till 2 procent av tjänsteleverantörens totala globala årsomsättning föregående räkenskapsår kan åläggas. Medlemsstaterna ska till kommissionen anmäla dessa regler och åtgärder utan dröjsmål samt utan dröjsmål eventuella ändringar som berör dem.

I enlighet med punkten förutsätter förordningen sanktioner för överträdelser av skyldigheterna enligt de ovannämnda artiklarna. Till denna del finns det inte något nationellt handlingsutrymme i förordningen. Det föreslås dock inte fler sanktioner på nationell nivå än vad förordningen förutsätter (se även motiveringen till lagstiftningsordning i avsnitt 11.4.1).

I artikel 15.2 föreskrivs att utan att det påverkar deras dataskyddsskyldigheter ska tjänsteleverantörer inte hållas ansvariga i medlemsstaterna för olägenheter som orsakas deras användare eller tredje parter utslutande till följd av att de i god tro rättar sig efter ett intyg om en europeisk utlämnandeorder eller intyg om en europeisk bevarandeorder.

I skäl 70 i förordningen förtydligas den bedömning som ska göras vid åläggande av sanktioner. Vid bedömningen av lämpliga sanktionsavgifter i ett enskilt fall bör den behöriga myndigheten beakta alla relevanta omständigheter, såsom överträdelsens art, allvarlighetsgrad och varaktighet, huruvida den begicks uppsåtligen eller genom försummelse, huruvida tjänsteleverantören har hållits ansvarig för liknande tidigare överträdelser och den finansiella styrkan hos den tjänsteleverantör som hålls ansvarig. Enligt skälet kan den bedömningen i undantagsfall leda till att den verkställande myndigheten beslutar att avstå från att ålägga sanktionsavgifter. I detta avseende ska särskild hänsyn tas till mikroföretag som underlåter att efterleva en europeisk utlämnandeorder eller en europeisk bevarandeorder i en nödsituation på grund av bristande personalresurser utanför kontorstid, om uppgifterna överförs utan onödigt dröjsmål.

Det är värt att notera att, i enlighet med punkt 1 i artikeln, de ekonomiska sanktioner som ska tillämpas på överträdelser av de bestämmelser som särskilt anges däri ska fastställas i enlighet med artikel 16.10 i förordningen. Enligt punkten ska den verkställande myndigheten ålägga en

ekonomisk sanktionsavgift i enlighet med artikel 15. Det innebär att den verkställande myndigheten ansvarar för åläggandet av sanktioner. Punkten anses dock inte utesluta möjligheten att till exempel på begäran eller förslag av verkställande myndigheten ett annat nationellt behörigt organ kan delta i förfarandet för att ålägga sanktionsavgifter (se även motiveringen till lagstiftningsordning i avsnitt 11.4.3.5).

EU-regleringen har lett till en ökad användning av administrativa påföljder av straffkaraktär. Sådana administrativa påföljder av straffkaraktär omfattar bland annat olika överträdelse- eller påföljdsavgifter, vilka kan vara begränsade till ett minimi- eller maximibelopp i euro eller å andra sidan baseras på omsättningen hos den som är föremål för påföljdsavgiften. Finsk nationell lagstiftning innehåller inte bestämmelser om omsättningsbaserade påföljder för överträdelser av skyldigheter gällande utlämnande- eller bevarandeorder. Den nationella lagstiftningen innehåller dock i övrigt motsvarande bestämmelser som förordningen, där administrativa sanktioner kan åläggas juridiska personer för överträdelse eller försummelse av skyldigheter enligt EU-regleringen. Exempel på sådan reglering finns i dataskyddslagen (1050/2018, 24), lagen om åtgärder mot spridning av terrorisminnehåll online (99/2023, 3–7 §, nedan TCO-lagen), lagen om tillsyn över förmedlingstjänster på nätet (18/2024, 3 kap.), konkurrenslagen (948/2011, 13 a § och 37 a §) samt lagen om Finansinspektionen (878/2008, 41 §), i vilka det på motsvarande sätt som i förordningen föreskrivs om omsättningsbaserade administrativa sanktionsavgifter på olika sätt.

Utöver omsättningsbaserade sanktionsavgifter tillåter nationell lagstiftning från fall till fall även utdömande av vite för att förbättra fullgörandet av en ålagd skyldighet. Bestämmelser om vite finns bland annat i lagen om brottsbekämpning inom Tullen (2:14 §) och lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (332 §). I vissa fall kan EU-regleringen förutsätta att medlemsstaterna separat föreskriver om viten och andra sanktionsavgifter. Så är fallet till exempel med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/2065 om en inre marknad för digitala tjänster och om ändring av direktiv 2000/31/EG (nedan förordningen om digitala tjänster). Vitesförfarandet, vilket omfattar utdömande av vite och eventuellt utdömande till betalning, är inte avsett att vara en påföljd av straffkaraktär, utan syftet med förfarandet är snarare att säkerställa att huvudskyldigheten fullgörs och därmed åstadkomma ett lagenligt rättsläge (HFD 2016:96). Med de ekonomiska påföljderna enligt förordningen om e-evidence avses antagligen inte vitesförfarandet enligt viteslagen (1113/1990).

Förordningen om e-evidence förutsätter inte heller lagstiftning om straffrättsliga påföljder, även om den inte begränsar tillämpningen av nationell lagstiftning om straffrättsliga påföljder. I 9 kap. i strafflagen finns bestämmelser om straffansvar för juridiska personer. En juridisk person kan för brott dömas till samfundsbot, om en sådan påföljd föreskrivs för brottet i strafflagen. En administrativ påföljd av straffkaraktär är inte ett straffrättsligt straff, även om de sakligt kan jämföras med varandra (RP 241/2022 rd, s. 48). Samfundsbot döms ut till ett visst belopp, så att dess lägsta belopp är 850 euro och dess högsta belopp 850 000 euro. Som administrativ sanktion kan en påföljdsavgift av straffkaraktär i stället knytas till omsättningen, så att betalningens övre gräns inte är ett visst eurobelopp. Bestämmelserna om samfundsbot anses inte vara tillämpliga som en ekonomisk omsättningsbaserad påföljd enligt förordningen, eftersom påföljden enligt förordningen inte är straffrättslig. Överträdelser av skyldigheterna enligt förordningen har inte kriminaliserats i Finland (se även motiveringen till lagstiftningsordning i avsnitt 11.4.2).

Påförandet av administrativa sanktioner har, beroende på reglering och bland annat sanktionsbeloppet, tilldelats till exempel en enskild tjänsteman, ett påföljdskollegium med flera medlemmar som inrättats för uppgiften eller marknadsdomstolen. I exemplen ovan på omsättningsbaserade administrativa sanktioner har åläggandet av sanktioner i de flesta fall tilldelats ett kollegium.

När det gäller regleringen av sanktionsavgifter ska grundlagsutskottets etablerade utlåtandepraxis i frågan beaktas. Grundlagsutskottets utlåtandepraxis avseende regleringen av sanktionsavgifter behandlas närmare nedan i motiveringen till lagstiftningsordning i avsnitt 11.4.

I samband med den kompletterande lagstiftningen om förordningen om e-evidence gäller det därför att beakta behovet av att, utöver befogenheten att ålägga påföljder, även nationellt föreskriva om rättsskyddsarrangemang som är tillgängliga för den som åläggs sanktionsavgifter, preskriptionstiden för rätten att ålägga påföljder och verkställighet.

Grundlagsutskottet har ansett att det är problematiskt att en enskild tjänsteman självständigt kan ålägga en mycket hög administrativ sanktionsavgift och har noterat behov av accentuerat rättsskydd i sådana ärenden (GrUU 37/2021 rd, punkt 38 och hänvisningarna i den). Ändamålsenligheten, oberoendet och opartiskheten i förfarandet med påförande av en påföljdsavgift på det sätt som 21 § i grundlagen förutsätter tryggas av att bestämmelser utfärdas om att beslut om att påföra en påföljdsavgift tilldelas ett kollegialt organ. Enligt utskottets bedömning har detta ansetts vara en förutsättning för att lagförslag ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning (GrUU 14/2018 rd, s. 19). Grundlagsutskottets relaterade praxis i denna fråga behandlas närmare i motiveringen till lagstiftningsordning i avsnitt 11.4.3.5.

Ett kollegialt organ har tilldelas påföljdsbefogenheter i dataskyddslagen (24 §), lagen om Finansinspektionen (10 §) och lagen om åtgärder mot spridning av terrorisminnehåll online (3 §). Behörigheten har anvisats ett särskilt påföljdskollegium eller, i Finansinspektionens fall, ämbetsverkets direktion. I detta avseende är regleringen inte helt gemensam. Det är dock typiskt – även av konstitutionella skäl – att det finns bestämmelser om ett kollegialt organs administrativa ställning, uppgifter, mandatperiod, sammansättning, medlemmarnas behörighet, utnämning av medlemmar, medlemmarnas oberoende och opartiskhet samt beslutsfattandet, inklusive föredragningsförfarandet. Grundlagsutskottet har inte ansett benämningen kollegium vara särskilt lyckad, men grundlagen ställer inga hinder i vägen för att använda den (GrUU 24/2018 rd, s. 3).

Dessutom ska likvärdighetsprincipen beaktas vid bedömningen av det nationella handlingsutrymmet avseende beloppet av den sanktionsavgift som följer av EU-regleringen. Med detta avses att eventuella motsvarande nationella bestämmelser om sanktionsavgiftens storlek bör beaktas vid bedömningen av storleken på den sanktionsavgift som följer av den nya EU-regleringen. Såsom det konstaterats ovan innehåller finsk nationell lagstiftning inte bestämmelser om omsättningsbaserade påföljder för överträdelse av skyldigheter gällande utlämnande- eller bevarandeorder, men jämförelsegrunder finns i annan motsvarande nationell lagstiftning.

Dessutom kan Transport- och kommunikationsverket enligt 334 a § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation påföra en leverantör av sådana dataförmedlingstjänster som avses i artikel 10 i förordning (EU) 2022/868 om europeisk dataförvaltning och om ändring av

förordning (EU) 2018/1724 (nedan dataförvaltningsakten) påföljdsavgift, om leverantören uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar en skyldighet som gäller den i artikel 11 i dataförvaltningsakten avsedda anmälningsskyldigheten för leverantörer av dataförmedlingstjänster att utse ett rättsligt ombud. Enligt paragrafen är påföljdsavgiften minst 1 000 euro och högst 100 000 euro. I paragrafen föreskrivs dessutom särskilt om att påföljdsavgiftens storlek ska basera sig på en helhetsbedömning och om situationer där påföljdsavgift inte påförs.

I TCO-lagen fastställs separat minimi- och maximibeloppen i euro av påföljdsavgifter för juridiska respektive fysiska personer (4 §: Den påföljdsavgift som påförs en juridisk person är minst 1 000 euro och högst 100 000 euro, medan den påföljdsavgift som påförs en fysisk person är minst 500 euro och högst 10 000 euro. Om det däremot är fråga om systematisk eller fortgående underlåtenhet att fullgöra skyldigheterna är påföljdsavgiften omsättningsbaserad. Då är påföljdsavgiften högst 4 procent av värdtjänstleverantörens totala omsättning under föregående räkenskapsperiod. När det gäller den omsättningsbaserade påföljdsavgiften gör artikel 15 i förordningen om e-evidence till skillnad från artikel 18.3 i TCO-förordningen, ingen åtskillnad mellan det att en omsättningsbaserad avgift endast skulle åläggas vid systematisk och fortgående underlåtenhet att fullgöra skyldigheterna. I TCO-lagen finns kompletterande bestämmelser om avstående från påföljdsavgift, preskription av rätten att påföra påföljdsavgift och verkställighet av påföljdsavgift.

Vid stiftandet av TCO-lagen beaktades att de påföljdsavgifter som påförs enligt förordningen är låga jämfört med de sanktionsavgifter som påförs enligt dataskyddsförordningen. Trots det är påföljdsavgifterna dock avsevärt höga för att påföras av en enskild tjänsteman och att behörigheten, oberoendet och opartiskheten i förfarandet för att påföra en påföljdsavgift förutsätter att ett kollegium påför påföljdsavgifter (RP 241/2022 rd, s. 27–28).

För att genomföra skyldigheterna enligt TCO-förordningen inrättas ett påföljdskollegium vid Polisstyrelsen. Kollegiet påför påföljdsavgifter och sammanträder vid behov. Även om det inte fanns något organ med flera medlemmar för vilket påförande av påföljdsavgifter naturligt skulle passa, ansågs påförande av påföljdsavgifter inte vara en helt ny uppgift för polisen (RP 241/2022 rd, s. 35).

Såsom det konstaterats ovan förutsätter förordningen om e-evidence inte inrättandet av ett påföljdskollegium. Eftersom EU-regleringen möjliggör påförande av betydande påföljdsavgifter, bör befogenheten med beaktande av grundlagsutskottets synpunkter dock i regel tilldelas ett organ med flera medlemmar. Kraven beror på 119 § 2 mom. i grundlagen (se motiveringen till lagstiftningsordning i avsnitt 11.4.3.5).

Beträffande behöriga verkställande myndigheter enligt förordningen om e-evidence föreslås i propositionen att den huvudansvariga verkställande myndigheten ska vara polisen, med undantag för situationer enligt artikel 8, för vilka det föreslås att Helsingfors tingsrätt ska vara behörig verkställande myndighet. Förslaget gällande polisens verkställighetsuppgifter behandlas närmare nedan i samband med artikel 16 (se även motiveringen till lagstiftningsordning i avsnitt 11.2.2 och 11.2.3).

Med beaktande av det som konstaterats ovan förutsätter artikel 15 kompletterande nationell lagstiftning. I propositionen föreslås att administrativa påföljder införs för fullgörande av skyldigheterna enligt artikel 15 i förordningen (17–22 §). När det gäller påföljder utnyttjas

nationellt handlingsutrymme när det gäller påföljdernas detaljer, såsom deras belopp och avstående från dem med beaktande av de ovannämnda kraven för sanktioner i förordningen (se även motiveringen till lagstiftningsordning i avsnitt 11.4).

I detta skede gäller det att notera att det maximala beloppet (två procent av den totala globala årsomsättningen föregående räkenskapsår) enligt artikel 15 i förordningen om e-evidence är lägre än de maximala beloppen enligt TCO-förordningen eller dataskyddsförordningen. Trots det bedöms påföljdsavgifterna eventuellt vara för stora för en enskild tjänsteman att besluta om, i vilket fall lämpligheten, oberoendet och opartiskheten i vitesförfarandet skulle förutsätta påföljdsavgifter påförs genom kollegialt beslutsfattande. Det anses ändamålsenligt att samma organ ska besluta om alla påföljder som åläggs för överträdelser och försummelse av förordningen.

Av ovannämnda orsaker föreslås även i denna proposition att ett påföljdskollegium för påförande av påföljdsavgifter inrättas inom polisen. Detta bedöms vara det lämpligaste alternativet, särskilt med hänsyn till förslaget att polisen bland annat ska utses till den huvudsakliga behöriga verkställande myndigheten i enlighet med artikel 16 (se även avsnitt 4.1 och motiveringen till lagstiftningsordning i avsnitt 11.4.3.5). I propositionen föreslås att det i nationell lagstiftning om påföljdskollegiet som kompletterar förordningen ska införas motsvarande bestämmelser som i TCO-lagen. För tydlighetens skull anses det motiverat att införa nationella bestämmelser om förfarandet för påföljdsavgifter och det relaterade påföljdskollegiet som kompletterar förordningen om e-evidence.

Nationell lagstiftning som kompletterar förordningen bör föreskriva om rätten för påföljdskollegiet att avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna erhålla information som är nödvändig för att utföra dess uppgifter, grunderna för avstående från påföljdsavgift och den därmed sammanhängande bedömningen, preskriptionstiden för rätten att påföra påföljdsavgift, och att den påförda påföljdsavgiften ska verkställas i enlighet med lagen om verkställighet av böter (672/2002) och möjligheten att överklaga till förvaltningsdomstolen i enlighet med lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

I propositionen föreslås att påföljdskollegiets beslut ska fattas på föredragning. Enligt förordningen är den nationellt behöriga verkställande myndigheten, dvs. polisen, föredragande tjänsteman.

Såsom det konstaterats ovan skiljer sig det maximala påföljdsbeloppet enligt artikel till exempel från artikel 18.3 i TCO-förordningen till den del det är fråga fastställande av omsättningsbaserade påföljder. I enlighet med artikel 15 i förordningen om e-evidence ska påföljderna vara effektiva, proportionella och avskräckande, men artikeln föreskriver inte om minimigräns för påföljderna. Artikel 15 lämnar således nationellt handlingsutrymme vid fastställandet av den nedre påföljdsgränsen (se motiveringen till lagstiftningsordning i avsnitt 11.4.1 och 11.4.3.2).

Skyldigheter relaterade till påföljdsavgiftens belopp enligt EU-regleringen har genomförts på olika sätt på nationell nivå. Med beaktande av de allmänna villkoren för påföljdsregleringen, inklusive påföljdsavgifternas effektiviteten och proportionalitet, och i synnerhet på grund av det omfattande tillämpningsområdet för förordningen om e-evidence som gäller tjänsteleverantörer, anses det motiverat att föreskriva om ett lägsta påföljdsbelopp enligt artikel 15 på nationell nivå

(se motiveringen till lagstiftningsordning i avsnitt 11.4.3.2). Det maximala beloppet följer direkt av artikel 15.

I propositionen föreslås att påföljdsavgiften ska basera sig på helhetsbedömning. De omständigheter som ska beaktas vid bedömningen baserar sig på skäl 70 i förordningen och i enlighet med likvärdighetsprincipen på andra liknande nationella bestämmelser.

För en juridisk person kan påföljdsavgiften vara minst 1 000 euro. Detta bedöms uppfylla kraven på att påföljdsavgiften ska vara effektiv, proportionell och avskräckande enligt artikel 15. I propositionen föreslås ett maximibelopp på högst två procent av den totala globala årsomsättning föregående räkenskapsår för tjänsteleverantörer som omfattas av förordningen. Det maximala beloppet baserar sig på artikel 15 i förordningen. Påföljdsavgiften ska betalas till staten.

Det är inte helt klart om artikel 15 förutsätter att det maximala bötesbeloppet ska vara två procent av den totala globala årsomsättning föregående räkenskapsår för tjänsteleverantörer som omfattas av förordningen. Det anses dock motiverat att fastställa det som ett maximalt belopp i nationell lagstiftning som kompletterar förordningen med hänsyn till förutsättningarna att de ekonomiska påföljderna ska vara effektiva och avskräckande enligt artikel 15. Artikel 15.1 i förordningen kan också tolkas så att förordningen förutsätter bestämmelser om det maximala beloppet i den nationella lagstiftningen. Förordningens mål anses inte kunna uppnås om det maximala beloppet inte är ovannämnda två procent. I bedömningen beaktas särskilt stora internationella tjänsteleverantörer och situationer där det kan förekomma allvarligare och systematiska brott, överträdelser eller försummelser av skyldigheterna enligt förordningen. De föreslagna nationella bestämmelserna om en helhetsbedömning av påföljdsbeloppet i kollegialt beslutsfattande säkerställer en enhetlig tillämpningspraxis och proportionalitet när det gäller påföljder (se även motiveringen till lagstiftningsordning i avsnitt 11.4.3.2).

Enligt artikel 3.3 i förordningen om e-evidence kan en tjänsteleverantör som omfattas av förordningens tillämpningsområde vara en fysisk person eller en juridisk person. Därför gäller det att beakta fysiska personer vid bedömningen av påföljdsavgifter enligt artikel 15. Med beaktande av ovan nämnda grunder och relevanta nationella ramvillkor föreslås i propositionen att den ovan föreslagna påföljdsregleringen i övrigt även ska gälla tjänsteleverantörer som är fysiska personer men att påföljden för en fysisk person kan vara minst 500 euro och högst 10 000 euro. I detta avseende motsvarar regleringen den lösning som antagits i TCO-lagen, och den är därför också proportionell och godtagbar i enlighet med likvärdighetsprincipen.

Enligt artikel 15 Medlemsstaterna ska till kommissionen anmäla dessa nationella regler och åtgärder som gäller påföljder utan dröjsmål samt dessutom utan dröjsmål eventuella ändringar som berör dem. Anmälningarna i enlighet med propositionen ska göras till kommissionen efter att den föreslagna lagen har satts i kraft.

Artikel 16 i förordningen gäller verkställighetsförfarande. I artikel 16.1 föreskrivs att om mottagaren inte efterlever intyget om en europeisk utlämnandeorder inom tidsfristen eller intyget om en europeisk bevarandeorder, utan att ange orsaker som godtas av den utfärdande myndigheten, och, i tillämpliga fall, om den verkställande myndigheten inte har åberopat någon av vägransgrunderna enligt artikel 12, får den utfärdande myndigheten begära att den verkställande myndigheten verkställer den europeiska utlämnandeordern eller den europeiska bevarandeordern.

Enligt andra stycket i punkten ska den utfärdande myndigheten för verkställighet enligt första stycket översända den berörda ordern, det formulär som återges i bilaga III, ifyllt av mottagaren, och alla relevanta handlingar i enlighet med artikel 19. Den utfärdande myndigheten ska översätta den berörda ordern och alla handlingar som ska översändas till ett av de språk som godtas av den verkställande staten och ska informera mottagaren om översändandet.

Enligt artikel 19.4 som det hänvisas till i stycket ska skriftlig kommunikation mellan behöriga myndigheter enligt förordningen, inklusive utbyte av formulär som föreskrivs i förordningen och den information som begärs i verkställighetsförfarandet enligt artikel 16, ske via ett decentraliserat informationssystem.

Enligt skäl 12 bygger förfarandet med inhämtande av elektroniska bevis på principen om ömsesidigt förtroende mellan medlemsstaterna, och detta förfarande gör det möjligt för nationella behöriga myndigheter att översända utlämnande- och bevarandeorder direkt till tjänsteleverantörer. Ibland kan det dock uppstå situationer där bistånd från den verkställande staten behövs enligt artikel 16.

Verkställighetsförfarandet enligt artikeln skiljer sig från traditionellt rättsligt samarbete i brottmål. Till exempel jämfört med verkställighetsförfarandet enligt EIO-direktivet innebär verkställighetsförfarandet enligt artikel 16 i förordningen inte att de verkställande myndigheterna, efter mottagandet av beslutet, inhämtar eller beslutar om bevarande av den information som avses i besluten på grundval av den verkställande statens nationella befogenhetsreglering. Det huvudsakliga syftet med verkställighetsförfarandet enligt artikeln är endast att bistå med att säkerställa att tjänsteleverantören fullgör sina skyldigheter enligt förordningen gentemot den utfärdande myndigheten när det gäller att lämna ut eller bevara den information som avses i order. Om en tjänsteleverantör trots det vägrar att lämna ut den information som omfattas av ordern, är den sista utvägen påförande av påföljdsavgift enligt artikel 15 i enlighet med artikel 16.10. Påförande av påföljdsavgift enligt punkt 10 behandlas närmare nedan. I dessa situationer ska information i sista hand inhämtas med hjälp av förfarandet för en europeisk utredningsorder (EIO).

I regel innebär verkställighetsförfarandet enligt artikel 16 en nationell brottsutredning i den utfärdande staten, vilken i sig inte nödvändigtvis skulle ha några andra kopplingar till Finland än tjänsteleverantörens eller dennes representants hemvist. Tillämpningen av förordningen är inte beroende av var data de facto finns. Med undantag för fall där den verkställande myndigheten gör anmälan enligt artikel 8 har den verkställande staten inte nödvändigtvis förhandsinformation om utlämnande- eller bevarandeordern innan den utfärdande myndigheten översänder ordern till den verkställande myndigheten i enlighet med artikel 16.1. Den grundläggande tanken bakom förfarandet för inhämtande av information i förordningen bygger därför på det faktum att i andra fall än de som omfattas av artikel 8 är det fråga om en nationell brottsutredning i den utfärdande staten, i vilken den verkställande staten i princip inte skulle ha någon berättigad anledning eller behov att delta. Det gäller också att beakta att utfärdande av en order i den utfärdande staten förutsätter åtminstone bekräftelse av en åklagare eller domstol. Dessutom har den person vars uppgifter begärs genom ett utlämnandebeslut tillgång till rättsmedel i den utfärdande staten.

Inhämtande av information enligt förordningen baserar sig på den utfärdande statens befogenhetsreglering och uppfyllande av de relevanta villkoren i förordningen. I många fall lagras uppgifter inte längre i användarens utrustning, utan via en molnbaserad infrastruktur som

är tillgänglig var som helst. För att driva sådana tjänster måste tjänsteleverantörer inte ha ett verksamhetsställe eller servrar i en viss jurisdiktion. Således är tillämpningen av förordningen inte heller beroende av den faktiska platsen för tjänsteleverantörens verksamhet eller den lokal där uppgifterna behandlas eller lagras.

Eftersom verkställighetsförfarandet enligt artikel 16 i praktiken erkänner förutsättningarna för en annan stats order och inte utövar nationellt föreskrivna befogenheter, är den verkställande statens lag om de materiella förutsättningarna för att erhålla eller bevara information, med undantag för bestämmelserna om immunitet, privilegier och begränsningar av pressfriheten, inte avgörande. Till exempel innehåller artikeln ingen vägransgrund enligt vilken verkställighet skulle kunna vägras, om en motsvarande åtgärd inte är möjlig enligt den verkställande statens nationella lag i ett motsvarande nationellt fall. I detta avseende skiljer sig regleringen från till exempel EIO-direktivet.

Såsom det konstaterats ovan i samband med artikel 3.17 föreslås i propositionen att polisen ska utses till den verkställande myndighet som avses i artikel 10.5, artikel 11.4 samt artiklarna 16 och 17 i förordningen i Finland. Till den verkställande myndighet som avses i artikel 8 i förordningen utses Helsingfors tingsrätt. När det gäller artikel 16 i förordningen innebär detta att den huvudsakliga verkställande myndigheten i Finland är polisen för europeiska utlämnande- och bevarandeorder för alla kategorier av uppgifter.

I allmänhet är polisen i enlighet med nationell lag behörig att inhämta information enligt förordningen eller att beordra att den ska bevaras. Ett undantag från detta är trafikuppgifter och innehållsdata, för vilka det i princip krävs förhandstillstånd av domstol enligt 10 kap. i tvångsmedelslagen. Undantag är dock de situationer som beskrivs ovan i samband med artikel 5, där bestämmelserna om beslag och kopiering av handlingar i 7 kap. i tvångsmedelslagen är tillämpliga vid inhämtande av information.

Eftersom verkställighetsförfarandet enligt artikel 16 inte förutsätter inhämtande av information eller beslut om bevarande av den på grundval av nationell befogenhetsreglering, kan det anses motiverat att det främst är polisen som är verkställande myndighet i förfarandet enligt artikel 16. Verkställighetsförfarandet enligt artikeln kräver inte till exempel tillstånd av domstol i den verkställande staten för att inhämta information, vilket krävs i verkställighetsförfarandet enligt EIO-direktivet. Dessutom är verkställighetsförfarandet enligt artikel 16 mångfacetterat och omfattar olika uppgifter med korta tidsfrister för den verkställande myndigheten. Detta förutsätter att den verkställande myndigheten kan agera flexibelt i verkställighetsförfarandet. I Finland har polisen de bästa förutsättningarna för sådan verksamhet.

Även om det i propositionen föreslås att tull- och gränsbevakningsmyndigheterna utöver polisen ska vara behöriga att utfärda utlämnande- och bevarandeorder, anses det motiverat att polismyndigheten agerar som huvudansvarig verkställande bland annat avseende artikel 16. För det första är det i verkställighetsförfarandet enligt artikeln ännu inte närmare känt vilken brottsutredningsmyndighet i Finland som skulle vara behörig för det brott som ordern grundar sig på. Med hänsyn till bland annat den verkställande myndighetens uppgifter i samband med förfarandet och de relaterade tidsfristerna vore det lämpligast att centralisera den verkställande statens officiella uppgifter avseende förfarandet till en enda myndighet.

Dessutom har polisen i Finland allmänna befogenheter i alla brottmål. Tullens och Gränsbevakningsväsendets befogenheter är begränsade till vissa brott. I princip bedöms

verkställandet av utlämnande- och bevarandeorder enligt förordningen om e-evidence inte medföra något behov av brottsutredning eller annat brottsförebyggande samarbete som skulle kräva en fördelning av verkställighetsrelaterade myndighetsuppgifter mellan polisen, Tullen eller Gränsbevakningsväsendet. Förordningen om e-evidence är inte ett rättsligt instrument som reglerar gränsöverskridande utbyte av operativ information mellan behöriga myndigheter. Syftet med artikel 16 i förordningen är inte att informera de behöriga myndigheterna i den verkställande staten så att de till exempel kan kontrollera order för att upptäcka eventuella parallella utredningar. Eventuella ne bis in idem-situationer kan främst upptäckas i samband med notifiering enligt artiklarna 8 och 12 när trafikuppgifter och innehållsdata begärs.

På ovannämnda grunder föreslås i propositionen att en bestämmelse (13 §) fogas till den nationella lagstiftning som kompletterar förordningen, enligt vilken, utöver artikel 10.5 och artikel 11.4, den verkställande myndighet som avses i artikel 16 ska vara polisen. Den verkställande myndighetens uppgifter i förhållande till artikel 17 behandlas närmare nedan.

I första stycket i artikel 16.2 föreskrivs att vid mottagandet ska den verkställande myndigheten utan vidare formaliteter erkänna och vidta de åtgärder som krävs för att verkställa en order, såvida inte den verkställande myndigheten anser att ett av de skäl som anges i punkt 4 eller 5 är tillämpligt.

Enligt andra stycket i punkt 2 ska den verkställande myndigheten dessutom fatta beslut om ett erkännande av den berörda ordern utan onödigt dröjsmål och senast fem arbetsdagar efter mottagandet av den ordern. Tidsfristen för den verkställande myndighetens beslut anges i arbetsdagar. Såsom det konstaterats ovan i samband med artikel 10 ska helgdagar, söndagar och lördagar, utom då dessa uttryckligen är undantagna eller tidsfristerna är uttryckta i arbetsdagar medräknas i tidsfristerna i enlighet med förordning 1182/71/EEG. Om dessutom sista dagen av en tidsfrist som inte uttrycks i timmar infaller på en helgdag, söndag eller lördag, ska tidsfristen upphöra vid utgången av påföljande arbetsdags sista timme.

Punkt 2 innebär att den verkställande myndigheten ska fatta ett separat beslut om erkännande av beslutet. Skyldigheten att fatta beslut gäller även vägran. Beslutets karaktär förtydligas dock inte närmare i förordningen. Punkten kan dock anses betona att beslutet om erkännande ska fattas utan vidare formaliteter.

Ovannämnda beslut ska fattas inom fem arbetsdagar efter mottagandet av ordern. De relevanta åtgärder som avses i punkten kan bland annat anses omfatta åtgärder enligt artikel 16.3.

Beslutet kan betraktas som ett särskilt beslut enligt förordningen, i vilket det kortfattat kan anges huruvida beslutet kan erkännas eller inte. Om erkännande vägras är det motiverat att vägransgrunden anges i beslutet. Även om förordningen använder formuleringen beslut om erkännande eller verkställighet kan det anses motiverat att den behöriga verkställande myndigheten fattar ett enda beslut om erkännande och verkställighet.

För att förtydliga regleringen av förfarandet föreslås i propositionen att det till den nationella lagen fogas en bestämmelse som kompletterar förordningen och enligt vilken den verkställande myndigheten ska registrera ett beslut om erkännande (15 §). Enligt propositionen är det inte motiverat att ställa närmare formella krav på beslutsfattandet, särskilt med tanke på att ett beslut om erkännande och verkställighet enligt artikeln ska fattas utan några vidare formaliteter.

Även om det i propositionen föreslås att polisen ska vara den centrala behöriga verkställande myndigheten när det gäller artikel 16, anses det nödvändigt att till den del som erkännandet och verkställigheten av beslutet kräver rättslig prövning beslutet om erkännande och verkställighet ska bekräftas av en rättslig myndighet. Detta säkerställer till exempel att bedömningen av omständigheter som kräver rättslig prövning genomförs och samtidigt att skyddet för grundläggande rättigheter säkerställs på ett relevant sätt.

Förfarandet är också motiverat, eftersom artikel 16 gäller alla kategorier av uppgifter som definieras i förordningen, vilket innebär att verkställighetsförfarandet också måste bedöma huruvida tjänsteleverantören lämnar ut trafikuppgifter och innehållsdata. Polisens beslutsfattande och bedömning i verkställighetsförfarandet är dock begränsad till frågor såsom procedurfel som kan upptäckas i utlämnandeordern eller frågor som rör den praktiska aspekten av att lämna ut informationen, såsom det faktum att det faktiskt är omöjligt att lämna ut informationen eller att utlämnandeordern avser information som tjänsteleverantören inte har lagrat vid tidpunkten för mottagandet av utlämnandeordern.

För det första anses det motiverat att säkerställa att polisen kan överlämna ett beslut om vägran att erkänna en europeisk utlämnandeorder eller bevarandeorder till åklagaren för bekräftelse. Bekräftelse av åklagaren kan behövas till exempel i situationer där vägran att erkänna omfattar omständigheter som kräver rättslig prövning. I propositionen föreslås därför att en bestämmelse om detta fogas till den nationella lagstiftningen som kompletterar förordningen (14 §, 2 mom.). Bestämmelsen motsvarar också den regleringslösning som antagits i EIO-lagen.

Artikel 16.4 f och g samt artikel 16.5 e och f, som behandlas närmare nedan, kan i princip vara vägransgrunder som involverar rättslig prövning där beslut kan kräva en bedömning av en rättslig myndighet. Dessa vägransgrunder anknyter bland annat till bedömningen av huruvida utlämnande- eller bevarandeordern strider mot immunitet eller privilegier som beviljats enligt den verkställande statens lag eller om det finns behov av en omfattande bedömning av förhållandet mellan dessa order och skyddet för grundläggande rättigheter. På grund av de ovannämnda vägransgrundernas karaktär, som kräver rättslig prövning, anses det motiverat att beslut angående dem underställas åklagaren efter föredragning av polismyndigheten. Det är fråga om en skyldighet. Med föredragning avses att polisen utreder ärendet och kommer med ett förslag till avgörande. Det anses tillräckligt att åklagaren fattar besluten, eftersom ordern åtminstone har bekräftats av antingen åklagaren eller domstolen i den utfärdande staten, beroende på uppgiftskategori. Därför föreslås det i propositionen att om ett ärende enligt artikel 16 inbegriper rättslig prövning som hänför sig till artikel 16.4 f eller g eller artikel 16.5 e eller f, ska åklagaren efter föredragning av polisen besluta om erkännande eller vägran av erkännande (14 § 2 mom.).

Ovannämnda situationer, där polismyndighetens beslut antingen kan lämnas till åklagaren för bekräftelse eller där erkännandet eller vägran av ordern ska lämnas till åklagarens beslutsfattande, gäller i huvudsak europeiska utlämnande- eller bevarandeorder som inte har någon annan anknytning till Finland än den tjänsteleverantör som agerar som mottagare av dessa order eller dennes företrädare. Det är därför delvis en rent nationell brottsutredning i den utfärdande staten, eftersom brottet har begåtts i den utfärdande staten och den person vars information begärs är bosatt i den utfärdande staten.

Om det däremot är fråga om en utlämnandeorder som omfattas av tillämpningsområdet för artikel 8, kan kopplingen till Finland eller ett annat land i princip vara starkare. I de senare

situationerna har brottet begåtts utanför den utfärdande staten och utlämnandeordern gäller en person som inte är bosatt i den utfärdande staten. I utlämnandeordern kan det då begäras information till exempel om en person som är bosatt i Finland. Dessutom kan information inhämtas från en tjänsteleverantör eller dennes företrädare som kan vara belägen i Finland. Det kan även förekomma situationer där ordern gäller ett brott som begåtts i en tredje medlemsstat och den misstänkte är bosatt i den medlemsstaten eller till och med i en fjärde medlemsstat.

I de sist beskrivna situationerna gällande utlämnandeorder som omfattas av artikel 8 ska en europeisk utlämnandeorder enligt förslaget i propositionen redan tidigare ha lämnats in till Helsingfors tingsrätt samtidigt som till tjänsteleverantören i enlighet med artikel 8. Enligt propositionen har Helsingfors tingsrätt då redan bedömt utlämnandeordern enligt artikel 10 (med undantag för situationer enligt andra stycket i artikel 10.5) och artikel 12. Om Helsingfors tingsrätt inte anför några vägransgrunder enligt artikel 12 avseende utlämnandeordern, kan ordern ändå omprövas i enlighet med artikel 16. Det är då fråga om en situation där mottagaren av utlämnandeordern, trots förfarandet i enlighet med artiklarna 10 och 12, inte har lämnat den information som begärts i utlämnandeordern, inte har lagt fram motiveringar som den utfärdande myndigheten har godtagit, och den utfärdande myndigheten har översänt utlämnandeordern till den behöriga verkställande myndigheten i Finland, dvs. polisen, i enlighet med artikel 16.1.

Enligt propositionen är polisen behörig verkställande myndighet även i dessa situationer. Eftersom det dock är fråga om en utlämnandeorder som gäller trafikuppgifter eller innehållsdata som omfattas av tillämpningsområdet för artikel 8 och som redan tidigare har anmälts till Helsingfors tingsrätt enligt artikel 8, anses det lämpligt att polisen hänskjuter ärendet om erkännande till Helsingfors tingsrätt för avgörande. På polisens yrkande beslutar domstolen om erkännande ska erkännas eller vägran av det. Polisens yrkande ska innehålla en utredning av ärendet och ett förslag till avgörande. I dessa situationer anses bekräftelse av åklagaren inte vara ett ändamålsenligt alternativ med hänsyn till situationernas koppling till artikel 8. Verkställighetsförfarandet för utlämnandeorder enligt artikel 16 kan leda till att tjänsteleverantören lämnar ytterligare information som domstolen inte tidigare kunnat ha bedömt på grundval av den anmälan som den mottog i det inledande skedet. I detta avseende anses en situation där åklagaren bedömer ett ärende som tidigare avgjorts av domstol mot bakgrund av ny information inte vara helt oproblematisht.

I skäl 61 i förordningen konstateras att den verkställande staten kan föreskriva i nationell rätt att verkställigheten av en europeisk utlämnandeorder skulle kunna kräva att en domstol involveras i förfarandet i den verkställande staten. Utlämnandeorder som omfattas av tillämpningsområdet för artikel 8 avser inte rent nationella brottsutredningar i den utfärdande staten, och därför kan det vara motiverat att starkare involvera myndigheterna i den verkställande staten i förfarandet enligt artikel 16. Utöver att europeiska utlämnandeorder som omfattas av tillämpningsområdet för artikel 8 avser information som är relevant särskilt med tanke på skyddet för privatlivet, personuppgifter och konfidentiella meddelanden enligt 10 § i grundlagen, kan en sådan utlämnandeorder även avse en person som är bosatt i Finland. I dessa situationer kan ett nationellt förstärkt förfarande för rättsliga myndigheters deltagande anses motiverat.

Därför föreslås det i propositionen att om ett ärende enligt artikel 16 omfattas av tillämpningsområdet för artikel 8, ska polisen hänskjuta ärendet till Helsingfors tingsrätt, beslutar om erkännande eller vägran av erkännande. Med hänskjutande av ett ärende avser att

polisen framställer ett yrkande som innehåller en utredning av ärendet och ett förslag till avgörande. I propositionen föreslås att det vid behandling och avgörande av ett ärende i domstol iakttas i tillämpliga delar vad som i 3 kap. 1, 3, 8 § och 10 § 1 mom. i tvångsmedelslagen föreskrivs om handläggning av häktningsärenden (14 § 3, 5 och 6 mom.).

Det bör också beaktas, såsom det konstaterats i samband med artikel 5 ovan, att förutsättningarna för att utfärda en europeisk utlämnandeorder enligt förordningen i vissa avseenden skiljer sig från de förutsättningar som fastställs i finsk nationell lagstiftning, särskilt när det gäller inhämtande av innehållsdata. Därför kan det uppstå situationer där en europeisk utlämnandeorder avser information som inte kan inhämtas enligt finsk lag i ett motsvarande nationellt fall. Därför är det motiverat att till den nationella lagstiftningen som kompletterar förordningen foga en bestämmelse, enligt vilken den i Finland behöriga verkställande myndigheten är behörig vid verkställande av alla order, även om det med stöd av finsk lagstiftning i ett motsvarande nationellt fall inte är möjligt att inhämta uppgifter eller bestämma att uppgifterna ska bevaras (14 § 4 mom.).

Enligt artikel 16.3 ska den verkställande myndigheten formellt kräva att mottagaren fullgör sina motsvarande skyldigheter och ska informera mottagaren om följande: möjligheten att invända mot fullföljandet av den berörda ordern genom att hänvisa till ett eller flera av de skäl som anges i punkt 4 a–f eller i punkt 5 a–e, de tillämpliga sanktionerna vid bristande efterlevnad, samt tidsfristen för efterlevnad eller invändningar (led a–c).

I enlighet med punkten ska den behöriga verkställande myndigheten, om den har beslutat att erkänna ordern, kräva att tjänsteleverantören iakttar ordern. Det formella krav som framhävs i punkten kan anses innebära att den verkställande myndigheten ska vidarebefordra sitt beslut om erkännande till tjänsteleverantören. Samtidigt ska tjänsteleverantören informeras om de omständigheter som anges i artikel 16.3 a–c. Varken artikeln eller dess punkt 3 förtydligar dock närmare längden på tidsfristen för att iakttä eller invända mot ordern. I detta avseende kan förordningen tolkas som att den lämnar tidsfristens längd åt den verkställande myndighetens gottfinnande. Tidsfristen bör dock vara skälig samtidigt som effektivitetsmålen för det förfarande som regleras av förordningen ska beaktas.

När det gäller tillämpliga påföljder anses det tillräckligt att den verkställande myndigheten informerar tjänsteleverantören om regleringen enligt artikel 15 och vid behov om regleringen enligt artikel 16.10, som behandlas närmare nedan. Eftersom enskilda påföljder baserar sig på en helhetsbedömning, är det osannolikt att det går att ange mer exakta belopp i samband med punkt 3.

Efter mottagandet av beslutet om erkännande som fattats av den verkställande myndigheten i ärendet kan tjänsteleverantören invända mot verkställandet av ordern på en eller flera av de grunder som anges i punkt 4 a–f eller punkt 5 a–e.

I artikel 16.4 föreskrivs att verkställighet av den europeiska utlämnandeordern får nekas endast av ett eller flera av de skäl som nämns i led a–g.

Särskilt när det gäller led b bör dess förhållande till och avvikelser från artikel 12 beaktas. Såsom det konstaterats ovan avser artikel 12 den verkställande myndighetens möjlighet att vägra erkänna en europeisk utlämnandeorder, och den är uteslutande begränsad till situationer enligt artikel 8, där den utfärdande myndigheten har underrättat den verkställande myndigheten med

stöd av den. Artikel 12 i förordningen är därför endast tillämplig på europeiska utlämnandeorder som gäller trafikuppgifter och innehållsdata, medan artikel 16 avser verkställande av både utlämnandeorder och bevarandeorder som gäller alla kategorier av uppgifter enligt förordningen.

De vägransgrunder som anges i artikel 12.1 (a–d) skiljer sig från de grunder som anges i artikel 16.4 och 16.5. Det gäller att notera att det enligt artikel 12.1 d är möjligt att vägra verkställande av en europeisk utlämnandeorder, om det handlande för vilken ordern har utfärdats inte utgör ett brott enligt den verkställande statens rätt, såvida det inte gäller ett brott som förtecknas i de brottskategorier som anges i bilaga IV, enligt uppgift från den utfärdande myndigheten i intyget om en europeisk utlämnandeorder, om maximistrafket för brottet i fråga i den utfärdande staten är fängelsestraff eller annan frihetsberövande åtgärd i minst tre år. Verkställighet av en europeisk utlämnandeorder får i sin tur vägras enligt artikel 16.4 b, om ordern inte har utfärdats för ett brott som anges i artikel 5.4.

Vägransmöjligheterna enligt både artikel 12.1 d och artikel 16.4 b gäller därför endast inhämtande av trafikuppgifter med undantag för uppgifter som begärs enbart i syfte att identifiera användaren enligt definitionen i artikel 3.10 i förordningen eller inhämtande av innehållsdata. Skillnaden mellan dem är dock att artikel 12.1 d, vad gäller det brott som informationen grundar sig på förutsätter dubbel straffbarhet, såvida inte brottet omfattas av de brottskategorier som anges i bilaga IV och i den utfärdande staten är belagt med ett maximistrafk på fängelse i minst tre år. Någon motsvarande förutsättning finns inte i artikel 16.4 b. Således kan vägransgrunden enligt artikel 12 anses vara strängare. Denna skillnad förklaras inte närmaren i artikeln eller skälen till förordningen. Skillnaden kan dock anses innebära att det inte finns något behov av att kontrollera om förutsättningen för dubbel straffbarhet är uppfylld i verkställighetsförfarandet enligt artikel 16. Om en anmälan enligt artikel 8 har gjorts kontrolleras detta redan i förfarandet enligt artikel 12. Om ordern inte förutsätter anmälan till den verkställande myndigheten i enlighet med artikel 8, finns det inte något behov av att kontrollera om förutsättningen för dubbel straffbarhet är uppfylld, eftersom det då är ett nationellt fall i den utfärdande staten. I enlighet med förordningens logik behöver den verkställande myndigheten inte yrka på dubbel straffbarhet.

Artikel 16.5 innehåller vägransgrunder avseende verkställighet av den europeiska bevarandeordern. Punkten motsvarar i övrigt innehållsmässigt punkt 4 bortsett från att den inte innehåller grunden i punkt 4 b enligt vilken verkställighet kan vägras om ordern inte utfärdats för ett brott som anges i artikel 5.4. Anledningen till den ovannämnda skillnaden är att utfärdandet av en europeisk bevarandeorder inte är begränsad till vissa brottsspecifika förutsättningar när det gäller kategorier av uppgifter, vilket är fallet med den europeiska utlämnandeordern avseende trafikuppgifter och innehållsdata.

I artikel 16.6 föreskrivs att om mottagaren invänder enligt punkt 3 a ska den verkställande myndigheten besluta huruvida den europeiska utlämnandeordern eller den europeiska bevarandeordern ska verkställas eller inte på grundval av information som lämnats av mottagaren och, vid behov, kompletterande information från den utfärdande myndigheten i enlighet med punkt 7.

Här är det motiverat att förtydliga punkt 6 i förhållande till punkterna 2 och 3. Den verkställande myndigheten fattar först ett beslut enligt punkt 2 inom fem dagar från mottagandet av ordern. Om den verkställande myndigheten erkänner beslutet översänder myndigheten det till

mottagaren av ordern i enlighet med punkt 3 och fastställer efter eget gottfinnande en skälig tidsfrist för tjänsteleverantören att iaktta eller invända mot ordern. Punkt 6 avser däremot ett nytt beslut av den verkställande myndigheten, om tjänsteleverantören har invänt mot den order som erkänts genom den verkställande myndighetens beslut. Detta nya beslut baserar sig på den information som tjänsteleverantören lämnat och på kompletterande information från den utfärdande myndigheten i enlighet med punkt 7. All information som lämnas av tjänsteleverantören och som nämns i punkten kan i regel anses hänvisa till de vägransgrunder som anges i punkt 4 och 5 och relaterade redogörelser, motiveringar eller annan relevant ytterligare information. I punkten anges ingen tidsfrist för fattande av ett nytt beslut enligt punkt 6, och således avgörs tidsfristen för att fatta ett nytt beslut av den verkställande myndigheten. Ett nytt beslut bör dock fattas inom rimlig tid med beaktande av förordningens effektivitetsmål.

Enligt artikel 16.7 ska den verkställande myndigheten innan den beslutar att inte erkänna eller att inte verkställa den europeiska utlämnandeordern eller den europeiska bevarandeordern i enlighet med punkt 2 respektive punkt 6 den samråda med den utfärdande myndigheten på lämpligt sätt. Om det är lämpligt ska den begära ytterligare information från den utfärdande myndigheten. Den utfärdande myndigheten ska svara på en sådan begäran inom fem arbetsdagar.

Det framgår inte närmare av punkt 7 hur tidsfristen på fem arbetsdagar för den verkställande myndigheten att fatta ett beslut enligt punkt 2 förhåller sig till skyldigheten att samråda med den utfärdande myndighetens enligt punkt 7. För att artikeln ska kunna tillämpas effektivt kan det anses ändamålsenligt att tidsfristen på fem dagar för ett beslut enligt punkt 2 avbryts när den verkställande myndigheten samråder med den utfärdande myndigheten. När den utfärdande myndigheten har svarat den verkställande myndigheten inom den fem arbetsdagar långa tidsfristen som anges i punkt 7 fortsätter tidsfristen för den verkställande myndigheten enligt punkt 2 att löpa.

Å andra sidan framgår det inte heller av punkten vilken tidsfrist som skulle gälla för nya beslut av den verkställande myndigheten enligt punkt 6. Såsom det konstaterats ovan föreskriver artikeln inte närmare om tidsfristen för tjänsteleverantörens rätt att invända mot verkställighet enligt punkt 3. Artikeln kan anses möjliggöra handlingsutrymme i detta avseende, så att det i de ovannämnda situationerna är upp till den verkställande myndigheten att avgöra tidsfristens längd. Den tidsfrist som fastställs för tjänsteleverantören bör vara rimlig men bör samtidigt ta hänsyn till effektivitetsmålen för verkställandet.

Diskussioner mellan behöriga myndigheter kan föras via ett decentraliserat informationssystem. Detsamma gäller kommunikationen med tjänsteleverantören.

I artikel 16.8 föreskrivs att den verkställande myndigheten ska omedelbart meddela den utfärdande myndigheten och mottagaren om alla sina beslut. Besluten kan meddelas via ett decentraliserat informationssystem.

I Finland avses med verkställande myndighet enligt punkterna 6–8 polisen. Ovannämnda bekräftelser eller beslut som gäller beslut av rättsliga myndigheter innebär inte att den rättsliga myndigheten är en verkställande myndighet, med undantag för eventuella diskussioner med den utfärdande myndigheten i enlighet med punkt 7. Punkt 7 avser hörande av den utfärdande myndigheten på lämpligt sätt.

Såsom det konstaterats ovan i samband med punkt 2 föreslås det i propositionen att det till den nationella lagen fogas en bestämmelse som kompletterar förordningen och enligt vilken den verkställande myndigheten ska registrera ett beslut om erkännande (15 §). Detta gäller beslut enligt punkterna 2 och 6.

I artikel 16.9 föreskrivs att om den verkställande myndigheten inhämtar de uppgifter som begärs genom en europeisk utlämnandeorder från mottagaren ska den översända dessa uppgifter till den utfärdande myndigheten utan onödigt dröjsmål.

I punkten nämns inte i vilka situationer och varför de uppgifter som begärs i utlämnandeordern ska lämnas till den verkställande myndigheten. Artikel 9 förutsätter inte att tjänsteleverantören ska lämna de begärda uppgifterna till den verkställande myndigheten. I punkt 9 avses situationer där tjänsteleverantören av någon anledning lämnar de begärda uppgifterna till den verkställande myndigheten. Såsom det konstaterats ovan ska den verkställande myndigheten endast formellt kräva att tjänsteleverantören fullgör sina skyldigheter relaterade till ärendet. Den verkställande myndigheten inhämtar således inte information för egen räkning. Även om det i artikel 16 i sig är fråga om verkställighetsförfarande ska tjänsteleverantören lämna de begärda uppgifterna direkt till den utfärdande myndigheten, inte till den verkställande myndigheten. Om tjänsteleverantören trots verkställighetsförfarandet underlåter att lämna ut de uppgifter som begärs i ordern, påförs tjänsteleverantören påföljdsavgift i enlighet med artikel 15, såsom det föreskrivs i punkt 10 som behandlas nedan. Å andra sidan kan den utfärdande myndigheten också andra bestämmelser om rättsligt samarbete, såsom den europeiska utredningsordern, för att inhämta information.

I artikel 16.10 föreskrivs att om mottagaren inte fullgör sina skyldigheter enligt en erkänd europeisk utlämnandeorder eller europeisk bevarandeorder vars verkställbarhet har bekräftats av den verkställande myndigheten, ska den myndigheten ålägga en sanktionsavgift i enlighet med artikel 15. Ett effektivt rättsmedel ska finnas tillgängligt mot ett beslut att ålägga en sanktionsavgift.

Här gäller det att notera att behöriga verkställande myndigheten i enlighet med punkten ska ålägga en sanktionsavgift i enlighet med artikel 15. Nationella utgångspunkter för sanktioner redogörs närmare ovan i samband med artikel 15.

I fråga om denna punkt gäller det också att beakta att artikel 16 – eller någon artikel i förordningen – inte föreskriver om effektiva rättsmedel för tjänsteleverantörer, med undantag för ovannämnda punkt 10. Förordningen föreskriver således inte om rättsmedel för tjänsteleverantörer i samband med beslut som fattats av den verkställande myndigheten i enlighet med förordningen, med undantag för ett effektivt rättsmedel för att invända mot beslut om att påföra påföljder. Detta rättsmedel omfattar å andra sidan antagligen även myndigheternas beslut i frågan, på grundval av vilka en påföljdsavgift har påförts mottagaren av ordern. I detta avseende lämnar förordningen rum för nationell prövning av rättsmedel. Å andra sidan förbjuder förordningen inte uttryckligen förekomsten av andra nationella rättsmedel avseende beslut av verkställande myndigheter när det gäller skyldigheter som åläggs tjänsteleverantören.

När det gäller effektiva rättsmedel för tjänsteleverantörer är den grundläggande idén bakom förordningen att tjänsteleverantörens rättigheter skyddas genom att reglera förfarandena för att inhämta elektroniska bevis. Beträffande förfaranden tillåter förordningen i vissa situationer att tjänsteleverantören vägrar att lämna ut den information som begärs i utlämnandeordern av de

skäl som anges i förordningen och att begära bedömning av den verkställande statens myndighet även med beaktande av förfarandet för ny prövning enligt artikel 17, som beskrivs nedan. Tjänsteleverantören har också rätt att söka ändring i beslut om att påföra påföljdsavgift.

Med beaktande av det som konstaterats ovan får beslut av den verkställande myndigheten enligt artikel 16, med undantag för påföljdsavgift enligt punkt 10, inte överklagas genom besvär (14 § 7 mom.). Rätten att söka ändring tryggas i 21 § i grundlagen, men de begränsningar i rätten att söka ändring som är tillåtliga med tanke på grundlagen kan skrivas in i lagen i form av specifika förbud mot överklagande (GrUU 21/2011 rd, s. 2 och GrUU 20/2005 rd, s. 7). Såsom det konstaterats ovan är det enligt propositionen motiverat att det inte finns någon rätt att överklaga beslut av de behöriga myndigheterna i den verkställande staten avseende verkställighetsförfarandet enligt artikel 16, eftersom dessa beslut inte grundar sig på tillämpningen av den verkställande statens nationella befogenhetsreglering för att inhämta information. I enlighet med artikel 16.10 i förordningen bör det dock finnas effektiva rättsmedel för att överklaga beslut om ekonomiska påföljder. Därför föreslås i propositionen att det till den nationella lagstiftningen som kompletterar förordningen ska fogas en bestämmelse (22 §), enligt vilken bestämmelser om sökande av ändring i en påföljdsavgift finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

De rättsmedel som är tillgängliga för en person som är föremål för inhämtande av uppgifter finns i den utfärdande medlemsstaten i enlighet med artikel 18 i förordningen. Tillgängliga rättsmedel när Finland är utfärdande stat behandlas nedan i samband med artikel 18.

Kapitel IV Lagkonflikter och rättsmedel

Artikel 17 i förordningen gäller ny prövning i händelse av motstridiga skyldigheter. I artikel 17.1 föreskrivs att om en mottagare anser att efterlevnaden av en europeisk utlämnandeorder skulle stå i strid med en skyldighet enligt ett tredjelands tillämpliga rätt, ska den informera den utfärdande myndigheten och den verkställande myndigheten om sina skäl till att inte fullfölja den europeiska utlämnandeordern, i enlighet med det förfarande som fastställs i artikel 10.8 och 10.9, med hjälp av formuläret i bilaga III (en motiverad invändning).

Skäl 74 i förordningen förtydligar syftet med förfarandet för prövning. I skälet konstaterats bland annat att för att säkerställa samförstånd i fråga om tredjeländers suveräna intressen, skydda den berörda personen och hantera tjänsteleverantörers motstridiga skyldigheter, föreskriver förordningen en särskild mekanism för rättslig prövning om efterlevnad av en europeisk utlämnandeorder skulle hindra en tjänsteleverantör från att fullgöra rättsliga skyldigheter enligt rätten i ett tredjeland.

I artikeln avses med tredjeland uttryckligen länder utanför EU, inte andra EU-medlemsstater.

Skyldigheten att informera den verkställande myndigheten som avses i punkt 1 i denna artikel är inte beroende av huruvida den verkställande myndigheten har informerats gjorts i enlighet med artikel 8 eller inte. Skyldigheten att informera den verkställande myndigheten enligt denna punkt motsvarar den som anges i artikel 10.5. Ett decentraliserat informationssystem säkerställer att tjänsteleverantören också kan fullgöra sina rapporteringsskyldigheter gentemot den verkställande myndigheten. I Finland är den verkställande myndighet som avses i 1 punkten polisen (13 §).

Punkten är direkt tillämplig och förutsätter inte kompletterande nationell lagstiftning.

Enligt artikel 17.2 ska en motiverad invändning innehålla alla relevanta uppgifter om tredjelandets rätt, dess tillämpning i det aktuella fallet och arten av den motstridiga skyldigheten. En motiverad invändning får inte grundas på faktiska omständigheter som nämns i leden till punkt 2. En motiverad invändning ska lämnas in inom 10 dagar från det datum då mottagaren mottog intyget om en europeisk utlämnandeorder.

Det framgår inte av punkten på vilket språk tjänsteleverantören ska göra en motiverad invändning. Varken förordningen eller direktivet om e-evidence innehåller bestämmelser om språk- och översättningskrav för tjänsteleverantörers svar. Antagligen är detta inget problem för den verkställande myndigheten eller tjänsteleverantören som är belägen inom dess territorium, men den utfärdande staten kan behöva översätta den motiverade invändningen från tjänsteleverantören.

Punkten är direkt tillämplig och förutsätter inte kompletterande nationell lagstiftning.

Enligt artikel 17.3 ska den utfärdande myndigheten ompröva den europeiska utlämnandeordern på grundval av den motiverade invändningen och eventuella synpunkter från den verkställande staten. Om den utfärdande myndigheten har för avsikt att upprätthålla den europeiska utlämnandeordern ska den begära en prövning av den behöriga domstolen i den utfärdande staten. Fullföljandet av den europeiska utlämnandeordern ska avbrytas i avvaktan på att prövningsförfarandet avslutas.

Det framgår inte närmare av punkten vad som avses med eventuella synpunkter från den verkställande staten, huruvida det finns en skyldighet att komma med synpunkter eller hur de ska lämnas till den utfärdande myndigheten. Till exempel innehåller bilaga III till förordningen inget separat avsnitt som ska fyllas i för att den verkställande myndigheten ska kunna komma med synpunkter till den utfärdande myndigheten. Det gäller också att notera att den engelska versionen av förordningen hänvisar till alla slags synpunkter från den verkställande staten (any input provided by the enforcing State). Skälen i förordningen förtydligar inte denna punkt. Baserat på dessa överväganden kan det anses att artikel 17.3 inte ställer några uttryckliga formella krav eller skyldigheter gällande synpunkterna från den verkställande staten. I punkten anges inte heller någon specifik tidsfrist för lämnandet av synpunkter.

Punkt 3 föreskriver dessutom inte närmare om den behöriga domstolen i den utfärdande staten. Punkten anger inte uttryckligen huruvida den behöriga domstolen till exempel avser den domstol som utfärdat den europeiska utlämnandeordern enligt artikel 4. Å andra sidan skulle det enligt punkten vara fråga om att den behöriga domstolen ska "ompröva" utlämnandeordern. Detta anses antagligen åtminstone implicit avse den myndighet som bekräftat utlämnandeordern, även om det också kan anses innebära att det är en ny prövning jämfört med den prövning som låg till grund för utfärdandet av ordern och den därmed sammanhängande bekräftelsen av domstol. I den engelska versionen av förordningen hänvisas däremot endast till den behöriga domstolens prövning (a review by the competent court). De situationer där domstolen själv har utfärdat en utlämnandeorder förblir dessutom oklara. Det är inte helt klart om den domstol som utfärdade ordern ska ompröva ordern även i dessa fall.

Med beaktande av det som konstaterats ovan antas punkt 3 innebära att om en domstol har utfärdat en europeisk utlämnandeorder, bör ny prövningen enligt artikel 17 utföras av en annan

domstol än den domstol som utfärdade ordern. Situationen är annan när det gäller en utlämnandeorder som bekräftats av en domstol. I dessa situationer anses det möjligt att den domstol som bekräftat ordern skulle kunna ompröva utlämnandeordern på begäran av den myndighet som utfärdat ordern. Domstolen kan dock inte delta i omprövningen av den utfärdande myndighetens utlämnandeorder som avses i punkt 3.

Enligt artikel 17.4 ska den behöriga domstolen först bedöma om en motstridig skyldighet föreligger, på grundval av en granskning av om a) tredjelandets rätt är tillämplig utifrån de särskilda omständigheterna i ärendet i fråga, och b) tredjelandets rätt, om den är tillämplig enligt led a, förbjuder röjande av de berörda uppgifterna när den tillämpas på de särskilda omständigheterna i ärendet i fråga. I detta avseende bör skälen 76, 77 och 79 beaktas.

I artikel 17.5 föreskrivs att om den behöriga domstolen anser att det inte föreligger några motstridiga skyldigheter i den mening som avses i punkterna 1 och 4, ska den upprätthålla den europeiska utlämnandeordern.

I artikel 17.6 föreskrivs att om den behöriga domstolen, på grundval av granskningen enligt punkt 4 b, fastställer att tredjelandets rätt förbjuder röjande av de berörda uppgifterna, ska den behöriga domstolen avgöra huruvida den europeiska utlämnandeordern ska upprätthållas eller upphävas. Bedömningen ska i synnerhet basera sig på de omständigheter som anges i punkt 6, med särskilt fokus på de omständigheter som avses i led a och b.

I artikel 17.7 föreskrivs om begäran om information från tredjelandets behöriga myndighet. I punkten hänvisas till information som begärs från den behöriga myndigheten i tredjelandet. Med information avses uttryckligen endast information om relevant lagstiftning i tredjelandet och en detaljerad utredning av denna.

I artikel 17.8 föreskrivs att om den behöriga domstolen beslutar att upphäva den europeiska utlämnandeordern ska den informera den utfärdande myndigheten och mottagaren. Om den behöriga myndigheten beslutar att den europeiska utlämnandeordern ska upprätthållas ska den informera den utfärdande myndigheten och mottagaren, och den mottagaren ska fullfölja den europeiska utlämnandeordern.

Domstolsbeslut som avses i punkterna 5 och 8 kan betraktas som ett särskilt beslut enligt förordningen, i vilket kortfattat kan antecknas huruvida utlämnandeordern upphävs eller upprätthålls. Om utlämnandeordern upphävs är det motiverat att vägransgrunden anges i beslutet. Det är fråga om ett snävt och enkelt beslut som den domare som är ansvarig i ärendet kan fatta utan vidare formaliteter.

Enligt artikel 17.9 ska vid tillämpning av förfarandena enligt artikeln tidsfristerna beräknas i enlighet med den utfärdande myndighetens nationella rätt. Enligt artikel 17.10 ska den utfärdande myndigheten dessutom informera den verkställande myndigheten om resultatet av prövningsförfarandet.

När det gäller tidsfrister enligt nationell lagstiftning lämnar punkt 9 nationellt handlingsutrymme. Med andra ord föreskriver artikel 17 inte om någon specifik tidsfrist för förfarandet för ny prövning i den utfärdande staten. Detta påverkar dock inte den tio dagar långa tidsfristen för att lämna in en motiverad invändning enligt punkt 2.

Hela artikeln förutsätter kompletterande nationell lagstiftning avseende förfarandet för ny prövning. Särskilt på grund av punkt 3 i artikeln är det motiverat att närmare på nationell nivå föreskriva om förfarandet för ny prövning och behöriga myndigheter i situationer där Finland är den utfärdande staten. När Finland är den verkställande staten är polisen den verkställande myndigheten.

I propositionen föreslås att när Finland är den utfärdande staten och när utfärdande av en europeisk utlämnandeorder har förutsatt bekräftelse av domstol är den domstol som bekräftat ordern behörig att ny pröva ordern på begäran av den utfärdande myndigheten (7 § 1 mom.).

När det gäller en europeisk utlämnandeorder som bekräftats av åklagare föreslås i propositionen att den myndighet som utfärdat ordern – en anhållningsberättigad tjänsteman som har befogenheter som undersökningsledare inom polisen, Tullen eller Gränsbevakningsväsendet – ska överlämna den europeiska utlämnandeordern för ny prövning av behörig domstol, om den avser att upprätthålla ordern. Det senare förfarandet gäller i tillämpliga delar även utlämnandeorder som utfärdats av åklagaren och förutsatt bekräftelse av domstol. I propositionen föreslås att när en domstol inte tidigare har bekräftat en order är den behöriga domstolen enligt artikel 17 en domstol som är behörig i ett åtalsärende (7 § 2 mom.).

I propositionen föreslås dessutom att vid prövning i domstol iakttas i tillämpliga delar vad som i 3 kap. 1, 3, 8 och 10 § i tvångsmedelslagen föreskrivs om handläggning av häktningsärenden. Vidare föreslås att ett ärende som gäller prövning ska utan dröjsmål tas upp till behandling i domstol och avgöras skyndsamt. Ärendet får även avgöras i kansliet utan behandling vid sammanträde, om tingsrätten anser att det är lämpligt (7 § 3 mom.).

Förfarandet för ny prövning enligt artikeln avser bedömningen av lagstiftningen i en stat utanför EU:s medlemsstater i förhållande till den aktuella europeiska utlämnandeordern och den information som begärs i den. Dessa situationer anses kunna involvera komplicerade rättsliga frågor som även förutsätter en rent rättslig bedömning utöver tekniska och utredningsmässiga aspekter relaterade till den begärda informationen. Därför anses det motiverat att utöver den förundersökningsmyndighet som utfärdat ordern även åklagaren deltar i handläggningen av ärendet gällande förfarandet för ny prövning i domstol i enlighet med den skyldighet till förundersökningssamarbete som avses i 5 kap. 3 § i förundersökningslagen. Det anses inte motiverat att hörandet av åklagaren i ett ärende enbart överläts till den domstol som prövar ärendet utan att åklagaren i ett ärende inte behöver höras om domstolen anser att det är onödigt att involvera åklagaren i ärendet.

Därför föreslås det i propositionen att åklagaren ska delta i förfarandet för ny prövning i alla mål för att säkerställa att frågan avgörs i domstol på ett ändamålsenligt sätt. Domstolen kan dock besluta att inte höra åklagaren i ett ärende om det är onödigt (7 § 4 mom.).

Vidare föreslås det att domstolens beslut inte får överklagas genom besvär (7 § 6 mom.). Det anses motiverat att det inte finns någon rätt att överklaga myndigheternas beslut som fattats i förfarandet för ny prövning enligt artikel 17 (se även motiveringen till lagstiftningsordning i avsnitt 11.3.2). Personer som är föremål för inhämtande av information har tillgång till effektiva rättsmedel i enlighet med artikel 18. Effektiva rättsmedel enligt artikel 18 behandlas närmare nedan.

För att förtydliga regleringen av förfarandet föreslås i propositionen att det till den nationella lagen fogas en bestämmelse som kompletterar förordningen och enligt vilken den domare som prövar ärendet ska registrera beslutet om ny prövning (8 §). Enligt propositionen är det inte motiverat att ställa närmare formella krav på beslutsfattandet, särskilt med tanke på att artikeln inte förutsätter vidare formaliteter i fråga om beslut.

Artikel 18 i förordningen innehåller bestämmelser om effektiva rättsmedel mot en europeisk utlämnandeorder. Skäl 80 i ingressen har samband med artikeln. Enligt skälet är det bland annat viktigt att det finns ett effektivt rättsmedel i enlighet med artikel 47 i stadgan.

I artikel 18.1 föreskrivs att utan att det påverkar andra rättsmedel som finns att tillgå enligt nationell rätt ska varje person vars uppgifter har begärts genom en europeisk utlämnandeorder ha rätt till effektiva rättsmedel mot den ordern. Om den personen är en misstänkt eller en tilltalad, ska personen ha rätt till effektiva rättsmedel under det straffrättsliga förfarande där uppgifterna användes. Rätten till ett effektivt rättsmedel som avses i denna punkt påverkar inte rätten att använda rättsmedel enligt den allmänna dataskyddsförordningen och dataskyddsdirektivet i brottmål.

Enligt den första meningen i punkten bör det finnas effektiva rättsmedel för att motsätta sig en europeisk utlämnandeorder. Enligt den engelska versionen av förordningen ska det finnas effektiva rättsmedel mot en europeisk utlämnandeorder (against that order). Även i den svenska versionen av förordningen används uttrycket mot den ordern. Den faktiska lydelsen i bestämmelsen kan därför anses vara mot ordern snarare än att motsätta sig den. Bestämmelsen tolkas inte så att ett rättsmedel ska vara tillgängligt redan innan den information som begärs i utlämnandeordern har lämnats till den begärande myndigheten. Denna tolkning stöds även av formuleringen i stycket ”har begärts” och punktens andra mening, enligt vilken rättsmedel även kan användas vid en senare tidpunkt.

Dessutom hänvisar den första meningen till andra rättsmedel som finns tillgängliga enligt nationell rätt. Hänvisningen kan anses avse till exempel de rättsmedel och den rätt att överklaga som finns tillgängliga vid huvudförhandlingen eller de klagomålsmöjligheter som finns nationellt.

Den andra mening i punkten rör mer i detalj misstänkta och anklagades rätt till effektiva rättsmedel. Alla personer som är föremål för en europeisk utlämnandeorder ska ha rätt till effektiva rättsmedel mot utlämnandeordern, och den misstänkte eller anklagade personen ska också ha rätt till effektiva rättsmedel senare i det straffrättsliga förfarande där informationen har använts. Det är således fråga om en mer omfattande rätt till rättsmedel när den som är föremål för inhämtande av information är en misstänkt eller anklagad person. Å andra sidan är den grundläggande idén bakom den andra meningen i punkten att säkerställa rätten till effektiva rättsmedel för alla personer som är föremål för inhämtande av information begärs genom en europeisk utlämnandeorder. För misstänkta och anklagade personer räcker det med om denna rätt endast finns tillgänglig under det straffrättsliga förfarande där informationen används. En person som till exempel inte är misstänkt under eller efter en brottsutredning bör dock ha rätt till effektiva rättsmedel när information om dem har inhämtats med hjälp av en europeisk utlämnandeorder. En sådan situation kan också uppstå när förundersökningen i övrigt har avslutats eller avbrutits.

Enligt artikel 18.2 ska rätten till effektiva rättsmedel utövas vid en domstol i den utfärdande staten i enlighet med dess nationella rätt, och den ska inbegripa möjligheten att bestrida åtgärdens lagenlighet, inklusive dess nödvändighet och proportionalitet, utan att det påverkar garantierna för de grundläggande rättigheterna i den verkställande staten.

Enligt punkten är kravet att det uttryckligen finns tillgång till rättsmedel vid domstolen i den utfärdande staten. Rättsmedel mot en utlämnandeorder behöver inte finnas i den verkställande staten. Möjligheten att bestrida åtgärdens lagenlighet, inklusive dess nödvändighet och proportionalitet, enligt punkten kan tolkas som att den huvudsakligen avser uppfyllandet av förutsättningarna för att utfärda en europeisk utlämnandeorder. Bedömningen av åtgärdens laglighet anses inte påverka bedömningen av det utredda brottet som helhet.

I artikel 18.3 föreskrivs att vid tillämpningen av artikel 13.1 ska information ges i god tid om möjligheterna enligt nationell rätt att utnyttja rättsmedel, och det ska säkerställas att de kan utövas på ett effektivt sätt.

I artikel 18.4 föreskrivs att samma tidsfrister eller andra villkor för att utnyttja rättsmedel ska gälla vid tillämpning av förordningen som i liknande inhemska ärenden och på ett sätt som garanterar att de berörda personerna kan utöva sin rätt till dessa rättsmedel på ett effektivt sätt.

Enligt artikel 18.5 föreskrivs att utan att det påverkar nationella förfaranderegler ska den utfärdande staten och varje annan medlemsstat till vilken elektroniska bevis har överförts enligt denna förordning säkerställa att rätten till försvar och ett rättvist förfarande vid bedömningen av de bevis som inhämtats genom den europeiska utlämnandeordern respekteras.

Ovannämnda punkt 2 innebär inte i sig uttryckligen en skyldighet att föreskriva om ett effektivt rättsmedel i nationell rätt, men i kombination med punkt 1 kan den anses innebära en skyldighet att föreskriva om effektiva rättsmedel i nationell rätt avseende inhämtande av information enligt förordningen, om sådana rättsmedel annars inte är tillgängliga. Å andra sidan lämnar punkterna 1 och 2 ett visst nationellt handlingsutrymme. Till exempel innehåller punkterna 1 och 2 inte bestämmelser om tidsfrister och är, såsom det konstaterats ovan, i viss mån föremål för tolkning. När dessa punkter tolkas mot punkt 3 och med beaktande av den allmänna regeln i artikel 13.1, nämligen att användaren ska informeras utan onödigt dröjsmål, ska den även tillhandahållas information om möjligheterna att utöva rättsmedel enligt nationell rätt på ett sådant sätt att dessa möjligheter effektivt kan utövas. Likaså hänvisar punkt 4 till tidsfrister i förhållande till samma tidsfrister för nationella ärenden i syfte att säkerställa en effektiv möjlighet att utöva rättsmedel.

I Finland tryggas garantierna för en rättvis rättegång i 21 § i grundlagen, vars innehåll bland annat baserar sig på Europakonventionen och EU-domstolens rättspraxis. Närmare bestämmelser om rättigheter för misstänkta och anklagade för brott och rätten att överklaga i brottmål finns bland annat i förundersökningslagen (805/2011), lagen om rättegång i brottmål (689/1997) och rättegångsbalken (732/2015).

Rättegångsbalkens 17 kap. som gäller bevisning baserar sig på fri bevisteori. Fri bevisteori består av fri bevisning och fri bevisprövning. Enligt 17 kap. 1 § i rättegångsbalken har en part i brottmål rätt att för domstolen lägga fram all den bevisning parten önskar och att yttra sig om varje bevis som har lagts fram i domstolen. Domstolen ska efter att ha prövat de framlagda bevisen och andra omständigheter som har kommit fram vid handläggningen av målet avgöra vad som har bevisats eller inte bevisats i målet. Domstolen ska grundligt och opartiskt bedöma

bevisvärdet av bevisen och de övriga omständigheterna genom fri bevisvärdering. Vid bevisvärdering gäller det dock att notera att bedömningen av de framlagda bevisen ska göras utan att gynna någon part och utan fördomar om bevisvärdet av enskilda bevis, objektivt och på ett sätt som tål en kritisk granskning (RP 46/2014 rd, s. 45).

Enligt 25 § i samma kapitel får domstolen inte utnyttja bevis som har fått genom tortyr. Inte heller bevis som har skaffats i strid med tystnadsrätten får i regel utnyttjas (förbud mot att utnyttja bevis relaterade till självinkrimineringskyddet). Enligt samma paragraf får domstolen även utnyttja bevis som har fått på ett lagstridigt sätt, om det inte äventyrar genomförandet av en rättvis rättegång med hänsyn till ärendets natur, hur allvarlig den rättskränkning som hänför sig till sättet att skaffa beviset var, hur sättet att skaffa beviset påverkar dess tillförlitlighet, bevisets betydelse för avgörandet av målet och övriga omständigheter.

En annan fråga som hör nära samman med självinkrimineringskyddet är möjligheten att ordna försvar och anlita ett biträde. Om det främst handlar om en kränkning av möjligheten att ordna försvar, avgörs frågan om förbudet mot att utnyttja bevisning med stöd av 17 kap. 25 § 3 mom. i rättegångsbalken (RP 46/2014 rd, s. 90). Enligt regeringens proposition som gäller direktivet om försvarare kan kränkningar av rättigheter som gäller anlåtande av biträde åberopas när ett brottmål handläggs i domstol. Domstolen kan låta bli att utnyttja ett bevis, om utnyttjandet äventyrar genomförandet av en rättvis rättegång (RP 99/2016 rd, s. 24).

Den nationella regleringen av befogenheterna att utfärda av en europeisk utlämnandeorder beskrivs närmare i samband med artikel 5 ovan (kap. 7 och 10 i tvångsmedelslagen, 4:3 i polislagen, 2:14 i lagen om brottsbekämpning inom Tullen och 3:20 i lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet). I 7 kap. i tvångsmedelslagen föreskrivs närmare om underrättelse om omhändertagande (9 §), yrkande att domstol ska besluta om beslag eller kopiering (15 §) och ändringssökande (22 §). Tvångsmedelslagens 7 kap. 15 och 22 § innehåller inga specifika tidsfrister för att utöva rättsmedel med undantag för tvångsmedelslagens 7 kap. 15 § 2 mom. enligt vilket domstolen ska behandla ett yrkande på beslag eller kopiering i vissa situationer inom en vecka från det att den mottagits av domstolen.

De hemliga tvångsmedlen i 10 kap. tvångsmedelslagen avser huvudsakligen tillståndsfrågor, vilka avgörs av domstolen. I enlighet med de hemliga tvångsmedlens karaktär tillämpas de i allmänhet utan att föremålet för dem har kännedom om dem. Enligt 43 § 5 mom. i kapitlet får ett beslut i ett tillståndsärende inte överklagas genom besvär. Klagan mot beslutet får dock anföras utan tidsbegränsning, och klagan ska behandlas skyndsamt. I 10 kap. 60 § i tvångsmedelslagen finns dessutom bestämmelser om underrättelse om användning av hemligt tvångsmedel.

I 4 kap. 3 § i polislagen, 2 kap. 14 § i lagen om brottsbekämpning inom Tullen och 3 kap. 20 § i lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet finns inga särskilda bestämmelser om underrättelse av personer som är föremål för inhämtande av information eller om rättsmedel enligt artikel 18.

Artikel 18 i förordningen motsvarar delvis artikel 14 i EIO-direktivet. Till exempel föreskriver artikel 14.3 i EIO-direktivet att information ska lämnas till objektet för att säkerställa en effektiv tillgång till rättsmedel. Dessutom motsvarar artikel 14.4 i direktivet artikel 18.4 i förordningen. Det är också möjligt att inhämta elektroniska bevis med en europeisk utredningsorder.

Nationellt kan en europeisk utredningsorder basera sig på användning av teletvångsmedel enligt 10 kap. i tvångsmedelslagen.

I 23 a § i EIO-lagen (1212/2021) finns bestämmelser om sökande av ändring i en utredningsorder. I paragrafens 1 mom. föreskrivs att på yrkande av den som en utredningsorder som utfärdats eller fastställts av en åklagare gäller, ska tingsrätten pröva om det finns förutsättningar att utfärda utredningsorder. På behandlingen av yrkandet tillämpas vad som föreskrivs i 3 kap. 1 § i tvångsmedelslagen. Yrkandet ska framställas skriftligen inom 60 dagar från det att personen ska anses ha fått del av utredningsordern. Ärendet får även avgöras i kansliet utan behandling vid sammanträde, om tingsrätten anser att det är lämpligt. I paragrafens 2 mom. föreskrivs att klagan får anföras över en utredningsorder som utfärdats av en tingsrätt eller en hovrätt eller över tingsrättens beslut enligt 1 mom. Klagan ska anföras inom 60 dagar från det att personen ska anses ha fått del av utredningsordern eller, i de fall som avses i 1 mom., inom 60 dagar från det att tingsrättens beslut meddelades. I paragrafens 3 mom. föreskrivs att i de fall som avses i 1 och 2 mom. ska den anhållningsberättigade tjänsteman som utfärdat och den åklagare som fastställt utredningsordern eller den åklagare som utfärdat utredningsordern ges tillfälle att bli hörd. Enligt 4 mom. hindrar ändringssökande i enlighet med paragrafen inte att en utredningsorder erkänns och verkställs i en annan medlemsstat, om inte den domstol som handlägger ändringssökandet bestämmer något annat.

Beträffande 23 a § i den ovannämnda EIO-lagen gäller det att beakta EU-domstolens dom av den 11 november 2021 i mål C-852/19 Gavanozov II, som ligger till grund för den. I domen konstaterar domstolen att artikel 14 i EIO-direktivet, jämförd med artikel 24.7 i direktivet och artikel 47 i stadgan, ska tolkas så, att den utgör hinder för lagstiftningen i en medlemsstat som utfärdar en europeisk utredningsorder, när denna lagstiftning inte föreskriver något rättsmedel mot en europeisk utredningsorder som utfärdas i syfte att låta genomföra husrannsakan och beslag eller anordna vittnesförhör genom videokonferens. Domstolen har dessutom konstaterat att artikel 6 i direktivet, jämförd med artikel 47 i stadgan om de grundläggande rättigheterna och artikel 4.3 FEU, ska tolkas så, att den utgör hinder för att den behöriga myndigheten i en medlemsstat utfärdar en europeisk utredningsorder som syftar till att låta genomföra husrannsakan och beslag eller anordna ett vittnesförhör genom videokonferens, när det i denna medlemsstats lagstiftning inte föreskrivs något rättsmedel mot en sådan europeisk utredningsorder.

Domstolen har i punkterna 26 och 27 i domen konstaterat att artikel 14 i direktivet inte medför något krav på att medlemsstaterna ska föreskriva några ytterligare rättsmedel utöver de som är tillgängliga i ett liknande inhemskt ärende. Domstolen har dock i sin dom lagt stor vikt vid artikel 47 i stadgan om de grundläggande rättigheterna, där det i punkt 1 föreskrivs att var och en vars unionsrättsligt garanterade fri- och rättigheter har kränkts ska ha rätt till ett effektivt rättsmedel, med beaktande av de villkor som föreskrivs i denna artikel. Domstolen har ansett att den berörda personen ska ha rätt att bestrida lagenligheten och behovet av husrannsakan och beslag, och detta innebär att personen i fråga måste ha tillgång till ett rättsmedel mot den europeiska utredningsorder genom vilken det beslutas att nämnda åtgärder ska genomföras (punkterna 33 och 35). I punkt 41 i domen konstateras det att för att de personer som berörs av verkställigheten av en europeisk utredningsorder, som har utfärdats eller godkänts av en rättslig myndighet i denna medlemsstat och som syftar till att låta genomföra husrannsakan och beslag, på ett ändamålsenligt sätt ska kunna utöva sin rätt enligt artikel 47 i stadgan, ankommer det på nämnda medlemsstat att se till att dessa personer har möjlighet att överklaga till en domstol i samma medlemsstat. Genom detta rättsmedel ska de kunna bestrida

behovet och lagenligheten av nämnda beslut, åtminstone med avseende på de sakliga skäl som ligger till grund för utfärdandet av en sådan europeisk utredningsorder.

Även om den ovannämnda domen av EU-domstolen endast är begränsad till husrannsakan, beslag och vittnesförhör genom videokonferens, har det nationellt ansetts motiverat att rätten att överklaga enligt 23 a § i EIO-lagen ska gälla alla utredningsorder som utfärdats i Finland och inte begränsas endast till husrannsakan, beslag och vittnesförhör genom videokonferens. Enligt förarbetena anses det möjligt att Europeiska unionens domstol i framtiden meddelar motsvarande avgöranden också i fråga om andra utredningsåtgärder (RP 227/2021 rd, s. 5).

Artikel 18 i förordningen om e-evidence förutsätter kompletterande nationell reglering. Det är motiverat att närmare föreskriva om nationella rättsmedel mot en europeisk utlämnandeorder när Finland agerar som utfärdande medlemsstat i enlighet med förordningen. I propositionen föreslås i tillämpliga delar en bestämmelse motsvarar 23 a § i EIO-lagen (föreslagna 9 §). Även om, såsom det nämnts ovan, en europeisk utlämnandeorder grundar sig på inhämtande av information i enlighet med 7 kap. i tvångsmedelslagen, anses det motiverat att särskilt föreskriva om rättsmedel uttryckligen mot en europeisk utlämnandeorder, i den mån det gäller bedömningen av huruvida utlämnandeordern har utfärdats i enlighet med de relevanta förutsättningarna i förordningen.

Kapitel V Decentraliserat it-system

Artikel 19 gäller säker digital kommunikation och säkert utbyte av uppgifter mellan behöriga myndigheter och tjänsteleverantörer samt mellan behöriga myndigheter. Skriftlig kommunikation mellan behöriga myndigheter och utsedda verksamhetsställen eller rättsliga ombud, inbegripet utbyte av de formulär som föreskrivs i förordningen och de uppgifter som begärs genom en europeisk utlämnandeorder eller en europeisk bevarandeorder, ska ske genom ett säkert och tillförlitligt decentraliserat it-system.

Enligt artikeln ska varje medlemsstat säkerställa att de utsedda verksamhetsställena eller tjänsteleverantörernas rättsliga ombud i den medlemsstaten ges åtkomst till det decentraliserade it-systemet via sina respektive nationella it-system. Tjänsteleverantörer ska dessutom säkerställa att deras utsedda verksamhetsställen eller rättsliga ombud kan använda det decentraliserade it-systemet via respektive nationella it-system för att ta emot intyg om en europeisk utlämnande och intyg om en europeisk bevarandeorder, skicka de begärda uppgifterna till den utfärdande myndigheten och på annat sätt kommunicera med den utfärdande myndigheten och den verkställande myndigheten, enligt denna förordning.

Vidare föreskrivs i artikeln att skriftlig kommunikation mellan behöriga myndigheter enligt förordningen, inbegripet utbyte av de formulär som föreskrivs i förordningen, och av begärda uppgifter inom ramen för verkställighetsförfarandet enligt artikel 16, samt skriftlig kommunikation med behöriga unionsbyråer eller unionsorgan, ska ske via det decentraliserade it-systemet. Om kommunikation via det decentraliserade it-systemet i enlighet med punkt 1 eller 4 inte är möjlig på grund av exempelvis störningar i det decentraliserade it-systemet, det överförda materialets art, tekniska begränsningar, såsom uppgifternas storlek, rättsliga begränsningar som rör de begärda uppgifternas godtagbarhet som bevis eller de kriminaltekniska krav som är tillämpliga på de begärda uppgifterna, eller exceptionella omständigheter, ska överföringen ske på lämpligaste alternativa sätt, med beaktande av behovet av att säkerställa ett informationsutbyte som är snabbt, säkert och tillförlitligt och som gör det

möjligt för mottagaren att fastställa äktheten. Om en överföring sker på ett alternativt ovannämnt sätt ska den som utför överföringen utan onödigt dröjsmål registrera överföringen, inbegripet, i förekommande fall, dag och tidpunkt för överföringen, avsändare och mottagare samt filens namn och storlek, i det decentraliserade it-systemet.

Skäl 83 i förordningen förtydligar det decentraliserade it-systemet, som bör omfatta medlemsstaternas samt unionsbyråernas och unionsorganens it-system, och interoperabla åtkomstpunkter som dessa it-system är sammankopplade genom. Åtkomstpunkterna i det decentraliserade it-systemet bör baseras på systemet, som inrättades genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/850 (24). I skäl 85 konstateras dessutom att det bör vara möjligt att använda alternativa medel endast om det inte är möjligt att använda det decentraliserade it-systemet, till exempel på grund av särskilda kriminaltekniska krav, på grund av att den mängd uppgifter som ska överföras hämmas av begränsningar av den tekniska kapaciteten eller på grund av att ett annat verksamhetsställe, som inte är anslutet till det decentraliserade it-systemet, måste ingå bland mottagarna i en nödsituation.

Enligt skäl 88 bör särskilt små och medelstora företag inte belastas med oproportionerliga kostnader i förhållande till inrättandet och driften av det decentraliserade it-systemet. Som en del av skapandet, underhållet och utvecklingen av referensprogramvaran (artikel 22) bör kommissionen därför också tillhandahålla ett webbaserat gränssnitt som gör det möjligt för tjänsteleverantörer att kommunicera säkert med myndigheterna utan att behöva inrätta en egen särskild infrastruktur för att få åtkomst till det decentraliserade it-systemet.

Ett decentraliserat it-system för gränsöverskridande informationsutbyte införs i Finland hösten 2025 i enlighet med EU:s förordning bevisupptagning i mål av civil eller kommersiell natur (EG) nr 1383/2020 och delgivningsförordning (EG) nr 1384/2020. Därefter utvidgas användningen av det decentraliserade it-systemet enligt den tidsplan som EU:s bestämmelser förutsätter till andra gränsöverskridande rättsliga instrument åren 2026–2031. Justitieministeriet har startat ett projekt för utveckling av rättsligt informationsutbyte mellan Europeiska unionens medlemsstater (VN/7907/2023, OM032:00/2024), som ansvarar för implementeringen av det decentraliserade it-systemet i Finland. Projektet kommer att införa det decentraliserade it-systemet genom att använda den referensprogramvara som utvecklats och levererats av kommissionen, vilket innebär att införandet inte medför några faktiska utvecklingskostnader på nationell nivå (se även avsnitt 3.2.1.2).

Artikeln är direkt tillämplig och förutsätter inte kompletterande nationell lagstiftning.

I enlighet med artikel 20 i förordningen får rättsverkningarna eller godtagbarheten av handlingar som överförs genom elektronisk kommunikation i gränsöverskridande rättsliga förfaranden enligt förordningen inte nekas enbart på grund av att de är i elektronisk form.

Artikeln är direkt tillämplig och förutsätter inte kompletterande nationell lagstiftning.

Artikel 21 i förordningen gäller elektroniska underskrifter och stämplat.

Artikel 22 i förordningen gäller referensprogramvara, och enligt den ansvarar kommissionen för skapandet, underhållet och utvecklingen av en referensprogramvara som medlemsstaterna får välja att använda som sitt backend-system i stället för ett nationellt it-system. Skapandet, underhållet och utvecklingen av referensprogramvaran ska finansieras genom unionens

allmänna budget. Kommissionen ska tillhandahålla, underhålla och stödja referensprogramvaran kostnadsfritt.

Enligt aktuell information kommer referensprogramvaran som avses i artikel 22 att basera sig på den ovan beskrivna eEDES-portallösningen, och denna lösning kommer även att användas i Finland i de gränsöverskridande informationsutbytesförfaranden som förordningen kräver. För närvarande är användningen av eEDES-portalen begränsad till informationsutbyte mellan behöriga myndigheter. Som en del av genomförandet av denna förordning kommer portalens funktioner att utvidgas till att även gälla tjänsteleverantörer i enlighet med förordningen, vars åtkomst till portalen också ska möjliggöras för finländska aktörer som en del av genomförandet av förordningen (se även motiveringarna som beskriver innehållet i artikel 19 ovan).

De ovannämnda artiklarna 21 och 22 kräver ingen kompletterande nationell lagstiftning.

Artikel 23 i förordningen gäller kostnaderna för det decentraliserade it-systemet. Enligt artikeln ska varje medlemsstat bära kostnaderna för installation, drift och underhåll av de åtkomstpunkter i det decentraliserade it-systemet som den medlemsstaten har ansvar för. Varje medlemsstat ska bära kostnaderna för att upprätta och anpassa sina relevanta nationella it-system i syfte att göra dem interoperabla med åtkomstpunkterna, och ska stå för kostnaderna för att administrera, driva och underhålla dessa system. Unionens byråer och organ ska bära kostnaderna för installation, drift och underhåll av de komponenter i det decentraliserade it-system som de har ansvar för. Unionens byråer och organ ska bära kostnaderna för att upprätta och anpassa sina ärendehanteringssystem i syfte att göra dem interoperabla med åtkomstpunkterna och ska bära kostnaderna för att administrera, driva och underhålla dessa system. Tjänsteleverantörerna ska bära alla kostnader som är nödvändiga för att de framgångsrikt ska kunna integrera eller på annat sätt interagera med det decentraliserade it-systemet. Artikeln är direkt tillämplig och förutsätter inte kompletterande nationell lagstiftning (se även avsnitt 3.2.1.2).

I **artikel 24** föreskrivs att innan den skyldighet att använda skriftlig kommunikation genom det decentraliserade it-system som avses i artikel 19 blir tillämplig (övergångsperiod) ska den skriftliga kommunikationen mellan behöriga myndigheter och utsedda verksamhetsställen eller rättsliga ombud enligt denna förordning ske på lämpligaste alternativa sätt, med beaktande av behovet av att säkerställa ett snabbt, säkert och tillförlitligt informationsutbyte. Om tjänsteleverantörer, medlemsstater eller unionsbyråer eller unionsorgan har inrättat särskilda plattformar eller andra säkra kanaler för hantering av framställningar om uppgifter från brottsbekämpande myndigheter och rättsliga myndigheter, får utfärdande myndigheter också välja att översända ett intyg om en europeisk utlämnandeorder eller intyg om en europeisk bevarandeorder under övergångsperioden.

I samband med denna artikel ska även artikel 19.5, som behandlas ovan, beaktas angående situationer där kommunikation via det decentraliserade it-systemet inte är möjlig på grund av exempelvis störningar i systemet, det överförda materialets art, tekniska begränsningar (såsom uppgifternas storlek), rättsliga begränsningar som rör de begärda uppgifternas godtagbarhet som bevis eller de kriminaltekniska krav som är tillämpliga på de begärda uppgifterna, eller exceptionella omständigheter.

Artikeln förutsätter inte kompletterande nationell lagstiftning.

Artikel 25 i förordningen gäller genomförandeakter som kommissionen ska anta och som är nödvändiga för inrättandet och användningen av det decentraliserade it-systemet. Enligt artikeln ska genomförandeakterna antas senast den 18 augusti 2025.

Artikeln förutsätter inte kompletterande nationell lagstiftning.

Artikel 26 i förordningen gäller kommittéförfarande, vilket innebär att de genomförandeakter som avses i artikel 25 ska godkännas enligt granskningsförfarandet som avses i artikel 26. Enligt artikel 26.1 ska kommissionen biträdas av en kommitté som avses i förordning (EU) nr 182/2011 (nedan *kommittéförfarandeförordningen*). I artikel 26.2 föreskrivs om tillämpning av artikel 5 i kommittéförfarandeförordningen på granskningsförfarandet.

Artikeln förutsätter inte kompletterande nationell lagstiftning.

Kapitel VI Slutbestämmelser

Enligt **artikel 27** får varje medlemsstat när som helst besluta att den kommer att godta översättningar av intyg om en europeisk utlämnandeorder eller intyg om en europeisk bevarandeorder till ett eller flera av unionens officiella språk utöver deras officiella språk, och ska ange ett sådant beslut i en skriftlig förklaring som lämnas till kommissionen. Kommissionen ska göra förklaringarna tillgängliga för samtliga medlemsstater och för det europeiska rättsliga nätverket.

Artikeln kräver nationella bestämmelser om vilka språk Finland som verkställande stat godtar översättningar av intyg om en europeisk utlämnandeorder eller intyg om en europeisk bevarandeorder som lämnas in till Finland. Enligt de övriga lagarna om genomförande av rättsakter som gäller ömsesidighet erkännande inom EU godkänner Finland en order eller framställning som gjorts på finska, svenska eller engelska. Dessutom ger dessa bestämmelser flexibilitet att också godkänna handlingar som avfattats på andra språk, om det inte annars föreligger hinder att godkänna dem. Således tillämpas flexibla språkarrangemang redan i Finland. I propositionen föreslås en motsvarande bestämmelse (16 §).

Dessutom bör det avgöras vilken myndighet som ansvarar för att översätta utlämnande- och bevarandeorder som utfärdats i Finland till ett främmande språk. I förslaget föreslås att den nationellt behöriga utfärdande myndigheten ska se till att föreskrifterna översätts till nödvändiga främmande språk.

Artikel 28 i förordningen innehåller bestämmelser om övervakning och rapportering. I artikel 28.1 föreskrivs att senast den 18 augusti 2026 ska kommissionen upprätta ett detaljerat program för övervakning av resultaten och effekterna av förordningen. Övervakningsprogrammet ska ange vilka metoder som kommer att användas för att samla in uppgifter och med vilka intervaller detta kommer att ske. Det ska närmare ange vilka åtgärder som kommissionen respektive medlemsstaterna ska vidta när det gäller att samla in och analysera uppgifterna.

Enligt artikel 28.2 ska medlemsstaterna i alla händelser från och med den 18 augusti 2026 samla in heltäckande statistik från de relevanta myndigheterna och föra denna statistik. De insamlade uppgifterna för det föregående kalenderåret ska sändas till kommissionen senast den 31 mars varje år.

Enligt artikel 28.3 får den statistik som avses i punkt 2 från och med den 18 augusti 2026 samlas in automatiskt av nationella portaler när det gäller de utbyten av uppgifter som skett via det decentraliserade it-systemet enligt artikel 19.1. Den referensprogramvara som avses i artikel 22 ska vara tekniskt utrustad för att tillhandahålla sådana funktioner. Med andra ord sker insamlingen av de uppgifter som anges i punkt 2 automatiskt av den referensprogramvara som utvecklats av kommissionen och kräver därför inte några relaterade tekniska åtgärder på nationell nivå.

Enligt artikel 28.4 får tjänsteleverantörer samla in, föra och offentliggöra statistik i enlighet med befintliga dataskyddsprinciper. Om sådan statistik samlas in för det föregående kalenderåret får den sändas till kommissionen senast den 31 mars.

Punkt 4 i artikeln är inte förpliktande, dvs. insamling av uppgifter av tjänsteleverantörer sker på frivillig basis.

I artikel 28.5 föreskrivs dessutom att från och med den 18 augusti 2027 ska kommissionen senast den 30 juni varje år offentliggöra en rapport med de uppgifter som avses i punkterna 2 och 3, i sammanställd form, uppdelat per medlemsstat och typ av tjänsteleverantör.

Artikeln är direkt tillämplig och förutsätter inte kompletterande nationell lagstiftning.

Artikel 29 i förordningen innehåller bestämmelser om ändringar av intyg och formulär. Kommissionen ska anta delegerade akter i enlighet med artikel 30 för att ändra bilagorna I, II, III, V och VI i syfte att effektivt åtgärda eventuella behov av förbättringar av innehållet i formulären för intyg om en europeisk utlämnandeorder och intyg om en europeisk bevarandeorder och de formulär som ska användas för att meddela att det är omöjligt att fullfölja ett intyg om en europeisk utlämnandeorder eller intyg om en europeisk bevarandeorder, för att bekräfta utfärdandet av en framställan om utlämnande till följd av en europeisk bevarandeorder och för att förlänga bevarandet av elektroniska bevis.

Artikeln förutsätter inte kompletterande nationell lagstiftning.

Artikel 30 i förordningen innehåller bestämmelser om utövande av delegeringen. I artikel 30.1 föreskrivs att befogenheten att anta delegerade akter ges till kommissionen med förbehåll för de villkor som anges i denna artikel.

Enligt artikel 30.2 ges den befogenhet att anta delegerade akter som avses i artikel 29 till kommissionen tills vidare från och med den 18 augusti 2026. I artikel 30.3 föreskrivs om Europaparlamentets eller rådets rätt att återkalla delegering av befogenhet, i artikel 30.4 om samråd med experter som utsetts av varje medlemsstat innan kommissionen antar en delegerad akt, i artikel 30.5 om delgivning av delegerade akter till Europaparlamentet och rådet och i artikel 30.6 om delegerade akters ikraftträdande.

Artikeln förutsätter inte kompletterande nationell lagstiftning.

Artikel 31 i förordningen innehåller bestämmelser om anmälningar till kommissionen. I artikel 31.1 föreskrivs att senast den 18 augusti 2025 ska varje medlemsstat meddela kommissionen om utsedda behöriga myndigheter enligt artiklarna 4, 8, 16 och 17 samt de språk som godtas för anmälan och översändande av ett intyg om en europeisk bevarandeorder, en europeisk

utlämnandeorder eller en europeisk bevarandeorder vid verkställighet. Kommissionen ska göra den information som tas emot enligt denna artikel tillgänglig för allmänheten, antingen på en särskild webbplats eller på webbplatsen för det europeiska straffrättsliga nätverk som avses i artikel 9 i rådets beslut 2008/976/RIF.

Artikeln förutsätter inte kompletterande nationell lagstiftning.

Artikel 32 gäller förhållandet till andra instrument, avtal och överenskommelser. Enligt artikel 32.1 påverkar förordningen inte unionens instrument eller andra internationella instrument, avtal och överenskommelser beträffande bevisinhämtning som omfattas av denna förordnings tillämpningsområde. I artikel 32.2 föreskrivs att medlemsstaterna ska meddela kommissionen senast den 18 augusti 2026 om eventuella befintliga instrument, avtal och överenskommelser som avses i punkt 1 och som de kommer att fortsätta att tillämpa. Medlemsstaterna ska också inom tre månader efter det att de har undertecknat nya avtal eller överenskommelser enligt punkt 1 meddela kommissionen om detta.

Artikeln medför en skyldighet att anmäla andra gällande instrument, avtal och arrangemang till kommissionen inom de tidsfrister som anges i punkt 2. Artikeln förutsätter dock inte kompletterande nationell lagstiftning.

Artikel 33 i förordningen gäller kommissionens utvärdering av denna senast den 18 augusti 2029. Artikeln förutsätter inte kompletterande nationell lagstiftning.

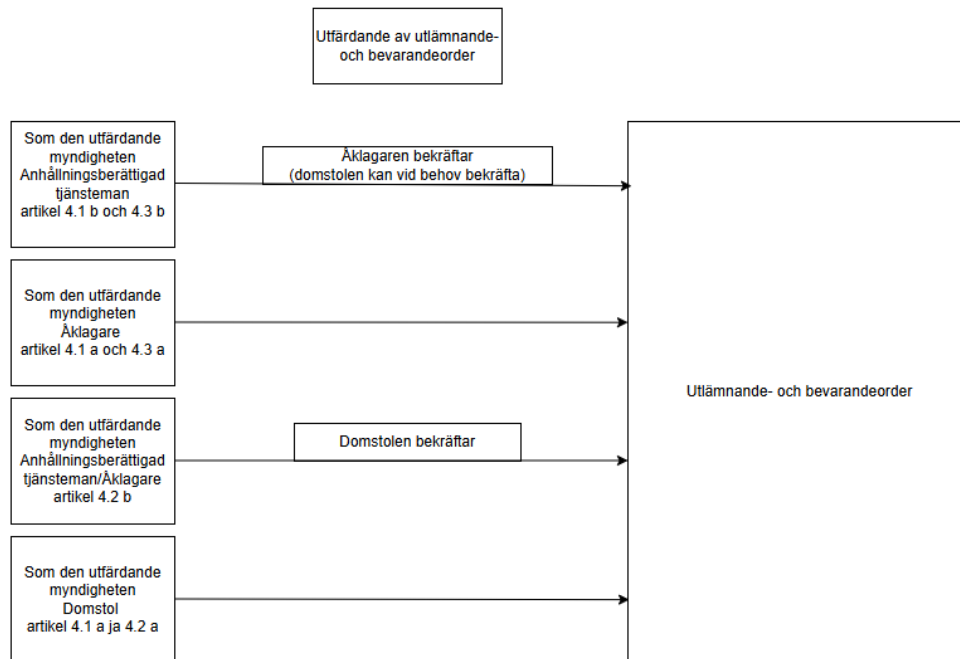
Artikel 34 i förordningen innehåller bestämmelser om ikraftträdande och tillämpning. Enligt artikeln träder förordningen i kraft den tjugonde dagen efter det att den har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning. Förordningen ska tillämpas från och med den 18 augusti 2026. Skyldigheten för behöriga myndigheter och tjänsteleverantörer att använda det decentraliserade it-system som fastställs i artikel 19 för skriftlig kommunikation enligt förordningen ska dock tillämpas med början ett år efter antagandet av de genomförandeakter som avses i artikel 25.

Förordningen offentliggjordes i EU:s officiella tidning den 28 juli 2023, vilket innebär att den trädde i kraft i augusti 2023. Artikeln förutsätter inte kompletterande nationell lagstiftning.

2.1.2 Centrala exempel på förfarandet enligt förordningen om evidence

2.1.2.1 Utlämnande- och bevarandeorder som utfärdats i Finland (artikel 4)

I Finland utfärdas utlämnande- och bevarandeorder i allmänhet av förundersökningsmyndigheter, vilket innebär att ordern förutsätter bekräftelse av antingen åklagare eller domstol i enlighet med artikel 4 i förordningen, beroende på om det är ett utlämnande- eller bevarandeorder och beroende på vilken kategori av uppgifter som är föremål för utlämnandeordern. Efter bekräftelsen översänder den förundersökningsmyndighet som utfärdat ordern den till tjänsteleverantören i en annan medlemsstat för verkställighet.

2.1.2.2 Utlämnandeorder riktad till en finländsk tjänsteleverantör (artikel 10)

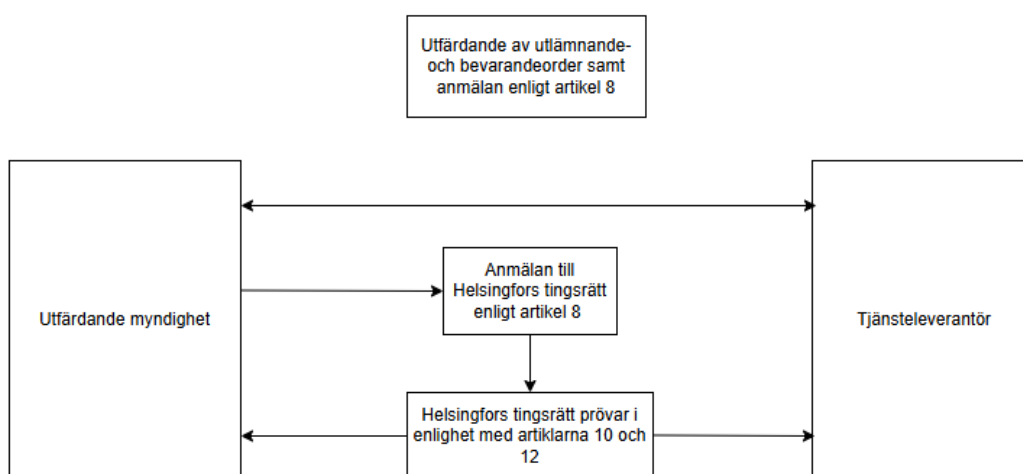
Behöriga myndigheter i EU-medlemsstaten X (nedan kallad medlemsstat X) översänder en europeisk utlämnandeorder till tjänsteleverantör Y i Finland. Myndigheterna i medlemsstat X begär innehållsdata, vilket innebär att ordern antingen har utfärdats eller bekräftats av en domstol i medlemsstat X. De behöriga myndigheterna i medlemsstat X utreder ett brott som begåtts i medlemsstat X, och den person vars uppgifter begärs enligt beslutet är bosatt i medlemsstat X (s.k. bosättningsundantag). Det är därför en så kallad ren nationell brottsutredning i medlemsstat X, och i praktiken är den enda kopplingen till Finland att tjänsteleverantören eller dennes företrädare finns i Finland.

De behöriga myndigheterna i Finland har inte någon kännedom om ovannämnda utlämnandeorder från medlemsstat X. Inhämtandet av informationsinhämtning sker mellan myndigheterna i medlemsstat X och tjänsteleverantör Y. Om tjänsteleverantör Y anser att ordern är förenlig med förordningen och i övrigt uppfyller förordningens krav, utlämnar tjänsteleverantör Y den information som avses i ordern till myndigheterna i medlemsstat X.

2.1.2.3 Order som förutsätter notifiering (artikel 8)

I de fall där utlämnandeordern som skickats till tjänsteleverantör Y gäller trafikuppgifter eller innehållsdata och grundar sig på ett brott som utreds i medlemsstat X men som inte begåtts i medlemsstat X och den person vars information begärs enligt ordern inte är bosatt i medlemsstat

X (s.k. order som inte omfattas av bosättningsundantaget), kan ordern som skickats till tjänsteleverantör Y ha en annan koppling till Finland än enbart tjänsteleverantörens plats (till exempel kan den person som ordern gäller vara bosatt i Finland). I dessa situationer ska medlemsstat X samtidigt som den skickar ordern till tjänsteleverantör Y vidarebefordra den även till Helsingfors tingsrätt i enlighet med artikel 8. Om Helsingfors tingsrätt anser att utlämnandeordern uppfyller kraven enligt förordningen (med beaktande av vägransgrunderna enligt artikel 12 i förordningen om e-evidence), ska tingsrätten underrätta tjänsteleverantör Y om detta, varefter tjänsteleverantör Y ska lämna ut informationen till den myndighet i medlemsstat X som begärt den.

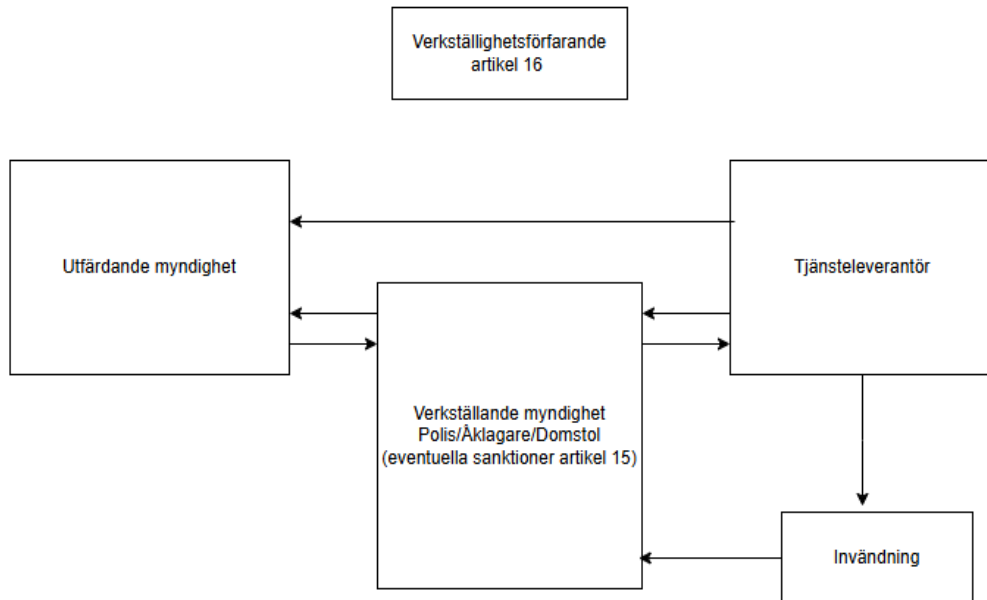

2.1.2.4 Verkställighetsförfarande (artikel 16)

Om tjänsteleverantör Y, som tar emot ordern, inte följer ordern inom den tidsfrist som anges i förordningen och inte anger skäl för detta i enlighet med förordningen, och Helsingfors tingsrätt inte har framställt någon vägransgrund i enlighet med artikel 12, får myndigheten i en annan medlemsstat som utfärdat föreläggandet begära att den finska verkställande myndigheten, dvs. polisen, erkänner ordern och ålägger tjänsteleverantören att fullfölja den. Den kategori av uppgifter som avses i ordern saknar betydelse i dessa fall, eftersom det inte är en europeisk utlämnandeorder enligt artikel 8.

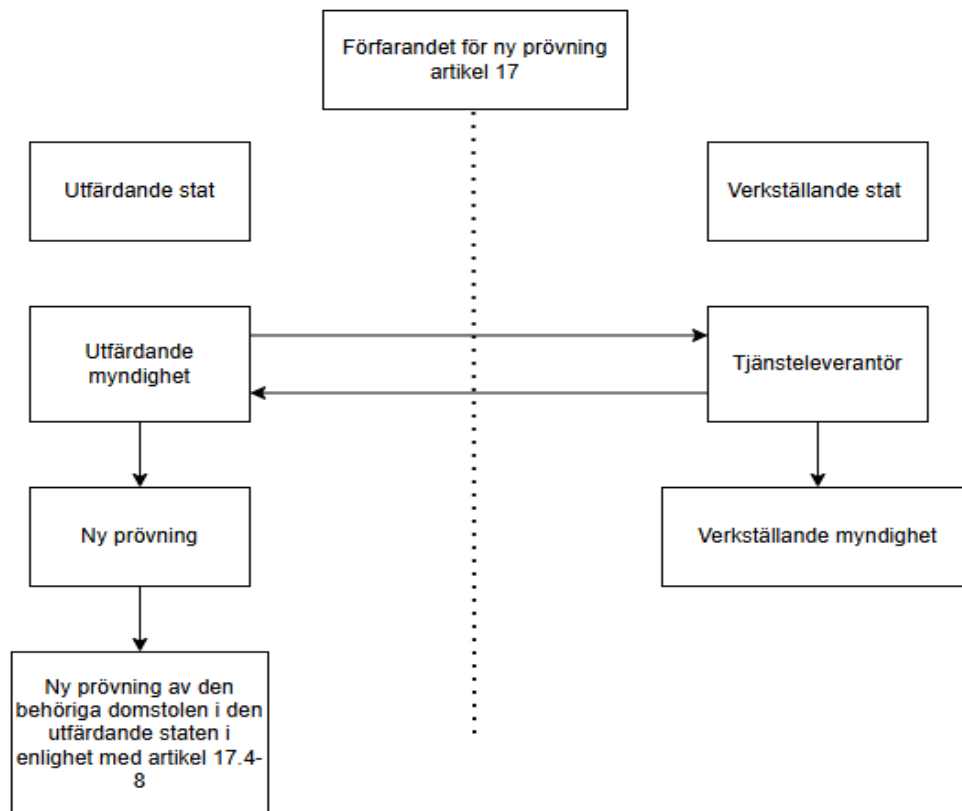
Om polisen vägrar att erkänna beslutet får polisen dock, på enligt nationell lag som kompletterar förordningen, överlämna detta beslut till åklagaren för bekräftelse. Om beslutsfattandet involverar rättslig prövning, avgör åklagaren efter polisens föredragning huruvida ordern ska erkännas eller vägras.

Om ett ärende enligt artikel 16 omfattas av artikel 8, beslutar Helsingfors tingsrätt om erkännande eller avslag på polisens yrkande.

2.1.2.5 Förfarandet för ny prövning (artikel 17)

Om tjänsteleverantör Y som mottagare av utlämnandeordern som är belägen i Finland anser att efterlevnaden av den order som utfärdats av myndigheterna i medlemsstat X strider mot en skyldighet enligt tillämplig lag i ett tredjeland utanför EU, ska den underrätta den myndighet som utfärdat ordern i medlemsstat X och den finska verkställande myndigheten, dvs. polisen, om skälen till att den inte kommer att fullfölja den europeiska utlämnandeordern. Den utfärdande myndigheten ska lämna ordern till domstol i medlemsstat X för ny prövning, om den vill upprätthålla ordern. Domstolen bedömer huruvida detta är en motstridighet som tjänsteleverantör Y har framfört. Om domstolen beslutar att upprätthålla ordern, ska tjänsteleverantör Y lämna ut den information som avses i ordern till den myndighet som utfärdat ordern i medlemsstat X.

2.2 Direktivet om e-evidence

2.2.1 Direktivets innehåll och målsättning

I detta avsnitt utreds innehållet i direktivet om e-evidence och dess förhållande till gällande nationell lagstiftning artikel för artikel, och det bedöms i vilken utsträckning innehållet i enskilda artiklar borde specificeras i nationell lag.

I **artikel 1** i direktivet om e-evidence föreskrivs om direktivets innehåll och tillämpningsområde. Enligt artikel 1.1 fastställer direktivet regler för att utse utsedda verksamhetsställen och rättsliga ombud för vissa tjänsteleverantörer som erbjuder tjänster i unionen, för mottagande, efterlevnad och verkställighet av beslut och förelägganden som utfärdas av behöriga myndigheter i medlemsstaterna i syfte att samla in elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden.

Enligt artikel 1.2 är direktivet tillämpligt på beslut och förelägganden för insamling av elektroniska bevis på grundval av förordningen om e-evidence, EIO-direktivet och den

konvention som upprättats av rådet i enlighet med artikel 34 i fördraget om Europeiska unionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater (nedan MLA 2000-konventionen). Direktivet om e-evidence är även tillämpligt på beslut och förelägganden för insamling av elektroniska bevis på grundval av nationell rätt som en medlemsstat riktar till en fysisk eller juridisk person som agerar som rättsligt ombud eller som utsett verksamhetsställe åt en tjänsteleverantör på den medlemsstatens territorium.

Enligt artikel 1.3 påverkar direktivet inte de nationella myndigheternas befogenheter att i enlighet med unionsrätten och nationell rätt rikta framställningar direkt till tjänsteleverantörer som är etablerade på deras territorium i syfte att samla in elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden.

Skäl 9 i direktivet förtydligar direktivets förhållande till nationella förfaranden för insamling av elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden. I skälet konstateras att i syfte att samla in elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden bör medlemsstaterna kunna fortsätta att rikta framställningar till tjänsteleverantörer som är etablerade på deras territorium. Även om det enligt den inhemska rätten finns möjligheter att rikta framställningar till tjänsteleverantörer på sitt eget territorium bör medlemsstaterna inte kringgå de principer som ligger till grund för direktivet eller förordningen om e-evidence.

I artikel 1.4 föreskrivs att medlemsstaterna inte får ålägga tjänsteleverantörer ytterligare skyldigheter utöver dem som följer av detta direktiv, i synnerhet i fråga om att utse utsedda verksamhetsställen eller rättsliga ombud, för de ändamål som anges i punkt 1.

Enligt artikel 1.5 är direktivet tillämpligt på tjänsteleverantörer enligt definitionen i artikel 2.1 som erbjuder sina tjänster i unionen. Direktivet är inte tillämpligt på tjänsteleverantörer som är etablerade på en enda medlemsstats territorium och som erbjuder tjänster uteslutande på den medlemsstatens territorium.

Beträffande direktivets tillämpningsområde är det avgörande att det, utöver förordningen om e-evidence, gäller beslut och order som meddelats på grundval av EIO-direktivet och MLA 2000-konventionen om insamling av elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden. Tillämpningsområdet för direktivet om e-evidence omfattar därför endast insamling av elektroniska bevis. Till exempel omfattar tillämpningsområdet för EIO-direktivet även andra utredningsåtgärder som inte är relaterade till insamling av elektroniska bevis, såsom systematisk observation, förtäckt inhämtande av information, täckoperationer, styrd användning av informationskällor och kontrollerade leveranser.

Såsom det konstateras i skäl 6 i direktivet om e-evidence bör de utsedda verksamhetsställen och rättsliga ombud som föreskrivs i direktivet fungera som mottagare för beslut och förelägganden för insamling av elektroniska bevis på grundval av alla tre ovan nämnda instrument för straffrättsligt samarbete. Skyldigheten föreligger även gälla när dessa beslut och förelägganden lämnas in i form av ett intyg. Enligt skälet bör användningen av det utsedda verksamhetsstället eller det rättsliga ombudet ske i enlighet med de förfaranden som anges i de instrument och lagar som är tillämpliga i det rättsliga förfarandet, även när instrumenten medger direkt överföring av förelägganden i gränsöverskridande situationer till tjänsteleverantörens utsedda verksamhetsställe eller rättsliga ombud eller grundas på samarbete mellan behöriga rättsliga myndigheter. De behöriga myndigheterna i den medlemsstat där det utsedda verksamhetsstället är etablerat eller där det rättsliga ombudet har sin hemvist bör agera i enlighet med den roll som

fastställs för dem i respektive instrument där inblandning före-skrivs. Medlemsstaterna bör också kunna rikta beslut och förelägganden, i syfte att samla in elektroniska bevis på grundval av nationell rätt, till en fysisk eller juridisk person som agerar som rättsligt ombud eller som utsett verksamhetsställe åt en tjänsteleverantör på deras territorium.

Det som konstaterats ovan i fråga om samarbete enligt EIO-direktivet och MLA 2000-konventionen innebär att myndigheterna i den verkställande staten i enlighet med direktivet om e-evidence får kontakta direkt utsedda verksamhetsställen eller rättsliga ombud. Syftet med regleringen är att säkerställa att behöriga myndigheter är medvetna om kontaktpunkterna för relevanta tjänsteleverantörer, till exempel för verkställighet av en europeisk utredningsorder. Till skillnad från förfarandet enligt förordningen om e-evidence bygger förfarandet enligt EIO-direktivet och MLA 2000-konventionen på samarbete mellan myndigheter och inte på direkt kontakt mellan den utfärdande staten och en tjänsteleverantör som är belägen i en annan medlemsstat.

Det gäller att notera att i Finland ställer nationell lagstiftning, till exempel lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation, inga ytterligare krav för utseende av ett rättsligt ombud, utsedda verksamhetsställen för tjänsteleverantörer som tillhandahåller tjänster i unionen och rättsliga ombud för insamling av elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden.

Enligt propositionen är det motiverat att genomföra direktivet genom att stifta en separat lag om harmoniserade regler om utseende av utsedda verksamhetsställen och rättsliga ombud för insamling av elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden.

Artikeln förutsätter inte att dess sakinhåll preciseras genom lag. För tydlighetens skull föreslås dock i propositionen att en bestämmelse om genomförande av direktivet och dess tillämpningsområde fogas till lagen om genomförande (1 §).

I **artikel 2** i direktivet om e-evidence definieras begrepp i direktivet. Definitionerna i artikel 2.1 och 2.3–6 (tjänsteleverantör, erbjuda tjänster i unionen, verksamhetsställe, utsett verksamhetsställe och rättsligt ombud) är så gott som identiska med motsvarande definitioner i artikel 3.3–7 i förordningen om e-evidence. Den enda skillnaden mellan definitionerna är att motsvarande definitioner i förordningen hänvisar till direktivet om e-evidence, medan hänvisningarna i motsvarande definitioner i direktivet om e-evidence är interna i förhållande till direktivet.

Till skillnad från förordningen om e-evidence definierar artikel 2.2 i direktivet erbjudande av tjänster på en medlemsstats territorium. Enligt punkten avses med erbjudande av tjänster på en medlemsstats territorium att göra det möjligt för fysiska eller juridiska personer i en medlemsstat att använda de tjänster som förtecknas i punkt 1 (led a) att ha en betydande anknytning, baserad på specifika faktiska kriterier, till den medlemsstat som avses i led a. En sådan betydande anknytning ska anses föreligga om tjänsteleverantören har ett verksamhetsställe i den medlemsstaten eller, i avsaknad av ett sådant verksamhetsställe, om det finns ett betydande antal användare i den medlemsstaten eller om verksamheten är inriktad på den medlemsstaten (led b). På det stora hela är punkten dock förenlig med bestämmelserna i förordningen om e-evidence. Till exempel motsvarar det som konstateras i skäl 33 i förordningen om e-evidence artikel 2.2 b i direktivet om e-evidence.

Skäl 10 och 11 i direktivet om e-bevis förtydligar ytterligare bedömningen för att avgöra om en tjänsteleverantör erbjuder tjänster i unionen.

I Finland innehåller den nationella lagstiftningen inte uttryckligen de definitioner som anges i artikel 2 i direktivet. Definitionerna av etableringsstat och tjänsteleverantör i 3 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation motsvarar inte heller definitionerna i direktivet. Å andra sidan definieras även etableringsstat i 3 § 19 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation. Enligt punkten avses med etableringsstat en stat där en leverantör av informationssamhällets tjänster faktiskt bedriver näringsverksamhet med hjälp av en fast etablering. Enligt 3 § 29 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation avses med informationssamhällets tjänster elektroniska tjänster som utförs på individuell begäran av en mottagare, på distans och vanligtvis mot ersättning. Definitionen motsvarar innehållsmässigt den tjänst som definieras i artikel 1.1 b i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1535 om ett informationsförfarande beträffande tekniska föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster. Definitionen av tjänsteleverantör i direktivet om e-evidence motsvarar därför inte heller definitionen av informationssamhällets tjänster i 3 § 29 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation, eftersom direktivet om e-evidence endast gäller vissa informationssamhällets tjänster som gör det möjligt för deras användare att kommunicera med varandra eller möjliggör lagring eller annan behandling av data för de användares räkning som tjänsten tillhandahålls, förutsatt att lagringen av data är en definierande del av den tjänst som tillhandahålls användaren.

Artikeln förutsätter inte att dess definitioner preciseras genom lag. Såsom det konstaterats angetts ovan i samband med artikel 1 föreslås dock i propositionen att det för tydlighetens skull ska införas en bestämmelse om genomförande av direktivet och dess tillämpningsområde till lagen om genomförande (1 §). Den föreslagna nationella bestämmelsen omfattar således även definitionerna i artikel 2 i direktivet om e-evidence. I detta avseende bör även motsvarande definitioner i artikel 3 i förordningen beaktas.

I **artikel 3** i direktivet om e-evidence föreskrivs om utsedda verksamhetsställen och rättsliga ombud. Enligt artikel 3.1 ska medlemsstaterna säkerställa att tjänsteleverantörer som erbjuder tjänster i unionen utser minst en mottagare för mottagande, efterlevnad och verkställighet av beslut och förelägganden som omfattas av det tillämpningsområde som fastställs i artikel 1.2 (beslut och förelägganden som omfattas av det tillämpningsområde som fastställs i artikel 1.2) som utfärdats av medlemsstaternas behöriga myndigheter för insamling av bevis i straffrättsliga förfaranden, enligt led a–c.

I led a föreskrivs att för tjänsteleverantörer som är etablerade i unionen och som är juridiska personer ska de medlemsstater där tjänsteleverantörerna är etablerade säkerställa att dessa tjänsteleverantörer utser det eller de utsedda verksamhetsställen som ansvarar för den verksamhet som beskrivs i inledningen till denna punkt.

Nationellt sett gäller paragrafen tjänsteleverantörer som erbjuder sina tjänster i unionen och är etablerade i Finland. Enligt punkten bör Finland säkerställa att sådana tjänsteleverantörer utser ett eller flera utsedda verksamhetsställen.

I skäl 13 i direktivet konstateras att det bör stå tjänsteleverantörer fritt att välja i vilken medlemsstat de utser sitt utsedda verksamhetsställe eller, i förekommande fall, sitt rättsliga ombud, och medlemsstaterna bör inte kunna begränsa denna valfrihet, till exempel genom att

införa en skyldighet att utse det utsedda verksamhetsstället eller det rättsliga ombudet på deras territorium. Enligt skälet bör dock direktivet om e-evidence också innehålla vissa begränsningar av tjänsteleverantörernas valfrihet, i synnerhet att det utsedda verksamhetsstället bör vara etablerat – eller, i förekommande fall, det rättsliga ombudet ha sin hemvist – i en medlemsstat där tjänsteleverantören tillhandahåller tjänster eller är etablerad, samt fastställa en skyldighet att utse ett utsett verksamhetsställe eller ett rättsligt ombud i en av de medlemsstater som deltar i ett rättsligt instrument som avses i direktivet. Enbart det faktum att ett rättsligt ombud har utsetts bör inte anses utgöra etablering av tjänsteleverantören enligt skälet.

Både led a och skäl 13, som förtydligar det, kan anses lämna rum för tolkning, särskilt när det gäller medlemsstaternas skyldigheter. Å ena sidan ska medlemsstaterna säkerställa att tjänsteleverantörer som är etablerade på deras territorium och tillhandahåller tjänster i unionen utser ett eller flera utsedda verksamhetsställen. Å andra sidan får medlemsstaterna inte begränsa den tjänsteleverantörens relaterade valfrihet, till exempel genom att kräva att de utser ett särskilt verksamhetsställe på sitt eget territorium. Tjänsteleverantörernas valfrihet får dock inte vara obegränsad.

Syftet med led a anses vara att medlemsstaterna är skyldiga att i sin nationella lagstiftning säkerställa att tjänsteleverantörer som tillhandahåller tjänster i unionen och är etablerade på en medlemsstats territorium utser minst ett utsett verksamhetsställe. Det utsedda verksamhetsstället ska vara beläget antingen i den medlemsstat där tjänsteleverantören är etablerad eller i en annan medlemsstat där tjänsteleverantören erbjuder sina tjänster och som deltar i det rättsliga instrument som avses i direktivet. Detsamma gäller för utseende av rättsligt ombud, i förekommande fall.

I led b föreskrivs att för tjänsteleverantörer som inte är etablerade i unionen och som är juridiska personer ska medlemsstaterna säkerställa att sådana tjänsteleverantörer som erbjuder tjänster på deras territorium utser det eller de rättsliga ombud som ansvarar för den verksamhet som beskrivs i inledningen till denna punkt i de medlemsstater som deltar i de instrument som avses i artikel 1.2.

Nationellt gäller paragrafen tjänsteleverantörer som inte är etablerade i unionen i enlighet med led a men som erbjuder tjänster till exempel i Finland. Med andra ord är det fråga om tjänsteleverantörer vars huvudsakliga verksamhetsställe ligger utanför unionen. Enligt punkten bör Finland säkerställa att sådana tjänsteleverantörer utser ett eller flera rättsliga ombud. När det gäller ledet bör även ovannämnda skäl 13 beaktas.

Led b lämnar också delvis rum för tolkning, och det är inte helt klart hur medlemsstaternas skyldighet att säkerställa att ett rättsligt ombud utses ska fördelas mellan medlemsstaterna. Det är troligt att de tjänsteleverantörer som avses i led b erbjuder tjänster i flera medlemsstater samtidigt.

Syftet med led b anses dock vara att medlemsstaterna i sin nationella lagstiftning bör ålägga tjänsteleverantörer som avses i ledet att utse minst ett rättsligt ombud på sitt territorium, såvida inte tjänsteleverantören redan har utsett ett i en annan medlemsstat. Medlemsstaterna ska således säkerställa att både deras egna behöriga myndigheter och de behöriga myndigheterna i andra medlemsstater får rikta sina förelägganden till det rättsliga ombudet för den tjänsteleverantör som avses i led b.

I led c föreskrivs att för tjänsteleverantörer som är etablerade i medlemsstater som inte deltar i de instrument som avses i artikel 1.2 ska medlemsstaterna säkerställa att de tjänsteleverantörer som erbjuder tjänster på deras territorium utser det eller de rättsliga ombud som ansvarar för den verksamhet som beskrivs i inledningen till denna punkt i de medlemsstater som deltar i sådana instrument.

Led c gäller tjänsteleverantörer som är etablerade i medlemsstater som inte deltar i förordningen om e-evidence, EIO-direktivet eller MLA 2000-konventionen. Detta avser Danmark i fråga om förordningen om e-evidence samt Danmark och Irland i fråga om EIO-direktivet.

Punkt 1 i artikeln förutsätter främst att om en tjänsteleverantör anses erbjuda sina tjänster på unionens territorium, ska den antingen utse ett verksamhetsställe eller ett rättsligt biträde som ska ansvara för att ta emot, följa och verkställa olika beslut och förelägganden. Huruvida det är fråga om ett utsett verksamhetsställe eller ett rättsligt ombud beror på om tjänsteleverantören är etablerad i eller utanför unionen. När tjänsteleverantören är etablerad i unionen är det också viktigt huruvida den ifrågavarande medlemsstaten deltar i förordningen om e-evidence, EIO-direktivet eller MLA 2000-konventionen. Såsom det konstateras i skäl 12 är det fråga om att utse en tydlig kontaktpunkt via vilken tjänsteleverantörer kan kontaktas i syfte att samla in bevis i straffrättsliga förfaranden.

Det finns få bestämmelser om en liknande skyldighet för tjänsteleverantörer att utse mottagare som en del av straffrättsliga förfaranden. I artikel 17 i TCO-förordningen föreskrivs dock om rättsligt ombud så att en värdtjänsteleverantör som inte har sitt huvudsakliga verksamhetsställe i unionen ska utse en fysisk eller juridisk person till sin rättsliga företrädare i unionen för mottagande, efterlevnad och verkställighet av avlägsnandeorder, förfrågningar och beslut som utfärdas av de behöriga myndigheterna. Den nationella TCO-lagen, som kompletterar TCO-förordningen, innehåller dock ingen särskild bestämmelse om rättsliga företrädare. Inte heller i förarbetena till lagen i RP 241/2022 rd finns något särskilt ställningstagande till hur utnämningsskyldigheten ska ordnas. När det gäller lagstiftning är förordningen dock direkt tillämplig rätt i medlemsstaterna. Dessutom anger ovannämnda artikel 17 i TCO-förordningen inga skyldigheter för medlemsstaterna att säkerställa att tjänsteleverantören utser ett rättsligt ombud.

Bestämmelser om straffrättsligt samarbete i samband med bevisinsamling finns också i lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden (4/1994) och lagen om utredningsorder. De ovannämnda lagarna ställer dock inte i sig direkta skyldigheter för tjänsteleverantörer.

Skyldigheter som omfattar tjänsteleverantörer regleras dock i övrigt nationellt. Bestämmelser som direkt förpliktar tjänsteleverantörer finns bland annat i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation och tvångsmedelslagen.

Enligt artikel 3.2 ska medlemsstaterna säkerställa att de mottagare som avses i punkt 1 a) är etablerade eller har sin hemvist i en medlemsstat där tjänsteleverantörerna erbjuder sina tjänster och b) kan bli föremål för verkställighetsförfaranden.

Förutsättningarna enligt paragrafen bekräftar ovanstående tolkning avseende punkterna 1 a–c. Enligt skäl 13 kan medlemsstaterna inte kräva att mottagare som avses i punkt 1 är etablerade på deras territorium, men medlemsstaterna ska säkerställa att mottagarna är etablerade eller har sin hemvist i en medlemsstat i vilken deras tjänster erbjuds.

Enligt artikel 3.3 ska medlemsstaterna säkerställa att beslut och förelägganden som omfattas av det tillämpningsområde som fastställs i artikel 1.2 riktas till det utsedda verksamhetsställe eller rättsliga ombud som utsetts för det ändamålet i enlighet med punkt 1 i den här artikeln.

Angående denna punkt gäller det att beakta artikel 7 i förordningen om e-evidence, där det föreskrivs om europeiska utlämnandeorder och mottagare av europeiska utlämnandeorder. Enligt denna artikel 7 ska dessa order ställas direkt till ett utsett verksamhetsställe eller till ett rättsligt ombud för den berörda tjänsteleverantören. I punkt 2 i artikeln finns det bestämmelser om förfarandet i nödsituationer. Såsom det konstaterats ovan i samband med artikel 7 i förordningen om e-bevis förutsätter artikeln inte någon nationell kompletterande reglering. Skyldigheten att översända europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder direkt till den berörda tjänsteleverantörens utsedda verksamhetsställe eller rättsliga ombud, med undantag för nödsituationer, är direkt tillämplig enligt artikel 7 i förordningen.

Enligt artikel 3.4 ska medlemsstaterna säkerställa att tjänsteleverantörer som är etablerade eller erbjuder tjänster på deras territorium ger sina utsedda verksamhetsställen och rättsliga ombud de befogenheter och resurser som krävs för att efterleva beslut och förelägganden som omfattas av det tillämpningsområde som fastställs i artikel 1.2 och som mottas från en medlemsstat. Medlemsstaterna ska också kontrollera att de utsedda verksamhetsställen som är etablerade på eller rättsliga ombud som har sin hemvist på deras territorium av tjänsteleverantörerna har fått de befogenheter och resurser som krävs för att efterleva dessa beslut och förelägganden som mottas från en medlemsstat och att de samarbetar med de behöriga myndigheterna vid mottagandet av dessa beslut och förelägganden, i enlighet med den tillämpliga rättsliga ramen.

Skäl 16 i direktivet förtydligar punkt 4. I skälet konstateras för det första att avsaknad av sådana åtgärder relaterade till tjänsteleverantörernas skyldigheter enligt punkten eller brister i dem inte bör kunna anföras som skäl för att rättfärdiga bristande efterlevnad av beslut eller förelägganden som omfattas av direktivet. Dessutom bör tjänsteleverantörer inte kunna rättfärdiga sin bristande efterlevnad av skyldigheter som följer av den tillämpliga rättsliga ramen vid mottagande av beslut eller förelägganden som omfattas direktivet med hänvisning till att interna rutiner saknas eller är ineffektiva, eftersom de är ansvariga för att tillhandahålla de befogenheter och resurser som krävs för att garantera efterlevnad av sådana beslut och förelägganden. Utsedda verksamhetsställen eller rättsliga ombud bör vidare inte heller kunna rättfärdiga sådan bristande efterlevnad genom att till exempel hävda att de inte har befogenhet att lämna uppgifter.

Om skyldigheter relaterade till befogenheter och resurser föreskrivs också i TCO-förordningen. Artikel 17 i förordningen förutsätter att värdtjänsteleverantörer förser sin rättsliga företrädare med de befogenheter och resurser som krävs för att följa de order och beslut som avses i förordningen och för att samarbeta med de behöriga myndigheterna. TCO-förordningen ålägger dock inte specifikt medlemsstaterna skyldigheter att säkerställa att tjänsteleverantören uppfyller skyldigheterna avseende befogenheter och resurser.

Enligt artikel 3.5 ska medlemsstaterna säkerställa att både det utsedda verksamhetsstället eller det rättsliga ombudet och tjänsteleverantören kan hållas solidariskt ansvariga för bristande efterlevnad av de skyldigheter som följer av den tillämpliga rättsliga ramen vid mottagande av beslut och förelägganden som omfattas av det tillämpningsområde som fastställs i artikel 1.2, så att var och en av dem kan bli föremål för sanktioner för att någon av dem brustit i efterlevnad. Medlemsstaterna ska i synnerhet säkerställa att det inte är möjligt för tjänsteleverantören eller

det utsedda verksamhetsstället, eller i förekommande fall det rättsliga ombudet, att använda avsaknaden av lämpliga interna rutiner mellan tjänsteleverantören och det utsedda verksamhetsstället eller det rättsliga ombudet för att rättfärdiga sin bristande efterlevnad av dessa skyldigheter. Solidariskt ansvar ska inte gälla för något som antingen tjänsteleverantören eller det utsedda verksamhetsstället, eller det rättsliga ombudet i förekommande fall, har gjort eller försummat att göra och som utgör ett brott i den medlemsstat som påför sanktionerna.

Punkten lämnar delvis rum för tolkning när det gäller vad som avses med solidariskt ansvar för underlåtenhet att fullgöra skyldigheter som följer av den tillämpliga rättsliga ramen efter mottagandet av beslut och förelägganden som omfattas av tillämpningsområdet för artikel 1.2. Artikel 5, som behandlas närmare nedan, föreskriver om sanktioner enligt direktivet om e-evidence. Enligt denna artikel 5 bör påföljderna tillämpas på överträdelser av nationella bestämmelser som antagits enligt artiklarna 3 och 4. Å andra sidan hänvisar punkt 5 uttryckligen till efterlevnad av skyldigheter som följer av den tillämpliga rättsliga ramen efter mottagandet av beslut och förelägganden som omfattas av artikel 1.2 (förordningen om e-evidence, EIO-direktivet och MLA 2000-konventionen), vilket i sin tur kunde tolkas som att det även omfattar överträdelser av artiklarna 10 och 11 (verkställighet av intyg om en europeisk utlämnandeorder och intyg om en europeisk bevarandeorder) och artikel 13.4 (skyldighet att säkerställa konfidentialitet, sekretess och integritet för uppgifter) i förordningen om e-evidence. I förordningen om e-evidence föreskrivs dock endast om verksamhet i enlighet med förordningen, medan tillämpningsområdet för direktivet om e-evidence utöver förordningen om e-evidence även omfattar EIO-direktivet och MLA 2000-konventionen. Således anses artikel 3.5 specifikt hänvisa till sanktioner enligt artikel 5 i direktivet om e-evidence och inte till regleringen av sanktioner enligt artikel 15 i förordningen om e-evidence.

Enligt artikel 3.6 ska medlemsstaterna säkerställa att tjänsteleverantörer som erbjuder tjänster i unionen den 18 februari 2026 är skyldiga att utse utsedda verksamhetsställen eller rättsliga ombud senast den 18 augusti 2026 och att tjänsteleverantörer som börjar erbjuda tjänster i unionen efter den 18 februari 2026 är skyldiga att utse utsedda verksamhetsställen eller rättsliga ombud inom sex månader efter den dag då de börjar erbjuda tjänster i unionen.

Skäl 7 kompletterar punkt 6 i artikeln till den del att ett sådant utsett verksamhetsställe eller rättsligt ombud kan delas mellan flera olika tjänsteleverantörer, i synnerhet tjänsteleverantörer som är små eller medelstora företag utan att det påverkar tillämpningen av dataskyddsgarantier.

Artikeln förutsätter nationell lagstiftning, med undantag för punkt 3 i artikeln, vars skyldighet kan anses vara direkt tillämplig på nationell nivå enligt artikel 7 i förordningen om e-evidence. Utöver det sistnämnda bedöms det i propositionen att det inte finns något behov av att göra separata ändringar i EIO-lagen eller lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden.

I propositionen föreslås att det i den nationella lagen om genomförande av direktivet föreskrivs om en skyldighet för tjänsteleverantörer inom unionen, enligt definitionen i artikel 2.1 i direktivet om e-evidence, att utse minst en mottagare, i enlighet med artikel 3.1 a–c i direktivet om e-evidence, i syfte att ta emot, följa och verkställa beslut och förelägganden som utfärdats av medlemsstaternas behöriga myndigheter om insamling av bevis i straffrättsliga för-faranden som omfattas av tillämpningsområdet för artikel 1.2 i direktivet om e-evidence (3 §). I propositionen föreslås dessutom att ovannämnda mottagare, som är etablerade i Finland eller tjänsteleverantörer som de företräder och som erbjuder tjänster i Finland, ska ha de befogenheter

och resurser som behövs för att de beslut och förelägganden som omfattas av tillämpningsområdet för artikel 1.2 i direktivet om e-evidence ska kunna iakttas (3 § 5 mom.).

Vidare föreslås det i propositionen att ovannämnda utsedda verksamhetsställen eller rättsliga ombud samt tjänsteleverantörer ska i enlighet med artikel 3.5 i direktivet om e-evidence vara solidariskt ansvariga för bristande efterlevnad av skyldigheterna (3 § 6 mom.). I propositionen föreslås också bestämmelser om tidsfrister inom vilka mottagare ska utses i enlighet med artikel 3.6 i direktivet om e-evidence (3 § 7 mom.).

I **artikel 4** i direktivet om e-evidence föreskrivs om underrättelser och språk. Enligt artikel 4.1 ska medlemsstaterna säkerställa att varje tjänsteleverantör som är etablerad eller erbjuder tjänster på deras territorium skriftligen underrättar den centralmyndighet som utsetts i enlighet med artikel 6 i den medlemsstat där dess utsedda verksamhetsställe är etablerat eller där dess rättsliga ombud har sin hemvist om kontaktuppgifterna för det verksamhetsstället eller rättsliga ombudet och om eventuella ändringar av dessa.

Den skriftliga underrättelsen ska göras i ett formulär som utarbetats av kommissionen. Formuläret blir tillgängligt för allmänheten. I detta skede av beredningen var den slutliga versionen av formuläret ännu inte tillgänglig. Det antas att formuläret blir tillgängligt i god tid innan direktivet börjar tillämpas.

Punkten gäller underrättelseskyldigheten för tjänsteleverantörer. Kontaktuppgifterna för utsedda verksamhetsställen som är etablerade i Finland och rättsliga ombud som har sin hemvist i Finland, samt eventuella ändringar i dessa, ska lämnas till centralmyndigheten i Finland.

I skäl 17 konstateras att territoriet i samtliga medlemsstater som deltar i de instrument som omfattas av detta direktiv bör ha ett utsett verksamhetsställe eller rättsligt ombud.

I artikel 4.2 föreskrivs att i den underrättelse som avses i punkt 1 ska det anges på vilket eller vilka av unionens officiella språk, i enlighet med rådets förordning nr 1 om språk som används i europeisk ekonomiskt samarbete, som framställningar kan riktas till det rättsliga ombudet eller utsedda verksamhetsstället. Dessa språk ska inbegripa ett eller flera av de officiella språk som fastställs i nationell rätt i den medlemsstat där det utsedda verksamhetsstället är etablerat eller det rättsliga ombudet har sin hemvist.

I artikel 4.3 föreskrivs att om en tjänsteleverantör utser flera utsedda verksamhetsställen eller flera rättsliga ombud i enlighet med artikel 3.1 ska medlemsstaterna säkerställa att en sådan tjänsteleverantör i den underrättelse som avses i punkt 1 i den här artikeln anger det exakta territoriella tillämpningsområdet för utseendet av dessa utsedda verksamhetsställen eller rättsliga ombud. I underrättelsen ska det anges på vilket eller vilka av de officiella språken i unionen eller medlemsstaterna som framställningar kan riktas till vart och ett av de utsedda verksamhetsställena eller de rättsliga ombuden.

Enligt artikel 4.4 ska medlemsstaterna säkerställa att den information som de underrättas om i enlighet med denna artikel offentliggörs på en särskild webbsida hos det europeiska straffrättsliga nätverket. Medlemsstaterna ska säkerställa att denna information uppdateras regelbundet. Informationen får spridas vidare i syfte att underlätta de behöriga myndigheternas åtkomst till den.

Artikeln förutsätter nationell lagstiftning. I propositionen föreslås att det i den nationella lagen om genomförande av direktivet ska föreskrivas att en tjänsteleverantör som är etablerad i Finland eller erbjuder tjänster i Finland skriftligen ska skriftligen anmäla kontaktuppgifterna för sitt utsedda etableringsställe eller rättsliga ombud i enlighet med artikel 4 i direktivet om e-evidence och alla ändringar av dessa (4 §). I propositionen föreslås dessutom att de uppgifter som tjänsteleverantörer anmält i enlighet med artikel 4 ska offentliggöras på en särskild webbsida hos det europeiska straffrättsliga nätverket. Informationen ska uppdateras regelbundet (4 § 4 mom.).

I **artikel 5** i direktivet om e-evidence föreskrivs om sanktioner. Enligt artikeln ska medlemsstaterna fastställa regler om sanktioner för överträdelse av nationella bestämmelser som antagits enligt artiklarna 3 och 4 och vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de tillämpas. Sanktionerna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande. Påföljderna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande. Medlemsstaterna ska till kommissionen anmäla dessa regler och åtgärder senast den 18 februari 2026 samt utan dröjsmål alla eventuella ändringar som berör dem. Medlemsstaterna ska också årligen informera kommissionen om tjänsteleverantörer som inte uppfyller kraven, relevanta verkställighetsåtgärder som vidtagits mot dem och påförda sanktioner.

I skäl 18 preciseras att sanktionerna under inga omständigheter bör leda till ett permanent eller tillfälligt förbud mot tillhandahållande av tjänster. Medlemsstaterna bör samordna sina åtgärder för tillsyn av efterlevnaden när en tjänsteleverantör erbjuder tjänster i flera medlemsstater. Centralmyndigheter bör samarbeta för att säkerställa ett enhetligt och proportionellt tillvägagångssätt. Direktivet reglerar inte avtalsarrangemang för påförande av de ekonomiska konsekvenserna av sanktioner mellan tjänsteleverantörer samt utsedda verksamhetsställen och rättsliga ombud.

I skäl 19 anges omständigheter som bör beaktas vid fastställandet av lämpliga sanktioner för överträdelser som begås av tjänsteleverantörer. Sådana omständigheter är till exempel tjänsteleverantörens ekonomiska kapacitet, överträdelsens art, allvarlighetsgrad och varaktighet, huruvida den begåtts uppsåtligt eller av oaktsamhet samt huruvida tjänsteleverantören har hållits ansvarig för liknande tidigare överträdelser. I detta sammanhang bör särskild uppmärksamhet ägnas åt mikroföretag.

Enligt direktivet om e-evidence får sanktioner åläggas en tjänsteleverantör om denne bryter mot nationella bestämmelser som antagits för att genomföra direktivet gällande utsedda verksamhetsställen och rättsliga ombud eller relaterade underrättelser och språk. En något liknande bestämmelse om sanktioner finns i förordningen om e-evidence (artikel 15), även om sanktionen enligt förordningen avser överträdelser av artiklarna 10 och 11 samt artikel 13.4 i förordningen och det maximala sanktionsbeloppet är bundet till tjänsteleverantörens omsättning. Artikel 5 i direktivet om e-evidence förutsätter inte att sanktionen ska vara bunden till tjänsteleverantörens omsättning, och artikeln föreskriver inte heller specifikt om sanktionens lägsta eller högsta belopp.

Eftersom artikel 5 avser en allmän skyldighet för medlemsstaterna att föreskriva om sanktioner, är det upp till medlemsstaterna att närmare föreskriva om detta på nationell nivå. Omständigheter som ska beaktas vid användning av nationellt handlingsutrymme har bedömts nationellt bland annat i samband med datahanteringsförordningen (RP 50/2023 rd, s. 11). I denna proposition konstateras att vid användningen av det nationella handlingsutrymmet är de

nationella ramarna och de allmänna lärorna i unionsrätten av betydelse. Det nationella handlingsutrymmet ska användas i enlighet med de krav som följer av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna och bestämmelserna måste bland annat uppfylla kraven på nödvändighet, godtagbarhet och proportionalitet. Enligt principen om lojalt samarbete enligt unionsrätten ska medlemsstaterna, som dock har möjlighet att välja sanktioner, se till att överträdelser av unionsrätten beivras genom sanktioner som i materiellt och processuellt hänseende motsvarar dem som tillämpas vid överträdelser av nationell rätt av liknande art och betydelse (likvärdighetsprincipen) och i alla händelser är effektiva, proportionella och avskräckande (effektivitetsprincipen) (mål C-565/12 LCL Le Crédit Lyonnais SA, punkt 44).

Eftersom påförande av sanktionsavgifter inbegriper utövande av offentlig makt, ska grunderna för det anges i lag. Artikel 5 i direktivet förutsätter därför nationell lagstiftning om sanktioner. Lagstiftningen ska specificera de skyldigheter för vilka sanktioner kan åläggas om de inte efterlevs, och vilken myndighet som är ansvarig för att ålägga sanktionerna. Artikel 6 i direktivet hänvisar till den centralmyndighet som ansvarar för att övervaka tillämpningen av direktivet.

Flera andra EU-rättsakter syftar också till att säkerställa en effektiv tillämpning av reglering, bland annat genom hot om sanktionsavgifter. Till exempel kan Transport- och kommunikationsverket enligt 334 a § påföra en leverantör av sådana dataförmedlingstjänster som avses i artikel 10 i dataförvaltningsakten påföljdsavgift, om leverantören uppsåtligen eller av oaksamhet bryter mot eller försummar en skyldighet som gäller den i artikel 11 i dataförvaltningsakten avsedda anmälningsskyldigheten för leverantörer av dataförmedlingstjänster att utse ett rättsligt ombud. Enligt paragrafen är påföljdsavgiften minst 1 000 euro och högst 100 000 euro. I paragrafen föreskrivs dessutom särskilt om att påföljdsavgiftens storlek ska basera sig på en helhetsbedömning och om situationer där påföljdsavgift inte påförs. Enligt paragrafen ska påföljdsavgiften betalas till staten.

När det gäller förordningen om digitala tjänster behandlar Transport- och kommunikationsverket redan i dag olika typer av sanktionsärenden. Det är fråga om ett förvaltningsförfarande, en eventuell påföljd grundar sig på ett förvaltningsbeslut som fattats i ärendet, och ärendet behandlas enligt förvaltningslagen och eventuell aktuell specialreglering. Arbetsordningen för Transport- och kommunikationsverket innehåller bestämmelser om beslutsfattaren. Lagen om Transport- och kommunikationsverket (935/2018) innehåller bestämmelser om Transport- och kommunikationsverkets ställning, uppgifter, organisation och ledning. Enligt 8 § 1 och 2 punkten i lagen utfärdar generaldirektören en arbetsordning för ämbetsverket i vilken bland annat bestäms om organisationen och utövandet av beslutanderätten. Verkets arbetsordning (24.4.2023, TRAFICOM/120320/00.00.01/2020) innehåller bestämmelser om beslutanderätt bland annat i fråga om vite, hot om avbrytande, hot om tvångsutförande och påföljdsavgifter. Ärendena avgörs av en person. Enligt arbetsordningen fattas verkets beslut i regel på föredragning (RP 70/2023 rd, s. 33).

Bestämmelser om verkets behörighet finns annanstans i lagstiftningen. Behörigheten kan grunda sig på såväl nationella bestämmelser som på skyldigheter enligt EU-lagstiftningen eller internationell rätt. Verket är enligt flera författningar behörigt att i anslutning till överträdelser eller försummelser påföra påföljdsavgifter enligt prövning och andra administrativa avgifter eller avgiftshöjningar som har karaktären av sanktion (RP 70/2023 rd, s. 32). Till exempel kan Transport- och kommunikationsverket med stöd av 333 och 334 § i lagen om tjänster inom

elektronisk kommunikation göra en framställning om påföljdsavgift till marknadsdomstolen (högst en miljon euro) för teleföretag samt utövare av televisions- eller radio-verksamhet. En tjänsteman vid Transport- och kommunikationsverket är också i vissa fall föredragande för det påföljdskollegium som inrättats i anslutning till Polisstyrelsen enligt TCO-lagen (påföljdsavgift för juridiska personer högst 100 000 euro eller 4 procent av årsomsättningen och för fysiska personer 10 000 euro). Utöver påföljdsavgifterna har Transport- och kommunikationsverket behörighet att använda administrativa sanktioner, såsom viten (RP 70/2023 rd, s. 34).

Såsom det förklaras närmare nedan i samband med artikel 6 föreslås i denna proposition att Transport- och kommunikationsverket ska utses till centralmyndighet med ansvar för tillämpningen av artikel 6 i direktivet om e-evidence i Finland (2 §).

När det gäller artikel 5 i direktivet om e-evidence föreslås det i propositionen att Transport- och kommunikationsverket kan påföra en i artikel 2.1 i direktivet om e-evidence avsedd tjänsteleverantör som erbjuder tjänster i unionen en påföljdsavgift, om tjänsteleverantören uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar nationella bestämmelser som utfärdats med stöd av artiklarna 3 och 4 i direktivet. Påföljdsavgiften anknyter till överträdelser eller försummelser av tjänsteleverantörens skyldigheter avseende utsedda verksamhetsställen, rättsliga ombud, språk och relaterade underrättelser samt resurser och befogenheter. (5 §). I enlighet med likvärdighetsprincipen skulle den nationella reglering som gäller artikel 5 och som föreslås i propositionen i fråga om påförande av viten i tillämpliga delar motsvara 334 och 334 a § samt 335 § 2 mom. i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation.

I propositionen föreslås att påföljdsavgiften ska basera sig på helhetsbedömning. Vid påförande av påföljdsavgift bör hänsyn tas till överträdelsens art och varaktighet samt hur allvarlig och återkommande överträdelsen är, omfattningen och arten av tjänsteleverantörens verksamhet samt tjänsteleverantörens ekonomiska kapacitet samt huruvida överträdelsen är uppsåtlig eller beror på oaktsamhet. I propositionen föreslås att den påföljdsavgift som påförs en tjänsteleverantör ska vara minst 1 000 euro och högst 100 000 euro. Påföljdsavgiften ska betalas till staten (6 §).

Dessutom föreslås i propositionen att det ska utfärdas separata bestämmelser om avstående från påföljdsavgift (7 §). Den föreslagna bestämmelsen motsvarar i tillämpliga delar 334 a § 4 mom. i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation. I propositionen föreslås att påföljdsavgift inte ska påföras, om 1) tjänsteleverantören på eget initiativ har vidtagit tillräckliga åtgärder för att avhjälpa en i 5 § avsedd överträdelse eller försummelse omedelbart efter att den upptäckts och utan dröjsmål rapporterat den till Transport- och kommunikationsverket och överträdelsen eller försummelsen inte är allvarlig eller återkommande, 2) överträdelsen eller försummelsen av en skyldighet ska anses vara ringa, eller 3) påförande av påföljdsavgift på någon annan än en i 1 eller 2 punkten avsedd grund ska anses vara uppenbart oskäligt.

Direktivet om e-evidence innehåller ingen bestämmelse enligt vilken en medlemsstat nationellt får föreskriva att påföljdsavgifter inte får påföras en myndighet. Å andra sidan förbjuder direktivet inte uttryckligen bestämmelser om sådana nationella undantag. Direktivet kan därför anses möjliggöra nationellt handlingsutrymme i detta avseende.

Grundlagsutskottet har betonat betydelsen av att man i fråga om administrativa påföljder bör sträva efter att säkerställa ett tillräckligt nationellt handlingsutrymme, särskilt för att beakta att myndigheterna i Finland inte kan påföras administrativa påföljdsavgifter, eftersom endast

straffrättsliga påföljder kan påföras myndigheterna (GrUU 37/2021 rd, stycke 40, och GrUU 13/2023 rd, stycke 6–10).

I propositionen anses det motiverat att föreskriva att påföljdsavgift inte får påföras myndigheter. Med detta avses i synnerhet myndigheter som upprätthåller domännamnsregister som avses i 163 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (7 § 2 mom.). Direktivet om e-evidence tillämpas på tjänsteleverantörer som tillhandahåller tilldelning av IP-adresser, tjänster för domännamnsregister, tjänster för domännamnsregistratorer och domännamnsrelaterade integritets- och proxytjänster (artikel 2.1 b). Till skillnad från andra länder i Europa administrerar en myndighet i Finland landskodregistret fi och regionkodregistret ax. Transport- och kommunikationsverket för med stöd av lag ett register över domännamn med landskoden fi och Ålands landskapsregering för ett register över domännamn med landskapskoden ax.

När det gäller preskription av påföljdsavgift föreslås i propositionen att påföljdsavgift inte får påföras, om det har förflutit mer än fem år sedan överträdelsen eller försummelsen har skett. Om överträdelsen eller försummelsen har varit fortlöpande räknas den femåriga tidsfristen från det att överträdelsen eller försummelsen har upphört (8 §). Den föreslagna bestämmelsen motsvarar 334 a § 5 mom. i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation.

I propositionen föreslås dessutom att påföljdsavgiften ska verkställas med iakttagande av lagen om verkställighet av böter (672/2002).

Direktivet om e-evidence föreskriver inte om effektiva rättsmedel i allmänhet eller i synnerhet för påföljder till följd av överträdelser eller försummelser av skyldigheter enligt nationella bestämmelser som utfärdats i enlighet med direktivet. Påföljdsavgiften enligt det ovan beskrivna förslaget är dock ett beslut som fattas av en myndighet. Kravet på rättsskydd, inklusive rätten att få ett beslut som gäller en persons rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan och rätten att söka ändring tryggas i 21 § i grundlagen. Eftersom den ovan föreslagna regleringen av påföljdsavgifter grundar sig på ett myndighetsbeslut, är det motiverat att separat föreskriva om rätten att söka ändring på nationell nivå, även om direktivet om e-evidence inte uttryckligen kräver det.

Vid överklagande av myndigheters beslut handlar det i Finland om en förvaltningsprocess. Besvärsrätt har parterna eller den om vars besvärsrätt det föreskrivs särskilt i lag. Lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019) innehåller grundläggande bestämmelser om ändringssökande. Om man som rättsmedel nationellt först vill använda omprövningsbegäran i enlighet med 7 a kap. i förvaltningslagen, måste det föreskrivas nationellt om detta. Avsikten är att omprövningsbegäran ska vara den första fasen av ändringssökandet i så stor utsträckning som möjligt. Omprövningsförfarandet lämpar sig dock inte naturligt i fråga om påföljdsavgifter (RP 50/2023 rd, s. 20).

I 344 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation finns bestämmelser om ändringssökande i förvaltningsdomstol. Enligt den ska ändring i en påföljdsavgift som påförts genom beslut av Transport- och kommunikationsverket med stöd av 334 a § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation sökas enligt lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

I propositionen föreslås att det, i fråga om Transport- och kommunikationsverkets beslut som avses i 5 §, finns bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (9 §).

I **artikel 6** i direktivet om e-evidence föreskrivs om centralmyndigheter som ska följa upp tillämpningen av direktivet. Enligt artikel 6.1 ska medlemsstaterna i enlighet med sina rättssystem utse en eller flera centralmyndigheter för att säkerställa att detta direktiv tillämpas på ett enhetligt och proportionellt sätt.

Artikeln ställer inga krav på vilken eller vilka myndigheter som får verka som centralmyndighet. Direktivet gör det möjligt att utse flera myndigheter för den ovannämnda uppgiften.

I 304 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation finns bestämmelser om Transport- och kommunikationsverkets särskilda uppgifter. Till dem hör bland annat även uppgifter som centraliserad nationella kontakt- och informationspunkt baserad på EU-reglering.

Dessutom fungerar Transport- och kommunikationsverket som nationell samordningsmyndighet (samordnare av digitala tjänster) i enlighet med förordningen om digitala tjänster, som ansvarar för de uppgifter som föreskrivs för samordningsmyndigheten i Finland och som deltar i samarbetsnätverket för motsvarande myndigheter i andra medlemsstater. Som nationell samordnare av digitala tjänster fungerar Transport- och kommunikationsverket som kontaktpunkt för alla frågor som rör tillämpningen av förordningen. Transport- och kommunikationsverket ansvarar för tillsynen över förordningen om digitala tjänster i Finland, med undantag för de uppgifter enligt förordningen som separat anges som dataombudsmannens och konsumentombudsmannens behörighet. Transport- och kommunikationsverket övervakar bland annat de skyldigheter som gäller tillbörlig aktsamhet, såsom efterlevnaden av skyldigheter relaterade till användarvillkor, och som omfattar alla leverantörer av förmedlingstjänster. Ämbetsverket övervakar de skyldigheter som gäller för leverantörer av förmedlingstjänster enligt förordningen. Förmedlingstjänster omfattar även lagringstjänster enligt definitionen i förordningen. Det gäller dock att beakta att definitionen av lagringstjänster i förordningen om digitala tjänster inte motsvarar de lagringstjänster som omfattas av tillämpningsområdet för förordningen om e-evidence.

Såsom det konstaterats ovan sköter Transport- och kommunikationsverket redan flera centraliserade myndighetsuppgifter baserade på EU-reglering. Dessa uppgifter liknar centralmyndighetens uppgift enligt direktivet om e-evidence. Transport- och kommunikationsverket kan också anses vara en lämplig centralmyndighet i Finland enligt artikel 6 i direktivet om e-evidence.

Enligt artikel 6.2 ska medlemsstaterna underrätta kommissionen om den eller de centralmyndigheter som de utser. Kommissionen ska översända en förteckning över utsedda centralmyndigheter till medlemsstaterna och göra den tillgänglig för allmänheten.

Artikel 6.3 gäller inbördes samordning och samarbete mellan centralmyndigheterna. Centralmyndigheterna ska samordna och samarbeta med varandra och vid behov med kommissionen, och de ska förse varandra med lämplig information och lämpligt stöd i syfte att tillämpa direktivet på ett enhetligt och proportionellt sätt. Sådan samordning, sådant samarbete och sådant tillhandahållande av information och stöd ska i synnerhet omfatta verkställighetsåtgärder.

Det är något oklart i punkten vad som avses med verkställighetsåtgärder i fråga om samordning mellan centralmyndigheterna. Punkten kan dock avse samordning av verkställighetsåtgärder när det gäller sanktioner enligt artikel 5. Det är viktigt att samordna verkställighetsåtgärder relaterade till sanktioner i synnerhet när en tjänsteleverantör erbjuder tjänster i flera medlemsstater. I skäl 21 konstateras att samordningsmekanismen bör säkerställa att berörda medlemsstater informeras om en medlemsstats avsikt att vidta en verkställighetsåtgärd. Dessutom bör medlemsstaterna säkerställa att centralmyndigheter kan förse varandra med all relevant information och stöd i en sådan situation och samarbeta med varandra där så är relevant. Samarbete mellan centralmyndigheter i samband med verkställighetsåtgärder kan innefatta samordning av en verkställighetsåtgärd mellan behöriga myndigheter i olika medlemsstater. Ett sådant samarbete bör syfta till att undvika positiva och negativa behörighetskonflikter. Vid samordning av verkställighetsåtgärder bör centralmyndigheterna vid behov även involvera kommissionen. Dessa myndigheters skyldighet att samarbeta bör inte påverka en enskild medlemsstats rätt att besluta om sanktioner mot tjänsteleverantörer som inte fullgör sina skyldigheter enligt direktivet om e-evidence.

Punkt 1 i artikeln förutsätter att det i nationell lagstiftning fastställs vilken eller vilka myndigheter som ska verka som centralmyndighet som avses i punkten. I propositionen föreslås att Transport- och kommunikationsverket utses till central myndighet med ansvar för tillämpningen av direktivet i Finland (2 §). Punkt 2 i artikeln förutsätter inte nationell lagstiftning.

Beträffande punkt 3 i artikeln föreslås i propositionen att Transport- och kommunikationsverket ska ha tillräcklig rätt till information när det utför centralmyndighetsuppgifter. Direktivet innehåller inga bestämmelser om centralmyndigheters befogenheter eller om rätten till information för att utföra centralmyndighetsuppgifter. Det anses dock motiverat att föreskriva om tillräcklig rätt till information i den nationella lagen om genomförande för att säkerställa att Transport- och kommunikationsverket kan sköta sina centralmyndighetsuppgifter på ett ändamålsenligt sätt i enlighet med punkt 3.

Av ovan nämnda orsaker föreslås i propositionen att när Transport- och kommunikationsverket utför sina uppgifter har verket trots sekretessbestämmelserna rätt att av tjänsteleverantörer få nödvändig information (2 § 2 mom.). Vidare föreslås det att Transport- och kommunikationsverket ska samarbeta med övriga medlemsstaters centralmyndigheter och Europeiska kommissionen. Dessutom föreslås det att Transport- och kommunikationsverket trots sekretessbestämmelserna ska ha rätt att lämna ut uppgifter som verket fått vid utförandet av uppgifter till Europeiska kommissionen och till centralmyndigheten i en annan medlemsstat i Europeiska unionen, om det är nödvändigt för tillsynen över efterlevnaden av direktivet om e-evidence (2 § 3 mom.).

I **artikel 7** i direktivet om e-evidence föreskrivs om införlivande av direktivet i den nationella lagstiftningen. Enligt artikel 7.1 ska medlemsstaterna senast den 18 februari 2026 sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet. Medlemsstaterna ska också genast underrätta kommissionen om texten till dessa bestämmelser.

Artikel 7.2 förutsätter att när en medlemsstat antar dessa bestämmelser ska de innehålla en hänvisning till direktivet om e-evidence eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. Närmare föreskrifter om hur hänvisningen ska göras ska varje medlemsstat själv utfärda.

Enligt artikel 7.3 ska medlemsstaterna underrätta kommissionen om texten till de bestämmelser i nationell rätt som de antar inom det område som omfattas av direktivet.

Det föreslås att en hänvisningsbestämmelse fogas till lagen om genomförande av direktivet i enlighet med punkt 2 i artikeln (1 §). I övrigt kräver artikeln inte reglering.

I **artikel 8** i direktivet om e-evidence föreskrivs om kommissionens utvärdering av direktivet. Senast den 18 augusti 2029 ska kommissionen göra en utvärdering av direktivet. Medlemsstaterna ska förse kommissionen med den information som är nödvändig för att utarbeta rapporten. I **artikel 9** i direktivet om e-evidence föreskrivs om ikraftträdande och i **artikel 10** om adressater. Direktivet riktar sig till medlemsstaterna i enlighet med fördragen.

Artiklarna 8–10 kräver ingen nationell lagstiftning.

3 Förslagen och deras konsekvenser

3.1 De viktigaste förslagen

3.1.1 Inledning

Syftet med den lagstiftning som föreslås i propositionen är att komplettera bestämmelserna i förordningen om e-evidence till den del som det är nödvändigt. Syftet är också att utfärda bestämmelser för genomförande av direktivet om e-evidence.

Utöver den ovannämnda regleringen behövs ändringar i lagen om verkställighet av böter.

3.1.2 Förordningen om e-evidence

Förordningen om e-evidence är direkt tillämplig, och behöver inte genomföras nationellt på samma sätt som ett direktiv. Men förordningen tillåter och förutsätter också i vissa fall kompletterande nationella bestämmelser. I propositionen anses det vara motiverat att till den del som förordningen om e-evidence förutsätter kompletterande nationella bestämmelser utfärda dessa bestämmelser i en ny lag om europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder för elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden. Bestämmelserna i förordningen om e-evidence är detaljerade. Behovet av nationell lagstiftning som kompletterar förordningen beskrivs i avsnitt 2.1 i samband med motiveringstexten om artiklarna.

Målet för förordningen om e-evidence är att förbättra inhämtandet av elektroniska bevis över gränserna. I förordningen anges hur och på vilka villkor en behörig myndighet i en medlemsstat kan ålägga leverantörer som erbjuder tjänster inom Europeiska unionen att lämna ut eller bevara en specifik uppgift i elektronisk form som tjänsteleverantören innehar för att användas som bevismaterial i ett pågående straffrättsligt förfarande. Det förfarande som anges i förordningen grundar sig på direkt kontakt med en privat tjänsteleverantör i en annan medlemsstat.

I propositionen föreslås det att bestämmelser om utfärdande i Finland av europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder ska finnas i en nationell lag som kompletterar förordningen. I propositionen föreslås det att förundersökningsmyndigheterna (polisen, Tullen och Gränsbevakningsväsendet) ska vara behöriga att utfärda order. Bestämmelserna förutsätter dock i enlighet med artikel 4 i förordningen att antingen en åklagare eller en domstol godkänner

ordern, beroende på om den är en utlämnandeorder eller en bevarandeorder och beroende på vilken uppgiftskategori en utlämnandeorder gäller. I propositionen föreslås det också att en åklagare, en tingsrätt, en hovrätt eller högsta domstolen ska kunna utfärda utlämnandeorder eller bevarandeorder. I regel utfärdas en order dock i Finland av den förundersökningsmyndighet som är behörig i det enskilda fallet.

I propositionen föreslås i den lagstiftning som ska komplettera förordningen bestämmelser som gör det möjligt att i enlighet med artikel 13.2 i förordningen skjuta upp eller begränsa informationen till den person vars uppgifter begärs med en europeisk utlämnandeorder, eller underlåta att informera personen. Enligt propositionen ska detta vara möjligt t.ex. för att säkerställa konfidentialiteten i en pågående brottsutredning. Enligt propositionen ska ett beslut om uppskjutande eller begränsning av informationen fattas av den utfärdande myndigheten, och en domstol ska på yrkande av den utfärdande myndigheten besluta om underlåtelse att ge information.

När det gäller effektiva rättsmedel i enlighet med artikel 18 i förordningen föreslås det i propositionen att den lagstiftning som kompletterar förordningen ska innehålla bestämmelser om särskild rätt att söka ändring i en europeisk utlämnandeorder som utfärdats i Finland. Enligt vad som föreslås i propositionen ska tingsrätten, på yrkande av den som en europeisk utlämnandeorder som utfärdats eller godkänts av en åklagare gäller, pröva om det finns förutsättningar att utfärda utlämnandeordern. Yrkandet ska framställas skriftligen inom 60 dagar från det att personen ska anses ha fått del av utlämnandeordern. Dessutom får klagan anföras över en europeisk utlämnandeorder som utfärdats eller godkänts av en tingsrätt eller utfärdats av en hovrätt eller över tingsrättens ovannämnda beslut. Också för en klagan föreslås tidsfristen 60 dagar.

När Finland är verkställande stat ska den huvudansvariga verkställande myndigheten enligt propositionen vara polisen. I Finland ska polisen centraliserat vara behörig verkställande myndighet för alla förundersökningsmyndigheters räkning. I verkställighetsförfarandet enligt artikel 16 föreslås det dock att polisen i vissa fall ska ha antingen möjlighet eller skyldighet att föra ett beslut i ett ärende som gäller verkställighetsförfarandet antingen till åklagare för fastställelse eller beslut eller till Helsingfors tingsrätt för beslut, om det handlar om en europeisk utlämnandeorder enligt artikel 8 i förordningen.

I samband med artikel 8 i förordningen föreslås det i propositionen att Helsingfors tingsrätt centraliserat ska vara behörig verkställande myndighet i Finland. De europeiska utlämnandeorder som avses i artikel 8 i förordningen har utfärdats i syfte att inhämta endast trafikuppgifter eller innehållsdata. Dessutom handlar det i dessa situationer om utlämnandeorder som grundar sig på ett brott som inte har begåtts i den stat som utfärdar ordern, och den person vars uppgifter inhämtas med hjälp av en utlämnandeorder bor inte i den stat som utfärdar ordern. I dessa situationer kan en europeisk utlämnandeorder gälla t.ex. en person som bor i Finland.

I fråga om sanktionsavgifter i enlighet med artikel 15 i förordningen föreslås det i propositionen att ett påföljdskollegium ska inrättas i anslutning till Polisstyrelsen och att det ska ha till uppgift att påföra påföljder. I propositionen föreslås det att påföljdskollegiets beslut ska fattas efter föredragning av den behöriga verkställande myndigheten, dvs. polisen.

I fråga om de sanktioner som avses i artikel 15 i förordningen föreslås det i propositionen att den administrativa påföljdsavgiftens storlek ska baseras på en samlad bedömning. I den lagstiftning som ska komplettera förordningen föreslås det också bestämmelser om avstående från påföljdsavgift, preskription av rätten att påföra påföljdsavgift, verkställighet av påföljdsavgift och ändringssökande. Den påföljdsavgift som påförs en juridisk person föreslås vara minst 1 000 euro och högst två procent av tjänsteleverantörens totala globala årsomsättning under det föregående räkenskapsåret. Den påföljdsavgift som påförs en fysisk person ska vara minst 500 euro och högst 10 000 euro.

3.1.3 Direktivet om e-evidence

I propositionen föreslås det att direktivet om e-evidence ska genomföras genom en ny separat lag om fastställande av harmoniserade regler för att utse utsedda verksamhetsställen och rättsliga ombud för insamling av elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden.

Direktivet om e-evidence har som mål att fastställa harmoniserade regler för att utse utsedda verksamhetsställen och rättsliga ombud för vissa tjänsteleverantörer i unionen när det gäller mottagande, efterlevnad och verkställighet av beslut och förelägganden som utfärdats av behöriga myndigheter i medlemsstaterna i syfte att samla in elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden. Syftet med dessa regler är att undanröja de befintliga hindren för det fria tillhandahållandet av tjänster och att förhindra införandet av olikartade nationella ansatser i detta avseende i framtiden.

Det nationella genomförandet kan tekniskt utföras på flera olika sätt. Det finns tre metoder för att genomföra ett direktiv: transformering, inkorporering och hänvisning. Dessa metoder kan också användas parallellt (s.k. blandad teknik). Vilken metod som väljs beror på direktivets syfte och på hur detaljerat och tekniskt direktivet är. Som det nämns ovan innehåller direktivet om e-evidence bestämmelser om harmoniserade regler som ska följas i EU, och det är inte möjligt att utfärda nationella bestämmelser som avviker från dessa regler.

Bestämmelserna i direktivet om e-evidence är detaljerade och i viss mån tekniska. Med hänsyn till det ovannämnda syftet med direktivet om e-evidence och bestämmelsernas detaljerade karaktär har man i propositionen valt en s.k. blandad genomförandemetod. Då föreskrivs det genom en nationell genomförandelag att de bestämmelser i direktivet som hör till området för lagstiftningen ska iakttas som lag i Finland. Grundlagsutskottet har inte sett något konstitutionellt hinder för det föreslagna genomförandesättet när det har varit fråga om att genomföra rambeslut. Genomföranderegleringen måste dock uppfylla de allmänna kraven på att bestämmelserna ska vara exakta och noga avgränsade och på god lagskrivning (GrUU 50/2006 rd och GrUU 23/2007 rd). Sedda som harmoniseringsnormer påminner rambeslut om direktiv (GrUU 10/1998 rd).

I propositionen föreslås det att bestämmelser om tjänsteleverantörernas skyldigheter i enlighet med artiklarna 3 och 4 i direktivet ska finnas i den nationella genomförandelagen. I de föreslagna bestämmelserna beaktas tjänsteleverantörernas skyldigheter när det gäller Finlands jurisdiktion. Med detta avses att man i regel i bestämmelserna i den nationella genomförandelagen fastställer skyldigheter i enlighet med direktivet för tjänsteleverantörer som omfattas av direktivets tillämpningsområde och som är etablerade i Finland eller som har utsedda verksamhetsställen som är etablerade i Finland eller som i förekommande fall har ett rättsligt ombud som bor i Finland. Bestämmelserna föreslås också mer omfattande gälla

tjänsteleverantörer som erbjuder tjänster i unionen i enlighet med direktivet. De föreslagna bestämmelserna begränsar dock inte i övrigt tjänsteleverantörernas frihet att själva besluta i vilken medlemsstat ett utsett verksamhetsställe eller, i förekommande fall, ett rättsligt ombud etableras.

Dessutom föreslås det i propositionen att Transport- och kommunikationsverket ska utses till centralmyndighet i enlighet med artikel 6 i direktivet. Transport- och kommunikationsverket ska ha till uppgift att säkerställa att direktivet tillämpas på ett enhetligt och proportionellt sätt. Till uppgiften som centralmyndighet hör samarbete med övriga medlemsstaters utsedda centralmyndigheter och med Europeiska kommissionen.

Dessutom hör det till uppgiften som centralmyndighet att påföra sanktioner i enlighet med artikel 5 i direktivet. Direktivet förutsätter att medlemsstaterna fastställer regler om sanktioner för överträdelse av nationella bestämmelser som antagits enligt artiklarna 3 och 4 i direktivet. Enligt direktivet ska sanktionerna vara effektiva, proportionella och avskräckande. Det är upp till medlemsstaterna att fastställa sanktionernas exakta innehåll.

I propositionen föreslås det att Transport- och kommunikationsverket ska kunna påföra en påföljdsavgift för en tjänsteleverantör som omfattas av direktivets tillämpningsområde och som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar sina skyldigheter enligt de nationella bestämmelser som utfärdats med stöd av direktivet. Påföljdsavgiftens storlek ska baseras på en samlad bedömning. Enligt propositionen ska den påföljdsavgift som påförs vara minst 1 000 euro och högst 100 000 euro. Dessutom föreslås bestämmelser om avstående från påföljdsavgift, preskription av rätten att påföra påföljdsavgift, verkställighet av påföljdsavgift samt sökande av ändring.

3.2 De huvudsakliga konsekvenserna

3.2.1 Förordningen om e-evidence

3.2.1.1 Inledning

När elektroniska bevis inhämtas över gränserna i enlighet med förordningen är det fråga om direkt kontakt mellan den behöriga myndigheten i en medlemsstat och en tjänsteleverantör eller ett ombud som befinner sig i en annan medlemsstat.

Förordningens syfte är att de behöriga myndigheterna avsevärt effektivare och snabbare ska få åtkomst till elektroniska bevis över gränserna. De tidsfrister som i förordningen anges för efterlevnaden av utlämnandeorder är klart kortare än tidsfristerna i andra EU-rättsakter som gäller straffrättsligt samarbete, t.ex. i direktivet om europeisk utredningsorder (EIO). Ett syfte med förfarandet i enlighet med förordningen är också att underlätta tjänsteleverantörernas ställning, eftersom tjänsteleverantörerna redan i nuläget tar emot ett betydande antal framställningar från andra stater om utlämnande av uppgifter som de innehar, men utan tydliga regler om hur de ska gå tillväga i sådana situationer. Förordningen bedöms också i viss mån minska antalet framställningar om uppgifter till polisen, eftersom framställningarna går direkt till tjänsteleverantörerna. På motsvarande sätt bedömer man att polisen kommer att hantera gränsöverskridande framställningar om uppgifter långsammare, eftersom de förfaranden som ska följas i och med att förordningen förutsätter de rättsliga myndigheternas godkännande samt

de mallar som ska användas för framställningar om uppgifter gör hanteringen betydligt mer komplicerad än i nuläget.

Största delen av konsekvenserna beror på de direkt tillämpliga bestämmelserna i förordningen och inte på den reglering som föreslås i denna proposition. Förfarandet för inhämtande av uppgifter i enlighet med förordningen medför extra arbete, extra utgifter och andra konsekvenser för myndigheterna inom polisförvaltningen, domstolarna (särskilt Helsingfors tingsrätt) och Åklagarmyndigheten. Konsekvenser kan också uppkomma för Tullen, Gränsbevakningsväsendet och Rättsregistercentralen. Även arvoden och utgifter för biträden i samband med tvångsmedelsförfaranden och ordnande av försvar kan medföra både ekonomiska och andra konsekvenser. Genomförandet av förordningen förutsätter ändringar i informationssystemen, personalutbildning och större personalresurser.

3.2.1.2 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet

Utfärdande av order

I propositionen föreslås det att förundersökningsmyndigheterna (polisen, Tullen och Gränsbevakningsväsendet) i Finland ska vara de myndigheter som är behöriga att utfärda europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder. Beroende på vilken uppgiftskategori en utlämnandeorder gäller ska ordern godkännas av antingen en åklagare eller en domstol. En europeisk bevarandeorder ska godkännas av en åklagare. Även åklagare ska kunna utfärda order och domstolarna utlämnandeorder, men i enlighet med Finlands system med undersökningsledare är det i Finland i regel förundersökningsmyndigheterna som utfärdar order. Order som utfärdas av åklagare och domstolar kommer sannolikt att vara sällsynta.

År 2024 gjordes totalt 4 072 framställningar från Finland till utländska tjänsteleverantörer om abonnentuppgifter och uppgifter med syftet att identifiera användaren. Antalet är cirka 28 procent större än 2023, då 3 169 framställningar gjordes. Grunden för framställningarna var i regel 4 kap. 3 § i polislagen. Av dessa var totalt 3 063 normala framställningar om uppgifter (2023: 2 509), varav totalt 457 var s.k. nödförfrågningar (2023: 328). Cirka 332 nödförfrågningar gällde brott (2023: 116). Totalt 552 framställningar gällde att säkra data (2023: 332). Framställningarna om att säkra data grundades på 8 kap. 24 § i tvångsmedelslagen. Dessa siffror gäller dock endast Centralkriminalpolisens framställningar om uppgifter. Siffrorna inkluderar därmed inte framställningar av de andra polisinsatserna i Finland. Det finns inga närmare uppgifter tillgängliga om det årliga antalet framställningar om uppgifter som andra polisinsatser gjort, men de uppskattas kunna vara nästan lika många som Centralkriminalpolisens framställningar. I vilket fall som helst gör polismyndigheterna i Finland varje år tusentals ovan beskrivna framställningar om grundläggande användaruppgifter till utländska tjänsteleverantörer.

Tullen gjorde 2023 uppskattningsvis cirka 250 gränsöverskridande framställningar om uppgifter till andra EU-medlemsstater. Uppskattningsvis cirka 200 av dessa framställningar gällde abonnentuppgifter och uppgifter för att utreda en persons identitet, och cirka 50 gällde trafikuppgifter eller innehållsdata. Dessa siffror är dock grova uppskattningar eftersom Tullen inte för någon mer detaljerad statistik över de uppgifter som framställningarna gäller. Antalen antas ha varit snarlika 2024.

Gränsbevakningsväsendet statistikför inte heller separat framställningar om uppgifter. Gränsbevakningsväsendet gör dock årligen uppskattningsvis 80–100 gränsöverskridande framställningar som gäller abonnentuppgifter och uppgifter för att utreda en persons identitet. Gränsbevakningsväsendet gör i regel framställningar om uppgifter med hjälp av Centralkriminalpolisen, och därför har Gränsbevakningsväsendets gränsöverskridande framställningar om uppgifter sannolikt redan tagits i beaktande ovan i antalet framställningar från Centralkriminalpolisen.

I enlighet med det gällande förfarandet behöver de rättsliga myndigheterna inte separat godkänna de ovannämnda gränsöverskridande framställningarna om abonnentuppgifter eller uppgifter för att utreda en persons identitet. Från och med den tidpunkt då förordningen börjar tillämpas måste alla dessa framställningar godkännas av en åklagare. Därmed uppskattas åklagarna behöva godkänna tusentals framställningar per år från och med att förordningen börjar tillämpas (uppskattningsvis 4 000–5 000 stycken). Konsekvenserna för polisens och åklagarnas arbetsbörda är därmed årligen betydande. Förfarandet för åklagarens godkännande som krävs enligt förordningen inverkar dessutom på polisens hanteringstider för framställningar.

De ovannämnda antalen framställningar om uppgifter inkluderar inte framställningar som gäller trafikuppgifter eller innehållsdata, eftersom utländska tjänsteleverantörer i regel inte lämnar ut dessa uppgifter till myndigheterna utan en europeisk utredningsorder (EIO) eller en officiell framställan om rättslig hjälp. I enlighet med förordningen måste europeiska utlämnandeorder som gäller trafikuppgifter eller innehållsdata godkännas av en domstol.

År 2023 utfärdades från Finland totalt 60 europeiska utredningsorder (EIO) till andra EU-medlemsstater eller i övrigt framställningar om rättslig hjälp till utlandet i samband med data som tjänsteleverantörer innehar. Dessa framställningar gällde antingen trafikuppgifter eller innehållsdata. Nationellt har dessa framställningar i regel förutsatt domstolens förhandstillstånd i enlighet med tvångsmedelslagen. En europeisk utredningsorder kräver också åklagarens separata godkännande. Antalet uppskattas öka årligen när förordningen börjar tillämpas. Det årliga antalet order som kräver domstolens godkännande uppskattas vara 100–200 stycken. Dessa order behöver dock inte separat godkännas också av en åklagare.

I propositionen föreslås det att domstolens godkännande av utlämnandeorder som gäller trafikuppgifter eller innehållsdata ska kunna begäras samtidigt som man som grund för en order ansöker om domstolens tillstånd i enlighet med de nationella behörighetsbestämmelserna. I fråga om trafikuppgifter är det i regel fråga om domstolens tillstånd enligt 10 kap. i tvångsmedelslagen. I samband med ansökan om tillståndet kan domstolen godkänna en europeisk utlämnandeorder. När det gäller innehållsdata är det fråga om ett tvångsmedel på samma nivå som beslag, och i vissa fall kan det också vara fråga om uppgifter som omfattas av 10 kap. i tvångsmedelslagen. För innehållsdata förutsätter förordningen domstolens godkännande i alla situationer, men de nationella bestämmelserna om tvångsmedel förutsätter inte domstolens tillstånd i alla situationer som gäller innehållsdata. Europeiska bevarandeorder som gäller trafikuppgifter och innehållsdata bedöms inte orsaka någon betydande förändring i myndigheternas uppgifter i nuläget. Den sistnämnda bedömningen grundar sig på antagandet att det årliga antalet framställningar om uppgifter inte överstiger det uppskattade antalet ovan. Samtidigt är det möjligt att också dessa framställningar om uppgifter ökar eftersom det långsamma förfarandet för rättslig hjälp har lett till att inga framställningar har skickats för att

inhämta trafikuppgifter och innehållsdata, då det i praktiken tagit 1–3 år att behandla dem i det förfarandet.

Med tanke på myndigheternas uppgifter gäller det att beakta att förfarandet i enlighet med förordningen ska ske genom ett decentraliserat it-system. Också den skriftliga kommunikationen och det skriftliga samarbetet mellan de behöriga myndigheterna kan ske genom det decentraliserade it-systemet. I praktiken innebär detta t.ex. att förfarandet för att utfärda order, såsom godkännandet av order, nationellt kan ske också genom det decentraliserade it-systemet.

Förfarandet för att verkställa order

Enligt förslaget ska polisen vara den huvudsakliga verkställande myndigheten i Finland.

För utlämnandeorder enligt artikel 8 i förordningen föreslås det att Helsingfors tingsrätt centraliserat ska vara verkställande myndighet. Dessa situationer gäller endast europeiska utlämnandeorder för att inhämta trafikuppgifter och innehållsdata. Dessutom kan dessa utlämnandeorder ha någon annan koppling till Finland än att den tjänsteleverantör som ordern gäller eller dennes ombud finns i Finland.

Förordningen bedöms i viss mån minska polisens behov av resurser för internationellt utbyte av uppgifter, eftersom antalet framställningar om uppgifter som kommer till Finland minskar då förfrågningarna huvudsakligen går direkt till tjänsteleverantörerna. Undantag från denna s.k. direkta kontakt med tjänsteleverantören är i synnerhet anmälningar till den verkställande myndigheten enligt artikel 8 och verkställighetsförfarandet enligt artikel 16. Dessutom inbegriper förordningen också andra situationer där den verkställande myndigheten har en roll t.ex. på grund av en anmälan som en tjänsteleverantör har gjort.

Antalet framställningar som inkom till Finland och som grundade sig på rättslig hjälp var totalt cirka 85 stycken 2023. Alla dessa framställningar hörde dock inte nödvändigtvis till förordningens tillämpningsområde. Dessutom inkom 2023 till Finland cirka 60 framställningar som gällde hostingtjänster och som grundade sig på rättslig hjälp. Antalet framställningar som grundade sig på rättslig hjälp och som inkom till Finland 2024 var totalt cirka 60 stycken. Alla dessa framställningar hörde dock inte nödvändigtvis till förordningens tillämpningsområde.

Totalt bedöms det årliga antalet order enligt förordningen som inkommer till Finland och kräver åtgärder av de behöriga verkställande myndigheterna vara relativt litet jämfört med antalet order som sänds från Finland till utländska tjänsteleverantörer. Det går inte att exakt uppskatta det årliga antalet anmälningar enligt artikel 8 i förordningen. Den ändamålsenligaste jämförelsen är det årliga antalet framställningar om rättslig hjälp till Finland. Enligt detta uppskattas det i propositionen att det årliga antalet utlämnandeorder till Finland enligt artikel 8 kan bli 50–150 stycken. Antalet inkommande framställningar om uppgifter beror dock i hög grad på hurdana tjänsteleverantörer som är etablerade i Finland, och antalet kan förändras om tjänsteleverantörer som erbjuder tjänster som faller inom förordningens tillämpningsområde etablerar sig i Finland och har många kunder inom EU.

Det går inte heller att exakt uppskatta det årliga antalet verkställighetsförfaranden enligt artikel 16 där Finland är verkställande stat. Tillämpningen av verkställighetsförfarandet enligt den artikeln beror i stor utsträckning på såväl vilka tjänsteleverantörer som tar emot order som

vilken myndighet som har utfärdat en order. I vilket fall som helst bedöms verkställighetsförfaranden enligt artikel 16 i regel vara sällsynta. Det är möjligt att sådana inte ens förekommer årligen. Samtidigt är det möjligt att de förekommer också i högre grad särskilt under den första tiden då förordningen tillämpas.

I propositionen föreslås det att polisen ska vara den huvudansvariga behöriga verkställande myndigheten i förfarandet enligt artikel 16, men såväl Helsingfors tingsrätt som åklagarna ska ha en roll i förfarandet till den del som det är fråga om en utlämnandeorder enligt artikel 8 eller förfarandet förutsätter att den rättsliga myndigheten gör en rättslig prövning.

Påföljdsavgifter och påföljdskollegium

I förordningen om e-evidence, liksom i flera andra EU-rättsakter, eftersträvas ett effektivt genomförande av lagstiftningen bl.a. genom att överträdelser är förenade med påföljdsavgifter. I propositionen har den nationella regleringen av påföljdsavgifter utarbetats med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna, inklusive rättsskyddet för tjänsteleverantörer som omfattas av tillämpningsområdet.

Det föreslås att ett påföljdskollegium ska inrättas vid Polisstyrelsen. För att en påföljdsavgift ska kunna påföras måste Polisstyrelsen bedöma de faktorer som inverkar på avgiften. Det är fråga om en ny slags helhet av uppgifter för Polisstyrelsen inom sektorn för straffrättsligt samarbete. I anslutning till TCO-förordningen innehåller lagen om åtgärder mot spridning av terrorisminnehåll online bestämmelser om Polisstyrelsens uppgift inom området för bekämpning av terrorism. Den föreslagna uppgiften är ny också i det avseendet eftersom den endast gäller förordningen om e-evidence. Uppgifterna är separata i förhållande till Polisstyrelsens befintliga påföljdskollegium i enlighet med TCO-förordningen. Det antas också att andra personer kommer att vara medlemmar i det påföljdskollegium som är kopplat till förordningen om e-evidence. I vilket fall som helst kan t.ex. befintliga interna förfaranden i tillämpliga delar utnyttjas också i samband med förordningen om e-evidence.

Det har inte ansetts vara möjligt att uppskatta beloppet av påföljdsavgifter som flyter in.

Decentraliserat it-system

I kapitel V i förordningen finns bestämmelser om ett decentraliserat it-system. Enligt förordningen ska skriftlig kommunikation mellan behöriga myndigheter och med privata tjänsteleverantörer enligt den förordningen ske genom ett säkert och tillförlitligt decentraliserat it-system (på EU-nivå). Enligt förordningen ska kommissionen ansvara för skapandet, underhållet och utvecklingen av en referensprogramvara (eEDES-systemet), som medlemsstaterna får välja att använda som sitt backend-system i stället för ett nationellt it-system. Skapandet, underhållet och utvecklingen av referensprogramvaran ska finansieras genom unionens allmänna budget. Kommissionen ska tillhandahålla, underhålla och stödja referensprogramvaran kostnadsfritt.

Enligt förordningen ska varje medlemsstat bära kostnaderna för installation, drift och underhåll av de åtkomstpunkter i det decentraliserade it-systemet som den medlemsstaten har ansvar för och kostnaderna för att upprätta och anpassa sina relevanta nationella it-system i syfte att göra dem interoperabla med åtkomstpunkterna, och ska stå för kostnaderna för att administrera, driva och underhålla dessa system.

I Finland införs det decentraliserade it-systemet hösten 2025 i gränsöverskridande förfaranden för utbyte av uppgifter enligt EU:s förordning (EU) 2020/1783 om bevisupptagning i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur och (EU) 2020/1784 om delgivning. Därefter utvidgas användningen av det decentraliserade it-systemet enligt den tidsplan som EU:s bestämmelser förutsätter till andra gränsöverskridande rättsliga instrument åren 2026–2031.

Justitieministeriet har tillsatt ett projekt för utveckling av informationsutbytet på det rättsliga området mellan Europeiska unionens medlemsstater (VN/7907/2023, OM032:00/2024, nedan utvecklingsprojektet), som ansvarar för införandet av det decentraliserade it-systemet i Finland. I projektet införs det decentraliserade it-systemet genom att man utnyttjar den referensprogramvara som kommissionen utvecklar och tillhandahåller. Då uppkommer nationellt inga egentliga utvecklingskostnader för införandet.

Kostnaderna i samband med det decentraliserade it-systemet orsakas inte enbart av förordningen om e-evidence, utan de mer omfattande relaterade åtgärderna och kostnaderna för nationella system orsakas av annan EU-lagstiftning. Visserligen är vissa ekonomiska konsekvenser att vänta också av förfarandet enligt förordningen om e-evidence, men de bedöms i regel inte bli betydande. Enligt den aktuella uppskattningen kostar införandet av det decentraliserade it-systemet i enlighet med bestämmelserna om e-evidence 200 000–250 000 euro.

I justitieministeriets projekt utvecklas inga gränssnitt för utbyte av uppgifter från det decentraliserade it-systemet till myndigheternas nationella ärendehanteringssystem. Om man i ett senare skede går in för att utveckla gränssnitt från det decentraliserade it-systemet till myndigheternas nationella ärendehanteringssystem eller tjänsteleverantörernas it-system uppkommer separata tilläggskostnader utöver det som beskrivs ovan. De som äger de respektive nationella systemen står för dessa kostnader. Ett antagande är dessutom att det decentraliserade it-systemet beaktas i utvecklingsprojektet och dess nationella lösningar i enlighet med förordningens bestämmelser när det gäller tjänsteleverantörer som omfattas av tillämpningsområdet för förordningen om e-evidence.

Polisen behöver överföra uppgifter mellan det decentraliserade systemet (det öppna nätet) och polisens internationella ärendehanteringssystem. Polisen står för kostnaderna. Kostnadseffekterna och den tekniska integreringen har inte bedömts, liksom inte heller huruvida integreringen kommer att vara en del av det centraliserade ärendehanteringssystem som förutsätts i direktiv (EU) 2023/977 om informationsutbyte. Kostnadseffekten ingår dock inte i de uppskattade kostnaderna för det centraliserade ärendehanteringssystemet. Det decentraliserade it-systemets funktion är av central betydelse för en effektiv process. Om framställningar måste överföras mellan förvaltningens säkerhetsnät och det decentraliserade it-systemets öppna nät kräver det betydligt mer manuellt arbete. Det är också viktigt att beakta tidpunkten för införandet för att tillfälliga övergångslösningar ska kunna undvikas.

3.2.1.3 Ekonomiska konsekvenser

Gränsöverskridande inhämtande av elektroniska uppgifter i enlighet med förordningen om e-evidence har ekonomiska konsekvenser för flera myndigheter när man beaktar såväl förfarandet för att utfärda europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder som förfarandena för att verkställa order som kommer till tjänsteleverantörer i Finland. Konsekvenserna av dessa förfaranden för olika myndigheters verksamhet beskrivs närmare ovan.

Konsekvenserna för tjänsteleverantörer bedöms nedan i avsnitt 3.2.3.1.

Konsekvenserna av de uppgifter som i propositionen föreslås för polisen motsvarar enligt en konservativ bedömning 3–5 årsverken (1 årsverke = 71 900 €/år), dvs. 215 700–359 500 euro per år. I det sammanhanget gäller det också att beakta att den funktion som ansvarar för polisens samarbete med tjänsteleverantörer redan i nuläget är belastad med det nuvarande antalet framställningar om uppgifter, och att det kommer att behövas ytterligare resurser till följd av att förfarandena i enlighet med förordningen om e-evidence blir mer komplicerade. Uppgifterna indelas i dels utfärdande av europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder och förfarandet i samband med detta, dels verkställandet av order i enlighet med förordningen till den del som polisen är behörig enligt propositionen. Dessutom måste man beakta det påföljdskollegium som ska inrättas vid Polisstyrelsen. Kollegiets ekonomiska konsekvenser ingår inte nödvändigtvis fullt ut i det belopp som uppskattas ovan. Bedömningen av påföljderna kräver specialsakkunskap och eventuellt en större arbetsinsats än uppskattat. Därför bedöms den eventuella konsekvensen vara 0–0,5 årsverken, dvs. 0–35 950 euro per år. Dessutom måste personalen utbildas i tillämpningen av förordningen och den kompletterande nationella lagstiftningen.

Konsekvenserna av de uppgifter som i propositionen föreslås för Åklagarmyndigheten bedöms motsvara 3–5 årsverken (1 årsverke = 86 000 €/år), dvs. 258 000–430 000 euro per år, motiverat med den specialsakkunskap som uppgiften kräver. Uppgifterna är huvudsakligen indelade i godkännande av europeiska utlämnandeorder och separat åklagarnas roll i verkställighetsförfarandet enligt artikel 16. I princip bedöms utlämnandeorder eller bevarandeorder som utfärdas av en åklagare vara exceptionella. Dessutom måste personalen utbildas i tillämpningen av förordningen och den kompletterande nationella lagstiftningen.

Konsekvenserna av de uppgifter som i propositionen föreslås för domstolarna bedöms motsvara 1–3 årsverken (1 årsverke = 112 000 €/år), dvs. 112 000–336 000 euro. I detta skede går det inte att uppskatta närmare hur de ekonomiska konsekvenserna fördelas mellan olika domstolar. Domstolarnas uppgifter enligt förordningen gäller såväl godkännande av utlämnandeorder som verkställighetsförfarandet enligt vad som föreslås i propositionen i fråga om utlämnandeorder enligt artikel 8. Dessutom har domstolarna uppgifter i samband med förfarandet för ny prövning enligt artikel 17. Uppgifterna i samband med godkännande av utlämnandeorder medför i princip en ökad arbetsbörda i form av mer förberedande arbete och större tidsåtgång för sammanträden, vilket kan uppskattas utifrån antalet ärenden som gäller godkännande av utlämnandeorder. I propositionen föreslås det att domstolens godkännande ska kunna begäras samtidigt med ansökan om domstolens tillstånd för användning av tvångsmedel i enlighet med de nationella behörighetsbestämmelserna. I det avseendet förändras inte domstolarnas uppgifter i betydande mån jämfört med nuläget, men beredningen av ett enskilt ärende och den tid som behövs för sammanträdet kommer att öka eftersom förfarandet för godkännande av utlämnandeorder tillför nya dimensioner i förfarandet. I vilket fall som helst måste domstolarna utbildas i tillämpningen av förordningen och den kompletterande nationella lagstiftningen.

I propositionen föreslås det att Helsingfors tingsrätt i Finland centraliserat ska vara verkställighetsmyndighet enligt artikel 8. Sannolikt gäller den ekonomiska konsekvensen på 1–3 årsverken som uppskattas ovan huvudsakligen Helsingfors tingsrätt. Exempelvis i nödsituationer enligt artikel 10.4 i förordningen ska den behöriga verkställande myndigheten kunna behandla och vid behov återropa en vägransgrund inom 96 timmar efter mottagandet av anmälan.

När det gäller de föreslagna bestämmelserna om påförande av påföljdsavgift och avstående från påföljdsavgift kan man dessutom bedöma att förvaltningsbeslut om dessa kommer att överklagas hos förvaltningsdomstolen. I det här skedet går det dock inte att bedöma närmare hur eventuella besvär kommer att påverka förvaltningsdomstolens arbetsbörda.

Verkställigheten av den nya påföljdsavgiften medför extra arbete för Rättsregistercentralen. Utifrån de uppgifter som finns tillgängliga i nuläget går det inte att uppskatta antalet påföljdsavgifter, men de antas vara sällsynta. Rättsregistercentralen kan komma att behöva mer personal för att verkställa påföljdsavgifterna, men behovet bedöms vara litet.

Eftersom antalet påföljdsavgifter inte kan uppskattas och flera påföljdsavgifter kan uppkomma inom olika förvaltningsområden varje år, syns den kombinerade effekten på Rättsregistercentralens totala arbetsmängd med fördröjning och det eventuella behovet av ytterligare resurser kan preciseras först senare. Verkställandet av de olika förvaltningsområdenas påföljdsavgifter är en uppgift av permanent karaktär, och de behov av extra anslag till Rättsregistercentralen som eventuellt uppkommer behandlas i de förfaranden som gäller för planerna för de offentliga finanserna och statsbudgetarna.

3.2.1.4 Konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna

Förordningen om e-evidence handlar om att gränsöverskridande inhämta och behandla elektroniska bevis, t.ex. trafikuppgifter eller innehållsdata från elektronisk kommunikation, abonnentuppgifter eller andra uppgifter för att identifiera en användare. I förfarandet för inhämtande av uppgifter enligt förordningen är det också fråga om direkt kontakt mellan behöriga myndigheter i EU:s medlemsstater och privata tjänsteleverantörer i en annan medlemsstat. Inhämtandet av elektroniska bevis i enlighet med förordningen avviker från det traditionella gränsöverskridande straffrättsliga samarbetet genom att de behöriga myndigheterna i den stat där tjänsteleverantören finns, dvs. de verkställande myndigheterna, inte nödvändigtvis har någon roll alls i förfarandet för att inhämta uppgifter. De behöriga myndigheterna i den verkställande staten känner inte nödvändigtvis ens till en europeisk utlämnandeorder eller en europeisk bevarandeorder som en annan medlemsstat utfärdar till en privat tjänsteleverantör i den verkställande myndighetens jurisdiktion, med undantag för anmälningssituationer enligt artikel 8.

Bestämmelserna i förordningen om e-evidence är av betydelse särskilt med tanke på skyddet för privatlivet, personuppgifter och förtroliga meddelanden som tryggas i 10 § i grundlagen. Enligt 10 § i grundlagen är vars och ens privatliv tryggt. Enligt samma moment utfärdas närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter genom lag.

Enligt 10 § 2 mom. i grundlagen är brev- och telefonhemligheten samt hemligheten i fråga om andra förtroliga meddelanden okränkbar. I grundlagsutskottets tidigare etablerade praxis har det ansetts att identifieringsuppgifterna för ett meddelande inte ingår i kärnområdet av den grundläggande fri- och rättighet som skyddar hemligheten i fråga om förtroliga meddelanden (se t.ex. GrUU 33/2013 rd, GrUU 6/2012 rd och GrUU 29/2008). Grundlagsutskottet har dock senare ansett att identifieringsuppgifter som ansluter till elektronisk kommunikation samt möjligheten att sammanställa och kombinera dem i praktiken kan vara problematiska med hänsyn till skyddet för privatlivet på så sätt att en kategorisk uppdelning av skyddet i ett kärnområde och ett randområde inte alltid är motiverad, utan man måste på ett allmännare plan

fästa vikt också vid hur betydelsefulla begränsningarna är (GrUU 18/2014 rd). Enligt 10 § 4 mom. i grundlagen kan genom lag föreskrivas om sådana begränsningar i meddelandehemligheten som är nödvändiga vid utredning av brott som äventyrar individens eller samhällets säkerhet eller hemfriden, vid rättegång, vid säkerhetskontroll och under frihetsberövande samt för att inhämta information om militär verksamhet eller sådan annan verksamhet som allvarligt hotar den nationella säkerheten.

Enligt artikel 7 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna har var och en rätt till respekt för sitt privatliv och familjeliv, sin bostad och sina kommunikationer. Skyddet av personuppgifter säkerställs i artikel 8 i stadgan. Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna har i sin rättspraxis ansett att Europakonventionens artikel 8 om rätten till skydd för privat- och familjeliv omfattar även skyddet för personuppgifter.

Bestämmelser om inskränkningar av skyddet för privatlivet kan endast utfärdas inom de gränser som anges i grundlagen, Europakonventionen och Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Myndigheternas behörighet ska grunda sig på lag, och inskränkningar ska vara nödvändiga och proportionella (se även motiveringen till lagstiftningsordningen i avsnitt 11.2).

Enligt skäl 12 i förordningens ingress bygger förfarandet med en europeisk utlämnandeorder och en europeisk bevarandeorder för elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden på principen om ömsesidigt förtroende mellan medlemsstaterna och en presumtion om att medlemsstaterna respekterar unionsrätten, rättsstatens principer och i synnerhet de grundläggande rättigheterna, som utgör avgörande delar av unionens område med frihet, säkerhet och rättvisa. Ett sådant förfarande gör det möjligt för nationella behöriga myndigheter att översända order i enlighet med förordningen direkt till tjänsteleverantörer.

Respekten för privatlivet och familjelivet samt skyddet av fysiska personer när det gäller behandling av personuppgifter är grundläggande rättigheter. I enlighet med artiklarna 7 och 8.1 i stadgan har var och en rätt till respekt för sitt privatliv och familjeliv, sin bostad och sina kommunikationer samt till skydd av de personuppgifter som rör honom eller henne (skäl 13 i ingressen). Vid genomförandet av förordningen bör medlemsstaterna säkerställa att personuppgifter skyddas och behandlas i enlighet med den allmänna dataskyddsförordningen och direktivet om dataskydd i brottmål samt direktivet om integritet och elektronisk kommunikation, inbegripet vid ytterligare användning, överföring och vidarebefordran av de uppgifter som inhämtats (skäl 14 i ingressen).

Personuppgifter som inhämtas enligt förordningen bör dessutom, enligt skäl 15 i ingressen, behandlas endast om det är nödvändigt och på ett sätt som är proportionellt i förhållande till ändamålen förebyggande, utredning, upptäckt och lagföring av brott eller verkställighet av straffrättsliga påföljder och utövande av rätten till försvar. Medlemsstaterna bör i synnerhet säkerställa att lämpliga strategier och åtgärder för dataskydd tillämpas på översändandet av personuppgifter från behöriga myndigheter till tjänsteleverantörer vid tillämpningen av förordningen, inbegripet åtgärder för att säkerställa uppgifternas säkerhet. Tjänsteleverantörerna bör säkerställa att samma skyddsåtgärder tillämpas vid översändandet av personuppgifter till behöriga myndigheter. Endast behöriga personer bör ha tillgång till information som innehåller personuppgifter, vilket kan uppnås genom förfaranden för autentisering.

I förordningen finns bestämmelser om medel som behövs för att trygga tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna. För det första ska antingen åklagarens eller domstolens godkännande krävas för att en europeisk utlämnandeorder eller en europeisk bevarandeorder ska kunna utfärdas. Dessutom tryggas de behöriga myndigheters deltagande i förfarandet i den verkställande staten i den mån det behövs, trots att förordningen huvudsakligen handlar om direkt kontakt med privata tjänsteleverantörer. Exempelvis är enligt artikel 8 den myndighet som utfärdar en europeisk utlämnandeorder skyldig att samtidigt översända ordern till den verkställande myndigheten, som i sin tur deltar i förfarandet för inhämtande av uppgifter i enlighet med artikel 10 genom att bedöma ordern i förhållande till de vägransgrunder som anges i artikel 12. Artikel 8 är tillämplig på utlämnandeorder som gäller de allra känsligaste uppgifterna och när undantaget som gäller bosättningsorten inte är tillämpligt. Sådana europeiska utlämningsorder kan ha en starkare koppling till den verkställande staten, och därför säkerställs det med fog att också den statens behöriga myndigheter deltar i förfarandet för inhämtande av uppgifter.

De behöriga myndigheterna i den verkställande staten ska också kunna delta i förfarandet för inhämtande av uppgifter i enlighet med artikel 16. På det sättet säkerställs det att också de behöriga myndigheterna i den verkställande staten bedömer order oavsett om t.ex. en europeisk utlämnandeorder omfattas av tillämpningsområdet för artikel 8 eller inte. Syftet med verkställighetsförfarandet enligt artikel 16 är att se till att de berörda personernas grundläggande fri- och rättigheter och mänskliga rättigheter tillgodoses och att säkerställa rättsskyddet för tjänsteleverantörer som tar emot order.

Dessutom föreskrivs det i förordningen särskilt om effektiva rättsmedel för personer vars uppgifter har begärts genom en europeisk utlämnandeorder (artikel 18). Också för tjänsteleverantörer ska det nationellt finnas ett rättsmedel mot en sanktionsavgift som eventuellt åläggs (artikel 16.10).

I den kompletterande nationella lagstiftning som föreslås i propositionen finns bestämmelser om möjligheten för den myndighet som utfärdar en order att avvika från skyldigheten enligt förordningen att utan onödigt dröjsmål informera den person vars uppgifter begärs om utlämnandet av uppgifter med stöd av en europeisk utlämnandeorder. Därmed inskränker de föreslagna bestämmelserna skyddet för privatlivet och personuppgifter, eftersom förslaget begränsar den registrerades rätt att informeras om behandlingen av sina uppgifter. De begränsningar som föreslås i propositionen är dock avgränsade till det som är nödvändigt, och informationen till personen kan endast i avgränsade syften skjutas upp, begränsas eller inte ges alls. För att säkerställa att åtgärden är nödvändig och proportionell ska en begränsning av rättigheter alltid övervägas från fall till fall, och den myndighet som utfärdar en order ska med tanke på begränsningens syfte välja den åtgärd som begränsar den registrerades rättigheter så lite som möjligt. I den föreslagna lagen finns dessutom bestämmelser om särskilda skyddsåtgärder (bl.a. utövande av rättigheter via dataombudsmannen) som minimerar begränsningen av den registrerades rättigheter. Förslagets förhållande till ramvillkoren i direktivet om dataskydd i brottmål i fråga om begränsning av den registrerades rättigheter och skyddet för grundläggande fri- och rättigheter bedöms mer ingående i avsnitt 11.6.1.

I den föreslagna nationella lagstiftningen som kompletterar förordningen beaktas skyddet för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna till den del det är möjligt inom det nationella handlingsutrymme som förordningen medger. Exempelvis för

verkställighetsförfarandets del föreslås bestämmelser om de rättsliga myndigheternas deltagande (11 § och 14 §).

3.2.2 Direktivet om e-evidence

3.2.2.1 Inledning

Direktivet om e-evidence har som mål att fastställa harmoniserade regler för att utse utsedda verksamhetsställen och rättsliga ombud för vissa tjänsteleverantörer i unionen när det gäller mottagande, efterlevnad och verkställighet av beslut och förelägganden som utfärdats av behöriga myndigheter i medlemsstaterna i syfte att samla in elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden. Syftet med dessa regler är att undanröja de befintliga hindren för det fria tillhandahållandet av tjänster och att förhindra införandet av olikartade nationella ansatser i detta avseende i framtiden.

De harmoniserade reglerna i enlighet med direktivet kan bedömas förbättra förutsättningarna för gränsöverskridande inhämtande av elektroniska bevis. Webbaserade tjänster kan erbjudas varifrån som helst och kräver inte nödvändigtvis någon fysisk infrastruktur, lokaler eller personal i det land där tjänsten erbjuds. De behöriga myndigheterna kan ha svårt att identifiera lämpliga mottagare för beslut eller order som de utfärdar, särskilt i situationer där dessa elektroniska tjänster erbjuds från en plats utanför medlemsstatens territorium.

3.2.2.2 Påföljdsavgifter

I direktivet om e-evidence, liksom i flera andra EU-rättsakter, eftersträvas ett effektivt genomförande av lagstiftningen bl.a. genom att överträdelser är förenade med påföljdsavgifter. I propositionen har den nationella regleringen av påföljdsavgifter utarbetats med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna, inklusive rättsskyddet för tjänsteleverantörer som omfattas av tillämpningsområdet. Eftersom direktivet i viss mån innehåller en ny typ av reglering ska myndighetstillsynen under den första tiden som direktivet tillämpas vara fokuserad på anvisningar och rådgivning till tjänsteleverantörer som omfattas av tillämpningsområdet.

Det har inte ansetts vara möjligt att uppskatta beloppet av influtna påföljdsavgifter.

3.2.2.3 Konsekvenser för Transport- och kommunikationsverket

Enligt propositionen ska Transport- och kommunikationsverket vara nationell centralmyndighet i enlighet med direktivet om e-evidence, och säkerställa att direktivet tillämpas på ett enhetligt och proportionellt sätt. Till centralmyndighetens uppgifter hör också att samarbeta med övriga medlemsstaters centralmyndigheter och med Europeiska kommissionen. Samarbetet ska åtminstone inbegripa utbyte av uppgifter och samordning av verkställighetsåtgärder. Det är fråga om att genomföra samarbetet på EU-nivå och bidra till att bygga upp ett fungerande samarbetsnätverk.

Transport- och kommunikationsverket ska dessutom ha till uppgift att påföra tjänsteleverantörer påföljdsavgifter för brott mot eller försummelse av skyldigheten att utse eller underrätta enligt direktivet eller av andra relaterade skyldigheter. Påförande av en påföljdsavgift förutsätter att Transport- och kommunikationsverket bedömer de faktorer som inverkar på påföljdsavgiften. Uppgiftshelheten är inte i sig helt ny för ämbetsverket. Bestämmelser om en motsvarande

uppgift för Transport- och kommunikationsverket finns t.ex. i 3 kap. i lagen om tillsyn över förmedlingstjänster på nätet. Till ämbetsverkets nuvarande uppgifter hör med andra ord uppgifter som följer av EU-lagstiftningen och som ger möjlighet att påföra påföljdsavgifter. Samtidigt är det fråga om en ny typ av uppgift för ämbetsverket i det avseendet att det inte i nuläget har några motsvarande uppgifter uttryckligen i samband med insamling av elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden. Det gäller dock att beakta att bestämmelserna i direktivet om e-evidence inte uttryckligen gäller insamling av elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden, utan syftet med bestämmelserna är att stödja förfarandet för insamling av elektroniska bevis, som det föreskrivs närmare om bl.a. i förordningen om e-evidence. I uppgifterna som centralmyndighet är det således inte fråga om myndighetsuppgifter som i typiska fall hör till de brottsbekämpande myndigheterna (se även avsnitt 4.2.2), och därför bedöms uppgifterna inte heller ha några eventuella negativa konsekvenser för det övriga samarbetet mellan Transport- och kommunikationsverket och de företag som berörs av ärendet (se även avsnitt 5, framför allt när det gäller stödet för den myndighetsroll som föreslås i propositionen).

Den ovan beskrivna rollen och uppgifterna som centralmyndighet innebär en fortlöpande myndighetsuppgift. När det gäller att säkerställa att direktivet tillämpas på ett enhetligt och proportionellt sätt är det också fråga om en tillsynsuppgift.

I samband med uppgiften som centralmyndighet, som föreslås för Transport- och kommunikationsverket, är bedömningen att det inte behövas några it-systemreformer som direkt beror på direktivet eller förordningen om e-evidence. Användningen av det decentraliserade it-system som är förknippat med förfarandet enligt förordningen om e-evidence för kontakten mellan myndigheterna och tjänsteleverantörerna gäller inte direktivet och inte kontakten eller utbytet av uppgifter i enlighet med direktivet.

I detta skede är det svårt att bedöma antalet kontakter till ämbetsverket och andra åtgärder som har att göra med uppgiften som centralmyndighet.

Utifrån det som nämns ovan bedöms den föreslagna nya uppgiften som centralmyndighet ha ekonomiska konsekvenser för Transport- och kommunikationsverket, huvudsakligen i form av personalbehov. Konsekvenserna bedöms dock i princip vara små. När det gäller eventuella personalresurser bedöms den bestående effekten maximalt vara ett par extra årsverken. För att täcka detta behov bedöms det dock vara möjligt att också utnyttja personalresurser som frigörs tack vare att ämbetsverkets nuvarande arbete effektiviseras på ett ändamålsenligt sätt. Resurser uppskattas behövas särskilt för samarbetet på EU-nivå med andra myndigheter och med kommissionen (0,5–1 årsverken), åtgärder i samband med påföljdsavgifterna (0,5–1 årsverken) och rådgivning till tjänsteleverantörer (0,5–1 årsverken), alltså 1,5–3 årsverken (1 årsverke = 100 000 €/år enligt verket) dvs. 150 000–450 000 euro.

3.2.2.4 Konsekvenser för Rättsregistercentralen

Verkställigheten av den nya påföljdsavgiften medför extra arbete för Rättsregistercentralen. Utifrån de uppgifter som finns tillgängliga i nuläget går det inte att uppskatta antalet påföljdsavgifter, men fallen antas vara sällsynta. Rättsregistercentralen kan komma att behöva mer personal för att verkställa påföljdsavgifterna, men behovet bedöms vara litet.

Eftersom uppskattningarna om antalet påföljdsavgifter är just uppskattningar, och flera påföljdsavgifter kan uppkomma inom olika förvaltningsområden varje år, märks den

kombinerade effekten på Rättsregistercentralens totala arbetsmängd med fördröjning och det eventuella behovet av ytterligare resurser kan preciseras först senare. Verkställandet av de olika förvaltningsområdenas påföljdsavgifter är en uppgift av permanent karaktär, och de behov av extra anslag till Rättsregistercentralen som eventuellt uppkommer behandlas i de förfaranden som gäller för planerna för de offentliga finanserna och statsbudgetarna.

3.2.3 Förordningen och direktivet om e-evidence

3.2.3.1 Konsekvenser för företagen

Det finns många tjänsteleverantörer som erbjuder tjänster i unionen och som omfattas av tillämpningsområdet för direktivet och förordningen om e-evidence. De tjänsteleverantörer som är mest relevanta när det gäller insamling av bevis i straffrättsliga förfaranden är leverantörer av elektroniska kommunikationstjänster och specifika leverantörer av sådana informationssamhällets tjänster som underlättar interaktion mellan användare. Båda grupperna omfattas av förordningen. Elektroniska kommunikationstjänster omfattar interpersonella kommunikationstjänster såsom VoIP, meddelandetjänster och e-posttjänster. Förordningen är också tillämplig på leverantörer av informationssamhällets tjänster som inte kan klassas som leverantörer av elektroniska kommunikationstjänster, men som erbjuder sina användare möjligheten att kommunicera med varandra eller erbjuder sina användare tjänster som kan användas för att lagra eller på annat sätt behandla uppgifter för deras räkning. De kategorier av tjänsteleverantörer som omfattas av förordningen inkluderar exempelvis marknadsplatser online som ger konsumenter och företag möjlighet att kommunicera med varandra och andra värdtjänster, även när tjänsten tillhandahålls via molntjänster. Tillämpningsområdet omfattar också plattformar för onlinespel. Dessutom tillämpas förordningen på leverantörer av infrastrukturtjänster som rör tilldelning av namn och nummer, såsom domännamnsregister och domännamnsregistratorer samt leverantörer av integritetstjänster och proxytjänster eller regionala internetregister för IP-adresser.

Syftet med det förfarande som anges i förordningen är inte bara att inhämta elektroniska bevis över gränserna i straffrättsliga förfaranden, utan också att underlätta tjänsteleverantörernas ställning, eftersom de redan i nuläget tar emot ett betydande antal framställningar från andra stater om utlämnande av uppgifter som de innehar, men utan tydliga regler om hur de ska gå tillväga i sådana situationer. Samarbetet mellan de behöriga myndigheterna och de tjänsteleverantörer som omfattas av förordningen (samt utsedda verksamhetsställen eller rättsliga ombud) regleras detaljerat i förordningen. Enligt artikel 19 i förordningen ska skriftlig kommunikation mellan behöriga myndigheter och utsedda verksamhetsställen eller rättsliga ombud, inbegripet utbyte av de formulär som föreskrivs i förordningen och de uppgifter som begärs genom en europeisk utlämnandeorder eller en europeisk bevarandeorder, ske genom ett säkert och tillförlitligt decentraliserat it-system.

Även om en premiss i förordningen om e-evidence också är att tjänsteleverantörernas ställning ska underlättas vid gränsöverskridande inhämtande av elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden, innehåller förordningen flera nya typer av reglering och särskilt skyldigheter för tjänsteleverantörerna. I enlighet med förordningen utgår man från en tidsfrist på 10 dagar för att översända de uppgifter som avses i en europeisk utlämnandeorder, men i nödsituationer enligt artikel 10.4 ska tjänsteleverantörerna kunna översända uppgifterna inom åtta timmar efter mottagandet av intyget om en europeisk utlämnandeorder.

Till skillnad från det traditionella gränsöverskridande samarbetet för rättslig hjälp i brottmål är det i regel fråga om direkt gränsöverskridande kontakt mellan de behöriga myndigheterna och privata tjänsteleverantörer. De behöriga myndigheterna för inhämtande av bevis i den stat där en tjänsteleverantör, ett utsett verksamhetsställe eller ett rättsligt ombud finns har inte nödvändigtvis någon roll i förfarandet. I motiveringstexten där artiklarnas innehåll beskrivs redogörs det mer ingående för flera undantag från det som nämns ovan.

Motsvarande reglering som i direktivet ingår redan nu i annan EU-lagstiftning åtminstone när det är fråga om skyldigheten för privata aktörer som erbjuder tjänster i unionen men är etablerade utanför unionen att anmäla ett rättsligt ombud (t.ex. förordningen om digitala tjänster, dataförvaltningsakten, TCO-förordningen och den allmänna dataskyddsförordningen). Samtidigt är regleringen i direktivet om e-evidence av ett nytt slag i det avseendet att syftet är att förbättra insamlingen av elektroniska bevis i brottmål genom att fastställa harmoniserade regler för att utse utsedda verksamhetsställen och rättsliga ombud för vissa tjänsteleverantörer i unionen. Utöver förordningen om e-evidence hör också EIO-direktivet och MLA 2000-konventionen till direktivets tillämpningsområde.

Inga betydande kostnader bedöms uppkomma för tjänsteleverantörerna enbart på grund av att de ska följa skyldigheterna att utse och underrätta om utsedda verksamhetsställen eller, i förekommande fall, rättsliga ombud. Kostnader uppkommer dock på grund av tjänsteleverantörernas skyldighet enligt direktivet att utse ett utsett verksamhetsställe eller, i förekommande fall, ett rättsligt ombud och ge dem de befogenheter och resurser som krävs för att efterleva beslut och förelägganden som omfattas av det tillämpningsområde som fastställs i artikel 1.2 i direktivet. Kostnader kan också uppkomma av särskilda interna rutiner som måste inrättas på grund av skyldigheterna enligt direktivet.

De resurser som krävs enligt förordningen och direktivet är i det avseendet permanenta resurser som tjänsteleverantörerna förutsätts ha för kontinuerlig verksamhet. Med hänsyn till de tidsfrister för att verkställa order som anges i förordningen om e-evidence bör tjänsteleverantörerna säkerställa att deras företrädare har tillräckliga resurser för att organisera verksamheten så att de kan ta emot order och översända uppgifter som dessa order gäller eller bevara uppgifter inom de tidsfrister som förutsätts i förordningen. I det avseendet bör man särskilt observera att mottagaren av en europeisk utlämnandeorder – som kan vara ett utsett verksamhetsställe eller ett rättsligt ombud – enligt artikel 10.4 i förordningen om e-evidence i nödsituationer ska översända de begärda uppgifterna inom åtta timmar efter mottagandet av intyget om en europeisk utlämnandeorder. I praktiken kan det här också innebära att tjänsteleverantörerna eller deras företrädare organiserar jour dygnet runt. Ovan bedöms i samband med förordningen om e-evidence mer ingående konsekvenserna för tjänsteleverantörerna och de utsedda verksamhetsställen eller rättsliga ombud som företräder dem i förhållande till förordningens bestämmelser.

I detta sammanhang måste man också ta i beaktande att t.ex. mottagandet, efterlevnaden och verkställigheten av europeiska utlämnandeorder eller europeiska bevarandeorder enligt förordningen om e-evidence kräver en viss kunskap och insikt i bl.a. förordningen om e-evidence och annan relevant reglering samt sannolikt i viss mån mer krävande teknisk kompetens i fråga om de uppgifter som dessa order gäller. Särskilda tekniska arrangemang för att organisera tjänsteleverantörens interna verksamhet kan också krävas för att order som avses i förordningen ska kunna efterlevas. Det är inte nödvändigtvis fråga om att bara utföra vissa uppgifter enkelt och mekaniskt, såvida inte den som företräder tjänsteleverantören har som sin

uttryckliga uppgift att endast vara kontaktpunkt för tjänsteleverantören. De resurser som direktivet förutsätter bedöms därför innebära såväl ekonomiska satsningar som personalsatsningar av tjänsteleverantören.

Mindre företag, särskilt mikroföretag, måste beaktas när det gäller tjänsteleverantörernas närmare skyldigheter enligt förordningen och de resurser och befogenheter som förutsätts enligt direktivet. När man också beaktar förordningens villkor, krav och strikta tidsfrister kan skyldigheterna enligt direktivet t.ex. i brådskande situationer vara särskilt utmanande i synnerhet för mindre tjänsteleverantörer som omfattas av tillämpningsområdet. I direktivets bestämmelser specificeras det inte om skyldigheterna är tillämpliga eller förpliktande beroende på tjänsteleverantörernas storlek eller ekonomiska kapacitet. Mikroföretag nämns dock i skäl 19 i direktivets ingress, enligt vilket de behöriga myndigheterna vid fastställandet av lämpliga sanktioner för tjänsteleverantörers överträdelse bör beakta bl.a. tjänsteleverantörens ekonomiska kapacitet, och i detta sammanhang ägna särskild uppmärksamhet åt mikroföretag. Att fullgöra skyldigheterna enligt direktivet kan vara svårt också för medelstora företag. Skäl 70 i förordningens ingress innehåller också liknande resonemang.

Som det nämns ovan kan ett system med jour dygnet runt behövas för att fullgöra tjänsteleverantörernas skyldigheter enligt förordningen om e-evidence. Enbart personalkostnaderna för ett sådant system kan bli stora på årsnivå. För en enskild mindre tjänsteleverantör kan det dessutom visa sig vara dyrt att upprätthålla lämpliga interna rutiner för att fullfölja order, när man beaktar att det t.ex. kanske inte kommer fler än en (eller inga) order per år enligt förordningen om e-evidence.

I direktivet beaktas dock skyldigheterna särskilt för mindre företag på det ovannämnda sättet (skäl 19 i ingressen). Också i den föreslagna lagen för genomförande av direktivet beaktas specifikt omfattningen och arten av tjänsteleverantörens verksamhet samt tjänsteleverantörens ekonomiska kapacitet i myndighetens samlade bedömning av påföljdsavgiften vid brott mot skyldigheterna enligt direktivet. Dessutom föreslås det i propositionen att ingen påföljdsavgift behöver påföras om det anses vara uppenbart oskäligt. Detsamma gäller den föreslagna lagstiftning som ska komplettera förordningen. De föreslagna påföljdsbestämmelsernas proportionalitet behandlas mer ingående i avsnitt 11.4.3.2.

Enligt direktivet ska tjänsteleverantörer som erbjuder tjänster i unionen utse minst ett utsett verksamhetsställe eller minst ett rättsligt ombud. Enligt skäl 7 i direktivets ingress kan ett sådant utsett verksamhetsställe eller rättsligt ombud också delas mellan flera olika tjänsteleverantörer, i synnerhet tjänsteleverantörer som är små eller medelstora företag, utan att det påverkar tillämpningen av dataskyddsgarantier. Därmed möjliggör direktivet s.k. delad användning av utsedda verksamhetsställen eller rättsliga ombud. För mindre aktörer kan denna möjlighet bedömas underlätta fullgörandet av skyldigheterna i viss mån.

Både administrativ och teknisk personal kan krävas i tjänsteleverantörernas interna rutiner för åtgärder som krävs enligt föreläggandena. Denna personal ansvarar t.ex. för att identifiera de uppgifter som begärs. Detta tekniska arbete kommer sannolikt att utföras vid sidan av andra arbetsuppgifter. Beroende på fallet kan det krävas en stor arbetsinsats av tjänsteleverantören för att identifiera, tekniskt hämta, bevara och översända uppgifter.

Det torde vara omöjligt att på förhand bedöma vilka nationella tjänsteleverantörer som förordningen och direktivet omfattar som kan bli föremål för order enligt förordningen om e-

evidence. Visserligen torde det vara möjligt att utifrån tidigare erfarenheter uppskatta hur många order det kan vara fråga om på årsnivå (se avsnitt 3.2.1). I vilket fall som helst kan direktivet om e-evidence, med hänsyn till skyldigheterna och tidsfristerna enligt förordningen om e-evidence, i praktiken kräva att tjänsteleverantörerna så att säga för säkerhets skull har de förfaranden och arrangemang som behövs för att de ska kunna svara på order enligt förordningen även i brådsnande situationer. Som det nämns ovan innebär detta i praktiken att tjänstetillhandahållaren eller en sådan företrädare som avses i direktivet har ett system med jour dygnet runt. Enbart ekonomiskt är en sådan skyldighet krävande i synnerhet för mindre företag.

Utöver och med fast koppling till det som nämns ovan måste man ta i beaktande att skriftlig kommunikation mellan behöriga myndigheter och utsedda verksamhetsställen eller rättsliga ombud, inbegripet utbyte av de formulär som föreskrivs i förordningen och de uppgifter som begärs genom en europeisk utlämnandeorder eller en europeisk bevarandeorder, enligt artikel 19 i förordningen ska ske genom ett säkert och tillförlitligt decentraliserat it-system. Enligt artikel 23 i förordningen ska tjänsteleverantörerna bära alla kostnader som är nödvändiga för att de framgångsrikt ska kunna integrera eller på annat sätt interagera med det decentraliserade it-systemet. Situationen för små och medelstora företag när det gäller dessa kostnader förtydligas i skäl 88 i förordningens ingress, enligt vilket särskilt små och medelstora företag inte bör belastas med oproportionerliga kostnader i förhållande till inrättandet och driften av det decentraliserade it-systemet. Kommissionen ansvarar därför för att tillhandahålla ett webbaserat gränssnitt som gör det möjligt för tjänsteleverantörer att kommunicera säkert med myndigheterna utan att behöva inrätta en egen särskild infrastruktur för att få åtkomst till det decentraliserade it-systemet.

Liksom det konstateras i avsnitt 3.2.1.1 är ett antagande dessutom att det decentraliserade it-systemet beaktas i justitieministeriets utvecklingsprojekt och dess nationella lösningar i enlighet med förordningens bestämmelser när det gäller tjänsteleverantörer som omfattas av tillämpningsområdet för förordningen om e-evidence.

3.2.3.2 Konsekvenser för den offentliga ekonomin sammanlagt

Polisens, åklagarnas, domstolarnas, Rättsregistercentralens och Transport- och kommunikationsverkets årliga bestående resursbehov uppskattas vara sammanlagt 737 000–1 611 450 euro från och med 2026. Enligt finanspolitiska ministerutskottets beslut uppfylls de ovannämnda resursbehoven inom ramen för förvaltningens nuvarande utgiftsram. Man bör bevaka vilka resurser genomförandet kräver. Om utfallet avviker betydligt från uppskattningen och arbetsmängden ökar väsentligt bör resurserna justeras i ram- och budgetprocessen.

Som det nämns i avsnitt 3.2.1.1 uppskattas e-evidence-regleringens andel av kostnaderna för det decentraliserade it-systemet preliminärt vara 200 000–250 000 euro.

MYNDIGHET	ÅRSVERK EN, UPPSKATT NING	EURO, UPPSKATTNING
Polisen	3–5	215 700–359 500
Påföljdskollegiet (Polisstyrelsen)	0–0,5	0–35 950
Åklagarna	3–5	258 000–430 000
Domstolarna	1–3	112 000–336 000
Transport- och kommunikationsverket	1,5–3	150 000–450 000
Sammanlagt	-	737 000–1 611 450

4 Alternativa handlingsvägar, andra medlemsstaters planer och övrig internationell reglering

4.1 Förordningen om e-evidence

4.1.1 Verkställande myndighet enligt artikel 8 i förordningen

I propositionen föreslås det att Helsingfors tingsrätt i Finland centraliserat ska vara den verkställande myndighet som avses i artiklarna 8, 10 och 12 i förordningen, till den del som det är fråga om en europeisk utlämnandeorder enligt artikel 8. Den föreslagna lösningen utnyttjar det handlingsutrymme som förordningen medger (se även motiveringen till lagstiftningsordningen i avsnitt 11.2.2). Europeiska utlämnandeorder enligt artikel 8 i förordningen gäller trafikuppgifter eller innehållsdata vid misstänkta brott som inte har begåtts i den stat som utfärdat ordern och när den person vars uppgifter begärs i utlämnandeordern inte bor i den stat som utfärdar ordern. Därmed kan en utlämnandeorder gälla t.ex. en person som bor i Finland. I förordningen anges inga villkor för vilken myndighet som är behörig att verkställa de order som avses i artikel 8 (artikel 3.17). Förordningen begränsar inte heller antalet verkställande myndigheter i de situationer som den artikeln gäller. Endast i skäl 61 i ingressen framkommer det att den verkställande staten kan föreskriva i nationell rätt att verkställigheten av en europeisk utlämnandeorder skulle kunna kräva att en domstol involveras i förfarandet i den verkställande staten.

Under beredningen av propositionen bedömdes det vilken myndighet som rättsligt sett skulle vara mest lämplig, praktiskt sett bäst fungerande och även mest ändamålsenlig som verkställande myndighet i de situationer som avses i artikel 8. Det anses vara motiverat och

ändamålsenligt att uppgiften koncentreras till en myndighet och inte sprids ut på flera myndigheter.

I beredningen av propositionen bedömde man om polisen också skulle kunna vara den verkställande myndighet som avses i artikel 8 när Finland är verkställande stat. Man ansåg att det alternativet behövde bedömas eftersom det i propositionen föreslås att polisen i övrigt ska vara centraliserad huvudansvarig verkställande myndighet i Finland och s.k. första kontaktpunkt när det är fråga om en uppgift som hör till den verkställande myndighetens behörighet enligt artiklarna 10.5, 11.4, 16 och 17 i förordningen (13 §). I dessa situationer är det fråga om en europeisk utlämnandeorder som gäller ett brott som begåtts i den stat som utfärdar ordern, och den person vars uppgifter begärs genom utlämnandeordern bor i den stat som utfärdar ordern. Dessutom kan dessa situationer gälla europeiska bevarandeorder.

I praktiken kan polisen vara verkställande myndighet i de fall som avses i artikel 8. Polisens riksomfattande behörighet och centrala sakkunskap och erfarenhet inom uppgiftsfältet, dvs. gränsöverskridande inhämtande av elektroniska bevis av privata tjänsteleverantörer, talar för att polisen väljs för denna uppgift. Polisen är också centrum för det internationella kriminalpolisarbetet i Finland. Dessutom är polisens kommunikationscentral dygnet runt kontaktpunkt och nätverk enligt artikel 35 i Budapestkonventionen.

Polisen har såväl erfarenhet som befintliga fungerande samarbetsmekanismer med tjänsteleverantörer i Finland som omfattas av förordningens tillämpningsområde. Därmed har polisen redan i nuläget avsevärd praktisk erfarenhet av verksamhet som motsvarar samarbetet enligt förordningen när det gäller att inhämta elektroniska bevis, också av uppgifter som enligt förordningen ska utföras av den verkställande myndigheten. Även förordningens korta tidsfrister särskilt i nödsituationer talar för att polisen väljs för uppgiften. Polisen har sannolikt de bästa förutsättningarna att t.ex. åberopa eventuella vägransgrunder inom den tidsfrist på 96 timmar som anges i artikel 10.4 i förordningen. I sådana fall kan polisen i verkställighetsuppgiften utnyttja t.ex. den ovannämnda befintliga kontaktpunkten enligt Budapestkonventionen, som arbetar dygnet runt.

I den bedömning som gjordes under beredningen beaktades också den i Finland gällande gränsdragningen mellan verkställande makt och dömande makt. I Finland är domstolen i regel rättskipare som meddelar avgöranden i rättskipningsärenden. Domstolen deltar inte i förundersökningen, leder inte förundersökningen och är inte verkställande myndighet. I Finland är det i enlighet med gällande lagstiftning främst polisen som ansvarar för verkställande uppgifter i samband med det internationella samarbetet för rättslig hjälp i brottmål. När domstolens tillstånd enligt den nationella lagstiftningen krävs för att använda ett tvångsmedel som begärts i en framställning om rättslig hjälp som mottagits i Finland inhämtar polisen tillståndet innan den fattar ett beslut om verkställighet. Polisen är också den verkställande myndigheten enligt bestämmelserna om europeiska utredningsorder (EIO) när det gäller tvångsmedel, och inhämtar åklagarens godkännande för en utredningsorder när Finland är den stat som utfärdar ordern. Med stöd av bestämmelserna om utredningsorder har domstolen en roll i verkställigheten när en utredningsorder gäller gränsöverskridande hörande genom videokonferens och i vissa situationer ärenden som gäller tillfälligt överförande av frihetsberövade personer. Europeiska unionens domstol har i sin rättspraxis betonat de rättsliga myndigheternas roll i verkställigheten av europeiska arresteringsorder (EAW). Detta har lett till att ändringsbehov i den nationella lagstiftningen behöver bedömas och till att nationell rättspraxis har ändrats. Domstolens roll som verkställande myndighet har dock hittills varit mer

begränsad i kontakten med myndigheter i andra medlemsstater och i de praktiska åtgärderna i samband med verkställigheten. Av hävd är det polisen eller åklagaren som skött dessa uppgifter. När man bedömer verkställigheten med tanke på den samlade regleringen om e-evidence måste man också beakta att en del medlemsstater har ett system med undersökningsdomare eller åklagare som är huvudsakliga undersökningsledare i stället för polisen. I Finland har ingendera myndigheten för närvarande sådana befogenheter.

Tills vidare är rollen som verkställande myndighet enligt förordningen om e-evidence därmed fortfarande främmande för systemet i Finland, och en helt ny roll med tanke på domstolarnas behörighet enligt gällande lagstiftning. Den roll som domstolen har enligt förordningen och ska ha enligt denna proposition avviker från domstolens gällande behörighet enligt tvångsmedelslagen. Till exempel krävs domstolens förhandstillstånd när elektroniska bevis inhämtas i en nationell brottsutredning i enlighet med 10 kap. i tvångsmedelslagen. När villkoren är uppfyllda ger domstolen polisen tillstånd att använda ett visst hemligt tvångsmedel, men domstolen ansvarar inte för att verkställa tvångsmedlet och bestämmer inte om tvångsmedlet ska användas i det aktuella fallet.

I ljuset av de ovannämnda grunderna har polisen ansetts vara ett bra alternativ som verkställande myndighet i Finland i enlighet med artikel 8. I beredningen har man dock ansett att det är mer befogat med tanke på bestämmelserna om e-evidence att en rättslig myndighet i den verkställande staten bedömer utlämnandeorder enligt artikel 8. Detta är viktigt särskilt för skyddet av grundläggande fri- och rättigheter när man beaktar att bestämmelserna om e-evidence avviker från det övriga gränsöverskridande straffrättsliga samarbetet. Alternativen är därmed antingen åklagaren eller centraliserat Helsingfors tingsrätt.

Vid beredningen av propositionen har man också bedömt alternativet att ge en åklagarmyndighet, t.ex. riksåklagarens byrå, uppgiften som verkställande myndighet enligt artikel 8. En åklagarmyndighet är en rättslig myndighet, och i Finland har åklagaren även i övrigt en stark roll i det internationella samarbetet i brottmål och i förfarandet för rättslig hjälp. Dessutom har åklagarna mer flexibla möjligheter att hålla de tidsfrister som förordningen anger. Bestämmelser om åklagares beredskap (jour) finns i 25 § i lagen om Åklagarmyndigheten. Därmed säkerställs också i nuläget åklagarnas beredskap för behov som uppkommer utanför tjänstetid, t.ex. för brådskande åtgärder som gäller tvångsmedel eller internationell rättslig hjälp. Dessutom föreslås det i propositionen att åklagaren ska ha en roll i verkställighetsförfarandet enligt artikel 16. Enligt förslaget ska polisen ha antingen möjlighet eller i förekommande fall skyldighet att föra ett ärende som gäller verkställighetsförfarandet till åklagaren för fastställelse eller beslut, om ärendet inbegriper rättslig prövning (14 § 2 mom.), med undantag för utlämnandeorder enligt artikel 8. Behörigheten förblir tydlig i olika situationer om den verkställande rollen föreskrivs för åklagaren, som redan nu har ett etablerat samarbete med polisen.

Ovan i motiveringen där innehållet i artikel 16 beskrivs redogörs det närmare för hur verkställighetsförfarandet enligt förordningen om e-evidence skiljer sig från det s.k. traditionella internationella förfarandet för rättslig hjälp i brottmål. Eftersom förfarandena är olika anses en domstol kunna vara verkställande myndighet i Finland när det gäller europeiska utlämnandeorder enligt artikel 8 i förordningen. Ärenden enligt förordningen om e-evidence handlar inte om att inhämta uppgifter med stöd av den verkställande statens nationella bestämmelser om behörighet, och därför är verkställighetsförfarandet i sig inte fullt jämförbart med det traditionella internationella förfarandet för rättslig hjälp i brottmål. Därmed anses det

vara möjligt att föreskriva att Helsingfors tingsrätt ska vara behörig verkställande myndighet för utlämnandeorder enligt artikel 8.

I situationer som avses i artikel 8 gäller en europeisk utlämnandeorder trafikuppgifter eller innehållsdata, dvs. uppgifter som hör till privatlivet. Ordern kan också ha en starkare koppling till en person i Finland eller något annat land än andra utlämnandeorder som utfärdas med stöd av förordningen. Bl.a. på grund av dessa orsaker anses det vara motiverat att föreskriva att den verkställande myndighetens uppgifter enligt artikel 8 ska skötas av domstolen i stället för av polismyndigheten eller åklagaren. Domstolarna har ett fungerande beredskapssystem för tvångsmedel, så att beslut kan fattas och ärenden inledas också utanför tjänstetid. I detta avseende har man alltså utnyttjat det nationella handlingsutrymme som förordningen medger, och särskilt beaktat ovannämnda skäl 61 i förordningens ingress (se även motiveringen till lagstiftningsordningen i avsnitt 11.2.2).

4.1.2 Verkställande myndighet, dess uppgifter och verkställighetsförfarandet enligt artikel 16

I propositionen föreslås det att polisen i Finland ska vara den huvudansvariga verkställande myndighet som avses i artiklarna 10.5, 11.4, 16 och 17 i förordningen (13 §). I samband med artikel 16 föreslås det att polisen ska ha antingen möjlighet eller i förekommande fall skyldighet att föra ett ärende som gäller verkställighetsförfarandet till åklagaren för antingen fastställande eller beslut eller till Helsingfors tingsrätt för beslut (14 §). Möjligheten eller i förekommande fall skyldigheten att föra ett ärende som gäller verkställighet till de rättsliga myndigheterna för fastställelse eller beslut anses behövas särskilt i situationer som förutsätter rättslig prövning.

Den verkställande myndighetens uppgifter enligt artiklarna 10.5, 11.4, 16 och 17 i förordningen gäller europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder som i regel inte har något samband med europeiska utlämnandeorder enligt artikel 8. Därmed är det i hög grad fråga om nationella fall i den utfärdande staten, och den enda kopplingen till Finland är tjänsteleverantörens eller företrädarens placering. I dessa situationer känner den verkställande staten inte till sådana order på förhand, eftersom den myndighet som utfärdar ordern inte är skyldig att anmäla det till den verkställande myndigheten i enlighet med artikel 8.

Vid beredningen av propositionen bedömdes alternativet att en åklagarmyndighet skulle vara huvudansvarig verkställande myndighet i Finland enligt artiklarna 10.5, 11.4, 16 och 17 i förordningen. De bedömningar som görs ovan om uppgifterna för verkställande myndigheter enligt artikel 8 gäller i tillämpliga delar också här. Därmed har det ansetts vara möjligt att åklagarna ansvarar för alla den verkställande myndighetens uppgifter enligt förordningen (se även avsnitt 4.1.4).

I bedömningen har man kommit fram till att en åklagarmyndighet kan vara en ändamålsenlig verkställande myndighet särskilt i verkställighetsförfarandet enligt artikel 16. Ett beslut om erkännande ska enligt artikel 16.2 fattas senast fem arbetsdagar efter mottagandet av ordern. Om åklagaren är huvudansvarig verkställande myndighet i förfarandet behöver inte åklagaren separat fastställa eller i förekommande fall fatta ett beslut om erkännande när det är fråga om en vägransgrund som kräver rättslig prövning. Till den delen kan ett nationellt tillvägagångssätt i verkställighetsförfarandet enligt artikel 16 vara mer direkt än det förfarande som föreslås i 14 §.

Trots att åklagaren är en rättslig myndighet och även i nuläget har en viktig roll i förfarandet för internationell rättslig hjälp i brottmål, och enligt propositionen föreslås få en roll i verkställighetsförfarandet enligt artikel 16, har åklagarna ingen sådan praktisk samarbetserfarenhet som polisen har när det gäller att samla in elektroniska bevis från privata tjänsteleverantörer över gränserna. Dessutom har åklagarna inte den särskilda tekniska kompetens och brottsutredningskompetens som polisen har, och inte heller polisens erfarenhet av insamling av elektroniska bevis. Den sistnämnda särskilda erfarenheten bedöms vara avgörande för den verkställande myndighetens uppgifter, i den mån det inte handlar om rent rättslig prövning av ärendet. Vid beredningen av propositionen bedömde man att den ovannämnda tekniska kompetensen och brottsutredningskompetensen är central i verkställighetsförfarandet när den verkställande myndigheten gör sin bedömning, och att polisen därför är ett ändamålsenligare alternativ än åklagaren.

Dessutom är det i regel polisen som enligt förundersökningslagen är undersökningsledare i Finland. Även om verkställighetsförfarandet enligt förordningen inte är en förundersökning som ska genomföras i Finland har förfarandet en nära koppling till element som förutsätter teknisk kompetens i samband med brottsutredningar och som i Finlands system i regel hör till polisen.

På grund av detta anses det vara motiverat att föreslå att polisen ska vara den huvudansvariga verkställande myndigheten. Dessutom föreslås det i propositionen att polisen ska kunna föra ett beslut i ett ärende som gäller verkställighetsförfarandet till åklagaren för fastställelse eller beslut, eller i förekommande fall till domstolen för beslut, om ärendet förutsätter prövning och beslut av en rättslig myndighet.

4.1.3 Påföljdsavgift, påförande av påföljdsavgift och påföljdskollegium

I artikel 15 i förordningen om e-evidence föreskrivs det om sanktioner. Enligt artikeln ska sanktionsavgifterna vara effektiva, proportionella och avskräckande. Medlemsstaterna ska säkerställa att sanktionsavgifter på upp till två procent av tjänsteleverantörens totala globala årsomsättning föregående räkenskapsår kan åläggas. Enligt artikel 16.10 i förordningen ska den verkställande myndigheten ålägga en sanktionsavgift i enlighet med artikel 15. Sanktionsavgifterna behandlas närmare bl.a. ovan i motiverings beskrivning av innehållet i artiklarna 15 och 16 (se även motiveringen till lagstiftningsordningen i avsnitt 11.4).

I propositionen föreslås det att ett påföljdskollegium ska inrättas i anslutning till Polisstyrelsen, och att det ska ha till uppgift att påföra påföljder efter föredragning av den verkställande myndighet som avses i 13 § (17 §). Det föreslås att polisen ska vara den huvudansvariga verkställande myndighet som avses i artikel 16.

Trots bestämmelsen i artikel 16.10 i förordningen om e-evidence om att den verkställande myndigheten ska ålägga en sanktionsavgift i enlighet med artikel 15 bedöms det inte finnas något hinder för påföljdskollegiet vid Polisstyrelsen att delta i beslutsfattandet i ett påföljdsärende. Under beredningen av propositionen bedömdes olika alternativ för det nationella beslutsfattandet om sanktionsavgifter i enlighet med förordningen. Det kollegiala beslutsfattandet om påföljdsavgiften baserar sig på grundlagsutskottets etablerade praxis (GrUU 14/2018 rd, s. 19). De föreslagna bestämmelserna om påföljder behandlas också mer ingående i motiveringen till lagstiftningsordningen i avsnitt 11.4.

I beredningen bedömde man huruvida påföljdskollegiet bör inrättas i anslutning till riksåklagarens byrå, Domstolsverket eller Polisstyrelsen. Dessutom bedömde man om det är möjligt att föreskriva om påförandet av påföljdsavgiften som en uppgift för domstolen. Det sistnämnda alternativet ansågs varken vara ändamålsenligt eller möjligt.

Först bedömdes alternativet att inrätta påföljdskollegiet i anslutning till Domstolsverket. Alternativet bedömdes i första hand utifrån att Helsingfors tingsrätt enligt förslaget centraliserat ska vara behörig verkställande myndighet i Finland för europeiska utlämnandeorder enligt artikel 8 i förordningen.

Bestämmelser om Domstolsverket finns i 19 a kap. i domstolslagen (673/2016) och om ämbetsverkets uppgifter i 1–2 § i det kapitlet. I 1 § beskrivs på generell nivå ämbetsverkets uppgift att sköta domstolarnas verksamhetsförutsättningar och utveckla, planera och stödja domstolarnas verksamhet. I 2 § finns bestämmelser om Domstolsverkets uppgifter så att säga i två steg. Enligt 1 mom. har Domstolsverket till uppgift att se till att domstolarna kan utöva dömande makt på ett högklassigt sätt och att domstolarnas förvaltning är effektivt och ändamålsenligt organiserad. I 2 mom. finns en förteckning med 14 punkter över ämbetsverkets uppgifter, men enligt den inledande meningen i momentet är förteckningen inte uttömmande, utan anger de uppgifter som Domstolsverket särskilt ska utföra. Alla uppgifter i förteckningen faller dock klart inom definitionen i 1 mom.

I anslutning till Domstolsverket finns två självständiga och oberoende nämnder. Bestämmelser om nämnderna finns i 20 och 21 kap. i domstolslagen. Båda kapitlen innehåller detaljerade regler bl.a. om nämndernas uppgifter och sammansättning, om nominering av ledamöter och om personalen. Bestämmelser om förhållandet mellan Domstolsverket och nämnderna finns i domstolslagen, separat såväl i kapitlet om Domstolsverket som i kapitlet om båda nämnderna. De viktigaste bestämmelserna gäller nämndernas självständighet, bl.a. i form av att de själva utnämner sina juristsekreterare och andra föredragande. Domstolsverket har till uppgift att göra framställningar till justitieministeriet om anslag för domarförslagsnämndens och domarutbildningsnämndens omkostnader och besluta om fördelningen av anslag till nämnderna samt sköta övriga centralförvaltningsuppgifter som gäller nämnderna. Om båda nämnderna föreskrivs det dessutom att Domstolsverket sköter organiseringen av nämndens övriga sekreterartjänster och kan avdela personal för skötseln av nämndens uppgifter.

Under beredningen av propositionen bedömdes det att påföljdskollegiets föreslagna uppgifter inte ens delvis överlappar med Domstolsverkets nuvarande uppgifter. Det är alltså helt klart fråga om nya uppgifter för Domstolsverket. Under beredningen ansåg man att det är uppenbart att påföljdskollegiets uppgifter handlar om annat än domstolarnas verksamhetsförutsättningar. Kollegiet avviker också från de nuvarande nämnderna vid Domstolsverket i det avseendet att deras uppgifter (domarutnämningssärenden och fortbildning för Domstolsverkets personal) har en nära koppling till Domstolsverkets verksamhet. I beredningen bedömde man att t.ex. domstolslagen behöver ändras, och inte enbart tekniskt, om man går in för att inrätta påföljdskollegiet i anslutning till Domstolsverket. Det är fråga om en ny typ av uppgift som inte är kopplad till ämbetsverkets andra uppgifter. På det sätt som nämns ovan har påföljdskollegiet en koppling till verksamheten vid Helsingfors tingsrätt, men den kopplingen anses inte vara särskilt stark i förhållande till förfarandet i enlighet med förordningen. På dessa grunder bedömde man under beredningen att det inte är ett ändamålsenligt alternativ att inrätta påföljdskollegiet i anslutning till Domstolsverket.

Dessutom bedömdes alternativet att inrätta påföljdskollegiet i anslutning till riksåklagarens byrå. Bedömningen grundade sig på att åklagarna enligt förslaget har en roll i det beslutsfattande som ingår i verkställighetsförfarandet i enlighet med artikel 16 i förordningen. Bedömningen är också förknippad med åklagarnas ovan beskrivna eventuella roll som huvudansvarig verkställande myndighet i verkställighetsförfarandet i enlighet med förordningen.

I lagen om Åklagarmyndigheten finns bestämmelser om Åklagarmyndighetens ställning, uppgifter och förvaltning samt om åklagarnas uppgifter. Enligt 3 § är riksåklagarens byrå centralförvaltningsenhet för Åklagarmyndigheten och riksåklagaren högsta åklagare och chef för åklagarna. Enligt 4 § ska riksåklagarens byrå 1) styra och utveckla Åklagarmyndigheten och åklagarverksamheten, 2) svara för att Åklagarmyndighetens verksamhet är resultatrik, 3) övervaka att åklagarnas verksamhet är lagenlig och enhetlig, 4) ha hand om Åklagarmyndighetens allmänna förvaltning, kommunikation och utbildning, 5) sköta det nationella och internationella samarbetet inom sitt verksamhetsområde och 6) svara för ordnandet av verksamheten för de åklagare som är undersökningsledare när en polisman misstänks ha begått ett brott. I 19 § i lagen om Åklagarmyndigheten finns dessutom bestämmelser om avgörande av administrativa ärenden och i 30 § om Åklagarmyndighetens arbetsordning.

Som det nämns ovan är ändamålsenligheten med att inrätta påföljdskollegiet kopplad till åklagarnas föreslagna uppgifter i verkställighetsärenden enligt förordningen. I den bedömning som gjordes under beredningen betraktades riksåklagarens byrå som ett seriöst alternativ att placera påföljdskollegiet, i synnerhet om åklagarna är huvudansvariga verkställande myndigheter i förfarandet enligt förordningen. Sannolikt skulle dock även lagen om Åklagarmyndigheten behöva ändras om påföljdskollegiet inrättas i anslutning till riksåklagarens byrå.

Vid beredningen av propositionen bedömdes polisen vara det ändamålsenligaste alternativet som huvudansvarig verkställande myndighet. Detta motsvarar också bäst nuläget i samband med det internationella förfarandet för rättslig hjälp i brottmål. Därmed föreslås det att polisen huvudsakligen ska ansvara för den verkställande myndighetens uppgifter i enlighet med förordningen, förutom när det är fråga om en europeisk utlämnandeorder enligt artikel 8. Därför bedöms det också vara befogat att inrätta påföljdskollegiet i anslutning till Polisstyrelsen i stället för riksåklagarens byrå.

När det gäller var påföljdskollegiet ska placeras beaktade man också artikel 16.10 där det förutsätts att den verkställande myndigheten ska ålägga en sanktionsavgift i enlighet med artikel 15. Även om artikel 16.10 inte bedöms utgöra något hinder för någon annan som är nationellt behörig att delta i förfarandet för att ålägga en sanktionsavgift på yrkan eller förslag av den verkställande myndigheten, bedöms punkten i viss mån begränsa det nationella handlingsutrymmet när det handlar om vem som kan ålägga en sanktionsavgift efter föredragning. Vid beredningen av propositionen har man till den delen bedömt att det kan strida mot förordningens artikel 16.10 att en myndighet som är helt fristående från den behöriga verkställande myndigheten enligt artikel 16 ålägger en sanktionsavgift i enlighet med artikel 16.10. Därför har man också ansett att påföljdskollegiet inte kan placeras t.ex. i anslutning till Domstolsverket eller riksåklagarens byrå, då polisen föreslås vara den huvudansvariga verkställande myndighet som avses i artikel 16.

4.1.4 Alternativ tolkning av förordningens bestämmelser om verkställande myndighet

Ovan behandlas i större detalj de andra alternativ som vid beredningen bedömdes när det gäller genomförandet av verkställighetsförfarandet enligt förordningen och de behöriga myndigheterna i förfarandet samt alternativ i fråga om sanktionsbestämmelserna och det relaterade förfarandet även med tanke på den behöriga myndigheten.

I artikel 3.17 i förordningen definieras verkställande myndighet. Enligt punkten avses med verkställande myndighet den myndighet i den verkställande staten som i enlighet med den statens nationella rätt är behörig att ta emot en europeisk utlämnandeorder och ett intyg om en europeisk utlämnandeorder eller en europeisk bevarandeorder och ett intyg om en europeisk bevarandeorder som översänds av den utfärdande myndigheten för anmälan eller för verkställighet i enlighet med den förordningen. Som det nämns ovan är tolkningen i propositionen att punkt 17 inte anger några uttryckliga villkor för den verkställande myndigheten, och i det avseendet medger nationellt handlingsutrymme. Punkten begränsar inte heller antalet verkställande myndigheter, och medger även i det avseendet nationellt handlingsutrymme (se även artikel 31.1 b).

I motiveringstexten där innehållet i förordningens artiklar beskrivs tar man också upp att förordningen innehåller bestämmelser om vissa uppgifter för den verkställande myndigheten. I t.ex. artiklarna 10 och 12 finns bestämmelser om den verkställande myndighetens uppgifter i samband med europeiska utlämnandeorder enligt artikel 8. I artikel 16 finns bestämmelser som gäller verkställighetsförfarandet i situationer där den myndighet som utfärdar en order begär hjälp av den verkställande myndigheten för fullgörandet av tjänsteleverantörens skyldigheter. Tolkningen i propositionen är att förordningen gör det möjligt att nationellt dela upp den verkställande myndighetens uppgifter på olika myndigheter. Utifrån denna tolkning föreslås det att den verkställande myndigheten i fråga om artikel 8 ska vara Helsingfors tingsrätt (11 §) och att den huvudansvariga verkställande myndigheten i Finland i övrigt ska vara polisen (13 §). När det gäller dessa lösningar bör man också beakta skäl 61 i förordningens ingress, där det anges att den verkställande staten om en anmälan (enligt artikel 8) till den verkställande myndigheten, eller verkställigheten, sker i enlighet med denna förordning, kan föreskriva i nationell rätt att verkställigheten av en europeisk utlämnandeorder skulle kunna kräva att en domstol involveras i förfarandet i den verkställande staten. Detta bekräftar tolkningen att förordningen medger nationellt handlingsutrymme när det gäller den verkställande myndigheten. Därmed torde det stå klart att man i enlighet med förordningen kan föreskriva om flera olika verkställande myndigheter.

I artikel 31.1 b i förordningen anges det dessutom att medlemsstaterna ska meddela kommissionen om den eller de myndigheter som är behöriga att ta emot anmälningar enligt artikel 8 och att verkställa europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder på en annan medlemsstats vägnar, i enlighet med artikel 16. Enligt artikeln är det alltså möjligt att ha flera verkställande myndigheter.

Vid beredningen av förordningen har man dock också beaktat möjligheten att artikel 3.17 kan tolkas på ett annat sätt, med hänsyn till bestämmelserna i artiklarna 8, 10, 12, 16 och 31 om den verkställande myndighetens uppgifter. En alternativ tolkning är att den verkställande myndighet som föreskrivs nationellt bör vara en och samma myndighet och ha samma ställning och uppgifter i alla verkställighetssituationer enligt förordningen. Enligt den tolkningen är det inte nödvändigtvis möjligt att nationellt dela upp dessa uppgifter på olika myndigheter, dvs. samma

myndighet bör vara behörig verkställande myndighet enligt såväl artikel 8 som artikel 16. Enligt t.ex. artikel 16.10 ska den verkställande myndighet som bekräftat en orders verkställbarhet ålägga en sanktionsavgift i enlighet med artikel 15. Trots det som konstateras ovan är det fortfarande möjligt att det finns fler än en behörig verkställande myndighet. Samtidigt kan man också anse att artikel 16.10 syftar enbart på den behöriga myndigheten i förfarandet enligt artikel 16, eftersom det är fråga om ett annat förfarande än i artiklarna 8, 10 och 12. Med andra ord kan det vara möjligt att koncentrera t.ex. den verkställande myndighetens uppgifter i samband med utlämnandeorder enligt artikel 8 till en viss myndighet, men i övrigt på nationell nivå fördela den verkställande myndighetens uppgifter till andra myndigheter. Den behöriga myndigheten skulle kunna vara polisen, åklagaren eller domstolen, eftersom förordningen inte anger några uttryckliga villkor för den verkställande myndigheten.

Även om förordningen medger nationellt handlingsutrymme i fråga om verkställande myndigheter är handlingsutrymmet inte helt tydligt när det är fråga om möjligheten att nationellt dela upp verkställighetsuppgifter på olika myndigheter. Nationellt handlingsutrymme behövs bl.a. för att möjliggöra den flexibilitet som behövs för att ta hänsyn till skillnaderna mellan medlemsstaternas nationella system och andra eventuella särdrag. Eftersom frågan kan tolkas på olika sätt anses det vara ändamålsenligt att föreslå alternativa tillvägagångssätt utifrån den alternativa tolkning som beskrivs ovan. Nedan beskrivs alternativa sätt att genomföra bestämmelserna (ordningsföljden reflekterar inte någon prioritetsordning mellan alternativen).

4.1.4.1 Alternativ A: domstolen

I det första alternativet är domstolen verkställande myndighet i enlighet med förordningen. Detta gäller såväl europeiska utlämnandeorder enligt artikel 8 som den verkställande myndighetens övriga uppgifter i enlighet med förordningen, såsom verkställighetsförfarandet enligt artikel 16. Domstolen skulle kunna vara behörig verkställande myndighet för alla europeiska utlämnandeorder oavsett vilken uppgiftskategori de gäller, inklusive europeiska bevarandeorder. Det skulle dock vara möjligt att koncentrera anmälningsärenden enligt artikel 8 till en enda domstol.

Som det nämns ovan är rollen och uppgifterna som verkställande myndighet enligt förordningen om e-evidence tills vidare fortfarande ny och främmande för det finländska systemet ur den nationella lagstiftningens perspektiv, särskilt när det är fråga om andra uppgifter än sådana som har samband med utlämnandeorder enligt artikel 8. Den i förordningen avsedda roll som planerats för domstolen avviker från domstolens behörighet enligt den gällande tvångsmedelslagen med hänsyn till den gränsdragning mellan den verkställande makten och den dömande makten som gäller i Finland. Uppgifterna som behörig verkställande myndighet bedöms också vara särskilt besvärliga för domstolen i förhållande till uppgiften enligt artikel 16.10 att ålägga en sanktionsavgift i enlighet med artikel 15.

Domstolen har inte ansetts vara ett ändamålsenligt alternativ för alla de uppgifter som anges för den verkställande myndigheten i förordningen.

4.1.4.2 Alternativ B: polisen

I propositionen föreslås det att polisen ska vara huvudansvarig verkställande myndighet i Finland, med undantag för europeiska utlämnandeorder enligt artikel 8. Vid beredningen har man också bedömt huruvida polisen även bör vara den verkställande myndighet som avses i

artikel 8. Polisen har betraktats som ett möjligt alternativ. I propositionen har man dock ansett att det är mer befogat att domstolen gör den bedömning av utlämnandeorder enligt artikel 8 som ska göras i den verkställande staten.

I sig skulle det vara möjligt att i enlighet med skäl 61 i förordningens ingress föreskriva i nationell rätt om verkställighetsförfarandet så att polisen är verkställande myndighet i enlighet med artikel 8 och dessutom att en domstol eller en åklagare deltar i förfarandet enligt artiklarna 10 och 12 för att bedöma vägransgrunderna. Ett sådant tillvägagångssätt har betraktats som ett möjligt alternativ. Man har dock ansett att i synnerhet de anmälningssituationer enligt artikel 8 som är nödsituationer där den verkställande myndigheten ska agera inom 96 timmar efter mottagandet av anmälan är problematiska.

En utvidgning av polisens uppgifter som verkställande myndighet till att omfatta också bestämmelserna i artikel 8 skulle öka polisens arbetsbörda, som också annars ökar på grund av förfarandet i enlighet med förordningen (se avsnitt 3.2 om de huvudsakliga konsekvenserna).

4.1.4.3 Alternativ C: åklagaren

I propositionen föreslås det att åklagaren ska ha en roll i verkställighetsförfarandet i enlighet med artikel 16. Vid beredningen har man också bedömt huruvida åklagaren skulle kunna vara den verkställande myndighet som avses i artikel 8. Det har betraktats som ett ändamålsenligt alternativ att åklagaren är verkställande myndighet i enlighet med förordningen, och man har ansett att systemet blir tydligare om den verkställande rollen föreskrivs för en myndighet som redan i nuläget har ett etablerat samarbete med polisen. I t.ex. Sverige föreslås det att åklagaren ska vara verkställande myndighet i enlighet med förordningen (se avsnitt 4.3.2). I en jämförelse måste man dock ta i beaktande bl.a. att åklagarmyndigheten i Sverige är huvudsaklig undersökningsledare, medan detta i Finland i regel är polisens uppgift.

Åklagarens ställning som rättslig myndighet och möjlighet att agera på kort varsel utanför tjänstetid med hjälp av jourarrangemang talar för rollen som verkställande myndighet i enlighet med förordningen. Åklagaren har dock inte samma praktiska erfarenhet och sakkunskap som polisen har när det gäller att inhämta elektroniska bevis. Dessutom är åklagaren liksom polisen inte i motsvarande nationella fall och inte i enlighet med förordningen behörig att utfärda eller godkänna europeiska utlämnandeorder som gäller trafikuppgifter eller innehållsdata.

Utöver det som nämns ovan ökar åklagarnas arbetsbörda när förordningen börjar tillämpas väsentligt på grund av förordningens bestämmelser om utfärdande av order och det som föreslås i propositionen. I propositionen uppskattas åklagarna varje år behöva godkänna tusentals framställningar (2 000–5 000 stycken) när förordningen börjar tillämpas. Konsekvenserna för åklagarnas arbetsbörda blir alltså betydande på årsnivå enbart på grund av förfarandet för utfärdande av order (se avsnitt 3.2.1). Arbetsbördan skulle öka ytterligare om uppgiften som verkställande myndighet i sin helhet skulle överföras på åklagarna.

Om åklagaren skulle vara verkställande myndighet i enlighet med förordningen skulle det föreslagna påföljdskollegiet för åläggande av sanktionsavgifter enligt artikel 15 i förordningen dessutom inte kunna inrättas vid Polisstyrelsen, utan sannolikt i anslutning till Åklagarmyndigheten eller riksåklagarens byrå. De ekonomiska konsekvenserna av detta skulle sannolikt vara lika stora som de uppskattade konsekvenserna för Polisstyrelsen (se avsnitt 3.2.1 och avsnitt 3.2.3.2).

4.1.5 De ekonomiska konsekvensernas storleksordning

Enligt artikel 15 i förordningen om e-evidence ska sanktionsavgifterna vara effektiva, proportionella och avskräckande, och medlemsstaterna ska säkerställa att sanktionsavgifter på upp till två procent av tjänsteleverantörens totala globala årsomsättning föregående räkenskapsår kan åläggas. Enligt propositionen ska påföljdsavgiftens storlek baseras på en samlad bedömning. Vid bedömningen av påföljdsavgiftens storlek ska hänsyn tas till överträdelsens eller försummelsens art, allvarlighetsgrad, upprepning och varaktighet, huruvida överträdelsen eller försummelsen är uppsåtlig eller beror på oaktsamhet, omfattningen och arten av tjänsteleverantörens verksamhet samt tjänsteleverantörens ekonomiska kapacitet (18 § 3 mom.).

Den påföljdsavgift som påförs en juridisk person är enligt förslaget minst 1 000 euro och högst två procent av tjänsteleverantörens totala globala årsomsättning under det föregående räkenskapsåret. Den påföljdsavgift som påförs en fysisk person är minst 500 euro och högst 10 000 euro (18 § 2 mom.).

I motiveringstexten där innehållet i förordningens artikel 15 beskrivs bedöms grunderna för sanktionsavgiftens storlek. Enligt vad som nämns i motiveringen har det nationella handlingsutrymme som förordningen medger använts i samband med de nationella bestämmelserna om påföljdsavgiftens storlek. I förordningen anges det att sanktionsavgiften ska kunna vara högst två procent av tjänsteleverantörens totala globala årsomsättning föregående räkenskapsår. Ingen särskild minimiavgift anges i artikeln. Se även motiveringen till lagstiftningsordningen i avsnitt 11.4.

Enligt vad som nämns ovan föreslås det i propositionen att påföljdsavgiften för en juridisk person ska kunna vara högst två procent av tjänsteleverantörens totala globala årsomsättning under det föregående räkenskapsåret, men det föreslås inte något visst högsta belopp i euro som påföljdsavgiften inte får överstiga. Som det konstateras ovan i motiveringen där innehållet i artikel 15 beskrivs är det inte helt klart om artikeln förutsätter att sanktionens maximibelopp ska vara två procent av den totala globala årsomsättningen föregående räkenskapsår för en tjänsteleverantör som omfattas av förordningens tillämpningsområde, eller om beloppet också kan vara mindre (se även motiveringen till lagstiftningsordningen i avsnitt 11.4). Därmed har man också bedömt alternativet att den maximala påföljdsavgiften skulle vara ett visst belopp i euro, men för vissa allvarligare överträdelser eller försummelser av skyldigheterna högst två procent av tjänsteleverantörens totala globala årsomsättning under det föregående räkenskapsåret.

Vid beredningen har man ansett att t.ex. säkerställandet av en enhetlig tillämpningspraxis för påförande av påföljdsavgifter talar för närmare nationella bestämmelser om det maximala beloppet av den ovannämnda påföljdsavgiften. Detta har ansetts vara relevant för kravet på proportionalitet enligt artikel 15. Vid beredningen av propositionen bedömde man dock att omfattningen av de berörda tjänsteleverantörernas verksamhet och deras varierande ekonomiska kapacitet samt eventuella överträdelser eller försummelsers allvarlighetsgrad förutsätter så flexibla bestämmelser som möjligt om påföljdsavgiftens maximala belopp. Bedömningen är att detta är det mest ändamålsenliga sättet att säkerställa bl.a. att sanktionerna är effektiva och avskräckande i enlighet med kravet i artikel 15.

Vid beredningen av propositionen bedömde man dessutom att det omsättningsbaserade maximibelopp som föreslås för påföljdsavgiften bäst möjliggör en samlad bedömning av påföljdsavgifter för att på ett ändamålsenligt sätt kunna bedöma beloppet av den påföljdsavgift som påförs i förhållande till de omständigheter som enligt förslaget ska beaktas i den samlade bedömningen (18 § 3 mom.). Detta bedömdes också i tillräcklig mån säkerställa att kravet att påföljdsavgiftens belopp är proportionellt uppfylls.

4.2 Direktivet om e-evidence

4.2.1 Införlivande av direktivet i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation

Vid beredningen av propositionen bedömdes olika sätt att genomföra direktivet nationellt. Ett alternativ som bedömdes var att ta in ett särskilt kapitel om det nationella genomförandet av direktivet om e-evidence i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation.

Syftet med lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation är enligt lagens 1 kap. 1 § att främja utbudet och användningen av elektroniska kommunikationstjänster samt att säkerställa att kommunikationsnät och kommunikationstjänster på skäliga villkor är tillgängliga för alla i hela landet. Dessutom föreskrivs det t.ex. i 157 § i samma lag om skyldigheten för utsedda teleföretag att lagra förmedlingsuppgifter inom elektronisk kommunikation för myndigheternas behov.

Lagen innehåller bestämmelser om elektroniska kommunikationstjänster och gäller därmed delvis samma tjänsteleverantörer som berörs av skyldigheterna enligt direktivet om e-evidence. Definitionerna som gäller tjänsteleverantörer i direktivet (och förordningen) om e-evidence skiljer sig dock från definitionerna i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation. För tydlighetens skull ansågs det vid beredningen vara befogat att genomföra direktivet genom att stifta en separat lag om fastställande av harmoniserade regler för att utse utsedda verksamhetsställen och rättsliga ombud för insamling av elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden.

4.2.2 Centralmyndighet enligt artikel 6 i direktivet om e-evidence

Vid beredningen bedömde man vilka myndigheter som nationellt skulle vara ändamålsenliga val till centralmyndighet enligt artikel 6. I bedömningen ägnades uppmärksamhet åt de nationella utgångspunkterna för uppgiften som centralmyndighet enligt direktivet. Vid bedömningen ägnades också uppmärksamhet åt bestämmelserna i förordningen om e-evidence och kopplingarna till direktivet i synnerhet när det gäller centralmyndigheternas uppgifter.

Enligt artikel 6 i direktivet om e-evidence har medlemsstaternas centralmyndigheter till uppgift att samordna och samarbeta med varandra och vid behov med kommissionen. Till detta samarbete hör att utbyta lämplig information och ge ömsesidigt stöd för att säkerställa att direktivet tillämpas på ett enhetligt och proportionellt sätt.

I bedömningen har man också tagit hänsyn till att myndighetsuppgifterna enligt direktivet och förordningen om e-evidence nationellt delas upp på olika myndigheter. En ändamålsenlig och enhetlig tillämpning av förordningen och direktivet om e-evidence förutsätter inte att myndighetsuppgifterna koncentreras till en enda nationell myndighet, och gör det inte nödvändigtvis ens möjligt. Även om förordningens och direktivets bestämmelser har en

koppling till varandra, och i synnerhet bestämmelserna i direktivet stöder bestämmelserna i förordningen, innehåller förordningen helt andra bestämmelser än direktivet t.ex. om myndighetsuppgifter. I förordningen fastställs regler för att gränsöverskridande kunna beordra utlämnande eller bevarande av elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden. Myndighetsuppgifterna är sådana som i Finland hör till de brottsbekämpande och rättsliga myndigheterna i samband med brottsundersökningar, åtal, rättegångar och verkställighet av straffrättsliga påföljder. De nationella myndighetsuppgifter som har att göra med dessa uppgifter hör nästan utan undantag till de brottsbekämpande och rättsliga myndigheternas kärnuppgifter. I direktivet fastställs i sin tur regler om vissa privata tjänsteleverantörers skyldigheter som gäller utsedda verksamhetsställen eller rättsliga ombud. De sistnämnda skyldigheterna är förknippade med tillstånds- och tillsynsuppgifter som inte hör till de brottsbekämpande och rättsliga myndigheternas uppgifter eller behörighet.

En viktig aspekt i bedömningen är att rollen som centralmyndighet enligt direktivet är naturlig för ett ämbetsverk som generellt känner till regleringen på det digitala området och ansvarar för den. EU-lagstiftningen om den digitala omvärlden är omfattande och komplicerad. Det är viktigt att kunna greppa helheten och ha sakkunskap om EU-lagstiftningen på detta område. Det kan också uppstå oklarhet om huruvida en viss tjänsteleverantör omfattas av direktivet om e-evidence eller inte. Största delen av den relevanta regleringen bedöms höra till kommunikationsministeriets förvaltningsområde, och därför kan Transport- och kommunikationsverket bäst bedöma t.ex. om ett visst företag faller under direktivets tillämpningsområde eller inte. Samtidigt bör det noteras att direktivets tillämpningsområde terminologiskt delvis avviker från telekommunikationslagstiftningen och övrig lagstiftning om digitala tjänster. Det är också värt att notera att kommunikationsministeriets förvaltningsområde generellt och omfattande bevakar marknaden och utvecklingen inom verksamhetsområdet, och sannolikt snabbast får kännedom om nya aktörer. Det skulle falla sig naturligt att kunna koncentrera alla skyldigheter inom verksamhetsområdet till ett och samma ställe, och alltså t.ex. i samband med tillstånds- och registreringsförfaranden kunna säkerställa att alla skyldigheter som föreskrivits i anslutning till verksamhetsområdet, också skyldigheter enligt direktivet om e-evidence, har fullgjorts. Samtidigt måste man också ta hänsyn till att direktivets tillämpningsområde också torde omfatta aktörer som inte har några särskilda tillstånds- eller registreringsskyldigheter.

Transport- och kommunikationsverket är enligt lagen om Transport- och kommunikationsverket ett ämbetsverk på centralnivå inom kommunikationsministeriets förvaltningsområde som sköter sådana myndighetsuppgifter som avser trafik, transport och elektronisk kommunikation. Transport- och kommunikationsverket främjar bl.a. informationssamhällets och trafiksystemets utveckling samt fungerande och säkra trafik-, transport- och kommunikationsförbindelser och tjänster som gäller trafik, transport och kommunikation. Ämbetsverket utgår i sin verksamhet från kundernas behov och utnyttjar sektorsövergripande sakkunskap. Transport- och kommunikationsverkets geografiska verksamhetsområde är i regel hela landet.

Enligt 2 § i lagen om Transport- och kommunikationsverket hör det till ämbetsverkets uppgifter bl.a. att främja kommunikationssäkerheten, sköta reglerings-, tillstånds-, godkännande-, register- och tillsynsärenden inom elektronisk kommunikation, sköta register- och tillsynsuppgifter som gäller domännamn samt delta i internationellt samarbete inom sitt verksamhetsområde. I Transport- och kommunikationsverkets uppgifter ingår därmed tillsyn över och styrning av många olika funktioner för efterlevnaden av bestämmelser och föreskrifter

inom ämbetsverkets verksamhetsområde. Till verksamhetsområdet hör exempelvis televerksamhet och annan kommunikationsförmedling samt digitala tjänster i enlighet med NIS-direktivet. Traficom är en myndighet som betjänar i ärenden som gäller tillstånd, registrering och tillsyn inom sektorerna för trafik, transport och kommunikation.

Transport- och kommunikationsverket har också andra samordnings- och myndighetsuppgifter som följer av andra EU-rättsakter. Exempelvis enligt lagen om tillsyn över förmedlingstjänster på nätet är Transport- och kommunikationsverket den samordnare för digitala tjänster som avses i artikel 49 i förordningen om digitala tjänster. Ämbetsverket är också den i artikeln avsedda behöriga myndighet som svarar för tillsynen.

Dessutom har Transport- och kommunikationsverket uppgifter inom tillsynen över förfaranden för anmälan och registrering i enlighet med dataförvaltningsakten. Vidare är Transport- och kommunikationsverket t.ex. enligt 334 a § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation behörigt att påföra påföljdsavgifter för leverantörer av dataförmedlingstjänster som avses i artikel 10 i dataförvaltningsakten. Denna påföljdsavgift är lika stor som den som föreslås i denna proposition i fråga om artikel 5 i direktivet om e-evidence.

Till skillnad från tillsynen över regleringen om e-evidence har Transport- och kommunikationsverket när det gäller såväl förordningen om digitala tjänster som dataförvaltningsakten också tillsynsuppgifter som gäller det egentliga materiella innehållet i förordningarna, och tillsynen över anmälnings- och registreringsförfarandena enligt dataförvaltningsakten är en del av en mer omfattande tillsyn över tjänsterna i enlighet med förordningen. När det gäller dataförvaltningsakten är Transport- och kommunikationsverket den behöriga myndigheten för tillsynen över t.ex. anmälningsförfarandet för dataförmedlingstjänster. Ämbetsverket bevakar och övervakar att leverantörer av dataförmedlingstjänster uppfyller kraven enligt den förordningen. I sina uppgifter enligt förordningen om digitala tjänster är Transport- och kommunikationsverket kontaktpunkt i alla frågor som gäller tillämpningen av förordningen. Transport- och kommunikationsverket övervakar bl.a. de krav på tillbörlig aktsamhet som tillämpas på alla leverantörer av förmedlingstjänster, t.ex. att de uppfyller sina skyldigheter i anslutning till användarvillkor, och de skyldigheter som tillämpas på värdtjänstleverantörer, t.ex. förfarandena för att anmäla olagligt innehåll och begränsa innehåll. Samordningsuppgifterna enligt förordningen om digitala tjänster är alltså inte jämförbara med centralmyndighetens uppgifter enligt direktivet om e-evidence. Därmed ingår anmälningsförfarandet eller mottagandet av information om utsedda rättsliga företrädare i båda exemplen i den övriga tillsynen över samma rättsakt. När det gäller direktivet om e-evidence skulle myndighetsuppgiften vara begränsad till att övervaka utseendet av utsedda verksamhetsställen och rättsliga ombud, och andra myndigheter skulle övervaka den egentliga materiella reglering som följer av förordningen.

Jämfört med de ovannämnda exemplen förutsätter inte myndighetsuppgifterna som följer av direktivet om e-evidence sådan teknisk eller övrig specialakkunskap som nödvändigtvis uttryckligen skulle motivera att centralmyndighetens uppgifter anvisas just Transport- och kommunikationsverket.

Det bör också noteras att det huvudsakliga innehållet och målet för helheten om e-evidence främst följer av förordningen om e-evidence. Myndighetsuppgifterna enligt förordningen har ett nära samband med uppgifterna för de myndigheter som undersöker brott. Verksamheten i enlighet med förordningen handlar om direkt gränsöverskridande kontakt mellan de behöriga

myndigheterna i EU:s medlemsstater och privata tjänsteleverantörer i en annan medlemsstat för att inhämta elektroniska bevis. Till den delen kan förordningen i sig inte anses vara relevant för Transport- och kommunikationsverket, eftersom ämbetsverket inte kan utfärda eller ta emot order enligt förordningen när det utför sina uppgifter, och regleringen inte tjänar uttryckligen ämbetsverkets uppgifter.

Även om uppgiften som centralmyndighet enligt direktivet om e-evidence inte i sig gäller verkställigheten av det straffrättsliga förfarandet i enlighet med förordningen, har den en koppling till förfarandena i och med att myndigheten övervakar att alla förpliktade tjänsteleverantörer som omfattas av tillämpningsområdet fullgör sin skyldighet att utse ett verksamhetsställe eller i förekommande fall ett rättsligt ombud för mottagande, efterlevnad och verkställighet av beslut och förelägganden som utfärdats av behöriga myndigheter i syfte att samla in bevis i straffrättsliga förfaranden. I propositionen föreslås det att polisen i regel ska ansvara för den verkställande myndighetens uppgifter enligt förordningen. Till skillnad från Transport- och kommunikationsverkets andra myndighetsuppgifter som nämns ovan är myndighetsuppgifterna enligt direktivet om e-evidence fristående från lagstiftningspaketet i övrigt och inte en del av den mer omfattande tillsynen över efterlevnaden av regleringen. Tillsynen över direktivet och tillsynen över förordningen skulle därmed delas upp på olika myndigheter.

På de grunder som nämns ovan har man också bedömt möjligheterna att utse andra nationella myndigheter – huvudsakligen inom inrikesministeriets förvaltningsområde – till centralmyndighet enligt direktivet om e-evidence. Med hänsyn till att direktivets tillämpningsområde inte bara omfattar förordningen om e-evidence, utan också EIO-direktivet och MLA 2000-konventionen, hör de huvudsakliga myndighetsuppgifterna i samband med brottsutredningar i Finland till förundersökningsmyndigheternas uppgifter. Därför har man bedömt om t.ex. Polisstyrelsen eller Centralkriminalpolisen skulle vara en lämplig centralmyndighet enligt direktivet om e-evidence.

Centralförvaltningsmyndighet under inrikesministeriet är Polisstyrelsen, som är polisens högsta ledning i fråga om andra polisenheter än skyddspolisen.

Exempelvis Centralkriminalpolisen har inom ramen för sin riksomfattande behörighet viktig sakkunskap och erfarenhet som kan vara till nytta i rollen som centralmyndighet enligt direktivet om e-evidence. Centralkriminalpolisen har också uppgifter och kunskaper som är relevanta i förfarandet enligt förordningen om e-evidence. Centralkriminalpolisen är också centrum för det internationella kriminalpolissamarbetet i Finland. Dessutom har Centralkriminalpolisen redan såväl erfarenhet av som fungerande samarbetsmekanismer med nationella privata tjänsteleverantörer som omfattas av direktivet. Därmed har Centralkriminalpolisen också branschkunskap som behövs i tillsynen, eftersom Centralkriminalpolisen i sitt arbete behöver ha kontakt med och begära uppgifter av företag som omfattas av direktivet om e-evidence, även med stöd av regleringen om e-evidence. Centralkriminalpolisen har en betydande roll i den ömsesidiga rättsliga hjälpen. Dessutom är Centralkriminalpolisen enda kontaktpunkt för informationsutbyte enligt EU:s informationsutbytesdirektiv (lagen om informationsutbyte mellan de brottsbekämpande myndigheterna i Europeiska unionens medlemsstater (806/2024).

För att minska kostnaderna för myndighetsuppgifterna och underlätta tjänsteleverantörernas myndighetskontakter bör man också ta hänsyn till ändamålsenligheten genom att koncentrera uppgifterna enligt direktivet och förordningen om e-evidence till så få myndigheter som möjligt.

Exempelvis för tjänsteleverantörerna kan det vara besvärligt att behöva kontakta flera olika myndigheter för att kunna fullgöra skyldigheterna enligt förordningen och direktivet om e-evidence. Dessutom kan man ta i beaktande att tjänsteleverantörerna också nationellt måste uppges kontaktpunkter för myndigheterna och komma överens om tillvägagångssättet i samband med nationella begäranden om uppgifter. Då är det effektivare för såväl tjänsteleverantörerna som myndigheterna att kontakterna koncentreras till ett och samma ställe, om det är befogat med tanke på regleringen som helhet. Samtidigt reglerar dock förordningen och direktivet mycket olika frågor, och därför anses det inte vara ändamålsenligt att koncentrera uppgifterna.

Centralmyndighetens uppgifter enligt direktivet är dock inte helt lämpliga för Polisstyrelsen eller Centralkriminalpolisen. Direktivets syfte är att fastställa harmoniserade regler för tjänsteleverantörer och på det sättet undanröja de befintliga hindren för det fria tillhandahållandet av tjänster. Bestämmelserna i direktivet grundar sig på den inre marknaden (artiklarna 53 och 62 i EUF-fördraget). Centralmyndighetens uppgifter enligt direktivet bedöms vara mest relevanta för kommunikationsministeriets förvaltningsområde, där Transport- och kommunikationsverket också annars har en central roll i tillsynen över EU:s reglering på det digitala området och som nationell kontaktpunkt. Enligt lagen om Transport- och kommunikationsverket har verket till uppgift att främja informationssamhällets och trafiksystemets utveckling samt fungerande och säkra trafik-, transport- och kommunikationsförbindelser och tjänster som gäller trafik, transport och kommunikation. Bestämmelser om Transport- och kommunikationsverkets uppgifter finns huvudsakligen i den lagen, i lagen om transportservice (320/2017) och i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation. I 304 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation finns bestämmelser om Transport- och kommunikationsverkets särskilda uppgifter inom kommunikationssektorn. I den paragrafen föreskrivs det redan om flera uppgifter för ämbetsverket, inklusive tillsyn över EU-rättsakter.

I 9 § i polisförvaltningslagen (110/1992) finns en förteckning över Centralkriminalpolisens grundläggande uppgifter. Dessa uppgifter kompletteras i polisförvaltningsförordningen (7 §). Enligt 9 § i polisförvaltningslagen ska Centralkriminalpolisen 1) bekämpa internationell, organiserad, yrkesmässig, ekonomisk och annan allvarlig brottslighet, 2) göra undersökningar, 3) tillhandahålla sakkunnigtjänster, 4) utveckla brottsbekämpningen och brottsutredningsmetoderna, 5) genomföra vittnesskyddsprogram.

Enligt 7 § i polisförvaltningsförordningen ska Centralkriminalpolisen för att fullgöra den uppgift som stadgas i polisförvaltningslagen i synnerhet 1) följa brottsligheten, 2) utföra eller skaffa kriminaltekniska undersökningar som begärs av förundersökningsmyndigheter, åklagarmyndigheter eller judiciella myndigheter samt sådana övriga kriminaltekniska undersökningar som polisen och andra myndigheter behöver för polisundersökningar, lagstadgade övervakningsuppgifter eller undersökning av olyckor, 3) sköta de uppgifter inom den internationella kriminalpolisverksamheten som ankommer på den nationella centralen samt andra internationella uppgifter som det föreskrivs att ämbetsverket ska sköta, samt 4) skaffa och underhålla samlingar av jämförelseprov som behövs för kriminaltekniska undersökningar.

De uppgifter som i lagstiftningen anges för Centralkriminalpolisen gäller brottsutredning och har ingen koppling till den inre marknads funktion. Dessutom bör man fästa särskild vikt vid regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering (Ett starkt och engagerat Finland, den 20 juni 2024), där det anges att "[a]dministrativa förfaringssätt och annan polisbyråkrati utreds och minskas utan att rättssäkerheten äventyras. Straffprocessen som sistahandsalternativ

säkerställs. Sådana av polisens uppgifter eller uppgiftsområden som inte behöver skötas av polisen utreds och överförs från polisen”. På de grunder som nämns ovan har man vid beredningen bedömt att det är befogat att Transport- och kommunikationsverket är centralmyndighet enligt direktivet.

4.2.3 Påföljdsavgift

Sanktioner enligt artikel 5 i direktivet om e-evidence och sanktionernas belopp bedöms i avsnitt 2.2 ovan. Vid beredningen av propositionen noterade man att påföljdsavgifternas varierande storlek beroende på lagstiftningssammanhanget bedömdes i samband med dataförvaltningsakten i regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation och 1 § i lagen om verkställighet av böter (RP 50/2023 rd, s. 28–29).

I bedömningen i den propositionen beaktas både lagstiftning som baserar sig enbart på nationell prövning och annan lagstiftning om digitala tjänster och utnyttjande av information som följer av andra EU-rättsakter. I detta sammanhang anses det vara ändamålsenligt att hänvisa till bedömningen i den ovannämnda propositionen, eftersom det i denna proposition med anledning av artikel 5 i direktivet om e-evidence föreslås motsvarande bestämmelser som i 334 a § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation om den myndighet som påför sanktioner och om sanktionernas belopp.

4.3 Handlingsmodeller som används eller planeras i andra medlemsstater

4.3.1 Allmänt

Än så länge finns endast preliminära uppgifter om de övriga medlemsstaternas planer. I Sverige publicerades ett betänkande av en särskild utredare den 20 december 2024 (SOU 2024:85, Effektivare gränsöverskridande inhämtning av elektroniska bevis, nedan utredningen).

4.3.2 Sverige

4.3.2.1 Förordningen om e-evidence

Enligt utredningen behövs inga kompletteringar i den nationella lagstiftningen angående vilka tjänsteleverantörer som omfattas av förordningen. Något behov finns inte heller att ändra i bestämmelserna om lagrings- och anpassningsskyldigheten i lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation. Enligt utredningen följer den rättsliga grunden för utlämnande eller bevarande av elektronisk bevisning direkt av förordningen. Förordningen är direkt tillämplig och bindande för medlemsstaterna. Tjänsteleverantörer samt utsedda verksamhetsställen och rättsliga ombud ska vidare följa de skyldigheter som åvilar dem enligt de bestämmelser som följer direkt av EU-förordningen, utan att det behövs några kompletterande bestämmelser i svensk lag.

Vidare behövs enligt utredningen inte några kompletterande nationella bestämmelser för att det ska vara möjligt för en nationell behörig myndighet att utfärda europeiska utlämnandeorder för alla de uppgiftskategorier som förordningen omfattar. Enligt utredningen är de svenska relevanta behörighetsbestämmelserna i princip tillämpliga som sådana. I utredningen konstateras det dock i fråga om trafikuppgifter och innehållsdata att förutsättningarna enligt vissa paragrafer i 27 kap. i den svenska rättegångsbalken (1942:740) skiljer sig i viss mån från

förutsättningarna enligt förordningens artikel 5 för att utfärda en europeisk utlämnandeorder. I utredningen har man dock ansett att de nationella bestämmelserna inte behöver ändras för att de ska motsvara de förutsättningar som anges i förordningen och att straffskalan för påföljderna enligt de relevanta nationella straffbestämmelserna inte behöver höjas. Några ändringar behövs inte heller i lagen (2024:326) om hemliga tvångsmedel i syfte att verkställa frihetsberövande påföljder.

Enligt utredningen behövs inte heller några ändringar eller kompletteringar i den nationella lagstiftningen när det gäller utfärdande av en europeisk bevarandeorder för att utreda ett brott. Det föreslås dock att den nationella lagstiftningen ändras så att det ska kunna beslutas om ett föreläggande om att bevara lagrade uppgifter för att lokalisera en person som är dömd till fängelse, slutenvård eller rättspsykiatrisk vård, med beaktande av förordningens relevanta bestämmelser.

I utredningen föreslås det att åklagare ska vara behöriga att utfärda en europeisk utlämnandeorder respektive europeisk bevarandeorder. Även Polismyndigheten, Säkerhetspolisen (SÄPO) och Tullverket eller någon annan behörig myndighet ska vara behöriga att besluta om utfärdande av en europeisk utlämnandeorder avseende inhämtning av abonnentuppgifter och andra användaruppgifter samt om en europeisk bevarandeorder. Sådana order ska enligt förordningen godkännas av åklagare. En domstol ska godkänna utlämnandeorder för trafikuppgifter respektive innehållsdata. Vid domstolsförfarandet ska i tillämpliga fall gälla vad som är föreskrivet i den svenska rättegångsbalken.

I utredningen föreslås det att Åklagarmyndigheten i Sverige ska vara behörig verkställande myndighet enligt förordningen. När det gäller ny prövningen enligt artikel 17 i förordningen föreslås det att Stockholms tingsrätt ska vara behörig domstol. Enligt förslaget ska de relevanta nationella bestämmelserna vara tillämpliga vid handläggningen, inklusive rätten att överklaga tingsrättens beslut.

Enligt utredningen finns inte några skäl att utse en särskild administrativ centralmyndighet enligt artikel 4.6 i förordningen.

4.3.2.2 Direktivet om e-evidence

I utredningen föreslås det att en tjänsteleverantör som är etablerad i Sverige ska utse ett verksamhetsställe i Sverige i enlighet med direktivet. Denna skyldighet ska inte gälla om tjänsteleverantören har utsett ett verksamhetsställe i en annan medlemsstat där tjänsteleverantören också erbjuder tjänster eller om tjänsteleverantören endast är etablerad i Sverige och enbart erbjuder tjänster inom Sveriges territorium.

En tjänsteleverantör som inte är etablerad i någon av unionens medlemsstater, men som erbjuder tjänster i Sverige, ska utse ett rättsligt ombud som har sin hemvist i Sverige i enlighet med direktivet. Denna skyldighet gäller inte om tjänsteleverantören har utsett ett rättsligt ombud i någon annan medlemsstat där denne erbjuder tjänster.

Enligt utredningen ska skyldigheten att utse ett verksamhetsställe eller rättsligt ombud följa av den lag som genomför direktivet. Av lagen ska det också följa att tjänsteleverantörerna ska ge sina verksamhetsställen eller rättsliga ombud de befogenheter och resurser som krävs.

I utredningen föreslås det att Post- och telestyrelsen ska utses till centralmyndighet enligt artikel 6 i direktivet. Centralmyndighetens uppgift ska vara att säkerställa att tjänsteleverantörerna utser verksamhetsställen eller rättsliga ombud och att dessa ges tillräckliga resurser och befogenheter. För detta ändamål ska centralmyndigheten ha rätt att få ta del av handlingar och upplysningar samt ha tillträdesrätt till utrymmen och för dessa ändamål kunna begära biträde från Kronofogdemyndigheten för att kontrollera efterlevnaden av de bestämmelser som genomför artikel 3 i direktivet. Ett föreläggande att lämna ut handlingar och upplysningar ska kunna förenas med vite.

4.3.2.3 Sanktioner

I utredningen föreslås det att den verkställande myndighet som är behörig i enlighet med förordningen, dvs. Åklagarmyndigheten, ska vara behörig att besluta om sanktionsavgifter i enlighet med artikel 15. Tjänsteleverantören ska svara solidariskt för betalningen av avgiften tillsammans med det i Sverige utsedda verksamhetsstället eller rättsliga ombudet.

Centralmyndigheten ska kunna besluta om vitesföreläggande respektive sanktionsavgifter om en tjänsteleverantör bryter mot de bestämmelser som genomför EU-direktivet. Vid överträdelser av förordningen respektive de nationella bestämmelser som genomför EU-direktivet ska sanktionsavgifterna vara minst 10 000 kronor och högst två procent av tjänsteleverantörens totala globala årsomsättning föregående räkenskapsår. När storleken på sanktionsavgiften ska bestämmas, ska enligt förslaget särskild hänsyn tas till om överträdelsen varit uppsåtlig eller berott på oaktsamhet, till den skada som överträdelsen inneburit samt till överträdelsens karaktär, svårhetsgrad och varaktighet, till om den tjänsteleverantör som har begått överträdelsen tidigare begått en liknande överträdelse samt till den berörda tjänsteleverantörens finansiella ställning. Sanktionsavgiften får sättas ned helt eller delvis om överträdelsen är ursäktlig eller om det annars med hänsyn till omständigheterna skulle vara oskäligt att ta ut avgift.

4.4 Övrig relevant internationell rätt

4.4.1 Det andra tilläggsprotokollet till Budapestkonventionen

Europarådets konvention om it-relaterad brottslighet (Budapestkonventionen, FördrS 59–60/2007) är den viktigaste och enligt antalet parter mest omfattande internationella konventionen om it-relaterad brottslighet och gränsöverskridande samarbete för att inhämta elektronisk bevisning. Konventionen innehåller bestämmelser som förpliktar till kriminalisering och bestämmelser om straffprocessen, utredningsmetoder, domsrätt och internationellt samarbete. Eftersom den tekniska utvecklingen har förändrat brottslighetens former och väsentligt påverkat möjligheterna att utreda brott inleddes hösten 2017 beredningen av ett andra tilläggsprotokoll till konventionen för att göra samarbetet och utlämnandet av elektronisk bevisning effektivare.

Den 17 november 2021 antog Europarådets ministerkommitté det andra tilläggsprotokollet till konventionen om it-relaterad brottslighet, som gäller ett intensifierat samarbete och utlämnande av elektroniska bevis. Tilläggsprotokollet öppnades för undertecknande den 12 maj 2022 under en internationell konferens i Strasbourg, och även Finland undertecknade då tilläggsprotokollet.

Europeiska unionen kan inte ansluta sig till Budapestkonventionen och inte heller till det andra tilläggsprotokollet eftersom endast stater kan göra det. Europeiska unionens råd antog den 5 april 2022 ett beslut som ger medlemsländerna tillstånd att i EU:s intresse underteckna det andra tilläggsprotokollet till Europarådets konvention om it-relaterad brottslighet. Europeiska unionens råd antog den 14 februari 2023 ett beslut som ger medlemsländerna tillstånd att i EU:s intresse ratificera det andra tilläggsprotokollet till Europarådets konvention om it-relaterad brottslighet.

I artiklarna 8–10 i det andra tilläggsprotokollet effektiviseras de befintliga formerna för det internationella rättsliga samarbetet mellan myndigheter, men dessutom inrättas i artiklarna 6–8 nya tillvägagångssätt för gränsöverskridande inhämtande av uppgifter i brottmål för att inhämta registrerings- och abonnemangsuppgifter från domännamnstjänster. Dessa gäller särskilt direkt kontakt med en tjänsteleverantör i en annan stat. Som motvikt till det effektivare samarbetet lägger tilläggsprotokollet vikt vid skyddet för de grundläggande och mänskliga rättigheterna, inklusive skyddet för personuppgifter. Målet är att på internationell nivå fastställa gemensamma regler för ett stärkt samarbete om it-brottslighet och insamling av bevis i elektronisk form i samband med brottsutredningar eller straffrättsliga förfaranden. Bakgrunden är att det behövs ett mer omfattande och effektivare samarbete mellan stater och med den privata sektorn och mer klarhet och rättssäkerhet i synnerhet för tjänsteleverantörerna.

En E-skrivelse om kommissionens mandat att delta i förhandlingarna om tilläggsprotokollet lämnades till riksdagen den 18 mars 2019 (E 131/2018 rd). Statsrådets skrivelse U 77/2021 rd om kommissionens förslag till rådets beslut om undertecknande och ratifikation av det andra tilläggsprotokollet till konventionen om it-relaterad brottslighet lämnades till riksdagen den 20 januari 2022.

Tilläggsprotokollet innehåller bestämmelser om det internationella rättsliga samarbetet i brottmål, som i Finland hör till området för lagstiftningen och eventuellt kräver lagändringar. Det har inte ansetts vara möjligt att bedöma dessa eventuella lagstiftningsbehov i samband med bedömningsarbetet som gäller helheten inom e-evidence. Det ingick inte heller i uppdraget enligt beslutet om tillsättande av arbetsgruppen för e-evidence (VN/24284/2023-OM-9) att bedöma behovet av nationella lagändringar till följd av det andra tilläggsprotokollet.

4.4.2 Avtalsförhandlingarna mellan EU och USA om gränsöverskridande tillgång till elektroniska bevis

Kommissionen gav den 5 februari 2019 en rekommendation (förslag) till rådets beslut om bemyndigande att inleda förhandlingar om ett avtal mellan Europeiska unionen och Förenta staterna om gränsöverskridande tillgång till elektroniska bevis för straffrättsligt samarbete (nedan *förhandlingarna*). Rådet för rättsliga och inrikes frågor godkände i juni 2019 rådets beslut om att inleda förhandlingar.

I enlighet med beslutet som godkänts av rådet fungerar kommissionen som EU:s förhandlare. Beslutet som godkänts av rådet (nedan *förhandlingsmandatet*) omfattar kommissionens förhandlingsmandat, till vilket närmare förhandlingsdirektiv bifogas. Förhandlingarna har i enlighet med det beslut som godkänts av rådet beretts och följts upp i rådets arbetsgrupp för straffrättsligt samarbete (COPEN). E-skrivelsen om förhandlingsmandatet lämnades till riksdagen den 18 mars 2019 (E 131/2018 rd). En U-skrivelse om avtalsutkastet lämnades till riksdagen den 24 oktober 2024 (U 40/2024 rd) och en kompletterande U-skrivelse den 25

oktober 2024 (UJ 22/2024 vp). För slutgiltigt godkännande av avtalet mellan EU och Förenta staterna krävs Europaparlamentets godkännande.

Målet med förhandlingarna är ett avtal mellan EU och Förenta staterna om gränsöverskridande tillgång till elektroniska bevis för straffrättsligt samarbete. Målet är att det avtal som förhandlas fram i huvudsak ska möjliggöra direkt ömsesidig kontakt mellan parternas behöriga myndigheter och privata tjänsteleverantörer för gränsöverskridande inhämtande av elektroniska bevis.

Avsikten är att det avtal som förhandlingarna gäller ska innehålla bestämmelser om bl.a. behöriga aktörer och myndigheter, avtalets syfte och tillämpningsområde, skyddsgarantier i anslutning till dataskydd, utfärdande av förelägganden, utlämnande av uppgifter samt allmänt om förfarandet för inhämtande av information för parternas behöriga myndigheter och privata tjänsteleverantörer. Avtalet gäller i huvudsak endast sparade innehållsdata. EU:s mål är att försöka uppnå ett avtal som i behövliga delar är förenligt med EU-regleringen (särskilt med beaktande av motsvarande reglering i förordningen om e-evidence), i vilket den nivå på dataskyddet och det övriga skyddet av de grundläggande fri- och rättigheterna som fastställts i EU-regleringen beaktas.

5 Remissvar

Arbetsgruppens betänkande (Justitieministeriets publikationer, betänkanden och utlåtanden 2025:9) var ute på remiss mellan den 31 mars 2025 och den 13 maj 2025. Yttranden begärdes av sammanlagt 48 remissinstanser. Justitieministeriet bad remissinstanserna att särskilt fästa vikt vid de nya myndighetsuppgifter som föreslogs i betänkandet. Sammanlagt inkom 22 yttranden. FiCom ry, Finnish Information Security Cluster (FISC) – Kyberala ry och Teknologiateollisuus ry (gemensamt yttrande), riksdagens justitieombudsman, Finlands näringsliv, Helsingfors förvaltningsdomstol, Helsingfors tingsrätt, Centralkriminalpolisen, Högsta domstolen, kommunikationsministeriet, Transport- och kommunikationsverket, Justitiekanslern, Rättsregistercentralen, Gränsbevakningsväsendet, Tullen, Domstolsverket, inrikesministeriet, Finlands Advokater, Suomen Syyttäjähdistys ry, Finlands domareförbund ry, Åklagarmyndigheten, utrikesministeriet och finansministeriet yttrade sig. Ett sammandrag av yttrandena publicerades i justitieministeriets publikationsserie ([Justitieministeriets publikationer, Betänkanden och utlåtanden 2025:52](#)).

Remissinstanserna ansåg att förslagen i betänkandet i huvudsak kan understödjas. De ansåg också att propositionens syften var godtagbara och motiverade. Dessutom framgick det av remissvaren att helheten är utmanande och att lagstiftning behövs.

De remissinstanser som tog ställning till frågan ansåg också att de förslag till roller för myndigheterna som lades fram i betänkandet i huvudsak var motiverade. Arbetsgruppens förslag om att Transport- och kommunikationsverket ska utses till behörig myndighet enligt artikel 6 i direktivet fick emellertid inte fullt stöd av vare sig kommunikationsministeriet eller Transport- och kommunikationsverket. Av remissinstanserna motsatte sig till exempel FISC – Kyberala ry, Finlands Näringsliv och FiCom ry dock inte förslaget att Transport- och kommunikationsverket utses till centralmyndighet enligt direktivet. Finlands Näringsliv understödde propositionen till denna del i sitt utlåtande. I den fortsatta beredningen ansågs det inte motiverat att ändra den delen av propositionen.

Riksdagens justitieombudsman och Justitiekanslern betonade i sina yttranden att det i regeringens proposition tydligt bör beskrivas i vilken mån det finns nationellt handlingsutrymme och hur detta enligt förslaget ska användas. Justitiekanslern föreslog också att propositionen kompletteras med ett diagram eller en tabell som beskriver processen enligt förordningen om e-evidence för att klargöra också det nationella handlingsutrymmet och göra förfarandena be-gripligare. I den fortsatta beredningen kompletterades propositionen med diagram som beskriver förfarandena.

Enligt justitiekanslerns yttrande var motiveringen till förbuden att söka ändring i 7 och 11 § i det första lagförslaget delvis opreciserad i avsnittet om förhållandet till grundlagen och lagstiftningsordningen. Även dessa ställen sågs över i den fortsatta beredningen och motiveringen preciserades delvis.

Med anledning av yttrandena från riksdagens justitieombudsman och Justitiekanslern kompletterades de högsta laglighetsövervakarnas uppgifter och tjänsteleverantörernas ställning i motiveringen till lagstiftningsordningen med aspekter som gäller grundlagens 124 §. Dessutom har specialmotiveringen till 1 § 2 mom. i lagförslag 1 ändrats med anledning av riksdagens justitieombudsmans yttrande om justitiekanslerns och riksdagens justitieombudsmans ställning som specialåklagare.

En del av remissinstanserna ansåg dessutom att den föreslagna nedre gränsen på 10 000 euro för den påföljdsavgift som påförs en juridisk person med stöd av förordningen var för hög jämfört med annan nationell och internationell reglering. I den fortsatta beredningen sänktes den nedre gränsen för påföljdsavgiften till 1 000 euro.

Justitiekanslern, riksdagens justitieombudsman, Helsingfors tingsrätt och Åklagarmyndigheten påpekade att vissa paragrafer i den lag som kompletterar förordningen, i synnerhet 5 och 6 § om information till användaren, behövde förtydligas. I den fortsatta beredningen gjordes paragraferna tydligare. Dessutom preciserades de föreslagna lagarna och specialmotiveringen med anledning av Rättsregistercentralens yttrande, bl.a. till följd av revideringen av lagen om verkställighet av böter. Dessutom preciserades de föreslagna lagarna med anledning av Justitiekanslerns och kommunikationsministeriets yttranden i fråga om att myndigheter inte kan påföras påföljdsavgifter.

Centralkriminalpolisen efterlyste en mer exakt beskrivning av förhållandet mellan godkännandeförfarandet och utfärdandet av utlämnandeorder samt ansvarsfördelningen i fråga om beslutsfattandet. Centralkriminalpolisen ansåg också att det skulle bidra till en effektiv tillämpning av lagen om motiveringen närmare beskrev i hurdana fall en påföljdsavgift i vanliga fall kan övervägas. Till den delen grundar sig propositionen dock på en direkt tillämplig förordning, och därför måste de omständigheterna i sista hand klargöras senare i praktiken.

Med anledning av utrikesministeriets yttrande förtydligades stycket i avsnitt 2 om artikel 12.5 i förordningen om e-evidence i den fortsatta beredningen. EU-rättsaktens målsättning, nuläget och bedömningen av nuläget kompletterades med ett omnämnande av att utrikesministeriet vid behov ska konsulteras om en begäran till en annan stat eller en internationell organisation som gäller upphävande av immunitet eller privilegier.

Flera remissinstanser påpekade att genomförandet av regleringen om e-evidence har betydande konsekvenser för olika myndigheters resurser och att de konsekvenserna i detta skede bara kan

bedömas preliminärt. Remissinstanserna betonade vikten av tillräckliga resurser. I flera yttranden efterlystes också en justering av bedömningen av de ekonomiska konsekvenserna i arbetsgruppens betänkande. Den ursprungliga bedömningen av de ekonomiska konsekvenserna ändrades dock inte i den fortsatta beredningen (med undantag för ändringen av beloppet av Transport- och kommunikationsverkets årskostnader) eftersom dessa konsekvenser endast kan bedömas preliminärt innan genomförandet inleds, vilket också tas upp i yttrandena. Avsnittet om förhållandet till budgetpropositionen kompletterades i den fortsatta beredningen med det senaste beslutet om att ämbetsverken ska bevaka kostnaderna och utfallet, och att situationen kan ses över i senare budgetar om konsekvenserna blir väsentligt större än uppskattat.

Dessutom betonade vissa remissinstanser behovet av utbildning och säkerställandet av de tekniska informationssystemens funktion så att systemen kan användas fullt ut när regleringen träder i kraft.

6 Specialmotivering

6.1 Lag om europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder för elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden

1 §. *Myndigheter som är behöriga att utfärda europeiska utlämnandeorder.* I paragrafen föreslås bestämmelser om vilka finska myndigheter som ska ha behörighet att utfärda en europeisk utlämnandeorder som avses i artikel 4.1 och artikel 4.2 i förordningen.

Enligt *1 mom.* ska i enlighet med artikel 4.1 b i förordningen en europeisk utlämnandeorder få utfärdas av en anhållningsberättigad tjänsteman som har befogenheter som undersökningsledare vid polisen, Tullen eller Gränsbevakningsväsendet. Den europeiska utlämnandeordern ska då godkännas av en åklagare. Vid behov kan även en domstol godkänna ordern. En i momentet avsedd utlämnandeorder kan gälla abonnentuppgifter eller uppgifter som begärts med det enda syftet att identifiera användaren och som definieras i artikel 3.10 i förordningen.

I enlighet med vad som förutsatts i artikel 4.1 b i förordningen ska utlämnandeordern i de situationer som avses i momentet godkännas av åklagaren. Förfarandet med godkännande är ett villkor som direkt följer av förordningen. Utfärdandet och godkännandet av en utlämnandeorder bör ordnas på ett så enkelt sätt som möjligt och på ett sätt som bäst lämpar sig i det konkreta fallet. Som regel ska det decentraliserade it-systemet utnyttjas. Som en del av förundersökningssamarbetet ska undersökningsledaren och åklagaren samråda och komma överens om det bevismaterial som behövs i utredningen och om inhämtandet av det. Såvitt möjligt ska åklagaren under dessa förhandlingar samtidigt godkänna utlämnandeordern. Förundersöknings- och åklagarmyndigheterna ska i praktiken komma överens om metoder som bäst säkerställer ett smidigt och effektivt förfarande. Det är viktigt att försäkra sig om att godkännandeförfarandet inte onödigtvis förhalar utfärdandet av ordern.

Enligt momentet kan också domstolen vid behov godkänna utlämnandeordern. Möjligheten att en domstol godkänner utlämnandeordern avser huvudsakligen endast situationer där utlämnandeordern gäller flera olika uppgiftskategorier och vissa av dem är sådana att det enligt förordningen krävs att en domstol godkänner utlämnandeordern. På detta sätt försäkras man sig om att godkännandeförfarandet för en utlämnandeorder genomförs utan tidsspillan, så att utlämnandeordern inte behöver godkännas separat av olika myndigheter för olika uppgiftskategorier. I de nyss beskrivna situationerna ska domstolen kunna godkänna

utlämnandeordern för alla uppgiftskategoriernas del och något godkännande av åklagaren ska inte behövas.

Med tanke på brådskande nödsituationer ska också noteras att enligt artikel 4.5 i ska de myndigheter som är behöriga enligt artikel 1 b i förordningen undantagsvis utan förhandsgodkännande få utfärda en europeisk utlämnandeorder för abonnentuppgifter eller för uppgifter som avses i artikel 3.10 i förordningen och som begärts med det enda syftet att identifiera användaren, om godkännandet inte kan fås i tid och om dessa myndigheter utan förhandsgodkännande skulle kunna utfärda en order i ett liknande nationellt ärende. Ett efterhandsgodkännande ska dock begäras utan onödigt dröjsmål, senast inom 48 timmar. Den förslagna bestämmelsen i 1 § medför flexibilitet i detta avseende. En förundersökningsmyndighet som har behörighet att utföra ordern ska således kunna utfärda en europeisk utlämnandeorder utan ett förhandsgodkännande från åklagaren, om utlämnandeordern gäller abonnentuppgifter eller uppgifter som begärts med det enda syftet att identifiera användaren. Godkännande av åklagaren ska dock begäras utan onödigt dröjsmål, senast inom 48 timmar från det att utlämnandeordern utfärdades.

Enligt 2 mom. ska i enlighet med artikel 4.1 a i förordningen en i 1 mom. avsedd europeisk utlämnandeorder få utfärdas också av en åklagare. En åklagare ska få utfärda en utlämnandeorder främst när föremålet för undersökningen är ett i 2 kap. 4 § avsett brott och åklagaren är förundersökningsledaren. Då är det fråga om en förundersökning där den misstänkte är en polisman. Åklagaren kan utfärda en utlämnandeorder också inom ramen för de befogenheter som åklagaren har enligt 5 kap. i förundersökningslagen, om åklagaren undantagsvis skulle vara av den åsikten att en utlämnandeorder bör utfärdas trots att undersökningsledaren har ansett att en sådan inte behövs. En i momentet avsedd utlämnandeorder kan gälla abonnentuppgifter eller uppgifter som begärts med det enda syftet att identifiera användaren och som definieras i artikel 3.10 i förordningen. En sådan av åklagaren utfärdad utlämnandeorder ska inte behöva godkännas separat.

Enligt artikel 4.1 a i förordningen ska utfärdandeordern få utfärdas av en allmän åklagare. Bestämmelser om åklagare finns i lagen om Åklagarmyndigheten (32/2019).

Enligt 3 mom. ska i enlighet med artikel 4.2 b i förordningen en europeisk utlämnandeorder i Finland få utfärdas av en åklagare eller någon annan anställningsberättigad tjänsteman som har befogenheter som undersökningsledare vid polisen, Tullen eller Gränsbevakningsväsendet. Den europeiska utlämnandeordern ska då godkännas av en domstol. I dessa fall kan utlämnandeordern gälla trafikuppgifter, med undantag för uppgifter som begärts med det enda syftet att identifiera användaren och som definieras i artikel 3.10 i förordningen, eller innehållsdata.

I enlighet med vad som förutsätts i artikel 4.2 b i förordningen ska utlämnandeordern i de situationer som avses i momentet godkännas av domstolen. Förfarandet med godkännande är ett villkor som följer direkt av förordningen. Utfärdandet och godkännandet av en utlämnandeorder ska ordnas på ett så enkelt sätt som möjligt och på ett sätt som bäst lämpar sig för ett konkret fall, samtidigt som de nationella villkoren i saken måste beaktas, såsom att förhandstillstånd av domstol kan krävas enligt 10 kap. i tvångsmedelslagen. Som regel ska i förfarandet användas det decentraliserade it-systemet. I enlighet med förslaget till 2 §, som refereras närmare nedan, ska godkännandet kunna meddelas i samband med att ett tillstånd som den nationella lagstiftningen förutsätter söks eller meddelas.

Såsom ovan har konstaterats i samband med ett godkännande som meddelas av en åklagare, kan det finnas behov att få en europeisk utlämnandeorder utfärdad i brådskanie ordning. Å andra sidan är det alltid möjligt att utfärda en europeisk bevarandeorder i stället för en utlämnandeorder, om det i en brådskanie situation inte är möjligt att få ett förhandsgodkännande.

Enligt 4 mom. ska i enlighet med artikel 4.1 a och 4.2 a i förordningen en sådan europeisk utlämnandeorder som avses i paragrafens 1–3 mom. även få utfärdas av en tingsrätt, en hovrätt eller högsta domstolen. En order ska således kunna gälla samtliga uppgiftskategorier i förordningen.

De domstolar som avses i momentet kan utfärda en utlämnandeorder främst när ett brottmål har anhängiggjorts i domstolen i fråga. Dessa situationer är förmodligen ändå sällsynta, eftersom de elektroniska bevis som avses i förordningen oftast kommer att begäras i förundersökningsstadiet av ett brott. I samband med ett brottmål som behandlas i en domstol är det också möjligt att domstolen begär åklagaren att utfärda en utlämnandeorder.

2 §. Utfärdande av europeiska utlämnandeorder. I 1 mom. föreskrivs det om de förfaranden i Finland som omfattas av bestämmelserna i förordningen. I enlighet med vad som förklaras i det avsnitt av motiveringen till denna proposition där de enskilda artiklarna i förordningen behandlas, är förordningen tillämplig när det är frågan om ett straffrättsligt förfarande eller verkställigheten av fängelsestraff eller annan frihetsberövande åtgärd till följd av straffrättsligt förfarande. Enligt artikel 5 i förordningen får en utlämnandeorder utfärdas i ett brottmål och för verkställighet av fängelsestraff eller annan frihetsberövande åtgärd, som en i 1 § avsedd myndighet är behörig att handlägga.

I 2 mom. föreskrivs att om det för utfärdandet av en europeisk utlämnandeorder under motsvarande förhållanden i Finland krävs ett beslut av en domstol, ska ett sådant beslut inhämtas som grund för ordern. Till den delen motsvarar innehållet i momentet 23 § 2 mom. i lagen om genomförande av direktivet om en europeisk utredningsorder på det straffrättsliga området.

När det är frågan om abonnentuppgifter eller uppgifter som inhämtas för att identifiera en användare, förutsätts inte något separat beslut av polisen om att inhämta uppgifterna, utan utlämnandebeslutet ska i sig betraktas som ett sådant beslut. När det gäller innehållsdata, ska till den order för vilken godkännande söks fogas polisens beslut om beslag eller kopiering av handlingar, när polisen har behörighet att besluta att dessa data ska inhämtas. När det gäller trafikuppgifter fattas beslutet av domstol.

Enligt momentet ska domstolen i samband med ett sådant beslut samtidigt kunna meddela ett i 1 § avsett godkännande i enlighet med artikel 4.1 b och 4.2 b i förordningen. Detta innebär i praktiken att när ett tillstånd för inhämtande av uppgift söks med stöd av nationell lagstiftning, kan domstolen i samma sammanhang godkänna en europeiska utlämnandeorder. Situationen kan till exempel vara sådan att utlämnandeordern gäller inhämtande av innehållsdata från mellanhanden i en kommunikation och tillstånd av domstol måste sökas för åtgärden enligt 10 kap. 5 § i tvångsmedelslagen. I ett sådant sammanhang ska det också vara möjligt att begära att den handläggande domstolen godkänner en europeiska utlämnandeorder om inhämtande av uppgifter.

3 §. Myndigheter som är behöriga att utfärda europeiska bevarandeorder. I paragrafen föreslås bestämmelser om vilka finska myndigheter som ska ha behörighet att utfärda en europeisk bevarandeorder som avses i artikel 4.3 b i förordningen.

Enligt 1 mom. ska i enlighet med artikel 4.3 b i förordningen en europeisk bevarandeorder få utfärdas av en anhållningsberättigad tjänsteman som har befogenheter som undersökningsledare vid polisen, Tullen eller Gränsbevakningsväsendet. Den europeiska bevarandeordern ska då godkännas av en åklagare. Vid behov kan även en domstol godkänna bevarandeordern.

I enlighet med vad som förutsätts i artikel 4.3 b i förordningen, ska bevarandeordern i de situationer som avses i momentet godkännas av åklagaren. Förfarandet med godkännande är ett villkor som direkt följer av förordningen. Utfärdande och godkännande av en bevarandeorder bör ordnas på ett så enkelt sätt som möjligt och på ett sätt som bäst lämpar sig för det konkreta fallet. Som regel ska det decentraliserade it-systemet utnyttjas. Som en del av förundersökningssamarbetet ska undersökningsledaren och åklagaren samråda och komma överens om det bevismaterial som behövs i utredningen och om inhämtande av det. Såvitt möjligt ska åklagaren under dessa förhandlingar samtidigt godkänna bevarandeordern.

Förundersöknings- och åklagarmyndigheterna ska i praktiken komma överens om metoder som bäst säkerställer ett smidigt och effektivt förfarande. Det är viktigt att försäkra sig om att godkännandeförfarandet inte onödigtvis förhalar utfärdandet av ordern.

Enligt momentet kan också domstolen vid behov godkänna bevarandeordern. Möjligheten att domstolen godkänner bevarandeordern avser huvudsakligen endast situationer där det förutom bevarandeordern också utfärdas en utlämnandeorder som kräver fastställelse av domstol. På detta sätt försäkras man sig om att godkännandeförfarandet genomförs utan tidsspillan, så att separat godkännande av olika myndigheter inte behövs. I de nyss beskrivna situationerna ska domstolen kunna godkänna utlämnandeordern och bevarandeordern och något godkännande av åklagaren ska inte behövas.

Med tanke på brådskande nödsituationer ska också noteras att enligt artikel 4.5 i förordningen ska de myndigheter som är behöriga enligt artikel 3 b i förordningen undantagsvis utan förhandsgodkännande få utfärda en europeisk bevarandeorder, om godkännandet inte kan erhållas i tid och om dessa myndigheter utan förhandsgodkännande skulle kunna utfärda en order i ett liknande nationellt ärende. Ett efterhandsgodkännande ska dock begäras utan onödigt dröjsmål, senast inom 48 timmar. Den förslagna bestämmelsen i 3 § medför flexibilitet i detta avseende. En förundersökningsmyndighet som har behörighet att utfärda ordern ska således kunna utfärda en europeisk bevarandeorder utan ett förhandsgodkännande från åklagaren. Godkännande av åklagaren ska dock begäras utan onödigt dröjsmål, senast inom 48 timmar från det att bevarandeordern utfärdades.

Enligt 2 mom. ska i enlighet med artikel 4.3 a i förordningen en i 1 mom. avsedd bevarandeorder få utfärdas också av en åklagare. I propositionen har det inte ansetts behövligt att ta in bestämmelser om en sådan möjlighet för domstolarna, eftersom utfärdandet av en bevarandeorder i praktiken kommer i fråga endast i brottsutredningens begynnelsestadium.

4 §. Utfärdande av europeiska bevarandeorder. I 1 mom. föreskrivs det om de förfaranden i Finland som omfattas av bestämmelserna i förordningen. I enlighet med vad som förklaras i det avsnitt av motiveringen till denna proposition där de enskilda artiklarna i förordningen

behandlas, är förordningen lämplig på straffrättsliga förfaranden. En bevarandeorder ska i enlighet med artikel 6 i förordningen få utfärdas i ett straffrättsligt ärende som inletts och vars behandling ingår i en i 3 § nämnd myndighets behörighet. En bevarandeorder ska dock inte få utfärdas för verkställighet av ett i straffrättsligt förfarande meddelat fängelsestraff eller annan frihetsbevarande åtgärd, även om det vore möjligt enligt förordningen. Enligt 8 kap. 24 § i tvångsmedelslagen kan ett föreläggande att säkra data utfärdas endast för utredning av ett brott som är föremål för undersökning.

5 §. Skyldighet att informera användaren samt avvikelse från denna skyldighet. I paragrafen föreslås bestämmelser om skyldighet att med stöd av artikel 13 i förordningen informera användaren samt om avvikelser från denna skyldighet. Den myndighet som utfärdar ordern kan göra avsteg från sin skyldighet att enligt artikel 13.1 i förordningen informera den person vars uppgifter begärs genom en europeisk utlämnandeorder om utlämnandet av uppgifterna. I 5 och 6 § föreslås bestämmelser om förutsättningarna för uppskov, begränsning eller underlåtelse av den utfärdande myndighetens informationsskyldighet. I paragrafen utnyttjas det nationella handlingsutrymme som medges i artikel 13.2 i förordningen.

Enligt denna bestämmelse i förordningen får den utfärdande myndigheten i enlighet med den utfärdande statens nationella rätt skjuta upp, eller begränsa informationen till, eller underlåta att informera den person vars uppgifter begärs, i den mån och så länge som villkoren i artikel 13.3 i direktivet om dataskydd i brottmål är uppfyllda, i vilket fall den utfärdande myndigheten i ärendet ska ange skälen till uppskjutandet, begränsningen eller underlåtelsen. Enligt artikel 13.3 i dataskyddsdirektivet för brottsbekämpning kan medlemsstaterna anta lagstiftningsåtgärder som gör att informationen till den registrerade senareläggs, begränsas eller utelämnas, i den utsträckning och så länge som en sådan åtgärd är nödvändig och proportionell i ett demokratiskt samhälle med hänsyn tagen till den berörda fysiska personens grundläggande rättigheter och berättigade intressen.

Ovan nämnda senareläggning, begränsning eller underlåtelse att informera är möjliga för att undvika menlig inverkan på förebyggande, förhindrande, upptäckt, utredning eller lagföring av brott eller på verkställighet av straffrättsliga påföljder, för att trygga myndigheters officiella eller rättsliga utredningar, undersökningar eller förfaranden eller för att skydda den allmänna säkerheten, den nationella säkerheten eller andra personers rättigheter och friheter.

I 1 mom. föreskrivs om på vilket sätt den utfärdande myndigheten ska lämna informationen. Informationen ska lämnas genom att uppgifter om den utlämnandeorder som använts vid förundersökningen antecknas i förundersökningsprotokollet eller på något annat lämpligt sätt, om det inte är frågan om sådan utlämnandeorder att det med stöd av någon annan bestämmelse inte behöver informeras om att den använts. Ett sådant annat lämpligt sätt som avses i momentet kan vara till exempel en anteckning i förhørsprotokollet eller att det lämnas ett meddelande om att en utlämnandeorder har använts. Om undersökningen har avslutats eller avbrutits av andra orsaker, kan till exempel ett e-postmeddelande betraktas som ett tillräckligt sätt att informera om saken. Det kan också anses tillräckligt att informationen lämnas i samband med ett annat tvångsmedel (till exempel beslag eller teleövervakning).

Enligt 2 mom. ska den myndighet som har utfärdat ordern få skjuta upp eller delvis begränsa informationen till personen eller helt och hållet underlåta att informera honom eller henne. I momentet föreskrivs i enlighet med artikel 13.3 i förordningen att uppskov med att informera, begränsning av informationen eller underlåtelse att alls informera ska vara möjliga endast om

detta med beaktande av den registrerades rättigheter är proportionellt och nödvändigt. Uppskovet, begränsningen eller underlåtelsen ska vara möjliga endast i syfte att undvika menlig inverkan på förebyggande, avslöjande, utredning av brott eller på åtgärder som avser åtal för brott eller på verkställighet av straffrättsliga påföljder (punkt 1), att trygga offentliga eller rättsliga undersökningar, utredningar eller förfaranden hos myndigheter (punkt 2), att skydda den allmänna säkerheten (punkt 3), att skydda den nationella säkerheten (punkt 4), eller att skydda andra personers rättigheter (punkt 5).

Enligt 2 mom. 1 punkten kan det vara frågan om till exempel en sådan situation att om informationen inte begränsas, riskeras brottsundersökningen, till exempel pågående eller framtida inhämtning av uppgifter. När det gäller 2 mom. 2 punkten kan det vara frågan om till exempel att trygga ett tillsynsförfarande hos en annan myndighet, som också kan vara en behörig myndighet i annan medlemsstat inom EU. Enligt 3–5 punkten kan en begränsning bli aktuell även i syfte att skydda den allmänna säkerheten, den nationella säkerheten eller andra personers rättigheter. Det kan vara frågan om till exempel att trygga statens säkerhet eller skydda andra personers liv och hälsa.

För att registrerades rättigheter ska kunna begränsas måste nödvändighets- och proportionalitetsprinciperna följas i fråga om de grunder som avses i punkterna 1–5. En begränsning av informationen till den person vars uppgifter begärs kräver således avvägning från fall till fall, och till exempel ska som begränsande åtgärd väljas en med hänsyn till syftet med begränsningen effektiv åtgärd, som begränsar den registrerades rättigheter så litet som möjligt. På detta sätt begränsas även uppskovets, begränsningens eller underlåtelsens varaktighet, eftersom uppskovet eller begränsningen inte får vara längre än tills syftet med begränsningen inte längre riskeras av att personen i fråga om informeras.

I 3 mom. föreslås en informativ hänvisning till artikel 13.2 i förordningen, där det föreskrivs om den utfärdande myndighetens skyldighet att i de handlingar som gäller utlämnandeordern ange skälen till uppskjutandet, begränsningen eller underlåtelsen samt om skyldigheten att lägga en kort motivering även till intyget om en europeisk utlämnandeorder. Eftersom bestämmelser om förutsättningarna för avvikelse från skyldigheten att informera kommer att ingå både i förordningen och i den föreslagna lagen, anses en informativ hänvisning behövas för att det ska vara klart vilka rättsregler som blir tillämpliga.

I 4 mom. föreskrivs om en möjlighet för den registrerade att utöva sina rättigheter via dataombudsmannen, såvida informationen till personen skjuts upp eller begränsas. Momentet innehåller en materiell hänvisning till 29 § i dataskyddslagen avseende brottmål, där det föreskrivs om utövning av den registrerades rättigheter via dataombudsmannen. Momentet syftar till att säkerställa att den registrerade har rätt att begära att dataombudsmannen kontrollerar om personuppgifterna och behandlingen av dem är lagenlig, om informationen till den registrerade har skjutits upp eller delvis begränsats eller om den helt har underlåtit. Det föreslagna momentet grundar sig på artikel 17.1 i dataskyddsdirektivet för brottsbekämpning, där medlemsstaterna åläggs skyldighet att vidta åtgärder för att säkerställa att den registrerades rättigheter kan utövas även via en behörig tillsynsmyndighet, såvida de inte har begränsats med stöd av bland annat artikel 13.3 i dataskyddsdirektivet för brottsbekämpning.

I 5 mom. föreslås att det för tydlighetens skull ska föreskrivas om hur personen ska informeras när informationen till personen har begränsats delvis i enlighet med 2 mom. Till den del som informationen till personen inte har begränsats, ska den utfärdande myndigheten i enlighet med

artikel 13.1 i förordningen informera den person vars uppgifter begärs om att informationen lämnas ut med stöd av en europeisk utlämnandeorder.

I 6 mom. föreslås för tydlighetens skull bestämmelser om situationer där den användare som avses i artikel 13.1 i förordningen inte är identifierad. Enligt momentet ska den utfärdande myndigheten utan obefogat dröjsmål informera personen om ordern när identiteten har utretts, om inte något annat följer av 2 mom.

Avsikten med de föreslagna 3, 4, 5 och 6 momenten är att säkerställa att när informationen till den registrerade begränsas så som föreskrivs i artikel 13.2 och artikel 18.3 i förordningen samt i artikel 13.3 i dataskyddsdirektivet för brottsbekämpning så begränsas informationen endast till den del och för så lång tid som begränsningen är nödvändig och proportionell i ett demokratiskt samhälle.

6 §. Beslut om avvikelse från skyldigheten att informera användaren. I paragrafen föreslås bestämmelser om hur beslut om avvikelse från skyldigheten att informera användaren ska fattas. Enligt 1 mom. ska ett beslut genom vilket information skjuts upp eller delvis begränsas enligt 5 § 2 mom. fattas av den utfärdande myndigheten. Om avvikelserna innebär att informationen till användaren helt underlåts enligt 5 § 2 mom., fattas beslutet av domstol. På yrkande av den utfärdande myndigheten bestämmer domstolen huruvida myndigheten helt får underlåta att informera användaren. Vid behandlingen och avgörandet av ärendet i domstol ska iakttas i tillämpliga delar vad som i 3 kap. 1, 3, 8 § och 10 § 1 mom. i tvångsmedelslagen föreskrivs om handläggning av häktningsärenden.

I 2 mom. föreslås för tydlighetens skull att utöver vad som föreskrivs i 5 § ska det vid beslut om uppskjutande, begränsning eller underlåtelse även tas hänsyn till en parts rätt att på behörigt sätt försvara sig eller annars på behörigt sätt bevaka sin rätt i en rättegång. I praktiken handlar det om att trygga den persons rättsskydd vars uppgifter begärs utlämnade, till behövliga delar och så som det enligt prövning av det enskilda fallet är möjligt, så att rätten till rättvis rättegång tryggas.

Enligt 3 mom. ska ett yrkande som gäller underlåtelse utan dröjsmål tas upp till domstolsbehandling i närvaro av den som framställt yrkandet eller en av denne förordnad tjänsteman som är insatt i ärendet. I den andra meningen i momentet föreskrivs att ärendet ska handläggas skyndsamt. I momentet föreskrivs dessutom att vid handläggningen av ett ärende som gäller underlåtelse kan användas videokonferens eller någon annan lämplig teknisk dataöverföring där de som deltar i handläggningen har sådan kontakt att de kan tala med och se varandra. I den sista meningen i momentet föreskrivs att ärendet kan avgöras utan att den person hörs som det begärs uppgifter om genom utlämnandeordern.

Enligt 4 mom. ska ett beslut i ett ärende som gäller uppskjutande, begränsning eller underlåtelse inte få överklagas genom besvär, utan klagan mot beslutet ska få anföras utan tidsbegränsning. I den sista meningen i momentet föreskrivs att klagan ska behandlas skyndsamt. Enligt artikel 13.3 i förordningen ska den utfärdande myndigheten i sin information till den person vars uppgifter begärs enligt artikel 13.1 inkludera även information om tillgängliga rättsmedel enligt artikel 18. I paragrafens 2, 3 och 4 mom. redogörs för de effektiva rättsmedel som avses i artikel 13.3 och artikel 18 i förordningen.

7 §. *Ny prövning i händelse av motstridiga skyldigheter.* I paragrafen föreskrivs om nationellt förfarande i situationer där Finland är den utfärdande staten och mottagaren av den europeiska utlämnandeordern anser att ordern står i strid med en skyldighet om vilken föreskrivs i ett tredje lands lagstiftning. Bestämmelsen grundar sig på artikel 17 i förordningen.

I 1 mom. föreskrivs att när Finland är den utfärdande staten, ska den utfärdande myndigheten göra en ny prövning av den europeiska utlämnandeordern i enlighet med artikel 17. Om den utfärdande myndigheten har för avsikt att upprätthålla utlämnandeordern, ska myndigheten överföra ordern för ny prövning till den domstol som är behörig att behandla åtal i saken. Om utlämnandeordern har krävt godkännande av en domstol i enlighet med 1 §, är även den domstol som har godkänt ordern behörig att på begäran av den utfärdande myndigheten göra en ny prövning av ordern i enlighet med artikel 17 i förordningen.

Skulle till exempel Centralkriminalpolisen ha utfärdat en europeisk utlämnandeorder gällande trafikuppgifter och Helsingfors tingsrätt ha godkänt ordern, ska Centralkriminalpolisen enligt artikel 17.3 i förordningen göra en ny prövning av utlämnandeordern med anledning av en motiverad invändning från tjänsteleverantören och eventuella synpunkter från den verkställande staten. Skulle Centralkriminalpolisen stanna för att upprätthålla utlämnandeordern, ska Centralkriminalpolisen framställa en begäran till Helsingfors tingsrätt om en ny prövning av ordern. I denna nya prövning ska tingsrätten ha tillgång också till den motiverade invändning som avses i artikel 17 och eventuella synpunkter från den verkställande staten. I 3 mom., som refereras nedan, föreskrivs om förfarandet i domstolen. Helsingfors tingsrätt fortsätter då prövningen av ordern enligt bland annat bestämmelserna i artikel 17.4.

Om den europeiska utlämnandeordern har godkänts av en åklagare, ska den utfärdande myndigheten på motsvarande sätt överföra ordern för ny prövning till den domstol som är behörig att handlägga åtalet, om den utfärdande myndigheten har för avsikt att upprätthålla utlämnandeordern på samma sätt som i exemplet ovan i anslutning till 1 mom. Om ordern har utfärdats av en åklagare, ska åklagaren överföra ordern för ny prövning till den domstol som är behörig att handlägga åtalet.

I propositionen föreslås att också domstolarna ska kunna utfärda europeiska utlämnandeorder (1 § 4 mom.). Enligt till exempel 17 kap. 7 § i rättegångsbalken ska parterna inhämta den bevisning som behövs i målet, men i brottmål får domstolen inhämta bevisning, om bevisningen sannolikt inte stöder åtalet. Förmodligen kommer domstolarna ändå att jämförelsevis sällan utfärda utlämnandeorder och i praktiken kan domstolen begära antingen polisen eller åklagaren att inhämta bevis genom en utlämnandeorder, vilket är det sannolikare förfarandet. Eftersom det förfarande med ny prövning som avses i artikel 17 i förordningen antagligen kommer att vara sällsynt, om än i teorin möjligt, anses en situation där en av domstol utfärdad utlämnandeorder dessutom skulle bli föremål för bedömning i ett sådant förfarande som avses i artikel 17 vara osannolik. Bestämmelser för dessa eventuella situationer anses inte behövliga.

I 2 mom. föreskrivs att vid ny prövning av en europeisk utlämnandeorder i enlighet med artikel 17 ska i tillämpliga delar iakttas vad som i 3 kap. 1, 3, 8 och 10 § i tvångsmedelslagen föreskrivs om handläggning av häktningsärenden. Ett ärende som gäller ny prövning av en utlämnandeorder ska utan dröjsmål tas upp till behandling i domstol och avgöras skyndsamt. Ärendet får avgöras i kansliet utan behandling vid sammanträde, om domstolen anser att det är lämpligt.

I vartdera av de ovan avsedda fallen ska den behöriga domstolen göra en ny bedömning av utfärdandeordern enligt vad som föreskrivs i styckena 4–8 i artikel 17 i förordningen.

Enligt 3 *mom.* ska åklagaren delta i domstolshandläggningen vid ny prövning av en utlämnandeorder enligt 1–3 *mom.*, för att säkerställa att ärendet blir utrett på ett ändamålsenligt sätt, om inte domstolen anser att det är onödigt att höra åklagaren i ärendet. Enligt till exempel 5 kap. 3 § i förundersökningslagen ska åklagaren efter behov medverka i förundersökningen för att säkerställa att ärendet utreds så som avses i 1 kap. 2 § i förundersökningslagen.

Den domstol som behandlar saken får i varje enskilt fall avgöra om åklagarens närvaro behövs. Förmodligen kommer de ärenden som behandlas i förfarande för en ny prövning att innehålla invecklade juridiska frågor med internationell räckvidd. Därför anses det behövligt att åklagaren deltar i domstolsförfarandet. Förutom åklagaren kommer undersökningsledaren i det brottmål som ligger till grund för utlämnandeförfarandet eller någon annan anställningsberättigad tjänsteman i varje fall att delta i domstolsförfarandet.

Enligt 4 *mom.* kan vid behandlingen av ärendet användas videokonferens eller någon annan lämplig teknisk dataöverföring där de som deltar i behandlingen har sådan kontakt att de kan tala med och se varandra.

Enligt paragrafens 5 *mom.* får ändring i beslut som domstolen meddelar i ny prövning inte sökas genom besvär. Bestämmelsen innebär för det första att den utfärdande myndigheten inte ska ha rätt att söka ändring i beslut som domstolen fattar i förfarandet med ny prövning. Den utfärdande myndigheten ska ändå alltid ha möjlighet att utfärda en ny utlämnandeorder. Inte heller mottagaren av utlämnandeordern, en tjänsteleverantör i en annan medlemsstat, ska ha rätt att söka ändring i domstolens beslut i saken.

8 §. Registrering av beslut om ny prövning. Enligt paragrafen ska den domstol som är behörig i förfarandet med ny prövning av en order registrera det beslut som den fattat vid prövningen.

Beslutets karaktär och innehåll har förklarats ovan i det avsnitt i motiveringen till denna proposition där innehållet i artikel 17 i förordningen refereras.

Paragrafen förutsätter att beslutet registreras i domstolens ärendehanteringssystem. Den domstol som har fattat beslutet ska informera om det på behövligt sätt, enligt vad som föreskrivs i artikel 17.8 i förordningen. Inget hindrar att den utfärdande myndigheten sköter informationen enligt domstolens anvisningar.

9 §. Sökande av ändring i europeiska utlämnandeorder. I förslaget till 1 *mom.* föreskrivs att på yrkande av den som berörs av en europeisk utlämnandeorder som utfärdats eller godkänts av en åklagare, ska tingsrätten pröva om det funnits förutsättningar att utfärda utlämnandeordern. Bestämmelsen blir tillämplig på en utlämnandeorder som avses i 2 § och som åklagaren har godkänt efter att förundersökningsmyndigheten har utfärdat den enligt 1 § 1 *mom.* Bestämmelsen ska också vara tillämplig på de fall som avses i 1 § 2 *mom.*, där utlämnandeordern har utfärdats av en åklagare.

Rätten att söka ändring ska gälla endast den vars uppgifter begärs med stöd av en europeisk utlämnandeorder. Detsamma gäller i fråga om det om vilket föreskrivs i 2 *mom.*

På behandlingen av yrkandet ska tillämpas vad som föreskrivs i 3 kap. 1 § i tvångsmedelslagen föreskrivs om handläggning av häktningsärenden. Behöriga domstolar är således den tingsrätt som är behörig att behandla åtal i saken eller, innan åtal väckts, vilken tingsrätt som helst där saken kan behandlas på ett lämpligt sätt. På motsvarande sätt som i häktningsärenden kan saken behandlas i en sammansättning med en domare. Till skillnad från vad som gäller i häktningsärenden ska saken på grund av utlämnandeorderns karaktär emellertid även få avgöras i kansliet utan behandling vid sammanträde, om tingsrätten anser att det är lämpligt.

Yrkandet ska framställas skriftligen inom 60 dagar från det att personen ska anses ha fått del av utlämnandeordern. Frågan när en person ska anses ha fått del av utlämnandeordern ska avgöras från fall till fall. Om information till den person vars uppgifter inhämtas och om möjligheten att inte informera personen föreskrivs ovan i 5 och 6 §. Eftersom en utlämnandeorder i allmänhet kan utfärdas även i en situation där den vars uppgifter inhämtas befinner sig i en annan medlemsstat, föreslås det i propositionen att tidsfristen ska vara längre än till exempel den tid som vanligtvis gäller för sökande av ändring i nationella fall.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om rätt att anföra klagan. Rätten att anföra klagan ska för det första gälla de fall där en utlämnandeorder utfärdas av tingsrätten eller hovrätten med stöd av 1 § 4 mom. För det andra ska rätten att anföra klagan gälla de fall som avses i det föreslagna 9 § 1 mom., i vilka en utlämnandeorder som utfärdats eller godkänts av en åklagare har förts till tingsrätten för prövning. Klagan ska få anföras av både den vars uppgifter har begärts genom utlämnandeordern och en anhållningsberättigad tjänsteman eller den åklagare som har godkänt utlämnandeordern. Också när det gäller rätten att anföra klagan är den föreslagna tidsfristen 60 dagar från det att personen ska anses ha fått del av utlämnandeordern. I de fall där utlämnandeordern har förts till tingsrätten för prövning med stöd av 1 mom., inleds tidsfristen på 60 dagar när tingsrättens beslut meddelas.

I enlighet med högsta domstolens avgörandepraxis i fråga om häktning (HD 1995:180) ska ändring i hovrättens avgörande med anledning av klagan sökas hos högsta domstolen genom begäran om besvärstillstånd. Klagan över en utlämnandeorder som utfärdats av en hovrätt ska få anföras i Högsta domstolen utan ansökan om besvärstillstånd (HD 2021:53).

I 3 mom. föreskrivs det om hörande i de fall som avses i 1 och 2 mom. Enligt bestämmelsen ska den utfärdande myndigheten och den åklagare som godkänt utlämnandeordern ges tillfälle att bli hörda. Med beaktande av att utlämnandeorder utfärdas endast i gränsöverskridande brottmål, som i allmänhet är mer komplicerade än nationella brottmål, är det motiverat att den förundersökningsmyndighet som utfärdat utlämnandeordern eller den åklagare som godkänt eller utfärdat utlämnandeordern alltid ges tillfälle att bli hörd.

I propositionen har det inte ansetts att behövt att förutsätta att den domstol som utfärdat utlämnandeordern eller med stöd av den enligt 1 mom. har fattat beslut om den ska ges tillfälle att bli hörd när klagan behandlas i en högre rättsinstans. Till denna del motsvarar bestämmelsen de bestämmelser i tvångsmedelslagen som gäller förfarandet i motsvarande situationer.

Enligt förslaget till 1 § 4 mom. kan även högsta domstolen utfärda en utlämnandeorder. De fall där högsta domstolen kan komma att utfärda en utlämnandeorder är mycket exceptionella. I propositionen har det inte ansetts finnas behov att föreskriva om en separat rätt att söka ändring i en utlämnandeorder som utfärdats av högsta domstolen, utan möjligheten att enligt

bestämmelserna i 31 kap. i rättegångsbalken ansöka om återbrytande av laga kraft vunnen dom anses vara ett tillräckligt rättsmedel.

Beträffande behandlingen av ärendet föreslås inget krav på att klagan ska behandlas skyndsamt. Ärenden av detta slag ska inte anses brådskande på samma sätt som häktningsärenden som avses i 3 kap. 19 § 2 mom. i tvångsmedelslagen, eftersom det inte är fråga om att begränsa en persons frihet.

Enligt 4 mom. hindrar dessutom ändringssökande enligt paragrafen inte att en utlämnandeorder erkänns och verkställs i en annan medlemsstat, om inte den domstol som handlägger ändringssökandet bestämmer något annat.

10 §. Språket i europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder samt översättning. I 1 mom. föreslås en bestämmelse om språk och översättningar som motsvarar bestämmelserna i lagarna om genomförande av övriga författningar om straffrättsligt samarbete. En europeisk utlämnandeorder eller en europeisk bevarandeorder till en mottagare som avses i artikel 7 i förordningen ska avfattas på något av de språk som mottagaren uppgett eller på något annat språk som mottagaren godkänner, eller översätts till något av dessa språk.

Enligt 2 mom. ska den myndighet som utfärdar den europeiska utlämnandeordern eller bevarandeordern se till att ordern översätts. Den utfärdande myndigheten ska också se till att den europeiska översättningsordern översätts åt den verkställande myndigheten i enlighet med artikel 9.4 i förordningen.

11 §. Fullföljande av ett intyg om en europeisk utlämnandeorder. I paragrafen föreslås bestämmelserna om det nationella förfarandet vid verkställighet av en europeisk utlämnandeorder i enlighet med 8, 10 och 12 i förordningen. Intyget om en europeisk utlämnandeorder innebär en bekräftelse av ordern i enlighet med artikel 9 i förordningen.

I paragrafens 1 mom. föreslås att den i artiklarna 8, 10 och 12 i förordningen avsedda verkställighetsmyndigheten ska vara Helsingfors tingsrätt. Vid behandlingen och avgörandet av ett ärende ska i tillämpliga delar iaktas vad som beträffande handläggning av häktningsärenden föreskrivs i 3 kap. 1 och 8 § och 10 § 1 mom. i tvångsmedelslagen.

Det föreslås att Helsingfors tingsrätt ska ha centraliserad behörighet i Finland som den verkställande myndigheten för en europeisk utlämnandeorder som avses i artikel 8 i förordningen. Den behöriga myndighet som utfärdar ordern i den andra medlemsstaten ska således enligt artikel 8 i förordningen anmäla sin order till Helsingfors tingsrätt. Efter att ha fått en sådan anmälan ska Helsingfors tingsrätt fungera som behörig verkställande myndighet så som föreskrivs i artiklarna 10 och 12 i förordningen, med undantag för de situationer som avses i förordningens artikel 10.5, i vilka den behöriga verkställande myndigheten är polisen.

Enligt 2 mom. ska ett ärende enligt artikel 12 i förordningen utan dröjsmål tas upp till behandling och avgöras skyndsamt inom 10 dagar från mottagandet av anmälan enligt artikel 8. Ärendet får också behandlas i kansliet utan behandling vid sammanträde. I de nödsituationer som avses i förordningen ska ärendet avgöras inom 96 timmar från mottagandet av en sådan anmälan som avses i artikel 8.

När en behörig myndighet i en annan medlemsstat i enlighet med artikel 8 har gjort en anmälan om en europeisk utlämnandeorder som myndigheten har utfärdat, är det frågan om en order som gäller trafikuppgifter eller innehållsdata. Dessutom ska brottet som utlämnandeordern avser inte vara ett brott som har begåtts i den utfärdande staten och den person vars uppgifter begärs ska inte vara bosatt i den utfärdande staten. En europeisk utlämnandeorder kan således gälla till exempel ett brott som har begåtts i Finland eller från Finland och den som misstänks för brottet kan vara bosatt i Finland. Å andra sidan kan det också vara frågan om ett brott som har begåtts till exempel i ett annat land eller därifrån och den som misstänks för brottet kan vistas permanent i en annan medlemsstat.

När Helsingfors tingsrätt genom det decentraliserade it-systemet får en anmälan enligt artikel 8 i förordningen, ska tingsrätten enligt artikel 12 i samma förordning så snabbt som möjligt, dock senast 10 dagar från mottagande av anmälan och i nödsituationer senast inom 96 timmar från mottagandet ta ställning till uppgifterna i utlämnandeordern och i förekommande fall åberopa en sådan vägransgrund som avses i artikel 12.1 i förordningen, eller flera sådana grunder. Om tingsrätten stannar för att åberopa någon av de ovan nämnda vägransgrunderna, ska den underrätta tjänsteleverantören och den utfärdande myndigheten i den andra medlemsstaten om detta. Anmälan görs genom det decentraliserade it-systemet. Uppgifterna om mottagaren av anmälan framgår också av intyget om den europeiska utlämnandeordern.

Innan tingsrätten åberopar någon vägransgrund, ska den på ett lämpligt sätt kontakta den utfärdande myndigheten i enlighet med artikel 12.3 i förordningen. Kontakten kan ske till exempel genom det decentraliserade it-systemet, per e-post eller på något annat lämpligt sätt.

Enligt paragrafens 3 *mom.* får ändring i domstolens beslut i saken inte sökas genom besvär. Bestämmelsen innebär för det första att den utfärdande myndigheten inte ska ha rätt att söka ändring i domstolens beslut. Inte heller den tjänsteleverantör som är mottagare till utlämnandeordern ska ha rätt att söka ändring i domstolens beslut i saken.

Den verkställande myndighet som avses i 4 *mom.*, det vill säga Helsingfors tingsrätt, ska i enlighet med artiklarna 10.2 och 12.3 i förordningen fatta sitt beslut utan dröjsmål, om tingsrätten inte åberopar någon vägransgrund enligt artikel 12. I praktiken innebär detta att tingsrätten beslutar att ingen vägransgrund åberopas i fråga om utlämnandeordern.

När det i momentet föreskrivs att beslutet ska fattas utan dröjsmål, är det meningen att domstolen i mån av möjlighet redan före utgången av de frister om vilka föreskrivs i paragrafens 2 *mom.* ska besluta och även meddela att den inte åberopar någon vägransgrund enligt artikel 12 i förordningen. Meningen är att göra det möjligt för tjänsteleverantören att få del av den verkställande myndighetens beslut så snabbt som möjligt efter mottagandet av utlämnandeordern. Syftet med bestämmelsen i momentet är att försöka förhindra en konflikt mellan de frister som gäller den verkställande myndigheten och på motsvarande sätt tjänsteleverantörerna. Enligt artikel 8.4 i förordningen har anmälan till den verkställande myndigheten en suspensiv verkan på skyldigheterna enligt artikel 10.2 för mottagaren (tjänsteleverantören eller den som tjänsteleverantören företräder), med undantag av nödsituationer. Med andra ord, om Helsingfors tingsrätt i mån av möjlighet redan i god tid före utgången av de 10 dagar som avses i 2 *mom.* beslutar att inte framföra någon vägransgrund, ska tingsrätten anmäla detta till den utfärdande myndigheten och mottagaren av utlämnandeordern.

I paragrafens 5 mom. föreslås en bestämmelse om möjlighet att i enlighet med artikel 12.4 i förordningen ställa villkor om vad som ska iakttas när uppgifter inhämtas genom en europeisk utlämnandeorder. Enligt momentet kan Helsingfors tingsrätt ställa som villkor att den utfärdande myndigheten i tillämpliga delar ska iakttä bestämmelserna i 7 kap. 3 § och 10 kap. 52 och 55 § i tvångsmedelslagen samt bestämmelserna i 10 kap. 56 § i tvångsmedelslagen om i vilka fall överskottsinformation får användas. Den verkställande myndigheten ska också uppställa andra villkor som behövs med tanke på rättsskyddet för den person som är föremål för åtgärden. Bestämmelsen ålägger inte domstolen att ställa andra villkor än de som uttryckligen anges i paragrafen, men en bestämmelse om att uppställa villkor som rättssäkerheten förutsätter behövs för att det inte ska uppstå en sådan situation att domstolen inte har möjlighet att uppställa andra villkor, om personens rättsskydd anses förutsätta sådana. Detta motsvarar den lösning som omfattats i 18 § i lagen om genomförande av direktivet om en europeisk utredningsorder på det straffrättsliga området.

Det föreslås att i momentet ska stå ”i tillämpliga delar”, eftersom de uppgifter som begärs genom utlämnandeordern inte inhämtas med stöd av 7 och 10 kap i tvångsmedelslagen, utan inhämtandet av uppgifterna grundar sig på de nationella bestämmelserna om behörighet i den stat som har utfärdat ordern samt på artikel 5 i förordningen. Såsom det förklaras i det avsnitt av motiveringen till denna proposition där innehållet i artikel 16 behandlas, skiljer sig inhämtandet av uppgifter i enlighet med förordningen från så kallad traditionell gränsöverskridande inbördes rättshjälp i brottmål, såsom från verkställighetsförfarandet enligt direktivet om en europeisk utredningsorder på det straffrättsliga området, såtillvida att de uppgifter som begärs genom utlämnandeordern inte inhämtas med stöd av den verkställande statens bestämmelser om behörighet. De uppgifter som begärs genom utlämnandeordern kan trots detta innehålla uppgifter som omfattas av bestämmelserna i 7 kap. 3 § i tvångsmedelslagen om förbud mot beslag och kopiering av handlingar eller i 10 kap. 52 § i tvångsmedelslagen om förbud mot avlyssning och observation, eller det kan vara frågan om sådan överloppsinformation om vars användning bestäms i 10 kap. 55 och 56 § i tvångsmedelslagen.

12 §. *Registrering av beslut om fullföljande av ett intyg om en europeisk utlämnandeorder.* Enligt paragrafen ska den behöriga domstolen registrera sitt beslut i ärendet.

Paragrafen förutsätter att beslutet registreras i domstolens ärendehanteringssystem. Den beslutsfattande domstolen ska enligt artikel 12.2 och artikel 12.3 i förordningen sända behövlig information till mottagaren av utlämnandeordern (tjänsteleverantören) och den myndighet som har utfärdat ordern.

13 §. *Verkställande myndighet för europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder.* I paragrafen föreslås vilken myndighet som i Finland ska vara den verkställande myndighet som avses i artikel 10.5, artikel 11.4, artikel 16 och artikel 17 i förordningen. Enligt paragrafen ska verkställighetsmyndigheten vara polisen.

Närmare bestämt är det frågan om det andra stycket i artikel 10.5, som gäller situationer där anmälan enligt artikel 8 inte har gjorts till Helsingfors tingsrätt. När det är frågan om en europeisk utlämnandeorder som omfattas av tillämpningsområdet för art 8, är den behöriga verkställande myndigheten enligt artikel 10.5 Helsingfors tingsrätt.

Enligt paragrafen ska polisen även vara den verkställande myndighet som avses i artiklarna 16 och 17.

14 §. Verkställighetsförfarande. I paragrafen föreslås bestämmelser om verkställighetsförfarandet för en europeisk utlämnandeorder och en europeisk bevarandeorder, när Finland är verkställande stat. Bestämmelsen grundar sig på artikel 16 i förordningen.

Såsom ovan har nämnts, skiljer sig verkställighetsförfarandet i artikel 16 från det traditionella gränsöverskridande inbördes rättshjälpsförfarandet i brottmål. I det verkställighetsförfarande som avses i artikeln inhämtas inte uppgifter som avses i den europeiska utlämnandeordern först till den verkställande myndigheten med stöd av den verkställande statens på saken tillämpliga behörighetsbestämmelser. I förfarandet meddelas inte heller något beslut om att de uppgifter som är föremål för den europeiska bevarandeordern ska bevaras med stöd av den verkställande statens lagstiftning om saken.

Enligt 1 mom. ska den verkställande myndighet som avses i 13 §, det vill säga polisen, i enlighet med artikel 16 i förordningen antingen erkänna den europeiska utlämnandeordern eller den europeiska bevarandeordern eller besluta att inte erkänna den.

Enligt 2 mom. kan polisen föra ett beslut genom vilket erkännande har vägrats till åklagaren för godkännande. Om ett ärende enligt artikel 16 inbegriper rättslig prövning som hänför sig till artikel 16.4 f eller g eller artikel 16.5 e eller f, ska åklagaren efter föredragning av den verkställande myndighet som avses i 1 mom. besluta om erkännande eller vägran av erkännande.

Behovet av bestämmelsen har förklarats i det avsnitt i motiveringen till denna proposition där innehållet i artikel 16 refereras.

Med stöd av bestämmelsen ska polismyndigheten ha möjlighet att föra ett beslut som gäller erkännande till åklagaren för godkännande i situationer där ett nekande beslut har fattats. I en sådan situation ska det meddelande till den utfärdande medlemsstaten som avses i artikel 16.8 sändas först när åklagaren har fattat sitt beslut i ärendet. Om beslutet har förts till åklagaren för godkännande, ska åklagaren handla inom den tid som föreskrivs i bestämmelserna i förordningen, det vill säga inom fem arbetsdagar från mottagandet av ordern. Fristen ska räknas från tidpunkten när polisen har mottagit ordern. Åklagaren ska också i övrigt följa bestämmelserna om verkställande myndigheter i förordningen till den del som det är frågan om att den utfärdande myndigheten ska höras enligt artikel 16.7 i förordningen. Det finns dock inget hinder för att åklagaren fattar sitt beslut först när den utfärdande medlemsstaten har informerats om polismyndighetens negativa beslut.

Ett förfarande som avses i bestämmelsen kan behövas t.ex. i oklara situationer, för vilka det behöver skapas en enhetlig praxis när det gäller tillämpningen av förordningen. Förfarandet kan också tillämpas när det i praktiken uppstår ett behov att få ett beslut av en finsk rättslig myndighet om erkännandet av en order.

I förfarandet antingen godkänner åklagaren polismyndighetens beslut om att vägra erkännande eller fattar ett beslut om att utlämnandeordern erkänns. Åklagarens godkännande eller beslut i ärendet ska basera sig på polisens utredning, som innehåller ett beslut eller förslag till beslut i saken.

Enligt 2 mom. ska dessutom åklagaren efter föredragning av polismyndigheten besluta om erkännande eller vägran av erkännande när ett ärende som avses i artikel 16 förutsätter rättslig prövning som hänför sig till artikel 16.4 f eller 16.4 g eller artikel 16.5 e eller 16.5 f.

Det förfarande som avses i bestämmelsen ska tillämpas i situationer där prövningen av erkännandet förutsätter prövning av en rättslig myndighet i Finland. Bestämmelsen gäller skyldighet att föra ärendet till åklagaren för avgörande. Med föredragning avses att polismyndigheten gör en utredning om saken och sätter upp ett förslag till avgörande och sänder dessa till åklagaren för avgörande. Det formella kravet och informationen till mottagaren enligt artikel 16.3 och meddelandet enligt artikel 16.8 ska sändas först efter att åklagaren har fattat sitt beslut i saken. Åklagaren ska agera inom den tid som föreskrivs i artikel 15, det vill säga inom fem arbetsdagar från mottagandet av ordern. Fristen räknas från ögonblicket när polisen har mottagit ordern. Åklagaren ska även i övrigt härvid iakta bestämmelserna om den verkställande myndigheten i förordningen. Det nyss sagda innebär att från det att saken har överförs till åklagaren för avgörande ska åklagaren fungera som verkställande myndighet enligt artikel 16 till den del som det är frågan om kontakten med den utfärdande myndigheten enligt artikel 16.7. Det finns ändå inget hinder för att polismyndigheten sköter dessa praktiska uppgifter enligt åklagarens anvisningar.

Om det är frågan om en situation som avses i artikel 16.6, blir ovan nämnda nationella beslutsförfarande i anslutning till erkännandet tillämpligt, men det är då inte längre förenat med kravet att beslutet om erkännande av beslutet ska fattas inom fem arbetsdagar från mottagandet av ordern. De nationellt behöriga myndigheterna får bestämma den frist som gäller för beslutet. Med hänsyn till effektivitetsmålsättningarna i förordningen bör beslutet dock fattas inom en skälig tidsrymd.

I 3 mom. föreskrivs att i fråga om sådana europeiska utlämnandeorder som avses i artikel 8 i förordningen ska Helsingfors tingsrätt på yrkande av polismyndigheten besluta om ordern ska erkännas eller vägras erkännande.

Behovet av bestämmelsen har förklarats ovan i de motiveringar där innehållet i artikel 16 refereras.

Det förfarande som avses i bestämmelsen ska tillämpas i situationer där prövningen av frågan huruvida ordern ska erkännas eller inte kräver ett ställningstagande av en finsk domstol. Dessutom är det frågan om uteslutande en sådan utlämnandeorder som Helsingfors tingsrätt redan har tagit ställning till enligt artikel 8, 10 och 12 i förordningen. Trots att tingsrätten på ovan nämnt sätt redan en gång har tagit ställning till utlämnandeordern och ingen i artikel 12 avsedd vägransgrund har framförts, kan domstolen i det förfarande som avses i artikel 16 ha tillgång till information som den inte hade tidigare i det förfarande som avses i artikel 8, 10 och 12. Med andra ord kan som ny information som ska beaktas i saken finnas mottagarens invändning att enligt artikel 16.3 fullfölja ordern samt ytterligare information från mottagaren.

Bestämmelsen gäller skyldighet att föra ärendet till Helsingfors tingsrätt för avgörande. Med yrkande avses att saken utreds på polismyndighetens försorg samt att ett beslutsförslag sätts upp och dessa sänds till domstolen för avgörande. Det formella kravet ska framställas och informationen enligt artikel 16.3 samt meddelandet enligt artikel 16.8 sändas först efter att domstolen har fattat sitt beslut i saken. Domstolen ska agera inom den tid som föreskrivs i artikel 15, det vill säga inom fem arbetsdagar när det är frågan om ett beslut som avses i artikel

16.2. Åklagaren ska även i övrigt iaktta bestämmelserna om den verkställande myndigheten i förordningen. Det nyss sagda innebär att från det att saken har överförs till åklagaren för avgörande ska åklagaren fungera som verkställande myndighet enligt artikel 16 till den del som det är frågan om kontakten med den utfärdande myndigheten enligt artikel 16.7. Det finns ändå inget hinder för att polismyndigheten sköter dessa praktiska uppgifter enligt domstolens anvisningar.

Om det är frågan om en situation som avses i artikel 16.6 blir ovan nämnda nationella beslutsförfarande i anslutning till erkännandet tillämpligt, men är då inte längre förenat med ett krav att beslutet om erkännande av beslutet ska fattas inom fem arbetsdagar från mottagandet av ordern. De nationellt behöriga myndigheterna får bestämma den frist som gäller för beslutsfattandet. Med hänsyn till effektivitetsmålsättningarna i förordningen bör beslutet dock fattas inom en skälig tidsrymd.

Enligt 4 mom. är de myndigheter som avses i 1–3 mom. behöriga i fråga om alla order, även om det med stöd av finsk lagstiftning i ett motsvarande nationellt fall inte är möjligt att inhämta uppgifter eller bestämma att uppgifterna ska bevaras.

Behovet av bestämmelsen har förklarats i det avsnitt i motiveringen till denna proposition där innehållet i artikel 16 refereras. Det kan vara frågan om till exempel en situation där den europeiska utlämnandeordern gäller innehållsdata i anslutning till ett betalningsmedelsbedrägeri och dessa data har raderats av användaren så som beskrivs ovan i det avsnitt i motiveringen till denna proposition där innehållet i artikel 5 refereras, så att endast tjänsteleverantören kan komma åt dem.

I 5 mom. föreslås bestämmelser om vilket förfarande domstolen ska iaktta i ett ärende som avses i 3 mom. När ett ärende behandlas och avgörs enligt 3 mom. ska i tillämpliga delar iakttagas vad som i 3 kap. 1, 3, 8 § och 10 § 1 mom. i tvångsmedelslagen föreskrivs om handläggning av häktningsärenden. Ärendet ska utan dröjsmål tas upp till behandling i domstol. Ärendet ska avgöras skyndsamt och senast fem arbetsdagar från mottagandet av ordern, när det är fråga om ett beslut som avses i artikel 16.2. Ärendet ska avgöras skyndsamt när det är fråga om ett beslut som avses i artikel 16.6. Ärendet ska också få behandlas i kansliet utan behandling vid sammanträde.

Med uttrycket ”från mottagandet av ordern” avses ögonblicket när polisen har mottagit ärendet enligt artikel 16.1. Detta innebär att Helsingfors tingsrätt ska fatta ett beslut som avses i artikel 16.2 i förordningen inom fem arbetsdagar från mottagandet av ovan nämnda order. Det betyder också att polisen måste kunna ta ställning till ordern och lämna ett beslutsförslag till tingsrätten så att tingsrätten kan avgöra ärendet inom ovan nämnda frist, alltså inom fem arbetsdagar.

Enligt 6 mom. ska den verkställande myndighet som har framställt yrkandet ges tillfälle att bli hörd i ett ärende som avses i 3 mom. Även åklagaren ska delta i domstolshandläggningen av ett ärende som avses i 3 mom. för att det ska säkerställas att ärendet blir utrett på ett ändamålsenligt sätt, om inte domstolen anser att det är överflödigt att höra åklagaren i ärendet.

Den domstol som handlägger ärendet får i varje enskilt fall avgöra om åklagarens närvaro behövs. Förmodligen kommer de ärenden som behandlas i förfarandet att innehålla invecklade juridiska frågor med internationell räckvidd. Därför bedöms åklagaren deltagande i domstolsförfarandet behövligt.

Enligt 7 mom. Kan vid behandlingen av ärendet användas videokonferens eller någon annan lämplig teknisk dataöverföring där de som deltar i behandlingen har sådan kontakt att de kan tala med och se varandra.

Enligt 8 mom. får ändring i beslutet inte sökas genom besvär.

15 §. Registrering av beslut om verkställighetsförfarande. Enligt paragrafen ska den verkställande myndighet som är behörig i verkställighetsförfarandet registrera sina beslut om erkännande i sitt ärendehanteringssystem. Bestämmelsen gäller både polis, åklagare och domstol.

Karaktären av ett beslut som gäller verkställighetsförfarandet och beslutets innehåll har förklarats ovan i det avsnitt i motiveringen till denna proposition där innehållet i artikel 16 refereras.

Paragrafen förutsätter att besluten registreras. Såsom ovan har anförts i anslutning till 14 § ska behövliga meddelanden sändas i enlighet med vad som föreskrivs i artikel 16 i förordningen. Inget hindrar att polisen sänder meddelandena enligt domstolens eller åklagarens anvisningar.

16 §. Språket i europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder som ska översändas till Finland. Enligt paragrafen ska ett intyg om en europeisk utlämnandeorder och ett intyg om en europeisk bevarandeorder som ska översändas till Finland upprättas på finska, svenska eller engelska, eller åtföljas av en översättning till något av dessa språk. Den verkställande myndigheten kan också godta ett översänt intyg som avfattas på något annat språk, om det inte finns något annat hinder för att godta det.

17 §. Påföljdskollegium. I paragrafen föreskrivs om ett påföljdskollegium som påför sanktioner. Påföljdskollegiet föreslås vara en funktion inom Polisstyrelsen. Kollegiet ska få påföra en påföljdsavgift för överträdelser och försummelser av förordningen. Påföljdskollegiet föreslås inte ha ett heltidsuppdrag, utan ska sammanträda vid behov.

Behovet av bestämmelsen har förklarats i det avsnitt i motiveringen till denna proposition där innehållet i artikel 16 refereras.

Enligt 1 mom. ska sanktionen påföras av ett påföljdskollegium med poliser som medlemmar. På kollegiets verksamhet ska inte tillämpas 4 § 4 mom. i polisförvaltningslagen (110/1992).

Enligt 2 mom. ska Polisstyrelsen utse tre företrädare för polisen till medlemmar av kollegiet, av vilka en till ordförande. För varje medlem ska utses en personlig ersättare. Kollegiets mandatperiod föreslås vara fem år.

Enligt 3 mom. ska medlemmarna och ersättarna i påföljdskollegiet vara erfarna tjänstemän som är väl insatta i förordningen och dess innehåll. Ordföranden och vice ordföranden för kollegiet ska även ha sådan tillräcklig juridisk sakkunskap som uppdraget förutsätter. Medlemmarna i påföljdskollegiet ska agera oberoende och opartiskt i sitt uppdrag.

Enligt 4 mom. ska påföljdskollegiet fatta sina beslut efter föredragning. Föredragande i påföljdskollegiet är en i 13 § avsedd behörig tjänsteman vid den verkställande myndigheten.

Enligt 5 mom. är påföljdskollegiet beslutfört med tre medlemmar. Av de närvarande medlemmarna i påföljdskollegiet ska en vara ordförande eller vice ordförande. Som beslut ska gälla den mening som flertalet har understött.

I 6 mom. föreskrivs det om påföljdskollegiets rätt till information. Påföljdskollegiet ska ha rätt att trots sekretessbestämmelser avgiftsfritt få de uppgifter som är nödvändiga för skötseln av kollegiets uppgifter. Det är viktigt att påföljdskollegiet har kännedom om alla omständigheter som påverkar saken, så att det kan pröva och påföra påföljdsavgifter i enlighet med förordningen.

Den i momentet föreskrivna rätten att ta del av uppgifter ska delvis gälla också personuppgifter, bland annat personuppgifter som rör fällande domar i brottmål och överträdelser som avses i artikel 10 i allmänna dataskyddsförordningen. Till denna del utnyttjas i momentet det nationella handlingsutrymme som medges i artikel 6.3 i EU:s allmänna dataskyddsförordning (EU 2016/679, nedan dataskyddsförordningen). Hur handlingsutrymmet utnyttjas beskrivs närmare i avsnitt 11.6.2.

18 §. Påföljdsavgift för överträdelse eller försummelse av skyldigheterna enligt förordningen. I 1 mom. föreskrivs om påföljder som kan påföras en mottagare som uppsåtligt eller av oaktsamhet överträder eller försummar skyldigheterna enligt förordningen. Med mottagare menas i bestämmelsen en i artikel 3.3 i förordningen avsedd tjänsteleverantör, ett utsett verksamhetsställe som företräder tjänsteleverantören eller i förekommande fall ett rättsligt ombud. Skyldigheterna är de skyldigheter som mottagaren enligt artikel 10 i förordningen har för fullföljandet av ett intyg om en europeisk utlämnandeorder, enligt artikel 11 i samma förordning för fullföljandet av ett intyg om en europeisk bevarandeorder och i anslutning till artikel 13.4 för att säkerställa konfidentialitet, sekretess och integritet för dessa intyg och de uppgifter som lämnas ut eller bevaras.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om påföljdsavgiftens storlek. Olika minimi- och maximibelopp för påföljdsavgiften föreslås för juridiska respektive fysiska personer. Påföljdsavgiften för en juridisk person föreslås vara minst 1 000 euro och högst två procent av tjänsteleverantörens totala globala årsomsättning under det föregående räkenskapsåret. Den påföljdsavgift som kan påföras en fysisk person föreslås vara minst 500 euro och högst 10 000 euro. Det är motiverat att påföljderna för juridiska och fysiska personer är olika stora. Om tjänsteleverantören är ett företag, kan det ha räntabel affärsverksamhet och mycket anspråkslösa sanktioner har då inte nödvändigtvis önskad effekt. För att påföljden ska ha en tillräcklig preventiv effekt ska avgiften vara tillräckligt hög.

Enligt paragrafens 3 mom. ska påföljdsavgiftens belopp baseras på en samlad bedömning. Vid prövningen av påföljdsavgiftens storlek enligt ovan nämnda skala ska den behöriga myndigheten säkerställa att sanktionen och dess belopp står i proportion till gärningen. Vid bedömningen av påföljdsavgiftens storlek ska hänsyn tas till överträdelsens eller försummelsens art, allvarlighetsgrad, upprepning och varaktighet, huruvida överträdelsen eller försummelsen är uppsåtlig eller beror på oaktsamhet, omfattningen och arten av tjänsteleverantörens verksamhet samt tjänsteleverantörens ekonomiska kapacitet.

Enligt 4 mom. ska påföljdsavgiften betalas till staten.

Eftersom påföljdsavgifter av straffrättslig karaktär i fråga om sin stränghet kan jämföras med bötesstraff, föreslås det inte att dröjningsränta ska få tas ut på avgiften eller att den ska få påföras någon annan dröjningspåföljd.

19 §. Avstående från att påföra påföljdsavgift. I paragrafen föreslås bestämmelser om avstående från att påföra påföljdsavgift. Enligt 1 mom. ska påföljdsavgift inte påföras om 1) mottagaren på eget initiativ vidtagit tillräckliga åtgärder för att avhjälpa en i lagförslaget 18 § avsedd överträdelse eller försummelse omedelbart efter att den upptäckts och utan dröjsmål rapporterat den till den verkställande myndigheten och överträdelsen eller försummelsen inte är allvarlig eller återkommande, 2) överträdelsen eller försummelsen av en skyldighet ska anses vara ringa, eller 3) påförande av påföljdsavgift på någon annan än en i 1 och 2 punkten avsedd grund ska anses vara uppenbart oskäligt.

Grundlagsutskottet har i sin praxis förutsatt att myndighetens prövning vid beslut om att inte påföra en påföljd ska vara bunden prövning, så att påföljdsavgift inte ska påföras om de villkor som anges i lagen uppfylls (se GrUU 49/2017 rd och GrUU 39/2017 rd).

Enligt 2 mom. i paragrafen får påföljdsavgift inte påföras den som misstänks för samma gärning i en förundersökning eller åtalsprövning eller i ett brottmål som är anhängigt vid en domstol. Påföljdsavgift får inte heller påföras den som för samma gärning har meddelats en lagakraftvunnen dom.

Utöver vad som föreskrivs i momentet ska påföljdsavgift inte få påföras, om påförandet av en sådan skulle leda till brott mot förbudet mot dubbel straffbarhet (ne bis in idem). Bestämmelser om förbudet mot dubbel straffbarhet finns i artikel 50 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och i artikel 4 i tilläggsprotokoll 7 till Europakonventionen.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs att påföljdsavgift inte kan påföras en myndighet. Hänvisningen avser särskilt myndigheter som förvaltar domännamnsregister som avses i 163 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation. I Finland förvaltar Transport- och kommunikationsverket domännamnsregistret över domännamn under toppdomänen fi. Ax-domännamnsregistret förvaltas av Ålands landskapsregering.

20 §. Preskription av rätten att påföra påföljdsavgift. Paragrafen innehåller bestämmelser om preskriptionen av rätten att påföra påföljdsavgift. Den behöriga myndigheten får inte påföra en påföljdsavgift, om detta inte har gjorts inom fem år från den dag då förseelsen eller försummelsen inträffade, eller vid fortsatt förseelse eller försummelse inom fem år från den dag då förseelsen eller försummelsen upphörde.

21 §. Verkställighet av påföljdsavgift. I paragrafen föreskrivs det att om verkställigheten av påföljdsavgifter föreskrivs i lagen om verkställighet av böter (672/2002). I lagen om verkställighet av böter finns bestämmelser om bland annat preskriptionen av en påförd påföljdsavgift. Rättsregistercentralen svarar för verkställigheten av påföljdsavgiften.

22 §. Sökande av ändring i en påföljdsavgift. I paragrafen finns bestämmelser om rätten att söka ändring i ett myndighetsbeslut om påföljdsavgift så som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

Behovet av bestämmelse har förklarats i det avsnitt i motiveringen till denna proposition där innehållet i artikel 16 refereras.

23 §. Hemlighållande, tystnadsplikt samt begränsningar i användningen av uppgifter. I 1 mom. föreskrivs att det på en utlämnandeorder och bevarandeorder som en behörig myndighet i en annan medlemsstat utfärdar till Finland och på verkställigheten av en sådan order i Finland tillämpas vad som föreskrivs om hemlighållande, tystnadsplikt och rätt att få information i ett motsvarande ärende i Finland.

Beträffande de verkställighetsuppgifter i anslutning till artikel 8 i förordningen som det i propositionen föreslås att ska åläggas Helsingfors tingsrätt, kan det bli frågan om till exempel huruvida de undantag från huvudregeln om offentlighet om vilka bestäms i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar blir tillämpliga vid domstolshandläggningen av ett ärende. I 5 § i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar föreskrivs om tidpunkten när de grundläggande uppgifterna om en rättegång blir offentliga och i paragrafens 2 mom. föreskrivs om undantag från huvudregeln om offentlighet i samband med bland annat sådana hemliga tvångsmedel som avses i 10 kap. i tvångsmedelslagen. I 12 § i lagen om rättegång i allmänna domstolar föreskrivs dessutom om en parts rätt att ta del av en handling och i 3 punkten i paragrafens 2 mom. föreskrivs om undantag i samband med bland annat sådana hemliga tvångsmedel som avses i 10 kap. i tvångsmedelslagen. I 16 § i lagen om rättegång i allmänna domstolar föreskrivs om offentligheten i tvångsmedelsärenden, med hänsyn till behövliga undantag från huvudregeln om offentlighet i samband med bland annat sådana hemliga tvångsmedel som avses i 10 kap. i tvångsmedelslagen.

I sådana europeiska utlämnandeorder som avses i artikel 8 i förordningen är det frågan om att utlämna känsliga uppgifter, det vill säga trafikuppgifter och innehållsdata, vilket i en motsvarande situation i Finland i allmänhet skulle innebära användning av hemliga tvångsmedel enligt kap. 10 i tvångsmedelslagen. Om det vore frågan om att på motsvarande sätt inhämta uppgifter med stöd av tvångsmedelslagen, skulle de nämnda undantagen i lagen om rättegång i allmänna domstolar bli tillämpliga i fråga om ärendets offentlighet. Således avses med uttrycket ”motsvarande ärende” i detta moment bland annat ett ärende som gäller verkställigheten av en europeisk utlämnandeorder som ska behandlas i domstol, som om det vore frågan om behandling med stöd av 10 kap. i tvångsmedelslagen av en europeisk utlämnandeorder som en finsk myndighet har utfärdat. Utgångspunkten för bestämmelsen är således att offentligheten av handlingar och data som en annan stat har sänt till Finland bestäms på samma sätt som om det vore frågan om motsvarande nationella handlingar och data. Samma utgångspunkt gäller för offentligheten av de grundläggande uppgifterna, av handläggningen och av avgörandet i ärendet.

Den utfärdande staten har möjlighet att informera de verkställande myndigheter som avses i artikel 12 i förordningen om de offentlighetsbestämmelser som blir tillämpliga i Finland. Samtidigt ska det också vara möjligt att förutsätta att den utfärdande staten meddelar vid vilken tidpunkt de uppgifter som inhämtas blir offentliga i den utfärdande staten, till exempel när den vars uppgifter det är frågan om har underrättats om inhämtandet av uppgifterna. Detsamma gäller även för det verkställighetsförfarande som avses i artikel 16.

Enligt 2 mom. ska på behandling i domstol av en europeisk utlämnandeorder eller europeisk bevarandeorder som utfärdats av en behörig finsk myndighet samt på bevis, handlingar och uppgifter som överlämnats till Finland med stöd av en europeisk utlämnandeorder som utfärdats

av en behörig finsk myndighet tillämpas vad som föreskrivs om hemlighållande, tystnadsplikt och rätt att få information i ett motsvarande ärende i Finland.

Utöver vad som föreskrivs i 1 och 2 mom. ska enligt 3 mom. även de villkor och förfaranden iaktas som myndigheten i en annan medlemsstat inom Europeiska unionen har ställt för hemlighållande, tystnadsplikt eller begränsningar i användningen av uppgifterna.

Behovet av paragrafen har förklarats i det avsnitt i motiveringen till denna proposition där innehållet i artikel 13 refereras. Innehållet i bestämmelsen motsvarar i tillämpliga delar principiellt 25 § i lagen om genomförande av direktivet om en europeisk utredningsorder på det straffrättsliga området. Bestämmelser om åklagarens tystnadsplikt och -rätt finns i 23 § i lagen om åklagarväsendet.

24 §. Ikraftträdande. Det föreslås att en sedvanlig ikraftträdandebestämmelse tas in i lagen.

6.2 Lagen om fastställande av harmoniserade regler för att utse utsedda verksamhetsställen och rättsliga ombud för insamling av elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden

1 §. Genomförande av direktivet. Enligt paragrafen ska de bestämmelser i direktivet som hör till området för lagstiftningen iaktas som lag, om inte något annat följer av genomförandelagen. Sättet att genomföra direktivet har motiverats i det avsnitt i motiveringen till denna proposition där de viktigaste förslagen behandlas.

Av genomförandesättet följer att direktivets bestämmelser ska tillämpas direkt i de fall där det i den föreslagna genomförandelagen inte finns någon bestämmelse som preciserar de direktivenliga skyldigheterna. Eftersom det i genomförandelagen ska ingå vissa preciseringar till bestämmelserna i direktivet, konstateras det i paragrafen att de bestämmelser i direktivet som hör till området för lagstiftningen ska iaktas som lag, om inte något annat följer av genomförandelagen. Grundlagsutskottet har förutsatt att denna ordalydelse används i lagen om genomförandet av bötesrambeslutet (GrUU 50/2006 rd, RP 142/2006 rd) och lydelsen har också använts i andra genomförandebestämmelser för rambeslut och direktiv som genomförts med hjälp av den blandade genomförandemetoden.

Definitionerna i artikel 2 i direktivet är bestämmelser som ska tillämpas direkt som lag. Såsom i motiveringen till artikel 2 konstateras, är definitionerna nästan exakt desamma som i artikel 3.3–3.7 i förordningen och den enda skillnaden mellan definitionerna är att i de motsvarande definitionerna i förordningen hänvisas till direktivet, medan hänvisningarna i de motsvarande definitionerna i direktivet är hänvisningar till andra bestämmelser i samma direktiv. När det gäller definitionerna i direktivet ska därför till behövliga delar även beaktas de motsvarande definitionerna i artikel 3 i förordningen, till den del som detta är behövligt med hänsyn till tillämpligheten av både direktivet och förordningen.

Såsom det konstaterats i det avsnitt i motiveringen till denna proposition där de enskilda artiklarna behandlas, förutsätter största delen av bestämmelserna i direktivet preciserande bestämmelser i den nationella lagstiftningen. Dessutom har det varit nödvändigt att precisera den sakliga innebörden i vissa av de skyldigheter om vilka föreskrivs i direktivet, så som förutsatts i direktivet och som är lämpligt för Finland.

2 §. Central myndighet. Enligt 1 mom. är Transport- och kommunikationsverket den centralmyndighet som avses i art 6.1 i direktivet. Transport- och kommunikationsverket ska säkerställa att direktivet tillämpas på ett enhetligt och proportionellt sätt. I detta sammanhang ska noteras att centralmyndigheten inte kommer att ha uppgifter som hänför sig till tillsynen av de skyldigheter om vilka föreskrivs i förordningen, utan om denna uppgift föreskrivs särskilt i 3 kap. i det första lagförslaget i denna proposition.

När det föreskrivs att direktivet ska tillämpas på ett enhetligt sätt, avses bland annat att de skyldigheter som föreskrivs i de nationella bestämmelser som utfärdas med stöd av direktivet ska fullgöras av de tjänsteleverantörer som direktivet gäller och att behövliga åtgärder med stöd av nationell lagstiftning ska vidtas vid eventuella försummelser av dessa skyldigheter. En enhetlig tillämpning ska säkerställas också genom att Trafik- och kommunikationsverket, såsom nedan i 4 § 4 mom. i lagförslaget föreslås, ska ha i uppgift att offentliggöra den information som det i enlighet med 3 § 1–3 mom. i lagförslaget underrättas om på en särskild webbsida hos det europeiska straffrättsliga nätverket.

Närmare bestämmelser om skyldigheterna för de tjänsteleverantörer som direktivet gäller finns bland annat i lagförslagets 3 §, som behandlas nedan. Skyldigheterna avser den underrättelseskyldighet som i allmänhet åligger tjänsteleverantören samt andra behövliga åtgärder som skyldigheten grundar sig på. Centralmyndighetens uppgifter i tillsynen av att direktivet åtlöds handlar om att se till att tjänsteleverantörerna fullgör sina skyldigheter. Trafik- och kommunikationsverkets uppgift att i egenskap av centralmyndighet se till att direktivet tillämpas enhetligt omfattar också att allmänt se till att det råder en allmän kännedom om direktivet och den nationella genomförandelagen.

På det sätt som närmare förklaras i motiveringen till 3 §, ska tjänsteleverantörerna på eget initiativ utföra alla de åtgärder och göra alla de underrättelser som direktivet förutsätter. Centralmyndighetens tillsynsuppgift aktiveras främst i situationer där det framgår att en tjänsteleverantör som direktivet gäller, som är etablerad i Finland eller som annars på det sätt som förutsätts i direktivet hör till dem som omfattas av den finska centralmyndighetens tillsyn, inte har fullgjort sina skyldigheter enligt direktivet eller den nationella genomförandelagen. En sådan situation kan komma i fråga till exempel när behöriga myndigheter som svarar för Finlands eller någon annan EU-stats straffrättsliga samarbete underrättar Trafik- och kommunikationsverket om att en viss tjänsteleverantör misstänks ha försummat sina skyldigheter.

Med proportionell tillämpning av direktivet avses att de lämpliga påföljderna för tjänsteleverantörernas förseelser ska grunda sig på prövning av det enskilda fallet. Påföljderna behandlas närmare nedan. När det gäller påföljderna är det särskilt i anslutning till mikroföretag som proportionaliteten kommer till bedömning.

I 2 mom. finns bestämmelser om Trafik- och kommunikationsverkets rätt att i utförandet av sitt föreslagna uppdrag få uppgifter av de tjänsteleverantörer som bestämmelserna i direktivet gäller. När Transport- och kommunikationsverket utför sitt föreslagna uppdrag, har verket trots sekretessbestämmelserna rätt att av tjänsteleverantörerna få nödvändig information och nödvändiga redogörelser och handlingar som hänför sig till en misstänkt överträdelse av skyldigheter om vilka föreskrivs i lagförslaget. Trafik- och kommunikationsverkets rätt att få uppgifter ska vara bunden till nödvändighetskriteriet. Tjänsteleverantörerna ska lämna uppgifterna till Transport- och kommunikationsverket utan obefogat dröjsmål och avgiftsfritt.

Med nödvändig information avses i momentet i princip sådan information som direkt eller indirekt hänför sig till den misstänkta överträdelsen. Vid bedömningen av om informationen är nödvändig ska det beaktas att de begärda uppgifterna endast är sådana som med fog kan anses ha betydelse för utredningen av den misstänkta överträdelsen av en skyldighet.

Den i momentet avsedda rätten att få uppgifter ska delvis gälla även personuppgifter, bland annat personuppgifter som rör sådana fällande domar i brottmål och överträdelser som avses i artikel 10 i dataskyddsförordningen. Till denna del utnyttjas i momentet det nationella handlingsutrymme som ingår i artikel 6.3 i dataskyddsförordningen. Hur handlingsutrymmet utnyttjas förklaras närmare i avsnitt 11.6.2.

I 3 mom. finns bestämmelser om Trafik- och kommunikationsverkets samarbete med andra medlemsstaters utsedda centralmyndigheter och Europeiska kommissionen. Transport- och kommunikationsverket ska samarbeta med övriga medlemsstaters ansvariga centralmyndigheter och Europeiska kommissionen. Dessutom ska Transport- och kommunikationsverket trots sekretessbestämmelserna ha rätt att lämna ut uppgifter som verket fått vid utförandet av sitt uppdrag enligt den föreslagna lagen, till Europeiska kommissionen och till centralmyndigheten i en annan medlemsstat i Europeiska unionen, om detta är nödvändigt för tillsynen av skyldigheterna enligt direktivet.

Samarbetet mellan centralmyndigheterna hänför sig till tillsynen av att direktivet tillämpas på ett enhetligt sätt. Samarbetet mellan centralmyndigheterna ska omfatta utbyte av uppgifter gällande tillämpningen av direktivet och bistånd vid tillämpningen av direktivet, särskilt när verkställighetsåtgärder som avses i direktivet prövas. Centralmyndigheterna bör till exempel underrätta ifrågasvarande medlemsstat om sin avsikt att genomföra en verkställighetsåtgärd. Samarbetet mellan centralmyndigheterna i samband med en verkställighetsåtgärd kan förutsätta samordning av verkställighetsåtgärder mellan behöriga myndigheter i olika medlemsstater. Genom ett sådant samarbete försöker man undvika såväl positiva som negativa behörighetskonflikter. I syfte att koordinera verkställighetsåtgärder bör centralmyndigheterna vid behov ta kontakt även med kommissionen. Centralmyndighetens samarbetsskyldighet ska emellertid inte begränsa en enskild medlemsstats rätt att påföra tjänsteleverantörer påföljder om de inte fullgör sina skyldigheter enligt direktivet. Ömsesidigt bistånd ska inte heller innebära skyldighet att biträda en annan medlemsstats myndigheter i nationella verkställighetsåtgärder.

Till samarbetsmekanismen mellan centralmyndigheterna ska också höra identifiering av vilka tjänsteleverantörer som direktivet enligt sitt tillämpningsområde gäller. De samarbetsuppgifter som hänför sig till identifieringen ska också ha anknytning till påförandet av påföljder samt det ovan nämnda, därmed förknippade samarbetet mellan centralmyndigheterna.

Med ”nödvändigt” avses i momentet att Trafik- och kommunikationsverket i ett samarbete på EU-nivå i ett ärende till Europeiska kommissionen och centralmyndigheten i en annan medlemsstat inom Europeiska unionen ska lämna endast uppgifter som är nödvändiga för att se till att direktivet tillämpas enhetligt och samarbetet på EU-nivå fungerar. Uppgifter ska således inte lämnas vidare till andra automatiskt eller för säkerhets skull. För att göra ett ändamålsenligt samarbete möjligt ska uppgifter få lämnas ut utan trots sekretessbestämmelserna.

3 §. Utsedda verksamhetsställen och rättsliga ombud. I paragrafens 1 mom. finns bestämmelser om att en tjänsteleverantör som bestämmelserna i direktivet avser och som erbjuder tjänster i unionen och är etablerad i Finland ska vara skyldig att utse en eller flera utsedda

verksamhetsställen på Europeiska unionens territorium. Momentet grundar sig på artikel 3.1 a i direktivet. Momentet innehåller huvudregeln om skyldighet att utse ett sådant utsett verksamhetsställe som definieras i artikel 2.5 i direktivet.

I artikel 2 led 1 i direktivet finns bestämmelser om vilka tjänsteleverantörer som omfattas av direktivet. I artikel 2 led 3 definieras vad som avses med en tjänsteleverantör som erbjuder tjänster i unionen. Med etablering i Finland avses i momentet att tjänsteleverantören faktiskt och permanent utövar ekonomisk verksamhet i Finland. Detta innebär till exempel att tjänsteutövaren har sitt huvudsakliga verksamhetsställe i Finland.

Enligt skäl 13 i ingressen till direktivet bör det stå tjänsteleverantörer fritt att välja i vilken medlemsstat de utser sitt utsedda verksamhetsställe eller, i förekommande fall, sitt rättsliga ombud. Medlemsstaterna ska inte kunna begränsa denna valfrihet till exempel genom att bestämma att det utsedda verksamhetsstället eller rättsliga ombudet ska finnas på medlemsstatens område. Därför föreskrivs i 1 mom. att tjänsteleverantören ska utse ett utsett verksamhetsområde på Europeiska unionens territorium. Det sistnämnda innebär att tjänsteleverantören kan välja i vilken medlemsstat det utsedda verksamhetsstället etableras. Etableringsstaten ska dock vara en sådan medlemsstat inom Europeiska unionen som deltar i instrumenten för rättsligt samarbete enligt direktivet. Enligt momentet ska alltså en tjänsteleverantör som har ett utsett verksamhetsställe i en annan medlemsstat inom EU och där erbjuder sina tjänster inte vara skyldig att utse ett utsett verksamhetsställe i Finland.

Det ska noteras att bestämmelsen i andra stycket i artikel 1.1 i förordningen inte begränsar de nationella myndigheternas befogenheter att kontakta tjänsteleverantörer som har etablerat sig på deras område eller är företrädare där, om myndigheten vill kontakta dem för att förvissa sig om att tjänsteleverantörerna iakttar de nationella bestämmelserna om åtgärder för att inhämta elektroniskt bevismaterial. Följaktligen begränsar direktivet inte tjänsteleverantörens möjligheter att också på den fysiska etableringsstatens territorium ha en plats där tjänsteleverantören kan kontaktas för myndighetssamarbetet. Detta innebär att även om en tjänsteleverantör som är etablerad i Finland utser ett rättsligt ombud på en annan EU-medlemsstats territorium, kan de finska myndigheterna fortfarande rikta sin begäran om utlämnande av uppgifter för inhämtande av elektroniskt bevismaterial till den plats i Finland där tjänsteleverantören kan kontaktas.

I 2 mom. finns bestämmelser om skyldigheter för en tjänsteleverantör som inte är etablerad i Europeiska unionen men som erbjuder sina tjänster i Finland att utse en eller flera rättsliga ombud på Europeiska unionens territorium. Momentet grundar sig på artikel 3.1 b i direktivet. Momentet uttrycker huvudregeln om skyldighet att utse ett sådant rättsligt ombud som definieras i artikel 2 led 6 i direktivet.

Momentet gäller en sådan i direktivet avsedd tjänsteleverantör vars huvudsakliga verksamhetsställe inte är beläget i någon medlemsstat inom Europeiska unionen, men vars tjänster kan anlitas också i Finland. Det är frågan om en tjänsteleverantör som är etablerad i en tredje stat utanför Europeiska unionen, men som erbjuder tjänster som kan anlitas inom unionen (se artikel 2 led 2 i direktivet).

Såsom ovan nämndes i anslutning till 1 mom., begränsas inte tjänsteleverantörens frihet att välja platsen för sitt rättsliga ombud inom Europeiska unionen. Det rättsliga ombudet ska ändå finnas i en sådan medlemsstat inom EU som deltar i instrumenten för rättsligt samarbete enligt

direktivet. Enligt momentet ska det således inte finnas någon skyldighet att utse ett rättsligt ombud i Finland om tjänsteleverantören har ett rättsligt ombud i någon annan medlemsstat inom Europeiska unionen där tjänsteleverantören också erbjuder sina tjänster.

I 3 mom. föreskrivs om skyldighet för en tjänsteleverantör att utse en eller flera rättsliga ombud på Europeiska unionens territorium även när tjänsteleverantören är etablerad i en medlemsstat som inte deltar i de rättsliga instrument som avses i förordningen, direktivet om en europeisk utredningsorder på det straffrättsliga området eller MLA 2000-konventionen, men erbjuder tjänster i Finland. Undantaget baserar sig på artikel 3.1 c i direktivet. Momentet gäller i Danmark eller Irland etablerade tjänsteleverantörer som omfattas av direktivet och erbjuder tjänster även i Finland.

På samma sätt som ovan i 1 och 2 mom., begränsar inte heller 3 mom. tjänsteleverantörens frihet att välja platsen för sitt rättsliga ombud inom Europeiska unionen. Det rättsliga ombudet ska ändå utses till en plats i en sådan medlemsstat inom EU som deltar i instrumenten för rättsligt samarbete enligt direktivet.

Enligt 4 mom. ska det utsedda verksamhetsställe som avses i 1–3 mom. vara etablerat i en sådan medlemsstat i Europeiska unionen eller, i förekommande fall, ska det rättsliga ombudet ha sin hemvist i en sådan medlemsstat inom Europeiska unionen där tjänsteleverantörens tjänster erbjuds och där det utsedda verksamhetsstället eller det rättsliga ombudet kan bli föremål för verkställighetsförfarande. Kravet grundar sig på artikel 15.2 i direktivet. Staten där tjänsteutövaren är etablerad eller där det rättsliga ombudet har sitt hemvist ska vara en stat som tar del i de rättsliga instrument som avses i förordningen, direktivet om en europeisk utredningsorder på det straffrättsliga området eller MLA 2000-konventionen.

Enligt momentet kan tjänsteleverantörerna fritt välja i vilken medlemsstat de utser ett utsett verksamhetsställe eller, i förekommande fall, utser ett rättsligt ombud. En förutsättning är dock att tjänsteleverantören ska erbjuda sina tjänster i den valda medlemsstaten. Dessutom ska det utsedda verksamhetsstället eller det rättsliga ombudet kunna bli föremål för verkställighetsförfarande. En ytterligare förutsättning är att den valda medlemsstaten tar del i de rättsliga instrument som avses i förordningen, direktivet om en europeisk utredningsorder på det straffrättsliga området eller MLA 2000-konventionen.

I 5 mom. föreskrivs om skyldighet för en tjänsteleverantör som är etablerad i Finland eller en tjänsteleverantör som erbjuder tjänster i Finland att ge de utsedda verksamhetsställena eller rättsliga ombud som företräder dem de befogenheter och resurser som behövs för att de beslut och förelägganden som avses i artikel 1.2 i direktivet ska kunna iakttas. Momentet gäller särskilt i Finland etablerade tjänsteleverantörer, men även tjänsteleverantörer som inte är etablerade i Finland ska enligt momentet vara skyldiga att ge de utsedda verksamhetsställena eller rättsliga ombud som företräder dem de befogenheter och resurser som behövs, oberoende av vilken medlemsstat som har utsetts för det utsedda verksamhetsstället eller i vilken medlemsstat det rättsliga ombudet har sitt hemvist. Samma skyldighet ska också gälla i Finland etablerade utsedda verksamhetsställena och i Finland bosatta rättsliga ombud.

I direktivet föreskrivs inte närmare om vilka eller vilka slags resurser och befogenheter som ska ges de utsedda verksamhetsställena eller rättsliga ombud som företräder tjänsteleverantörerna. När det gäller behövliga resurser ska ändå beaktas bland annat vad som i förordningen föreskrivs om fristerna för att fullgöra europeiska utlämnande- och bevarandeorder. Med

behövliga resurser torde därför avses att de utsedda verksamhetsställena eller rättsliga ombuden kan ordna sin verksamhet så att de kan fullgöra sina skyldigheter enligt förordningen och direktivet. Detta kunde betyda till exempel att man skapar ett jourssystem där beslut och förelägganden tas emot och besvaras dygnet om.

I direktivet finns inte heller närmare bestämmelser om befogenheternas innehåll. När det gäller befogenheterna är det i alla fall frågan om att de utsedda verksamhetsställena eller rättsliga ombuden ska ha möjlighet att åtlyda till exempel europeiska utlämnande- och bevarandeorder. Det sistnämnda kan innebära till exempel tillträde till de uppgifter som ordern gäller eller verktyg med vilka det utsedda verksamhetsstället eller det rättsliga ombudet kan informera tjänsteleverantören om ordern, så att de frister om vilka föreskrivs i förordningen iakttas. Befogenheter kan även innebära att ett utsett verksamhetsställe eller ett rättsligt ombud har teknisk rätt och möjlighet att få tillträde till de uppgifter som ordern avser för att kunna handla i enlighet med ordern.

I 6 mom. föreskrivs att både de i paragrafen avsedda utsedda verksamhetsställena eller rättsliga ombuden och tjänsteleverantörerna i enlighet med artikel 3.5 i direktivet ska vara solidariskt ansvariga för bristande efterlevnad av skyldigheterna enligt direktivet. Det solidariska ansvaret ska vara oberoende av avsaknaden av lämpliga interna rutiner mellan tjänsteleverantören och det utsedda verksamhetsstället eller det rättsliga ombudet.

Med solidariskt ansvar avses i momentet att oberoende av vem det är som inte fullgör sina skyldigheter, kan den påföljdsavgift som föreslås nedan i 5 § påföras vem som helst av de solidariskt ansvariga. Påföljden kan påföras de solidariskt ansvariga även om det saknas interna rutiner mellan dem eller om rutinerna är bristfälliga. Solidariskt ansvar ska ändå inte tillämpas på sådana åtgärder eller försummelser av tjänsteleverantören eller det utsedda verksamhetsstället eller, i förekommande fall, det rättsliga ombudet, som är ett brott enligt lagstiftningen i den medlemsstat som påför påföljderna.

I 7 mom. föreskrivs att i paragrafen avsedda tjänsteleverantörer som erbjuder tjänster i Europeiska unionen den 18 februari 2026 är skyldiga att utse utsedda verksamhetsställen eller rättsliga ombud senast den 18 augusti 2026. Tjänsteleverantörer som börjar erbjuda tjänster i Europeiska unionen efter den 18 februari 2026 ska vara skyldiga att utse utsedda verksamhetsställen eller rättsliga ombud inom sex månader från den dag då de börjar erbjuda tjänster i Europeiska unionen.

4 §. Underrättelser och språk. I paragrafens 1 mom. föreskrivs att en tjänsteleverantör som är etablerad i Finland eller erbjuder tjänster på finskt territorium till den centralmyndighet som i enlighet med artikel 6 i direktivet utsetts i den medlemsstat där tjänsteleverantörens utsedda verksamhetsställe är etablerat eller där dess rättsliga ombud har sin hemvist skriftligen ska lämna uppgifterna om hur verksamhetsstället eller det rättsliga ombudet kan kontaktas och om alla ändringar i dessa uppgifter.

Skulle till exempel ett utsett verksamhetsställe som företräder en tjänsteleverantör som är etablerad i Finland eller erbjuder tjänster här vara etablerat i en annan medlemsstat, eller, i förekommande fall, tjänsteleverantörens rättsliga ombud ha sitt hemvist i en annan medlemsstat, ska tjänsteleverantören skriftligen underrätta den utsedda centralmyndigheten i ifrågavarande medlemsstat så som föreskrivs i momentet. Om det utsedda verksamhetsstället har etablerats i

Finland eller det rättsliga ombudet bor i Finland, ska underrättelsen göras till Trafik- och kommunikationsverket.

I 2 *mom.* föreskrivs att i den underrättelse som avses i 1 *mom.* ska det anges på vilket eller vilka av de officiella språk inom unionen som anges i rådets förordning nr 1 om vilka språk som ska användas i Europeiska ekonomiska gemenskapen som framställningar kan riktas till det lagliga ombudet eller det utsedda verksamhetsstället. Om tjänsteleverantörens utsedda verksamhetsställe är etablerat i Finland eller tjänsteleverantörens rättsliga ombud har sin hemvist i Finland, ska i underrättelsen som sådana språk nämnas åtminstone finska eller svenska. Det ska noteras att i nyss nämnda fall ska den underrättelse som avses i 1 *mom.* ske till den finska utsedda centralmyndigheten. Minimikravet är alltså finska eller svenska, men utöver detta kan underrättelsen inbegripa även andra språk.

I paragrafens 3 *mom.* finns bestämmelser om situationer där tjänsteleverantören har utsett flera verksamhetsställen eller utsett flera rättsliga ombud. Sådana tjänsteleverantörer ska i den underrättelse som avses i 1 *mom.* för varje utsett verksamhetsställe eller rättsligt ombud ange det exakta territoriella tillämpningsområde för vilket de utses samt på vilket eller vilka av unionens eller medlemsstatens officiella språk varje enskilt verksamhetsställe eller rättsligt ombud kan kontaktas.

Med exakt territoriellt tillämpningsområde avses i momentet omfattningen av de skyldigheter och befogenheter som tjänsteleverantören har gett det ifrågavarande verksamhetsstället eller rättsliga ombudet. I till exempel de största medlemsstaterna kan det vara behövligt att i syfte att trygga verksamheten dela upp det territoriella tillämpningsområdet för verksamhetsställena eller de rättsliga ombuden med avseende på de rättsliga instrument som avses i artikel 1.2 i direktivet.

I 4 *mom.* finns bestämmelser om uppgifterna för den centralmyndighet som enligt artikel 6 i direktivet har utsetts för Finland. Transport- och kommunikationsverket ska ha som uppgift att göra den information som underrättelserna enligt 1–3 *mom.* ska omfatta tillgänglig på en särskild webbsida hos det europeiska straffrättsliga nätverket. Trafik- och kommunikationsverket ska vara centralmyndighet i Finland, såsom det föreslås i 2 §.

5 §. Påföljdsavgift för tjänsteleverantörer. I paragrafens 1 *mom.* finns bestämmelser om en påföljdsavgift, som Transport- och kommunikationsverket ska kunna påföra en tjänsteleverantör som avses i direktivet, som erbjuder tjänster inom unionen och som uppsåtligt eller av oaktsamhet har brutit mot sina skyldigheter enligt 3 eller 4 § i direktivet.

De skyldigheter om vilka föreskrivs i 3 och 4 § gäller företag av alla storlekar. Påföljdsavgiften förutsätter tillräknelighet, det vill säga uppsåt eller oaktsamhet. När det gäller påförande av påföljdsavgift gäller det ändå att märka att en sådan ska påföras bara i sista hand. I första hand ska tjänsteleverantören genom handledning förmås att uppfylla sina skyldigheter. Detta kan ske till exempel genom ett påpekande om att skyldigheterna ska fullgöras och att en påföljdsavgift eventuellt kan bli tillämplig.

Såsom ovan föreslagits, ska enligt 3 § 6 *mom.* både utsedda verksamhetsställen eller rättsliga ombud och tjänsteleverantörer vara solidariskt ansvariga för försummelser av skyldigheter. Det solidariska ansvaret ska vara oberoende av avsaknaden av lämpliga interna rutiner mellan tjänsteleverantören och det utsedda verksamhetsstället eller det rättsliga ombudet.

6 §. Påföljdsavgiftens storlek och bedömning av den. I paragrafens 1 mom. föreskrivs det om den samlade bedömning som påföljdsavgiften ska basera sig på och vad som då ska beaktas. Påföljdsavgiftens storlek ska enligt proportionalitetskravet basera sig på en samlad bedömning. I skäl 19 i ingressen till direktivet finns en vägledande redogörelse om de kriterier som kan beaktas när myndigheten bestämmer påföljdens storlek. Dessa omständigheter föreskrivs att iakttas i tillämpliga delar. I påföljdsavgiftens storlek ska således beaktas: 1) överträdelsens art och varaktighet samt hur allvarlig och återkommande överträdelsen är, 2) omfattningen och arten av tjänsteleverantörens verksamhet samt tjänsteleverantörens ekonomiska kapacitet och 3) huruvida överträdelsen är uppsåtlig eller beror på oaktsamhet.

Såsom ovan i anslutning till 5 § har konstaterats, gäller de i 3 och 4 § föreskrivna skyldigheterna företag i alla storlekar. Vid den samlade bedömningen av påföljdsavgiftens storlek ska dock mikroföretag beaktas särskilt.

I 2 mom. föreslås det bestämmelser om påföljdsavgiftens storlek. Påföljdsavgiften föreslås vara minst 1 000 euro och högst 100 000 euro. Påföljdsavgiften ska vara effektiv, proportionell och ha en varnande funktion. Transport- och kommunikationsverket ska säkerställa att sanktionen och dess belopp står i proportion till överträdelsen. Den samlade bedömningen av detta ska grunda sig på de omständigheter som nämns ovan i 1 mom. Påföljdsavgiften för en ringa överträdelse av den undermålsbrytande om vilken föreskrivs i 4 § ska till exempel vara lägre än för en överträdelse av skyldigheten att utse ett utsett verksamhetsställe eller ett rättsligt ombud (3 §). I förhållande till direktivets målsättning ska till exempel överträdelse eller försummelse att utse ett utsett verksamhetsställe eller rättsligt ombud vara en mer klandervärd gärning än en ringa försummelse av skyldigheten att anmäla uppgifter om dessa. Den nyss nämnda försummelsen kan vara en försening med att uppdatera tidigare anmälda uppgifter. Å andra sidan kan den nyss nämnda försummelsen även visa sig särskilt klandervärd med hänsyn till de omständigheter som enligt 1 mom. ska beaktas vid den samlade bedömningen.

Eftersom påföljdsavgifter av straffkaraktär i fråga om stränghet kan jämföras med bötesstraff, föreslås det inte att dröjsmålsränta ska få tas ut på avgiften eller att den ska få påföras någon annan dröjsmålsavgift.

Enligt 3 mom. ska påföljdsavgiften betalas till staten.

7 §. Avstående från att påföra påföljdsavgift. I 1 mom. föreslås bestämmelser om avstående från att påföra påföljdsavgift. Påföljdsavgift ska inte på påföras om tjänsteleverantören på eget initiativ har vidtagit tillräckliga åtgärder för att avhjälpa en i 5 § avsedd överträdelse eller försummelse omedelbart efter att den upptäckts och utan dröjsmål rapporterat den till Transport- och kommunikationsverket och överträdelsen eller försummelsen inte är allvarlig eller återkommande (1 punkten). Påföljdsavgift ska inte heller påföras om överträdelsen eller försummelsen av skyldigheten ska anses ringa (2 punkten). Påföljdsavgift ska inte heller påföras om påförande av påföljdsavgift på någon annan än en i 1 eller 2 punkten avsedd grund ska anses vara uppenbart oskäligt (3 punkten). De tre kriterier som nämns är sinsemellan alternativa.

Utöver vad som föreskrivs i momentet ska påföljdsavgift inte få påföras om påförandet av en sådan skulle leda till brott mot förbudet mot dubbel straffbarhet (ne bis in idem). Bestämmelser om förbudet mot dubbel straffbarhet finns i artikel 50 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och i artikel 4 i tilläggsprotokoll 7 till Europakonventionen. Förbudet mot dubbel straffbarhet gäller som en allmän rättsprincip. Påföljdsavgift får inte

påföras den som misstänks för samma gärning i en förundersökning eller åtalsprövning eller i ett brottmål som är anhängigt vid en domstol. Påföljdsavgift får inte heller påföras den som för samma gärning har meddelats en lagakraftvunnen dom.

I 2 mom. föreskrivs det att påföljdsavgift inte kan påföras en myndighet. Hänvisningen avser särskilt myndigheter som förvaltar domännamnsregister som avses i 163 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation. I Finland förvaltar Transport- och kommunikationsverket domännamnsregistret över domännamn under toppdomänen fi. Ax-domännamnsregistret förvaltas av Ålands landskapsregering.

8 §. Preskription av rätten att påföra påföljdsavgift. Paragrafen innehåller bestämmelser om preskriptionen av rätten att påföra påföljdsavgift. Trafik- och kommunikationsministeriet får inte påföra påföljdsavgift om beslut inte har fattats inom fem år från den dag då förseelsen eller försummelsen inträffade, eller vid fortsatt förseelse eller försummelse inom fem år från den dag då förseelsen eller försummelsen upphörde.

En överträdelse eller försummelse av skyldigheter enligt direktivet anses fortsätta tills skyldigheten har fullgjorts.

9 §. Verkställighet av påföljdsavgift. I paragrafen föreslås att om verkställigheten av påföljdsavgift ska föreskrivas i lagen om verkställighet av böter. I lagen om verkställighet av böter finns bestämmelser om bland annat preskriptionen av en påförd påföljdsavgift.

10 §. Sökande av ändring i förvaltningsdomstol. I paragrafen föreskrivs om sökande av ändring i förvaltningsdomstol i enlighet med lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

11 §. Ikraftträdande. Avsikten är att lagen ska träda i kraft den 18 februari 2026, som är det datum när medlemsstaterna senast ska ha genomfört direktivet nationellt.

I 2 mom. föreskrivs om vilka bestämmelser som ska tillämpas på beslut och förelägganden som har översänts före ikraftträdandet av lagen. Enligt momentet ska på beslut och förelägganden som har översänts före ikraftträdandet av lagen tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

6.3 Lagen om verkställighet av böter

1 §. Lagens tillämpningsområde. Till paragrafens 2 mom. föreslås fogas nya 61 och 62 punkter om att en påföljdsavgift enligt 18 § i lagen om europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder för elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden (/) och en påföljdsavgift enligt 6 § i lagen om fastställande av harmoniserade regler för att utse utsedda verksamhetsställen och rättsliga ombud för insamling av elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden (/) ska verkställas på det sätt som föreskrivs i denna lag.

7 Bestämmelser på lägre nivå än lag

I 3 kap. 1 § i tvångsmedelslagen finns det bestämmelser om den myndighet som beslutar om häktning. Enligt 1 § 1 mom. utfärdas bestämmelser om jour vid tingsrätter i brådska ärenden genom förordning av justitieministeriet. Således kan justitieministeriet med stöd av 3 kap. 1 § i

tvångsmedelslagen genom förordning utfärda närmare bestämmelser om jour vid tingsrätterna i brådska fall.

I justitieministeriets förordning om handläggning av häktningsärenden och andra brådska ärenden vid tingsrätter i vissa fall (953/2013, nedan justitieministeriets jourförordning) finns bestämmelser om bland annat vilka tingsrätter som i brådska fall får besluta om häktning av anhållna, om hemliga tvångsmedel samt om hemliga metoder för inhämtande av information i ärenden enligt 3 kap. 1 § 1 mom. och 10 kap. 43 § 1 mom. i tvångsmedelslagen (1 § 1 punkten).

I 2 § i justitieministeriets jourförordning finns det bestämmelser om jour vid tingsrätter. Enligt paragrafens 1 mom. avses med jour tingsrättens beredskap att inom sitt jourområde på första maj, midsommaraftonen, självständighetsdagen, julaftonen samt på lördagar, söndagar och på kyrkliga helgdagar som infaller på någon annan veckodag: 1) ta emot yrkanden om häktning av anhållna och handlägga häktningsärenden, 2) ta emot yrkanden och framställningar i tillståndsärenden och avgöranden som gäller hemliga tvångsmedel och hemliga metoder för inhämtande av information, och handlägga dessa ärenden, 3) ta emot anmälningar om förvar, exceptionell placering av utlännningar och boendeskyldighet för barn samt handlägga dessa ärenden och 4) ta emot anmälningar i ärenden som gäller gäldenärer som har förordnats att häktas till följd av tredska, och handlägga dessa ärenden. Enligt 2 mom. i den paragrafen ska jour i de ärenden som avses i 1 mom. 2 punkten ordnas även under annan tid utanför öppettiderna för tingsrätternas kanslier än den som avses i 1 mom.

I justitieministeriets jourförordning finns inga bestämmelser om sådan jourverksamhet i tingsrätterna som skulle ha anknytning till, lämpa sig för eller omfatta de uppgifter för den verkställande myndigheten om vilka bestäms i förordningen om e-evidence, när Finland är den verkställande staten och i förfarandet förutsätts beslut av domstol. I propositionen föreslås att Helsingfors tingsrätt centraliserat ska sköta den verkställande myndighetens uppgifter enligt artikel 10 och 12 i förordningen om e-evidence när det är frågan om en sådan utlämnandeorder som avses i artikel 8 i förordningen. I detta uppdrag ska det vara möjligt för Helsingfors tingsrätt att sköta den verkställande myndighetens uppgifter även i brådska fall. Enligt till exempel artikel 10.4 i förordningen om e-evidence ska den verkställande myndigheten, om den beslutar att åberopa en vägransgrund i enlighet med artikel 12.1, utan dröjsmål och inom 96 timmar efter mottagandet av anmälan meddela den utfärdande myndigheten och mottagaren att den invänder mot användningen av uppgifterna eller att uppgifterna får användas endast på villkor som den ska ange.

Dessutom ska den verkställande myndigheten enligt artikel 16.2 i förordningen om e-evidence fatta beslut om ett erkännande av den berörda ordern utan onödigt dröjsmål och senast fem dagar efter mottagandet av ordern. Helsingfors tingsrätts uppgifter i verkställighetsförfarandet har beskrivits närmare ovan i det avsnitt i motiveringen till denna proposition där innehållet i artikel 16 refereras och i specialmotiveringen till 14 § i det första lagförslaget i denna proposition. Dessa uppgifter innebär sannolikt även jouruppgifter för Helsingfors tingsrätt.

Det bedöms vara behövligt att i justitieministeriets jourförordning även ingår bestämmelser om att domaruppgifter som förutsätts i förordningen om e-evidence utförande utförs under jourtid som inte infaller under tjänstetid, när Finland är den verkställande staten enligt förordningen och det i den nationella lagstiftning som kompletterar förordningen om e-evidence förutsätts att tingsrätten fattar beslut i saken under jourtid som inte infaller under tjänstetid.

I propositionen föreslås att 1 § i justitieministeriets jourförordning ändras så att förordningen tillämpas också på verkställighetsförfarandet enligt förordningen om e-evidence till den del som det är frågan om tingsrättens beslut i verkställighetsförfarandet i brådska fall. Det föreslås också att 2 § i justitieministeriets jourförordning ändras till motsvarande delar som 1 §.

Dessutom ska det noteras att enligt 9 § 1 mom. i justitieministeriets jourförordning betalas ersättning för jourtjänstgöring och de åtgärder som har vidtagits under jourtjänstgöringen enligt vad justitieministeriet bestämmer särskilt. Beloppet av ersättningen för dessa åtgärder beror på den sak som kommer till behandling. Så är till exempel åtgärdsersättningen i ett häkttingsärende en annan än i ett ärende som gäller teleavlyssning. När domstolen handlägger ett ärende som gäller verkställighetsförfarande enligt förordningen om e-evidence kan en utförligare utredning behövas. I propositionen har man ändå gjort den bedömningen att ett verkställighetsärende som behandlas i enlighet med förordningen om e-evidence är jämförbart med ett teleavlyssningsärende. Enligt propositionen anses det ändamålsenligt att följa upp hur man i domstolen under jourtid får verkställighetsuppgifter som avses i förordningen om e-evidence att sköta och vid behov se över åtgärdsersättningen.

Till övriga delar har det inte yppat sig behov att ändra justitieministeriets jourförordning eller andra bestämmelser på lägre nivå än lag.

Det ska också beaktas att regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 8 kap. i tvångsmedelslagen (RP 70/2025) handläggs av riksdagen och att den medför ändring även av 1 § 1 punkten och 2 § 1 mom. 2 punkten i justitieministeriets jourförordning. Ändringarna föreslås träda i kraft hösten 2025. På grund av tidigare och kommande ändringar som gäller denna helhet har det ansetts ändamålsenligt att en mer omfattande ändring av jourförordningen till denna del behandlas separat.

8 Ikraftträdande

Det föreslås att lagarna träder i kraft den 18 augusti 2026 i fråga om de bestämmelser som kompletterar förordningen och den 18 februari 2026 i fråga om genomförandet av direktivet, samtidigt som de nämnda EU-rättsakterna börjar tillämpas.

9 Verkställighet och uppföljning

9.1 Förordningen om e-evidence

I artikel 28 i förordningen om e-evidence bestäms om övervakning och rapportering. Enligt denna artikel ska kommissionen senast den 18 augusti 2026 upprätta ett detaljerat program för övervakning av resultaten och effekterna av förordningen. I övervakningsprogrammet anges vilka metoder som kommer att användas för att samla in uppgifter och med vilka intervaller detta kommer att ske. I övervakningsprogrammet ska också närmare anges vilka åtgärder som ska vidtas av kommissionen respektive av medlemsstaterna när det gäller att samla in och analysera uppgifterna. Artikel 29 ålägger även medlemsstaterna att samla in statistik från tillämpningen av förordningen om e-evidence.

I artikel 29 i förordningen föreskrivs det om ändringar i intyg och formulär.

I artikel 33 i förordningen föreskrivs det om påföljderna. Enligt artikeln ska kommissionen senast den 18 augusti 2029 göra en utvärdering av förordningen. Kommissionen ska överlämna sin utvärderingsrapport till Europaparlamentet, rådet, Europeiska datatillsynsmannen och Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter. Utvärderingsrapporten ska innehålla en bedömning av tillämpningen av förordningen och av de resultat som har uppnåtts med avseende på dess mål samt en bedömning av förordningens inverkan på de grundläggande rättigheterna. Utvärderingen genomförs i enlighet med kommissionens riktlinjer för bättre lagstiftning. Medlemsstaterna ska förse kommissionen med den information som är nödvändig för att utarbeta rapporten.

9.2 Direktivet om e-evidence

I artikel 8 i direktivet om e-evidence finns bestämmelser om utvärdering. Enligt artikeln ska kommissionen senast den 18 augusti 2029 göra en utvärdering av direktivet. Kommissionen ska översända utvärderingsrapporten till Europaparlamentet och rådet. Utvärderingen genomförs i enlighet med kommissionens riktlinjer för bättre lagstiftning. Medlemsstaterna ska förse kommissionen med den information som är nödvändig för att utarbeta rapporten.

10 Förhållande till andra propositioner

10.1 Samband med andra propositioner

I inrikesministeriet bereds en regeringsproposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av polislagen, lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet, lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet, lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning, lagen om brottsbekämpning inom Tullen, lagen om behandling av personuppgifter inom Tullen och lagen om behandling av personuppgifter i migrationsförvaltningen (SM046:00/2023). I propositionen föreslås bland annat att 4 kap. 3 § i polislagen ska ändras genom precisering av bestämmelserna om rätten att få information av privata sammanslutningar och personer. I propositionen föreslås ett bredare tillämpningsområde för 4 kap. 3 § i polislagen och en motsvarande ändring av tillämpningsområdet föreslås också i lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet och lagen om brottsbekämpning inom Tullen. Om ändringarna genomförs planenligt får de nationella förundersökningsmyndigheterna på motsvarande sätt större möjligheter att utfärda europeiska utlämnandeorder för gränsöverskridande inhämtning av uppgifter som behövs för identifiering av personer. Målet är att regeringens proposition ska överlämnas till riksdagen under höstsessionen 2025.

I propositionen föreslås att 1 § 2 mom. i lagen om verkställighet av böter ska ändras så att till den fogas hänvisningar till de föreslagna påföljdsavgifterna, som föreslås få påföras enligt 18 § i lagen om europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder för elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden och 6 § i lagen om fastställande av harmoniska regler för att utse utsedda verksamhetsställen och rättsliga ombud för insamling av elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden. Ändringar i samma lagrum föreslås även i RP 90/2024, RP 16/2025, RP 46/2025, RP 57/2025, RP 74/2025 och RP 77/2025, vilka är anhängiga i riksdagen. Dessa propositioner måste således vid behov samordnas med denna proposition.

10.2 Förhållandet till budgetpropositionen

Propositionen har inga budgetkonsekvenser. Finanspolitiska ministerutskottet fastställde i februari 2024 att uppgifter som följer av nya skyldigheter enligt EU-lagstiftningen eller den nationella lagstiftningen i regel ska finansieras genom att man avstår från befintliga uppgifter eller effektiviserar skötseln av de nuvarande uppgifterna. Denna princip innebär att uppgifterna ska skötas inom ramen för nuvarande anslag. Principen bekräftades åter i april 2024 i samband med regeringens ramförhandlingar. Ämbetsverken ska följa upp kostnaderna för och utfallet av genomförandet, och om konsekvenserna av genomförandet är betydligt större än beräknat kan situationen ses över i senare budgetar.

11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

11.1 Inledning

I propositionen föreslås att som nationell komplettering till förordningen om e-evidence ska stiftas en ny lag om europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder för elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden. Dessutom föreslås i propositionen att det ska stiftas en ny lag om fastställande av harmoniserade regler för att utse utsedda verksamhetsställen och rättsliga ombud för insamling av elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden, genom vilket direktivet om e-evidence genomförs nationellt. I propositionen föreslås det dessutom ändringar i lagen om verkställighet av böter. Innehållet i förordningen och direktivet refereras ovan i avsnitt 2.

Enligt EU-domstolens vedertagna rättspraxis är det inte tillåtet att lagstifta nationellt inom en förordnings tillämpningsområde, om inte förordningen explicit förpliktar eller bemyndigar till nationell reglering eller andra beslut (dom 10.10.1973, Variola, 34/73; dom 2.2.1977, Amsterdam Bulb, 50/76). Grundlagsutskottet har konstaterat att det är viktigt att det i den mån som EU-lagstiftningen kräver reglering på det nationella planet eller möjliggör sådan tas hänsyn till de krav som de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna ställer när det nationella handlingsutrymmet utnyttjas (GrUU 25/2005 rd, GrUU 1/2018 rd). Utskottet har därför framhållit att det i propositioner särskilt i fråga om bestämmelser som är av betydelse med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna finns anledning att tydligt klargöra ramarna för det nationella handlingsutrymmet (GrUU 1/2018 rd, GrUU 26/2017 rd, GrUU 2/2017 rd och GrUU 44/2016 rd). Detta gäller också de bestämmelser som genomför direktivet.

Propositionen ska särskilt bedömas i fråga om följande bestämmelser i grundlagen: den straffrättsliga legalitetsprincipen (8 §), skyddet för privatlivet (10 §), offentlighetsprincipen (12 §), rättsskyddet (21 §) och tryggheten av de grundläggande rättigheterna (22 §). De föreslagna bestämmelserna har också samband med frågor som ska bedömas med hänsyn till rättsstatsprincipen (2 §) och ordnandet av statsförvaltningen (119 §), så att man med tanke på helheten också beaktar bestämmelsen i 124 § i grundlagen om utövning av offentlig makt.

11.2 Behöriga myndigheter

Enligt 2 § 3 mom. i grundlagen ska all utövning av offentlig makt bygga på lag och i all offentlig verksamhet ska lag noggrant iaktas. Grundlagsutskottet har speciellt i samband med bestämmelser som har kopplingar till de grundläggande fri- och rättigheterna ansett det nödvändigt att den behöriga myndigheten entydigt eller annars exakt framgår av lagen eller att

åtminstone principerna för myndigheternas behörighetsförhållanden och villkoren för delegering av behörighet framgår tillräckligt exakt av lagen (GrUU 49/2014 rd). Dessutom har även grundlagens bestämmelser i 10 § i om skydd för privatliv, 21 § om rättsskydd och 22 § om respekten för de grundläggande fri- och rättigheterna betydelse särskilt med tanke på de trafikuppgifter och innehållsdata som inhämtas med stöd av förordningen om e-evidence.

11.2.1 Finska myndigheter som har behörighet att utfärda europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder

I artikel 4 i förordningen om e-evidence föreskrivs om vad som förutsätts av en utfärdande myndighet. Artikel 4 ger nationellt handlingsutrymme att bestämma vilka myndigheter som nationellt kan utfärda en europeisk utlämnande- eller bevarandeorder och vilken rättslig myndighet som ska godkänna en sådan order. Artikel 4 har refererats närmare i avsnitt 2.1.1 i propositionen.

De trafikuppgifter och innehållsdata som anges i förordningen är känsliga uppgifter och av betydelse särskilt med tanke på skyddet för privatliv enligt 10 § i grundlagen. Enligt 4 mom. i nyss nämnda 10 § kan det genom lag föreskrivas om sådana begränsningar i meddelandehemligheten som är nödvändiga vid utredning av brott som äventyrar individens eller samhällets säkerhet eller hemfriden, vid rättegång, vid säkerhetskontroll och under frihetsberövande samt för att inhämta information om militär verksamhet eller sådan annan verksamhet som allvarligt hotar den nationella säkerheten. Om utlämnandeordern gäller sådana trafikuppgifter eller innehållsdata som definieras i förordningen om e-evidence förutsätter förordningen att utlämnandeordern godkänns av domstol. För dessa medger förordningen inget nationellt handlingsutrymme.

I 1 och 3 § i det första lagförslaget i propositionen föreskrivs om vilka behöriga förundersökningsmyndigheter som kan utfärda en europeisk utlämnandeorder eller europeisk bevarandeorder. I paragrafen föreskrivs också om de behöriga rättsliga myndigheter som ska godkänna ordern innan den kan utfärdas.

När det gäller det nationella förfarandet i anslutning till utfärdandet av en order har man i propositionen bestämt de behöriga myndigheterna med utnyttjande av det nationella handlingsutrymme som förordningen om e-evidence medger. För det första kan vissa förundersökningsmyndigheter i Finland utfärda en utlämnande- och bevarandeorder. Ordern ska i så fall godkännas av antingen åklagaren eller en domstol. En utlämnandeorder som gäller mindre känsliga uppgifter och en bevarandeorder som gäller alla uppgiftskategorier ska i allmänhet godkännas av åklagaren. Enligt artikel 4.1 och 4.3 i förordningen om e-evidence ska ordern godkännas av antingen en åklagare eller domstol. Enligt propositionen är det tillräckligt att åklagaren godkänner en sådan order, eftersom i motsvarande nationella fall kan förundersökningsmyndigheterna inhämta motsvarande uppgifter utan förhandstillstånd eller -godkännande av en rättslig myndighet. Även en domstol kan godkänna en sådan order, om det är ändamålsenligt med hänsyn till förfarandet.

De föreslagna bestämmelserna, som kompletterar förordningen om e-evidence, innebär att de behöriga myndigheterna bestäms i lag, så som föreskrivs i 2 § 3 mom. i grundlagen.

11.2.2 Myndighet som är behörig att verkställa en europeisk utlämnandeorder enligt artikel 8 i förordningen om e-evidence.

I artikel 8 i förordningen om e-evidence föreskrivs om skyldighet att göra en anmälan till den verkställande myndigheten om en europeisk utlämnandeorder som gäller trafikuppgifter eller innehållsdata när brottet som ordern grundar sig på inte har begåtts i den utfärdande staten och den person vars uppgifter begärs genom den europeiska ordern inte är bosatt i den utfärdande staten (det så kallade undantaget till följd av bostadsort). I förordningen om e-evidence föreskrivs inget närmare om den verkställande myndigheten. I skäl 61 i ingressen till förordningen om e-evidence föreskrivs att om anmälan till den verkställande myndigheten eller verkställigheten sker i enlighet med förordningen, ska det vara möjligt för den verkställande staten att i sin nationella lagstiftning föreskriva att verkställigheten av en europeisk utlämnandeorder kan kräva att någon domstol i den verkställande staten involveras i förfarandet. I propositionen anses att förordningen om e-evidence följaktligen innehåller nationellt handlingsutrymme för medlemsstaterna att ange den behöriga myndigheten.

I det avsnitt i motiveringen till denna proposition där innehållet i 5 § i förordningen om e-evidence refereras, finns en närmare beskrivning av de tillämpliga nationella behörighetsbestämmelserna för inhämtande av trafikuppgifter och innehållsdata enligt förordningen. Enligt till exempel 10 kap. i tvångsmedelslagen behövs ett förhandstillstånd av domstolen för att trafikuppgifter och innehållsdata ska få inhämtas från förmedlaren av ett meddelande.

I sin behandling av förslaget till förordning om e-evidence tog grundlagsutskottet inte närmare ställning till vilken myndighet som i Finland ska vara behörig att ta emot och ta ställning till en europeisk utlämnandeorder som översänts till Finland med stöd av artikel 8 i förordningen om e-evidence. Enligt förordningen om e-evidence inhämtas uppgifterna i direkt kontakt med en tjänsteleverantör i en annan medlemsstat, utom i fråga om en sådan utlämnandeorder som med anledning av bostadsorten är ett undantag enligt artikel 8 i förordningen om e-evidence. Förfarandet skiljer sig från annat gränsöverskridande straffrättsligt samarbete, som grundar sig på samarbete mellan de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna (till exempel när det är frågan om en europeisk utredningsorder). Enligt förordningen om e-evidence grundar sig det gränsöverskridande inhämtandet av uppgifter på förordningens och den utfärdande statens bestämmelser om behörighet, varför den mottagande statens bestämmelser om vem som är behörig i saken inte blir tillämpliga.

I propositionen har man särskilt i fråga om skyddet för privatliv enligt 10 § i grundlagen och respekten för de grundläggande fri- och rättigheterna i 22 § i grundlagen ansett det motiverat att en domstol är den behöriga verkställande myndigheten i Finland för en europeisk utlämnandeorder som avses i artikel 8. Avgörandet följer reciprocitetsprincipen, då motsvarande uppgifter nationellt får inhämtas bara med tillstånd av domstol. Detta anses möjligt med hänsyn till artikel 3.17 och skäl 61 i förordningen om e-evidence samt det nationella handlingsutrymme som dessa bestämmelser medger.

I 11 § i det första lagförslaget i propositionen föreslås det att i Finland ska Helsingfors tingsrätt centraliserat vara den ovan nämnda verkställande myndigheten i Finland. I paragrafen föreslås att det i enlighet med 2 § 3 mom. i grundlagen i lag ska föreskrivas om den behöriga verkställande myndigheten, med hänsyn till respekten för de grundläggande fri- och rättigheterna enligt 22 § i grundlagen samt grundlagsutskottets vedertagna rättspraxis i

anslutning till utnyttjandet av nationell handlingsfrihet (GrUU 25/2005 rd och GrUU 1/2018 rd).

11.2.3 Verkställande myndighet för europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder

Såsom ovan nämnts, föreskrivs i förordningen om e-evidence inget om vad som förutsätts för att en myndighet ska kunna vara behörig verkställande myndighet. I propositionen anses att förordningen medger ett nationellt handlingsutrymme att nationellt få bestämma de behöriga verkställande myndigheterna.

I 13 § i det första lagförslaget i propositionen föreskrivs att i Finland är polisen den verkställande myndighet som avses i artikel 10.5, 11.4, 16 och 17 artikel. Detta innebär att med undantag för de europeiska utlämnandeorder som avses i artikel 8 ska polisen vara den huvudsakligt ansvariga verkställande myndigheten i Finland.

I 14 § i det första lagförslaget finns bestämmelser om det nationella förfarandet i relation till verkställighetsförfarandet enligt artikel 16 i förordningen om e-evidence. Även om polisen på ovan nämnt sätt enligt 13 § ska vara den huvudsakligt ansvariga verkställande myndigheten, föreslås i 14 § bestämmelser om såväl åklagarens som domstolens deltagande i verkställighetsförfarandet till den del som det är frågan om den rättsliga bedömningen av grunder för att vägra erkänna en europeisk utlämnandeorder eller om en sådan europeisk utlämnandeorder som avse i artikel 8 i förordningen om e-evidence.

Med tanke på skyddet för grundläggande fri- och rättigheter anses det motiverat att utnyttja det nationella handlingsutrymmet genom att föreskriva om en rättslig myndighets deltagande i verkställighetsförfarandet (14 § 2 och 3 mom. i lagförslaget). Eftersom de vägransgrunder om vilka bestäms i artikel 16.4 och 16.5 huvudsakligen gäller fel i de formella förutsättningarna för utfärdandet av en order, finns det skäl att anse att bedömningen av huruvida vägransgrunder föreligger kan göras av polisen. I propositionen föreslås dock att polisen ska ha möjlighet att få sitt beslut om att vägra erkänna en order godkänd av åklagaren (artikel 14.2). De övriga vägransgrunderna gäller bedömningen av omständigheter som eventuellt kan aktualiseras i fallet och som hänför sig till immunitet, privilegier och pressens frihet eller bedömningen av om grundläggande fri- och rättigheter åsidosätts. När det gäller dessa grunder anses en bedömning av rättsliga myndigheter behövlig och i propositionen föreslås att åklagaren efter föredragning av polismyndigheten ska besluta om erkännande eller vägran att erkänna ordern, såvida det inte är frågan om en utlämnandeorder som avses i artikel 8 i förordningen om e-evidence (14 § 2 mom.).

När det är frågan om en europeisk utlämnandeorder som avses i artikel 8 i förordningen om e-evidence, anses det motiverat att det är en domstol som tar ställning till de vägransgrunder om vilka föreskrivs i artikel 16.4 i förordningen om e-evidence, med tillämpning i tillämpliga delar av samma grunder som i de ovan nämnda fall där åklagaren har fattat beslutet. Dessutom, eftersom det är frågan om en order som domstolen redan tidigare har bedömt i ett förfarande som avses i artikel 10 och 12, anses det inte vara i sin ordning att en annan myndighet, till exempel åklagaren, skulle ta ställning till en domstols tidigare beslut i ärendet. I de situationer som avses i artikel 16 i förordningen om e-evidence är det sannolikt dock frågan om att man har tillgång till nya uppgifter, som inte fanns med vid den tidigare bedömningen av ordern, varför det anses riktigt att det är domstolen som bedömer saken.

I de bestämmelser som är avsedda att komplettera förordningen om e-evidence föreslås att det i enlighet med 2 § 3 mom. i grundlagen i lag ska föreskrivas om de behöriga verkställande myndigheterna, med hänsyn till respekten för de grundläggande fri- och rättigheterna enligt 22 § i grundlagen samt grundlagsutskottets vedertagna rättspraxis beträffande utnyttjandet av nationell handlingsfrihet (GrUU 25/2005 rd och GrUU 1/2018 rd).

11.2.4 Myndigheternas uppgifter och tjänsteleverantörens ställning

Ovan i avsnitt 1.2 har behandlats grundlagsutskottets utlåtanden i anslutning till förhandlingarna om förordningen om e-evidence. Förordningen innehåller detaljerade bestämmelser såväl om de behöriga myndigheternas uppgifter enligt förordningen som om uppgifter och skyldigheter för tjänsteleverantörer som är mottagare av en order eller för deras företrädare. När det gäller de myndighetsuppgifter om vilka föreskrivs i förordningen om e-evidence, har såsom ovan nämnts den handlingsfrihet utnyttjats som förordningen medger, i enlighet med grundlagsutskottets vedertagna rättspraxis och med hänsyn till de krav som de grundläggande fri- och rättigheterna ställer (GrUU 25/2005 rd och GrUU 1/2018 rd). När det gäller myndighetsuppgifterna har andra alternativa sätt att genomföra regleringen behandlats ovan i avsnitt 4.1.

Såsom ovan beskrivits i avsnitt 1 om beredningen av propositionen, ansåg grundlagsutskottet under förhandlingarna om förordningen om e-evidence att de uppgifter och den mycket självständiga ställning som föreslogs för tjänsteleverantörerna vara problematisk ur konstitutionell synpunkt, särskilt med hänsyn till 124 § i grundlagen (GrUU 23/2018 rd, motivering endast på finska, se PeVL 23/2018 vp, s. 4). Även lagutskottet och förvaltningsutskottet framförde liknande iakttagelser om förordningens bestämmelser om tjänsteleverantörer. Lagutskottet konstaterade i sitt utlåtande att förslaget till förordning om e-evidence överför uppgifter som hänför sig till bedömningen av en begäran om utlämning av uppgifter på tjänsteleverantörerna, vilka då närmast får en rättslig myndighetsroll. Utskottet ansåg det också problematiskt att tjänsteleverantörerna föreslogs ha ett mycket omfattande juridiskt prövningsansvar när de mottog begäran om utlämnande av information. Lagutskottet ansåg det föreslagna regleringsmodellen vara problematisk med hänsyn till bland annat rättsskyddet (LaUU 16/2018 rd, motiveringen endast på finska, se LaVL 16/2018 vp och LaUU 29/2018 rd, motiveringen endast på finska, se LaVL 29/2018 vp).

På denna punkt finns det anledning att notera att när elektroniska bevis på motsvarande sätt inhämtas nationellt, får de privata tjänsteleverantörerna ta emot begäran om information av de behöriga myndigheterna och tjänsteleverantörerna kan till och med samarbeta direkt med också utländska behöriga myndigheter, till största delen frivilligt. Följaktligen samarbetar tjänsteleverantörerna redan nu med behöriga myndigheter på det sätt som avses i förordningen om e-evidence och utövar då också prövningsrätt i frågor som gäller bevarande och utlämnande av information som de förfogar över. Att uppgifter inhämtas i enlighet med förordningen om e-evidence kan därför jämföras med att uppgifter på motsvarande sätt inhämtas nationellt till den del som det är frågan om att tjänsteleverantörer lämnar ut uppgifter och tar ställning till begäran om utlämnande av uppgifter. I förordningen om e-evidence finns noggranna bestämmelser om förfarandet när uppgifter inhämtas och om förutsättningarna för att det ska få ske samt om hur myndigheterna i den verkställande staten eventuellt deltar i verkställighetsförfarandet och den bedömning som sker i detta förfarande.

Dessutom ska enligt förordningen om e-evidence europeiska utlämnande- eller bevarandeorder vara antingen utfärdade av eller ex ante godkända av en rättslig myndighet. I sistnämnda avseende skiljer sig förfarandet enligt förordningen om e-evidence således från motsvarande inhämtning av uppgifter till exempel i Finland i det avseendet att till exempel de myndigheter som utövar laglighetstillsyn kan inhämta vissa uppgifter utan att någon rättslig myndighet deltar i förfarandet.

Den i hög grad förändrade elektroniska verksamhetsmiljön har medfört utvecklingsbehov också när det gäller förfarandet genom vilket elektroniska bevis inhämtas och möjligheterna att inhämta sådana bevis. När dessa iakttagelser speglas mot grundlagsutskottets ovan nämnda utlåtanden, kan man konstatera att saken nu regleras av andra bestämmelser än tidigare. Förordningen om e-evidence har trätt i kraft och är direkt tillämplig rätt och således bindande även för Finland. Såsom ovan anförts, innehåller förordningen om e-evidence inget nationellt handlingsutrymme i fråga om tjänsteleverantörernas uppgifter, varför det inte är möjligt att nationellt organisera det förfarande som föreskrivs i förordningen på ett sätt som skiljer sig från förordningens bestämmelser om tjänsteleverantörernas uppgifter och skyldigheter.

11.3 Effektiva rättsmedel

11.3.1 Effektiva rättsmedel mot en order

I artikel 18 i e-evidence finns bestämmelser om effektiva rättsmedel i den utfärdande statens domstol. Rätten till effektiva rättsmedel enligt förordningen ska inte begränsa andra rättsmedel som finns att tillgå enligt nationell rätt (artikel 18.1). Rättsmedlen ska vara tillgängliga för den vars uppgifter har begärts genom en europeisk utlämnandeorder. Enligt artikeln ska samma tidsfrister eller andra villkor för att utnyttja rättsmedel gälla som i liknande inhemska ärenden och på ett sätt som garanterar att de berörda personerna kan utöva sin rätt till dessa rättsmedel på ett effektivt sätt (artikel 18.4).

Enligt grundlagens 21 § 1 mom., som gäller rättsskyddet, har var och en rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättsskipningsorgan. Enligt 2 mom. ska dessutom offentligheten vid handläggningen, rätten att bli hörd, rätten att få motiverade beslut och rätten att söka ändring samt andra garantier för en rättvis rättegång och god förvaltning tryggas genom lag. Om rätten till effektiva rättsmedel föreskrivs i artikel 47 i Europeiska stadgan om de grundläggande rättigheterna och i Europeiska människorättskonventionen.

I 9 § i det första lagförslaget i propositionen finns bestämmelser om sökande av ändring i europeiska utlämnandeorder, när Finland är den utfärdande staten. Den föreslagna rätten att söka ändring ska gälla också andra än de som misstänks eller åtalas för brott.

Trots att enligt artikel 18.4 i förordningen om e-evidence samma frister och andra villkor för att utnyttja rättsmedel ska gälla som i motsvarande nationella fall, föreslås i propositionen en separat rätt att söka ändring i en europeisk utlämnandeorder. Dessutom föreslås en längre frist för utnyttjande av rättsmedlet, så att den faktiska möjligheten att utnyttja rättsmedlet säkerställs.

För motsvarande nationella fall föreskrivs i tvångsmedelslagen inte om jämförbara rättsmedel när en utlämnandeorder utfärdas för inhämtande av elektroniska bevis. Det nationella handlingsutrymme som förordningen om e-evidence medger har utnyttjats i fråga om tiden inom vilken ett rättsmedel ska återopas. Den 60 dagars frist som föreslås i 9 § i det första lagförslaget i propositionen anses behövlig, eftersom det är frågan om ett mer tidskrävande och gränsöverskridande inhämtande av elektroniska bevis. Det anses motiverat att föreskriva om en tillräckligt lång frist, för att säkerställa att rättsmedlet faktiskt kan utnyttjas.

När det är frågan om en i Finland utfärdad europeisk utlämnandeorder, finns det bestämmelser om misstänkta och åtalade personers rättigheter och rätt att söka ändring i ett straffrättsligt ärende i bland annat förundersökningslagen, lagen om rättegång i brottmål och i rättegångsbalken. Bestämmelserna om bevisning i rättegång finns i 17 kap. i rättegångsbalken. I avsnitt 2.1.1 har i samband med att innehållet i 5 § har refererats även behandlats de nationella bestämmelserna om behörighet att inhämta elektroniska bevis och till denna del har i det avsnitt där innehållet i artikel 18 har refererats även behandlats de rättsmedel som enligt 7 och 10 kap. i tvångsmedelslagen står till buds med hänsyn till behörigheten att inhämta elektroniska bevis.

Den rätt att söka ändring som föreslås i propositionen och som förutsätts i förordningen om e-evidence bedöms motsvara kraven i 21 § i grundlagen.

I förordningen om e-evidence finns inga bestämmelser om rättsmedel med anledning av att en europeisk bevarandeorder har utfärdats. En bestämmelse som ändå blir tillämplig är artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, där det föreskrivs om rätten till effektiva rättsmedel och en opartisk domstol. Till den del som förordningen om e-evidence ger nationell handlingsfrihet, bör denna utnyttjas i enlighet med grundlagen. (även 21 § i grundlagen). En europeisk bevarandeorder är ändå en säkringsåtgärd som används i brottsundersökning för att man genom den ska kunna säkerställa möjligheten att efteråt utfärda till exempel en europeisk utlämnandeorder för inhämtande av uppgifter. Om uppgifterna inhämtas senare med stöd av en europeisk utlämnandeorder, blir ovan nämnda rättsmedel, som gäller en sådan order, tillämpligt. Det anses inte vara behövligt att införa särskilda bestämmelser om rättsmedel mot en europeisk utlämnandeorder. I likhet med bestämmelserna i förordningen om e-evidence anses det tillräckligt att rätten att söka ändring tryggas i situationer där uppgifterna senare inhämtas genom en europeisk utlämnandeorder. Förslagen bedöms vara förenliga med kraven i 21 § 4 mom. i grundlagen.

11.3.2 Besvärshöjning

I förordningen förutsätts det finnas effektiva nationella rättsmedel mot en europeisk utlämnandeorder i den utfärdande staten och mot en administrativ påföljd som påförs en tjänsteleverantör. Förordningen om e-evidence gör det således möjligt att genom nationella bestämmelser i vissa avseenden begränsa möjligheten att utnyttja rättsmedel, om begränsningarna behövs för att det förfarande som avses i förordningen ska fungera.

Rätten att söka ändring tryggas i 21 § i grundlagen, men de begränsningar i rätten att söka ändring som är tillåtliga med hänsyn till grundlagen kan skrivas in i lagen i form av specifika förbud mot överklagande (GrUU 21/2011 rd, s. 2 och GrUU 20/2005 rd, s. 7). Rätten att överklaga är ändå inte en absolut rätt (GrUU 33/2014 rd). Bestämmelsen i 21 § i grundlagen hindrar inte att man genom lag föreskriver om mindre undantag från de rättigheter som tryggas i paragrafen, under förutsättning att undantagen inte ändrar den aktuella rättsskyddsgarantins

ställning som huvudregel och inte i enskilda fall äventyrar individens rättssäkerhet (se t.ex. GrUU 68/2014 rd, s. 3/I).

Bestämmelser om besvärsförbud föreslås i 7 § 5 mom., 11 § 3 mom. Och 14 § 8 mom. i det första lagförslaget. På samma sätt föreskrivs i förslaget till 6 § 4 mom. i samma lagförslag, men där föreskrivs också om rätt att anföra klagan utan tidsbegränsning. Alla de ovan föreslagna paragraferna gäller finska myndigheters beslut om att antingen utfärda eller verkställa en order. De föreslagna besvärsförbuden anses nödvändiga för att det förfarande som föreskrivs i förordningen om e-evidence ska fungera på rätt sätt, medför ingen förändring av rättsskyddsgarantins ställning som huvudregel och äventyrar inte individens rättsskydd.

I förslaget till 7 § är det frågan om domstolsprövning av en europeisk utlämnandeorder, när Finland är den utfärdande staten. Enligt förordningen om e-evidence ska ordern redan före prövningsförfarandet ha godkänts av antingen åklagaren eller domstolen, beroende på uppgiftskategori. I förhållande till förfarandet för den rättsliga myndighetens godkännande innan en order utfärdas ska i ett förfarande för ny prövning en annan domstol på nytt ta ställning till ordern, bland annat med anledning av en motiverad invändning från en tjänsteleverantör i en annan medlemsstat. Det har inte ansetts finnas behov av rättsmedel mot domstolens beslut om saken, eftersom det i förhållande till utfärdandet av utlämnandeorden och det förfarande för den rättsliga myndighetens godkännande som utgör en förutsättning för det är frågan om en separat bedömning som domstolen gör på initiativ av en tjänsteleverantör i en annan medlemsstat som varit mottagare av ordern. Den nya prövningen av ordern eller den därmed förenade begränsningen av ändringssökandet fråntar inte den person vars uppgifter utlämnas det rättsmedel om vilket föreskrivs i artikel 18 i förordningen om e-evidence eller tjänsteleverantörens rätt att söka ändring i samband med en eventuell påföljdsavgift. Till dessa delar är dessutom begränsningen av användningen av ytterligare rättsmedel motiverad och nödvändig för att förfarandet enligt förordningen ska fungera.

Bestämmelsen i 11 § i lagförslaget gäller en situation där domstolen tar ställning till en europeisk utlämnandeorder som avses i artikel 8 i förordningen om e-evidence och där Finland är den verkställande staten. Den utlämnandeorder som domstolen tar ställning till är då en order som antingen utfärdats eller godkänts av en domstol i den utfärdande staten. Det har inte ansetts finnas behov av rättsmedel mot den finska domstolens beslut i saken, eftersom det redan är frågan om en från utfärdandet av utlämnandeorden separat bedömning som domstolen gör med avseende på den utfärdande domstolens beslut eller denna domstols godkännande av ordern (se även det som sägs ovan i fråga om förslaget till 7 §). Dessutom har den vars uppgifter begärs utlämnande genom den europeiska utlämnandeorden enligt artikel 18 i förordningen om e-evidence rätt till effektiva rättsmedel i den utfärdande staten. Det ovan sagda gäller i tillämpliga delar även förslaget till 14 § 8 mom., eftersom det även där är frågan om en från utfärdandet av ordern separat bedömning av domstolen.

Om Finland är den utfärdande staten, har den person vars uppgifter det är frågan om rätt att söka ändring i utlämnandeorden enligt 9 § i det första lagförslaget i propositionen (i enlighet med artikel 18 i förordningen om e-evidence). Om Finland är den verkställande staten, har den person vars uppgifter det är frågan om rätt till rättsmedel i den utfärdande staten i enlighet med artikel 18 i förordningen om e-evidence. När det gäller påföljdsavgifter tryggas rättsskyddet för mottagande tjänsteleverantörer enligt 22 § i det första lagförslaget.

På ovan nämnda grunder anses de föreslagna förbuden mot att söka ändring inte problematiska med tanke på grundlagen och de är förenliga med grundlagsutskottets vedertagna praxis i frågan.

Rättsskyddsspörsmål som hänför sig till bestämmelserna om påföljdsavgift behandlas nedan i avsnitt 11.4.3.4.

11.3.3 Om de högsta laglighetsövervakarnas uppgifter

I förordningen om e-evidence finns bestämmelser om befogenheter för den behöriga myndigheten i en annan medlemsstat att rikta en utlämnande- och bevarandeorder direkt mot en tjänsteleverantör i Finland, utan någon bedömning eller medverkan av den behöriga nationella myndigheten. De nationella myndigheternas möjligheter att ingripa med anledning av en order som denna är begränsade och noggrant angivna i förordningen om e-evidence. När en myndighet i en annan medlemsstat agerar på detta sätt kan det anses vara frågan om utövning av offentlig makt på Finlands territorium. En sådan order gäller uppgifter som är av betydelse med hänsyn till skyddet för privatliv och användningen av personuppgifter, som tryggas enligt 10 § 1 mom. i grundlagen. Tillsynen över utövningen av offentlig makt på det finska territoriet hör till kärnan i de högsta laglighetsövervakarnas, det vill säga justitieombudsmannens och justitiekanslerns uppgifter och behörighet. Följaktligen är det enligt 108 § 1 mom. och 109 § 1 mom. i grundlagen de högsta laglighetsövervakarnas uppgift att övervaka en annan medlemsstats utövning av offentlig makt när denna riktas mot aktörer som omfattas av den finska jurisdiktionen. Förordningen eller direktivet om e-evidence innehåller inte bestämmelser som till någon del skulle inskränka de högsta laglighetsövervakarnas konstitutionella ställning. Riksdagens grundlagsutskott har ansett de högsta laglighetsövervakarnas övervakning av lagligheten omfattar också de europeiska åklagare och de europeiska delegerade åklagare som avses i rådets förordning (EU) 2017/1939, som gäller inrättande av Europeiska åklagarmyndigheten (GrUU 39/2020 rd). Under sin behandling av Nato SOFA- och DCA-avtalen har grundlagsutskottet även ansett att förhållandet mellan den sändande statens verksamhet i skötseln av offentliga uppdrag enligt 108 § 1 mom. eller 109 § 1 mom. i grundlagen ska bedömas från fall till fall i laglighetsövervakarnas verksamhet. Området för laglighetskontrollen bestäms genom tolkning av grundlagens bestämmelser med beaktande av särdragen i varje tillämpningssituation (GrUU 2/2024 rd stycke 20 och GrUU 28/2024 rd).

11.4 Administrativa påföljdsavgifter av straffkaraktär

11.4.1 Förordningen och -direktivet om e-evidence samt det nationella handlingsutrymmet

Enligt artikel 15.1 i förordningen om e-evidence ska medlemsstaterna fastställa regler om sanktionsavgifter som är tillämpliga på överträdelser av artikel 10, 11 och 13.4, i enlighet med artikel 16.10, och ska vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de genomförs, dock utan att det påverkar tillämpningen av nationell rätt som föreskriver straffrättsliga påföljder. Sanktionsavgifterna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande och medlemsstaterna ska ha möjlighet att påföra ekonomiska sanktioner som får motsvara högst 2 % av tjänsteleverantörens totala globala årsomsättning föregående räkenskapsår. Förordningens bestämmelser om ekonomiska sanktioner har förklarats närmare ovan i det avsnitt i motiveringen där innehållet i bestämmelserna i artikel 15 och artikel 16 har refererats. Till övriga delar ger förordningen medlemsstaterna nationellt handlingsutrymme att bestämma om

sanktionerna, till exempel om sanktionernas storlek, typ och förfarandet när de påförs samt om rättsskyddsgarantierna i anslutning till dem.

Enligt artikel 5 i direktivet om e-evidence ska medlemsstaterna fastställa regler om sanktioner för överträdelse av de nationella bestämmelser som antagits enligt artikel 3 och 4 i direktivet och vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de tillämpas. Sanktionerna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande.

Enligt direktivet har medlemsstaterna nationellt handlingsutrymme när det gäller den närmare nationella verkställigheten av påföljdsavgifterna. I direktivet finns inte närmare föreskrifter om typen av sanktion (administrativ sanktion, administrativ sanktion av straffkaraktär eller straffrättslig sanktion), sanktionens minimi- eller maximibelopp eller den myndighet som ska påföra sanktionen, sanktionsförfarandet eller rättsmedlen. Medlemsstaterna har således relativt stort handlingsutrymme i sin verkställighet av nationella sanktioner.

11.4.2 Valet av sanktionstyp

Förordningen och direktivet om e-evidence ger på ovan nämnt sätt medlemsstaterna nationellt handlingsutrymme när det gäller valet av sanktionstyp. Detta innebär bland annat att medlemsstaterna i princip kan besluta om sanktionerna ska genomföras som administrativa påföljder eller straffrättsliga påföljder. Det nationella handlingsutrymmet begränsas dock av förordningens krav på ekonomiska sanktioner. Dessutom ska reciprocitetsprincipen beaktas vid bedömningen av det nationella handlingsutrymmet i anslutning till en ekonomisk sanktion som följer av EU-regler.

I 18 § i det första lagförslaget i propositionen föreslås i enlighet med förordningen om e-evidence bestämmelser om ekonomiska sanktioner, som i detta fall i praktiken ska vara administrativa påföljdsavgifter av straffkaraktär, detta med hänsyn till å ena sidan reciprocitetsprincipen och å andra sidan de villkor som förordningen ställer på sanktionen. På samma sätt som i de påföljdssystem som har omfattats i annan motsvarande reglering, föreslås att också när det gäller överträdelse av skyldigheterna enligt förordningen om e-evidence ska sanktionen vara en påföljdsavgift av straffkaraktär. Reciprocitetsprincipen har behandlats närmare ovan i de motiveringar där innehållet i artikel 15 refereras.

Målet för direktivet om e-evidence är att genom att fastställa harmoniserade regler för att utse utsedda verksamhetsställen och rättsliga ombud för vissa tjänsteleverantörer i unionen när det gäller mottagande, efterlevnad och verkställighet av beslut och förelägganden som utfärdats av behöriga myndigheter i medlemsstaterna, i syfte att samla in elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden. Syftet med reglerna är att undanröja de befintliga hindren för det fria tillhandahållandet av tjänster och att förhindra att det i detta avseende i framtiden införs olikartade nationella ansatser. Såsom ovan konstaterats, förutsätter direktivet påföljder för överträdelse av nationella bestämmelser som antagits enligt artikel 3 och 4 i direktivet. Sanktionerna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande.

Syftet med de i anslutning till direktivet föreslagna bestämmelserna om sanktioner är att få tjänsteleverantörerna att följa de nationella bestämmelserna om skyldigheter enligt direktivet. Såsom ovan i anslutning till förordningen om e-evidence har förklarats, kan en påföljdsavgift av straffkaraktär betraktas som den ändamålsenligaste sanktionen, som även motsvarar reciprocitetsprincipen, när skyldigheterna hänför sig till överträdelse av en begränsad

lagstiftning för en viss sektor, överträdelsen inte kräver kriminalisering och inga parter eller särskilda tolkningsbefogenheter är förknippade med den. Även med hänsyn till att bestämmelserna ska vara enhetliga är det motiverat att påföljden för överträdelse av skyldigheter som följer av direktivet om e-evidence är densamma som för överträdelser av skyldigheter enligt förordningen om e-evidence. Bestämmelserna om påföljdsavgifter har en allmänpreventiv effekt. I paragraferna 5–9 i det andra lagförslaget i propositionen föreslås bestämmelser om en administrativ påföljdsavgift som ska påföras av Transport- och kommunikationsverket, om avgiftens storlek och bedömningen av dess storlek, avstående från att påföra avgiften, preskription av rätten att påföra avgiften samt om sökande av ändring i förvaltningsdomstolen.

11.4.3 Bedömning av bestämmelserna om påföljdsavgift.

Enligt grundlagsutskottets praxis är påföljdsavgifter administrativa påföljder av sanktionskaraktär för en lagstridig gärning eller försummelse. I sak jämställer utskottet en ekonomisk påföljd av straffkaraktär med en straffrättslig påföljd (GrUU 12/2019 rd s. 7, GrUU 9/2018 rd, s. 2). Grundlagsutskottet har i sin praxis ansett att även om kravet på exakthet enligt den straffrättsliga legalitetsprincipen i grundlagens 8 § inte direkt gäller administrativa påföljder, kan det allmänna kravet på exakthet ändå inte förbigås i ett sammanhang som detta (till exempel GrUU 9/2018 rd, s. 3, GrUU 39/2017 rd, s. 3, GrUU 2/2017 rd, s. 5, GrUU 15/2016 rd, s. 5, GrUU 10/2016 rd, s. 7, GrUU 57/2010 rd, s. 2/II, GrUU 12/2019 rd s. 8 och GrUU 37/2021 rd, motiveringen endast på finska, se PeVL 37/2021 vp stycke 35).

När administrativa påföljder påförs utövas offentlig makt. Grundlagsutskottet har upprepade gånger ansett att det ska lagstiftas exakt och tydligt om grunderna för betalningsskyldigheten och avgiftens storlek och likaså om den betalningsskyldiges rättsskydd och grunderna för att verkställa lagen (GrUU 12/2019 rd s. 8).

Enligt grundlagsutskottets vedertagna praxis är påföljdsavgifterna ingrepp i de grundläggande fri- och rättigheterna och ska uppfylla villkoren för inskränkning av dessa rättigheter. Grundlagsutskottets hävdvunna tolkning är att påföljdsavgifter som tillsynsmyndigheten kan påföra som påföljd för överträdelse eller försummelse av skyldigheter enligt lag eller EU-förordning med avseende på 81 § i grundlagen varken är skatter eller avgifter, utan administrativa påföljder av sanktionskaraktär för en lagstridig gärning (GrUU 2/2017 rd s. 4–5). Påföljdsavgiften bör också vara den av de administrativa påföljderna som används i sista hand.

11.4.3.1 Laglighetsprincipen och exaktheten

Det nationella handlingsutrymmet i fråga om gärningar för vilka påförs sanktioner är begränsat enligt förordningen och direktivet om e-evidence. I båda dessa förutsätts att sanktioner påförs för överträdelse av vissa i ovan nämnda artiklar föreskrivna skyldigheter. Till denna del innehåller förordningen eller direktivet om e-evidence inget nationellt handlingsutrymme. Nationellt föreslås inte heller att sanktioner utöver vad förordningen och direktivet förutsätter.

Grundlagsutskottet har ansett det vara av betydelse att påföljdsbestämmelserna är exakta och noggrant avgränsade vid bedömningen av begränsningar i näringsfriheten (se i fråga om förslaget till AI-förordning grundlagsutskottets utlåtande GrUU 37/2021, motiveringen endast på finska, se PeVL 37/2021 rd, s. 12). I båda lagförslagen föreskrivs exakt och med noggrann

avgränsning om de överträdelser eller försummelser av lagstiftningen för vilka påföljdsavgift kan påföras, om påföljdsavgiftens storlek och om vilka omständigheter som inverkar på påförandet av påföljdsavgiften. Dessutom föreslås exakta bestämmelser om vem som vara betalningsskyldig, om preskription av betalningsskyldigheten och om vilken myndighet som är behörig att påföra avgiften. På ovan nämnda grunder kan de föreslagna sanktionsbestämmelserna anses uppfylla kraven på exakthet och noggrann avgränsning.

I det första lagförslaget föreskrivs i 18 § på det sätt som lagenlighetsprincipen förutsätter om de gärningar och försummelser som kan vara föremål för en eventuell påföljdsavgift. I 18 § i lagförslaget finns en indelning av fallen där överträdelse eller försummelse av skyldigheterna enligt förordningen om e-evidence ska anses ha skett och de gäller alla de tjänsteleverantörer som förordningen avser.

I 5 § i det andra lagförslaget föreskrivs på det sätt som lagenlighetsprincipen förutsätter om de gärningar och försummelser som kan vara föremål för en eventuell påföljdsavgift. I 5 § finns en indelning av fallen där överträdelse eller försummelse av skyldigheterna ska anses ha skett och de gäller alla de tjänsteleverantörer som direktivet avser.

En omständighet som kan visa sig innebära en viss utmaning i tillsynen över att bestämmelserna i det andra lagförslaget tillämpas enhetligt och proportionellt och även med hänsyn till lagenlighetsprincipen, som ska iakttas i bestämmelserna om av påföljdsavgiften, är att det i artikel 3.4 i direktivet föreskrivs om skyldighet att förse utsedda verksamhetsställen och rättsliga ombud med de befogenheter och resurser som krävs samt att sanktioner ska påföras för överträdelser av denna skyldighet. I tillsynen torde det vara enklare att upptäcka överträdelser och försummelser, eftersom situationer där sådana förekommer visar sig till exempel när det konstateras att samarbetet med tjänsteleverantören inte fungerar. De med tanke på bestämmelserna om påföljdsavgifter besvärliga situationerna kan uppstå när det vid överträdelser eller försummelser gäller att bedöma om befogenheterna och resurserna har varit tillräckliga. Det anses inte möjligt att ställa upp exakta gränser i fråga om befogenheter och resurser, eftersom detta måste avgöras särskilt för varje fall och varje tjänsteleverantör. Vidare har man vid beredningen av propositionen gjort den bedömningen att det till denna del inte är möjligt att precisera den skyldighet som kan förenas med en sanktion. I bedömningen ska ändå beaktas möjligheten i 7 § i det andra lagförslaget att avstå från att påföra påföljdsavgift om tjänsteleverantören på eget initiativ har vidtagit tillräckliga åtgärder för att avhjälpa överträdelsen eller försummelsen omedelbart efter att den har upptäckts, om överträdelsen eller försummelsen av en skyldighet ska anses vara ringa, eller om påförande av påföljdsavgift annars än på de ovan nämnda grunderna ska anses vara uppenbart oskäligt.

11.4.3.2 Påföljdsavgiftens proportionalitet

Enligt grundlagsutskottets vedertagna praxis ska administrativa påföljder av sanktionskaraktär även uppfylla proportionalitetskraven för sanktioner (till exempel GrUU 39/2017 rd, s. 3, GrUU 2/2017 rd, s. 5, GrUU 15/2016 rd, s. 5 och GrUU 28/2014 rd, s. 2/II). Bestämmelser som är relevanta med tanke på proportionaliteten är bestämmelserna om sanktionernas storlek, men också bestämmelserna om omständigheter som ska beaktas vid fastställandet av påföljdens storlek och bestämmelserna om avstående från påföljdsavgift (GrUU 12/2019 rd, s. 7). Grundlagsutskottet har också i sin praxis förutsatt att myndighetens prövning vid avstående från påföljdsavgift ska vara bunden prövning, det vill säga att avgiften inte ska påföras om de villkor som anges i bestämmelsen är uppfyllda (GrUU 46/2021 rd, punkt 17 med hänvisningar).

Grundlagsutskottet har också konstaterat att i påföljdsavgiftens belopp, i synnerhet när det gäller de högre påföljdsavgifterna, ska beaktas omständigheter av betydelse med tanke på gärningen samt till exempel överträdelsens art och konsekvensernas art, hur allvarlig och varaktig överträdelsen har varit samt aktörens storlek och karaktär, det vill säga om det har varit frågan om en fysisk eller juridisk person (GrUU 37/2021, motiveringen endast på finska, se PeVL 37/2021 rd, s. 12).

Förordningen om e-evidence

Enligt artikel 15.1 i förordningen om e-evidence får en sanktionsavgift gå upp till högst två procent av tjänsteleverantörens totala globala årsomsättning föregående räkenskapsår. När det gäller påföljdsavgiftens maximibelopp finns det inget handlingsutrymme, men det förefaller inte finnas något hinder för nationella bestämmelser om ett lägre maximibelopp. Å andra sidan kan kravet i artikel 15 om att påföljden ska vara effektiv och avskräckande anses tala för att förordningen förutsätter att det nationella maximibeloppet för avgiften är detsamma som det som förutsätts i förordningen om e-evidence. Ovan nämnda handlingsutrymme kan anses gälla till exempel situationer där tjänsteleverantören är en fysisk person och inte en juridisk person. I förordningen finns inte heller några bestämmelser om påföljdsavgiftens minimibelopp. Till denna del innehåller bestämmelserna i förordningen nationellt handlingsutrymme.

Vid bedömningen av om det i den nationella lagstiftningen ska sättas en lägre gräns för påföljdsavgiften gäller det att märka att det med tanke på påföljdens förutsägbarhet och proportionalitet är behövligt att i lagstiftningen bestämma en lägre gräns för påföljden även i sådana situationer där EU-bestämmelserna endast förutsätter en högre gräns. I den nationella prövningen av denna fråga ska hänsyn tas till EU-reglernas krav på effektiva och avskräckande påföljder, men samtidigt ska man, bland annat med tanke på proportionaliteten, ta hänsyn till den varierande skara av tjänsteleverantörer på vilka bestämmelserna i förordningen om e-evidence blir tillämpliga. Eftersom förordningen om e-evidence har ett brett tillämpningsområde, torde den vara tillämplig på både stora internationella aktörer och mikroföretag. Med hänsyn till att påföljderna ska vara proportionella, bedöms det således vara viktigt att bestämmelser införs inte bara om den övre gräns för påföljdsavgiften som följer av förordningen om e-evidence, utan att det dessutom införs nationella bestämmelser om den lägre gränsen för påföljdsavgiften. Det ska också beaktas att trots att det i förordningen om e-evidence föreskrivs om den övre gränsen för påföljdsavgiften utan att det i sammanhanget görs någon sådan skillnad mellan fallen som skulle låta förstå att gränsen skulle vara satt enbart med tanke på de allvarligaste överträdelserna och försummelserna, kan som huvudregel betraktas att den övre gränsen för påföljdsavgiftens storlek är avsedd att tillämpas vid allvarligare och systematiska överträdelser eller försummelser av skyldigheterna enligt förordningen.

I förordningen om e-evidence är påföljdsavgiftens storlek inte graderad separat för juridiska och fysiska personer. I det avsnitt i motiveringen i denna proposition där innehållet i artikel 15 i förordningen om e-evidence refereras, redogörs närmare för att förordningens bestämmelser om tjänsteleverantörer kan bli tillämpliga även på fysiska personer, varför det föreslås att fysiska personer särskilt ska beaktas i de nationella bestämmelserna om påföljdsavgiften. Förordningen om e-evidence anses till denna del innehålla nationellt handlingsutrymme.

I 18 § i det första lagförslaget i propositionen föreslås att den påföljdsavgift som påförs en juridisk person ska vara minst 1 000 euro och högst två procent av tjänsteleverantörens totala

globala årsomsättning under det föregående räkenskapsåret. Den påföljdsavgift som påförs en fysisk person föreslås vara minst 500 euro och högst 10 000 euro.

Propositionens bestämmelser om påföljdsavgifternas storlek kan anses proportionella med hänsyn till kraven i förordningen om e-evidence om att avgiften ska vara effektiv och avskräckande. Påföljdsavgiftens storlek ska alltid i enskilda fall basera sig på en samlad bedömning. I 18 § 3 mom. i det första lagförslaget i propositionen föreslås bestämmelser om de faktorer som ska vägas in i den samlade bedömningen. Dessa omständigheter grundar sig på skäl 70 i ingressen till förordningen om e-evidence samt i enlighet med reciprocitetsprincipen på likadan annan nationell reglering.

I förordningen om e-evidence finns inga separata bestämmelser om avstående från påföljdsavgift, men detta klargörs på ovan nämnt sätt i skäl 70 i ingressen. I skäl 70 nämns exempel på omständigheter som ska beaktas och det konstateras att i undantagsfall kan denna (samlade) bedömning leda till att den verkställande myndigheten beslutar att avstå från att pålägga sanktionsavgifter. När det gäller avstående från sanktioner innehåller förordningen om e-evidence nationellt handlingsutrymme särskilt i fråga om det nationella förfarandet och omständigheter som ska beaktas vid bedömningen.

I artikel 19 i det första lagförslaget i propositionen finns bestämmelser om avstående från påföljdsavgift. Prövningen av om man ska avstå från påföljdsavgift är rättslig prövning. Lagförslagens bestämmelser om påföljdsavgifter är flexibla för att säkerställa samlad bedömning av enskilda fall och påföljdernas proportionalitet.

De föreslagna bestämmelserna om påföljdsavgift anses uppfylla kravet på proportionalitet och även kraven i grundlagsutskottets vedertagna praxis.

Direktivet om e-evidence

Enligt artikel 5 i direktivet ska de föreskrivna sanktionerna vara effektiva, proportionella och avskräckande. I artikeln föreskrivs inte närmare om maximi- eller minimibelopp. Direktivets bestämmelser om påföljder innehåller nationellt handlingsutrymme. Påföljdsavgiftens belopp ska alltid i enskilda fall grunda sig på en samlad bedömning, i vilken de omständigheter vägs in som nämns i skäl 19 i ingressen.

I 6 § 2 mom. i det andra lagförslaget i propositionen föreskrivs att den påföljdsavgift som påförs för en tjänsteleverantör är minst 1 000 euro och högst 100 000 euro. Påföljdsavgiften kan anses nödvändig och proportionell enligt vad som anförs i det avsnitt i motiveringen i denna proposition där innehållet i artikel 5 i direktivet om e-evidence refereras. Enligt reciprocitetsprincipen ska beloppen motsvara vad som omfattats i 334 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation. Enligt 6 § i det andra lagförslaget ska påföljdsavgiftens storlek grunda sig på samlad bedömning och i paragrafen bestäms om omständigheter som ska vägas in när avgiften påförs.

Inte heller i direktivet om e-evidence finns det bestämmelser om avstående från påföljdsavgift, men såsom anförts ovan klargörs i skäl 19 de omständigheter som ska beaktas i fråga om den. I 7 § i det andra lagförslaget i propositionen föreskrivs om möjlighet att avstå från att påföra påföljdsavgift. En prövning att avstå från att påföra avgiften är rättslig prövning.

Med hänsyn till de omständigheter som enligt 6 § i lagförslaget ska vägas in i den samlade bedömningen och de grunder på vilka man enligt 7 § i lagförslaget helt kan avstå från att påföra påföljdsavgift kan de föreslagna bestämmelserna om påföljdsavgift anses uppfylla proportionalitetskravet. De föreslagna bestämmelserna om påföljdsavgift kan också anses följa grundlagsutskottets vedertagna praxis i frågan.

11.4.3.3 Påföljdsavgift för myndighet

Varken förordningen eller direktivet om e-evidence innehåller bestämmelser om huruvida en myndighet kan påföras en påföljdsavgift. Förordningen och direktivet anses på denna punkt innehålla nationellt handlingsutrymme.

Grundlagsutskottet har betonat betydelsen av att man i fråga om administrativa påföljder bör sträva efter att säkerställa ett tillräckligt nationellt handlingsutrymme, särskilt för att det ska beaktas att myndigheterna i Finland inte kan påföras administrativa påföljdsavgifter, eftersom endast straffrättsliga påföljder kan påföras myndigheterna (se GrUU 37/2021, stycke 40 (motiveringen endast på finska, se PeVL 37/2021 stycke 40) och GrUU 13/2023 rd, stycke 6–10, GrUU 14/2018 rd).

Av denna anledning föreslås i propositionen att tillämpningsområdet för påföljdsavgiften uttryckligen ska avgränsas så som handlingsutrymmet medger, så att en sådan påföljdsavgift som avses i det första lagförslaget inte ska kunna påföras en myndighet. Med detta avses särskilt myndigheter som förvaltar domännamnsregister som avses i 163 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (19 § 3 mom. i lagförslaget). En motsvarande begränsning föreslås i 7 § 2 mom. i det andra lagförslaget.

11.4.3.4 Rättsskyddskraven i fråga om påföljdsavgifterna

Skyddet mot självinkriminering, oskuldspresumtionen och förbudet mot dubbel straffbarhet. Grundlagsutskottet har ansett att påförande av påföljdsavgifter av straffkaraktär hör till området för bestämmelserna om åtal för brott i artikel 6 i människorättskonventionen, och att bestämmelserna om bland annat oskuldspresumtionen och förbudet mot självinkriminering i artikel 6.2 i människorättskonventionen gäller också det föreslagna administrativa påföljdssystemet (se GrUU 9/2018 rd, GrUU 9/2012 rd, s. 3). Påförandet av de påföljdsavgifter som föreslås i denna proposition behöver därmed bedömas med tanke på skyddet för självinkriminering och oskuldspresumtionen. Dessutom är förbudet mot dubbel straffbarhet av betydelse vid bedömningen av administrativa påföljder av straffkaraktär, inbegripet påföljdsavgifter.

Lagförslaget är inte problematiskt med tanke på oskuldspresumtionen, eftersom det inte föreskrivs om ansvar oberoende av vållande (se GrUU 9/2018 rd, s. 4). Enligt de föreslagna lagarna är en förutsättning för påförande av påföljdsavgift alltid att aktören uppsåtligen eller av oaksamhet har brutit mot förordningen om e-evidence eller mot eller lagen. I artikel 4 i tilläggsprotokoll 7 till Europakonventionen fastställs ett förbud mot dubbel bestraffning, vilket innebär att ingen får lagföras eller straffas på nytt i en brottmålsrättegång i samma stat för ett brott för vilket personen redan blivit slutligt frikänd eller dömd i enlighet med lagen och rättegångsordningen i denna stat. Bestämmelser om förbud mot att åtala och bestraffa någon två gånger för samma brott finns också i artikel 50 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna. Förbudet mot dubbel straffbarhet blir tillämpligt utan någon uttrycklig bestämmelse.

Europeiska unionens domstols och Europeiska människorättsdomstolens praxis i frågan, som är stadd i ständig utveckling, ska också beaktas.

Påföljdsavgiften påförs i förvaltningsverksamhet, där förvaltningslagen tillämpas som allmän lag. Enligt grundlagsutskottet ska förvaltningsmyndigheterna vid behandlingen av ett ärende iaktta bestämmelserna i 21 § 2 mom. i grundlagen om garantier för god förvaltning. Enligt bestämmelsen är sådana garantier bland annat offentlighet vid handläggningen, rätten att bli hörd, rätten att få motiverade beslut och rätten att söka ändring. Garantier för god förvaltning ska enligt grundlagen tryggas genom lag. En aktör som påförs påföljdsavgift ska ha möjlighet att söka ändring i beslutet om påförande av påföljdsavgift genom besvär i den ordning som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden, vilket tryggar den betalningsskyldiges rättsskydd (se t.ex. GrUU 12/2019). Bestämmelserna i det första och andra lagförslaget i propositionen garanterar således rättsskyddet under och efter förfarandet.

Grunderna för verkställigheten av påföljdsavgiften regleras genom att tillämpningsområdet för lagen om verkställighet av böter breddas. Ett beslut om påföljdsavgift är verkställbart först när det har vunnit laga kraft, vilket har bedömts ge adekvata garantier för att rättssäkerheten blivit tillgodosedd på tillbörligt sätt (GrUU 4/2004 rd, s. 7–8).

Lagförslagen i propositionen innehåller också i överensstämmelse med reciprocitetsprincipen bestämmelser om preskription av rätten att påföra påföljdsavgift.

11.4.3.5 Påföljdskollegiet

Grundlagsutskottet har ansett det problematiskt att en enskild tjänsteman självständigt ska få påföra en mycket hög administrativ påföljdsavgift och konstaterat att ett accentuerat rättsskydd är förenat med en sådant ärende (GrUU 37/2021 rd, motiveringen endast på finska, se PeVL 37/2021 stycke 38 och de utlåtanden som det hänvisas till där). Ändamålsenligheten, oberoendet och opartiskheten i påförandeförfarandet tryggas på det sätt som förutsätts i 21 § i grundlagen genom bestämmelser om att beslut om påförande av en påföljdsavgift ska fattas av ett kollegialt organ. Grundlagsutskottet har ansett detta vara ett villkor för att ett lagförslag som utskottet behandlade skulle få behandlas i vanlig lagstiftningsordning (GrUU 14/2018 rd, s. 19). När det gäller storleken av en påföljdsavgift har grundlagsutskottet konstaterat att sanktionsavgifterna i dataskyddsförordningen är till beloppet betydande och kan leda till problem med proportionaliteten, vilket framhäver kraven på rättssäkerhet (GrUU 14/2018 s. 18). Grundlagsutskottets ansåg då att det i lagstiftningen skulle föreskrivas att besluten om sådana administrativa sanktionsavgifter som avses i dataskyddsförordningen skulle fattas av ett kollegialt organ.

I 18 § i det första lagförslaget i propositionen föreslås att en sådan påföljdsavgift som avses i förordningen om e-evidence ska påföras av ett påföljdskollegium som inrättas vid Polisstyrelsen. Påföljdskollegiet ska påföra en eventuell påföljdsavgift efter föredragning av den behöriga verkställande myndigheten, det vill säga polismyndigheten (17 §). I propositionen har man gjort den bedömningen att förordningen om e-evidence inte ställer hinder för detta, även om det i artikel 16.10 i förordningen föreskrivs att den verkställande myndigheten ska ålägga en sanktionsavgift i enlighet med artikel 15. Till denna del har man i lagförslaget utnyttjat det nationella handlingsutrymme som man i propositionen har bedömt att förordningen om e-evidence medger.

Såsom ovan konstaterats, förutsätter förordningen om e-evidence inte inrättandet av ett påföljdskollegium. När EU-reglerna möjliggör påförande av en betydande påföljdsavgift, ska behörigheten att påföra en sådan avgift med hänsyn till grundlagsutskottets ståndpunkt som regel anförtros ett kollegialt organ.

I Finland skiljer sig de kollegiala organen från varandra när det gäller omfattning och organisation. Om det anses motiverat att ge ett påföljdskollegium behörighet, ska det märkas att man på nationell nivå typiskt har infört bestämmelser om det kollegiala organets administrativa ställning, uppgifter, mandatperiod, sammansättning, medlemmarnas behörighet, utnämning av medlemmar, medlemmarnas oberoende och opartiskhet samt om beslutsfattandet (RP 70/2023 s. 36). Kraven följer av 119 § 2 mom. I grundlagen.

En närmare redogörelse för övriga sådana kollegiala organ i den nationella lagstiftningen som har uppgifter i anslutning till påföljdsavgifter ingår ovan i det avsnitt i motiveringen där innehållet i artikel 15 refereras (avsnitt 2.1.1).

På ovan nämnda grunder anses bestämmelserna om behörigheten att påföra påföljdsavgift och organiseringen av påföljdskollegiet uppfylla de krav som följer av 2, 3, 21 och 119.2 § i grundlagen.

Påföljdskollegiets rätt att få information behandlas närmare nedan i avsnitt 11.6.2.2.

11.5 Sekretess och tystnadsplikt

I 23 § i det första lagförslaget i propositionen föreslås bestämmelser om hemlighållande, tystnadsplikt samt begränsningar i användningen av uppgifter. Bestämmelsen och behovet av den har motiverats närmare i avsnitt 2.1.1 till den del som innehållet i artikel 13 i förordningen om e-evidence och nuläget behandlas i avsnittet. I förordningen om e-evidence finns inga sådana bestämmelser om förtroliga uppgifter eller hemlighållande av uppgifter i anslutning till utfärdandet eller verkställandet av en europeisk utlämnings- eller bevarandeorder som skulle avse de behöriga myndigheterna. Utgångspunkten i bestämmelserna i 23 § 1 och 2 mom. i det första lagförslaget är att i förfaranden som gäller en europeisk utlämnande- eller bevarandeorder tillämpas i Finland i fråga om hemlighållande och tystnadsplikt de bestämmelser som skulle tillämpas i ett motsvarande nationellt förfarande. Tillämpningen av motsvarande nationella offentlighetslagstiftning kan ur lagtillämparens synvinkel anses vara en tydlig lösning, eftersom det på detta sätt är möjligt att lättare avgöra vilken lagstiftning som blir tillämplig. För att lagstiftningen ska vara tydligt har det dock ansetts motiverat med en särskild bestämmelse om saken.

I 23 § 3 mom. i lagförslaget föreslås ändå att utöver vad som föreskrivs i 1 och 2 mom. ska även de villkor och förfaranden iakttas som myndigheten i en annan medlemsstat i Europeiska unionen har ställt för hemlighållande, tystnadsplikt eller begränsningar i användningen av uppgifterna. Bestämmelsen gör det möjligt att i enlighet med villkor ställda av en annan medlemsstat begränsa offentligheten av uppgifter som en nationell myndighet förfogar över. Bestämmelsen innebär en inskränkning av offentlighetsprincipen i 12 § 2 mom. i grundlagen. Enligt 12 § 2 mom. i grundlagen är handlingar och upptagningar som innehas av myndigheterna offentliga, om inte offentligheten av tvingande skäl särskilt har begränsats genom lag. Bestämmelsen anses nödvändig för att förfarandet i förordningen om e-evidence ska genomföras på riktigt sätt.

11.6 Skydd för privatlivet och rätt till information

11.6.1 Avvikelse från skyldigheten att informera användaren

Det första lagförslaget i propositionen är av betydelse med tanke på det skydd för privatliv och personuppgifter som tryggas enligt 10 § i grundlagen. Enligt 10 § 1 mom. i grundlagen utfärdas närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter genom lag. Grundlagsutskottet har av hävd ansett det vara viktigt med tanke på skyddet för personuppgifter att det finns bestämmelser om åtminstone registrerings syfte, innehållet i de registrerade personuppgifterna, tillåtna användningsändamål, inbegripet rätten att lämna ut uppgifterna, och bevaringstiden för uppgifterna i personregister samt den registrerades rättsskydd (GrUU 25/1998 rd). Utskottet har dessutom ansett att dessa omständigheter ska regleras på lagnivå på ett heltäckande och detaljerat sätt. Skyddet enligt 10 § i grundlagen kompletteras av skyddet för privatlivet enligt artikel 8 i konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) samt skyddet för privatlivet och skyddet för personuppgifter, som tryggas i artikel 7 respektive artikel 8 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna. Enligt artikel 52.1 i stadgan ska varje begränsning i utövandet av de rättigheter och friheter som erkänns i stadgan vara föreskriven i lag och förenlig med det väsentliga innehållet i dessa rättigheter och friheter. Begränsningar får, med beaktande av proportionalitetsprincipen, endast göras om de är nödvändiga och faktiskt svarar mot mål av allmänt samhällsintresse, som erkänns av unionen, eller behovet av skydd för andra människors rättigheter och friheter. I artikel 52.3 i stadgan föreskrivs att i den mån som stadgan omfattar rättigheter som motsvarar sådana som garanteras av Europakonventionen ska de ha samma innebörd och räckvidd som i konventionen. I dessa avseenden definierar EU-domstolens domar det centrala innehållet i skyddet för privatlivet och personuppgifter. På samma sätt har artikel 8 i europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna i Europadomstolens rättspraxis ansetts omfatta även skyddet för personuppgifter.

Grundlagsutskottet har ansett det vara viktigt att det i den mån som EU-lagstiftningen möjliggör reglering på det nationella planet tas hänsyn till de krav som de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna ställer när det nationella handlingsutrymmet utnyttjas (GrUU 31/2017 rd och GrUU 25/2005 rd). Utskottet har framhållit att det i en proposition av regeringen finns anledning att särskilt i fråga om bestämmelser som är av betydelse med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna tydligt klargöra ramarna för det nationella handlingsutrymmet (GrUU 14/2018 rd, GrUU 31/2017 rd, GrUU 26/2017 rd, GrUU 2/2017 rd och GrUU 44/2016 rd).

Dataskyddsdirektivet för brottsbekämpning har genomförts nationellt genom dataskyddslagen för brottmål (1054/2018). Dataskyddslagen för brottmål är avsedd att vara den allmänna lagen, som ska kompletteras med speciallagstiftning för de olika förvaltningsområdena (RP 31/2018 rd s. 74). I 5 och 6 § i det första lagförslaget i propositionen är det frågan om en specialreglering som kompletterar den nyss nämnda lagen. I artikel 13.1 i förordningen om e-evidence föreskrivs uttryckligen om den utfärdande myndighetens skyldighet att utan onödigt dröjsmål informera den person vars uppgifter begärs genom en europeisk utlämnandeorder om utlämnande av uppgifter. Bestämmelsen i artikel 13.2 i förordningen om e-evidence tillåter att medlemsstaterna antar bestämmelser genom vilka de gör undantag från informationsskyldigheten i artikel 13.1. I propositionen (5 och 6 § i det första lagförslaget) utnyttjas det nationella handlingsutrymme som avses i artikel 13.2. Utnyttjandet av handlingsutrymmet i artikel 13.3 är bundet till artikel

13.3 i dataskyddsdirektivet för brottsbekämpning (EU) 2016/680 (se närmare i avsnitt 2.1.1 i propositionen).

Det ska finnas ett godtagbart samhälleligt intresse för en inskränkning av skyddet för privatlivet och inskränkningen ska stå i rätt proportion till det eftersträlvade målet. Det betyder att inskränkningarna måste vara nödvändiga för att ett godtagbart syfte ska nås. Inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna är tillåtna bara om målet inte kan nås genom mindre ingrepp i rättigheterna. En inskränkning får inte vara mer genomgripande än vad som är motiverat med hänsyn till hur tungt vägande det bakomliggande samhällsintresset är i relation till det rättsobjekt som ska inskränkas (GrUB 25/1994 rd och t.ex. GrUU 56/2014 rd och GrUU 18/2013 rd). Hänsyn ska också tas till vad som ovan anförts beträffande villkoren för begränsning av rättigheterna enligt artikel 52.1 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna. De föreslagna begränsningarna är nödvändiga för förebyggande, förhindrande, upptäckt, utredning eller lagföring av brott. Dessutom är syftet med begränsningarna att undvika olägenheter för verkställighet av straffrättsliga påföljder samt att undvika att hindra officiella eller rättsliga utredningar, undersökningar eller förfaranden. Begränsningarna kan också behövas för att skydda den allmänna säkerheten, den nationella säkerheten eller andra personers rättigheter och friheter. Ovan nämnda syften har av hävd i Europeiska människorättsdomstolens och EU-domstolens samt högsta domstolens rättspraxis ansetts som sådana vägande samhällsintressen som avses ovan. De har i artikel 13.3 i dataskyddsdirektivet för brott särskilt nämnts som syften vars trygghet legitimerar begränsningar i informationen till användaren.

I lagen ska föreskrivas exakt och noggrant avgränsat om begränsningarna och dessutom ska den registrerade alltid kunna använda sina rättigheter genom förmedling av tillsynsmyndigheten. Den registrerade nekas således inte helt möjligheten att övervaka behandlingen av sina personuppgifter, utan även när rättigheterna inskränks kan den registrerade utnyttja sin rätt indirekt via dataombudsmannen. Genom begränsningen respekteras således den centrala innehållet i den registrerades rättigheter på det sätt som förutsätts i artikel 52.1 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna. Inskränkningarna sträcker sig inte längre än vad som är nödvändigt för att målet ska nås. I förslaget föreslås tre alternativa sätt att göra avvikelser från skyldigheten att informera användaren. Den utfärdande myndigheten kan skuta upp tidpunkten när användaren informeras, delvis begränsa informationen eller helt underlåta att lämna den. Ett beslut om uppskjutande, begränsning eller total underlåtelse förutsätter alltid individuell prövning av den utfärdande myndigheten. Den utfärdande myndigheten ska förvissa sig om att uppskovet, begränsningen eller underlåtelserna i varje enskilt fall är en proportionell och nödvändig åtgärd och välja den åtgärd som innebär den minsta ingreppet i den grundläggande fri- eller rättigheten. Eftersom en total underlåtelse att informera är det kraftigaste ingreppet i den registrerades rättigheter, föreslås det att beslutet om en sådan begränsning ska fattas av domstol på yrkande av den utfärdande myndigheten. Ett beslut om uppskov med att lämna informationen eller om att delvis begränsa den kan fattas av den utfärdande myndigheten. För tydlighetens skull föreslås att det i lagen ska föreskrivas även om att i den händelse att informationen till en person begränsas endast delvis, ska personen till övriga delar informeras så som föreskrivs i artikel 13.1 i förordningen om e-evidence. De föreslagna inskränkningarna har begränsats till det nödvändiga även när det gäller varaktigheten, eftersom uppskovet eller begränsningen av informationen inte får vara längre än tills syftet med begränsningen inte längre riskeras om personen informeras. De föreslagna begränsningarna anses således motsvara kraven i artikel 13.2 i förordningen om e-evidence och artikel 13.3 i dataskyddsdirektivet för brottsbekämpning.

11.6.2 Myndigheternas rätt att få uppgifter

11.6.2.1 Centralmyndighetens rätt till information

Enligt artikel 6.1 i direktivet om e-evidence ska medlemsstaterna i enlighet med sina rättssystem utse en eller flera centralmyndigheter för att säkerställa att direktivet tillämpas på ett enhetligt och proportionellt sätt. Enligt artikel 6.3 i samma direktiv ska medlemsstaterna säkerställa att deras centralmyndigheter samordnar och samarbetar med varandra och vid behov med kommissionen och att centralmyndigheterna förser varandra med lämplig information och lämpligt stöd i syfte att tillämpa detta direktiv på ett enhetligt och proportionellt sätt. Sådan samordning, sådant samarbete och sådant tillhandahållande av information och stöd ska omfatta i synnerhet verkställighetsåtgärder.

I direktiv 6 föreskrivs inte uttryckligen något om den nationellt utsedda centralmyndighetens rätt att få uppgifter. På ovan nämnt sätt hör det ändå till centralmyndighetens uppgifter att säkerställa att direktivet tillämpas enhetligt och proportionellt och till centralmyndigheten ska också lämnas uppgifter för säkerställandet av samarbetet på EU-nivå. Följaktligen kan direktivet anses förutsätta att nationellt utsedda centralmyndigheter har behövlig rätt att få uppgifter. Rätten att få uppgifter kan anses behövlig även med tanke på påförandet av de påföljder som avses i artikel 5 i direktivet om e-evidence.

Direktivet innehåller nationellt handlingsutrymme när det gäller sättet på vilket rätten att få information genomförs. Direktivet lämnar emellertid inte något sådant nationellt handlingsutrymme som skulle göra det möjligt att utesluta vissa kategorier av uppgifter från rätten att få tillgång till information. Däremot tillåter det nationella handlingsutrymmet att vissa villkor ställs för utövningen av rätten till information.

I 2 § i det andra lagförslaget föreskrivs att i Finland är Transport- och kommunikationsverket den centralmyndighet som avses i artikel 6 i direktivet om e-evidence. Enligt 5 § i lagförslaget ska Transport- och kommunikationsverket dessutom få påföra en sådan påföljd som avses i artikel 5 i direktivet. Enligt 2 § 2 mom. i lagförslaget ska Transport- och kommunikationsverket när det utför sina uppgifter enligt lagen ha rätt att trots sekretessbestämmelserna av tjänsteleverantörerna få nödvändig information, nödvändiga redogörelser och nödvändiga handlingar om misstänkt överträdelse av skyldigheterna enligt lagförslaget. Transport- och kommunikationsverkets rätt att få information ska vara bunden till nödvändighetskriteriet. Tjänsteleverantörerna ska lämna informationen utan obefogat dröjsmål och avgiftsfritt.

I sin bedömning av rätten till information har grundlagsutskottet lagt vikt vid om bestämmelserna är heltäckande och exakta samt vid bestämmelsernas innehåll (till exempel GrUU 89/2022 rd, stycke 12). Myndigheternas rätt att få uppgifter och möjlighet att lämna ut uppgifter kan enligt grundlagsutskottets vedertagna utlåtandepraxis gälla för ett visst syfte "behövliga uppgifter", i det fall att lagen ger en uttömmande förteckning över uppgiftsinnehållet. Om innehållet däremot inte anges i form av en förteckning, ska det i lagstiftningen ingå ett krav på att "informationen är nödvändig" för ett visst syfte (se till exempel GrUU 8/2021 rd, stycke 24, och de utlåtanden som nämns där).

Grundlagsutskottet har tagit ställning till en bestämmelse om rätt att få uppgifter som delvis påminner om den som nu föreslås i samband med att utskottet gav ett utlåtande om regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om tillsyn över förmedlingstjänster på nätet och

till vissa andra lagar. Grundlagsutskottet ansåg att i bestämmelsen skulle rätten att få de uppgifter som det vara frågan om antingen bindas till att uppgifterna måste vara nödvändiga för skötseln av de i propositionen avsedda uppgifterna, eller alternativt kunde bestämmelsen preciseras så att de uppgifter som rätten gällde förtecknades, om inte den EU-rättsakt som skulle sättas i kraft hindrade detta (RP 70/2023 rd, GrUU 13/2023 rd, styckena 13–15). I motsats till vad som gäller för den nu föreslagna bestämmelsen, var rätten till information enligt ifrågavarande proposition bunden till att de uppgifter som rätten gällde var nödvändiga för skötseln av uppgifterna endast avseende vissa särskilda kategorier av personuppgifter eller uppgifter som är jämförbara med sådana med tanke på skyddet för privatlivet.

I paragrafen utnyttjas det nationella handlingsutrymme som medges i dataskyddsförordningen, eftersom paragrafen innehåller bestämmelser om behandlingen av personuppgifter som preciserar bestämmelserna i förordningen. När centralmyndigheten behandlar personuppgifter i samband med att den utför sitt uppdrag, blir artikel 6.1 c och 6.1 e i dataskyddsförordningen tillämpliga som rättslig grund. Enligt artikel 6.1 c får personuppgifter behandlas om behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige.

Enligt artikel 6.1 e är behandlingen tillåten när den är nödvändig för utförande av en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning. Med hänsyn till att grunden för den rätt till information som föreslås för centralmyndigheten är att informationen är nödvändig för myndighetens i direktivet och lagen föreskrivna uppgifter, är den primära grunden för centralmyndighetens behandling av personuppgifter artikel 6.1 c i den allmänna dataskyddsförordningen, som bestämmer den registrerades rättigheter.

Enligt artikel 6.3 i dataskyddsförordningen ska grunden för behandlingen fastställas i enlighet med unionsrätten eller en medlemsstats nationella rätt som den personuppgiftsansvarige omfattas av. Det nationella handlingsutrymme utnyttjas med stöd av artikel 6.3 i dataskyddsförordningen, enligt vilken dataskyddsförordningens bestämmelser kan anpassas genom särskilda bestämmelser, till exempel om vilken typ av uppgifter som ska behandlas, de registrerade, utlämnande av personuppgifter och ändamålsbundenhet. När behandlingen grundar sig på artikel 6.1 c i den allmänna dataskyddsförordningen ska medlemsstatens lagstiftning uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas.

De uppgifter som ska lämnas kan också omfatta personuppgifter i samband med brottmålsdomar och brott enligt artikel 10 i den allmänna dataskyddsförordningen. Behandling av uppgifter som hänför sig till fällande domar i brottmål och överträdelser är nödvändig för att en effektiv övervakning av förordningen ska vara möjlig, inklusive eventuellt påförande av påföljdsavgifter. Rätten att behandla personuppgifter som avses i artikel 10 i dataskyddsförordningen grundar sig på bestämmelsen i 7 § 1 mom. 2 punkten i dataskyddslagen, som möjliggör sådan behandling av uppgifter om vilken föreskrivs i lag eller som direkt följer av en uppgift som lagen ålägger den registeransvarige. När det gäller de skyddsåtgärder som dataskyddsförordningen förutsätter, binds i 2 § i det andra lagförslaget i propositionen rätten att få information till nödvändighetskriteriet, vilket fungerar som en sådan skyddsåtgärd som förutsätts i dataskyddsförordningen. Förutom detta iakttas vad som i 6 och 7 § i dataskyddslagen (1050/2018) föreskrivs om behövliga skyddsåtgärder. I 7 § 2 mom. i dataskyddslagen hänvisas till 6 § 2 mom. i samma lag, där det föreskrivs om behövliga och särskilda åtgärder för att skydda den registrerades rättigheter. Det föreslagna nödvändighetskriteriet samt bestämmelserna i 6

och 7 § i dataskyddslagen bedöms innehålla sådana bestämmelser som dataskyddsförordningen förutsätter för skyddande av den registrerades rättigheter och friheter.

Eftersom den nationella lagstiftningen förutsätter att det föreskrivs särskilt om utlämnande av personuppgifter som anses känsliga och uppgifter som ska hemlighållas, bedöms den nationella särregleringen vara nödvändig. Bestämmelsen begränsar centralmyndighetens rätt till sådan information som är nödvändig för skötseln av de uppgifter som föreslås i det andra lagförslaget. Följaktligen kan bestämmelsen anses motsvara allmänna intressen och vara proportionell på det sätt som avses i dataskyddsförordningen.

Den tillsynsuppgift som i propositionen föreslås för centralmyndigheten är i enlighet med direktivet omfattande, varför den förutsätter tillräckliga rättigheter att få information. Eftersom det inte har ansetts möjligt att området för de uppgifter som centralmyndigheten föreslås ha rätt att få tillgång till ska begränsas exaktare, så att den skulle gälla endast vissa uppgifter, binds rätten att få uppgifter i lagförslaget till att uppgifterna ska vara nödvändiga för skötseln av centralmyndighetens uppgift. På ovan nämnda grunder motsvarar förslaget grundlagsutskottet vedertagna praxis i frågor som dessa.

11.6.2.2 Påföljdskollegiets rätt att få information

I 17 § 6 mom. i det första lagförslaget i propositionen finns bestämmelser om påföljdskollegiets rätt att få uppgifter. Den rätt att få information som i propositionen föreslås för påföljdskollegiet är bunden till nödvändighetskriteriet (GrUU 13/2023 rd, styckena 13–15). Med hänsyn till påföljdskollegiets uppgift är det inte möjligt att föreskriva exaktare om rätten till information. Förslaget motsvarar således grundlagsutskottets vedertagna praxis i frågan. Det nationella handlingsutrymme som dataskyddsförordningen medger behandlas ovan i anslutning till bestämmelsen i 2 § 2 mom. i det andra lagförslaget, som gäller utlämnande av sekretessbelagd information. På motsvarande sätt grundar sig bestämmelsen i 17 § 6 mom. i det första lagförslaget på artikel 6.1 c i dataskyddsförordningen, som bestämmer den registeransvariges rättigheter och i förslaget utnyttjas till denna del det nationella handlingsutrymme i artikel 6.3 i dataskyddsförordningen. Rätten att behandla sådana personuppgifter som avses i art 10 i dataskyddsförordningen grundar sig på 7 § 1 mom. 2 punkten i dataskyddslagen, som möjliggör sådan behandling av uppgifter som regleras i lag eller som föranleds av en uppgift som direkt har ålagts den registeransvarige. I fråga om de skyddsåtgärder som förutsätts i artikel 10 tillämpas vad som föreskrivs i 6 och 7 § i dataskyddslagen. Bestämmelsen i 17 § 6 mom. i det första lagförslaget anses motsvara allmänna intressen och vara proportionell på det sätt som dataskyddsförordningen förutsätter samt anses på det sätt som förutsätts i dataskyddsförordningen garantera behövliga skyddsåtgärder för att skydda de registrerades rättigheter och friheter.

11.7 Åland

Enligt 27 § 23 punkten i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) har riket lagstiftningsbehörighet i fråga om rättskipning med beaktande av vad som stadgas i 25 och 26 §, samt i förundersökning, verkställighet av domar och straff samt utlämning för brott. Lagens 25 § gäller förvaltningsrättskipning med anledning av landskapsregeringens beslut och beslut av myndigheter under landskapsregeringen, medan lagens 26 § gäller inrättande av en förvaltningsdomstol i landskapet. Således hör de angelägenheter som avses i förordningen om e-evidence inte till landskapets lagstiftningsbehörighet.

Enligt 18 § 22 punkten i självstyrelselagen för Åland har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om näringsverksamhet med beaktande av vad som stadgas i 11 §, 27 § 2, 4, 9, 12–15, 17–19, 26, 27, 29–34, 37 och 40 punkten samt 29 § 1 mom. 3–5 punkten, dock så att även lagtinget har behörighet att vidta åtgärder för att främja sådan näringsverksamhet som avses i de nämnda punkterna. Enligt 27 § 40 punkten i självstyrelselagen har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om televäsendet. I direktivet om e-evidence är det frågan om regler som gäller utseende av utsedda verksamhetsställen och rättsliga ombud för insamling av bevismaterial i brottmål och genom direktivet åläggs uttryckligen medlemsstaterna skyldigheter. Såsom ovan har konstaterats beträffande förordningen om e-evidence, är insamling av bevismaterial i brottmål verksamhet som omfattas av rikets lagstiftningsbehörighet. Till den del som det är frågan om skyldigheter i anslutning till näringsverksamhet, gäller skyldigheterna i förordningen och i direktivet om e-evidence å andra sidan inte enbart televäsendet.

Även i de angelägenheter som avses i i direktivet är det frågan om angelägenheter som hör till rikets lagstiftningsbehörighet, med hänsyn bland annat till ovan nämnda bestämmelser i 18 § 22 punkten och 29 § i självstyrelselagen. Följaktligen omfattas propositionen inte av landskapets lagstiftningsbehörighet.

På de grunder som anges ovan kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Det är dock frågan om ett nytt förfarande i de bestämmelser som reglerar det gränsöverskridande straffrättsliga samarbetet. Följaktligen är det önskvärt att grundlagsutskottet ger ett utlåtande i saken, särskilt om det första lagförslagets bestämmelser om behöriga verkställande myndigheter, rättsmedel, hemlighållande och tystnadsplikt och avvikelser från skyldigheten att informera användare.

Kläm

Eftersom förordningen om e-evidence innehåller bestämmelser som föreslås bli kompletterade genom lag, och direktivet om e-evidence innehåller bestämmelser som föreslås bli genomföra genom lag, föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder för elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Utfärdande i Finland av europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder

1 §

Myndigheter som är behöriga att utfärda europeiska utlämnandeorder

I enlighet med artikel 4.1 b i Europaparlamentets och rådets förordning om europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder för elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden och för verkställighet av fängelsestraff eller annan frihetsberövande åtgärd till följd av straffrättsliga förfaranden (EU) 2023/1543, nedan förordningen, kan en europeisk utlämnandeorder utfärdas av en anhållningsberättigad tjänsteman som har befogenheter som undersökningsledare vid polisen, Tullen eller Gränsbevakningsväsendet. Den europeiska utlämnandeordern ska då godkännas av en åklagare. Även en domstol kan godkänna ordern.

I enlighet med artikel 4.1 a i förordningen kan en i 1 mom. avsedd europeisk utlämnandeorder också utfärdas av en åklagare.

I enlighet med artikel 4.2 b i förordningen kan en europeisk utlämnandeorder utfärdas av en åklagare eller någon annan anhållningsberättigad tjänsteman som har befogenheter som undersökningsledare vid polisen, Tullen eller Gränsbevakningsväsendet. Den europeiska utlämnandeordern ska då godkännas av en domstol.

I enlighet med artikel 4.1 a och 4.2 a i förordningen kan en i 1–3 mom. avsedd europeisk utlämnandeorder också utfärdas av en tingsrätt, en hovrätt eller högsta domstolen.

2 §

Utfärdande av europeiska utlämnandeorder

En europeisk utlämnandeorder kan i enlighet med artikel 5 i förordningen utfärdas i ett straffrättsligt ärende vars behandling ingår i en i 1 § nämnd myndighets behörighet.

Om det för utfärdandet av en europeisk utlämnandeorder under motsvarande förhållanden i Finland krävs ett beslut av en domstol, ska ett sådant beslut inhämtas som grund för ordern. I samband med ett sådant beslut kan det samtidigt också fattas beslut om det i 1 § avsedda godkännandet enligt artikel 4.1 b och 4.2 b i förordningen.

3 §

Myndigheter som är behöriga att utfärda europeiska bevarandeorder

I enlighet med artikel 4.3 b i förordningen kan en europeisk bevarandeorder i Finland utfärdas av en anhållningsberättigad tjänsteman som har befogenheter som undersökningsledare vid polisen, Tullen eller Gränsbevakningsväsendet. Den europeiska bevarandeordern ska då godkännas av en åklagare. Även en domstol kan godkänna ordern.

En i 1 mom. avsedd europeisk bevarandeorder kan i enlighet med artikel 4.3 a i förordningen även utfärdas av en åklagare.

4 §

Utfärdande av europeiska bevarandeorder

En europeisk bevarandeorder kan i enlighet med artikel 6 i förordningen utfärdas i ett straffrättsligt ärende vars behandling ingår i en i 3 § nämnd myndighets behörighet.

5 §

Skyldighet att informera användaren samt avvikelse från denna skyldighet

Den myndighet som utfärdar en utlämnandeorder ska ge den information som avses i artikel 13.1 i förordningen till användaren genom att uppgifter om den utlämnandeorder som använts vid förundersökningen antecknas i förundersökningsprotokollet eller på något annat lämpligt sätt, om det inte är fråga om en utlämnandeorder som det inte behöver informeras om med stöd av någon annan bestämmelse.

Den myndighet som utfärdar en utlämnandeorder får i enlighet med artikel 13.2 i förordningen skjuta upp eller delvis begränsa informationen till en person eller helt och hållet underlåta att informera personen, om det med beaktande av den registrerades rättigheter är en proportionell och nödvändig åtgärd i syfte att

1) undvika menlig inverkan på förebyggande, avslöjande, utredning av brott eller på åtgärder som avser åtal för brott eller på verkställighet av straffrättsliga påföljder,

2) trygga officiella eller rättsliga utredningar, undersökningar eller förfaranden hos myndigheter,

3) skydda den allmänna säkerheten,

4) skydda den nationella säkerheten, eller

5) skydda andra personers rättigheter.

Den myndighet som utfärdar en utlämnandeorder ska i enlighet med artikel 13.2 i förordningen i de handlingar som gäller utlämnandeordern ange skälen till uppskjutandet, den delvisa begränsningen eller underlåtelsen. Myndigheten ska dessutom i intyget om en europeisk utlämnandeorder lägga till en kort motivering till uppskjutandet, delvis begränsningen eller underlåtelsen.

Om informandet av en person har skjutits upp eller delvis begränsats, tillämpas på utövandet av den registrerades rättigheter via dataombudsmannen 29 § i lagen om behandling av personuppgifter i brottmål och vid upprätthållandet av den nationella säkerheten (1054/2018). En begäran om utövande av rättigheterna ska framställas till dataombudsmannen eller till den utfärdande myndigheten genom en egenhändigt undertecknad handling eller på ett därmed jämförbart bestyrkt sätt eller personligen hos den utfärdande myndigheten. En begäran som framställts till den utfärdande myndighet ska utan dröjsmål överföras till dataombudsmannen.

Om informerandet av en person har begränsats endast delvis i enlighet med 2 mom., ska den utfärdande myndigheten utan dröjsmål informera personen om att uppgifterna lämnats ut till övriga delar i enlighet med artikel 13.1 i förordningen.

Om en användare som avses i artikel 13.1 i förordningen inte är identifierad när beslutet om avvikelse från skyldigheten att informera användaren fattas, ska användaren utan obefogat dröjsmål informeras om den europeiska utlämnandeordern när identiteten har utretts, om inte något annat följer av 2 mom.

6 §

Beslut om avvikelse från skyldigheten att informera användaren

Ett beslut om uppskjutande eller begränsning enligt 5 § 2 mom. ska fattas av den utfärdande myndigheten. En domstol beslutar på yrkande av den utfärdande myndigheten om underlåtelse att ge information enligt 5 § 2 mom. Vid behandlingen och avgörandet av ärendet i domstol iakttas i tillämpliga delar vad som i 3 kap. 1, 3, 8 § och 10 § 1 mom. i tvångsmedelslagen (806/2011) föreskrivs om handläggning av häktningsärenden.

Utöver vad som föreskrivs i 5 § ska vid beslut om uppskjutande, begränsning eller underlåtelse att informera hänsyn dessutom tas till en parts rätt att på behörigt sätt försvara sig eller annars på behörigt sätt bevaka sin rätt i en rättegång.

Ett i 1 mom. avsett yrkande som gäller underlåtelse att informera ska utan dröjsmål tas upp till domstolsbehandling i närvaro av den som framställt yrkandet eller en av denne förordnad tjänsteman som är insatt i ärendet. Ärendet ska avgöras skyndsamt. Vid handläggningen av ett ärende som gäller underlåtelse att informera kan videokonferens eller någon annan lämplig teknisk dataöverföring där de som deltar i handläggningen har sådan kontakt att de kan tala med och se varandra användas. Ärendet får avgöras utan att den person hörs som det begärs uppgifter om genom utlämnandeordern.

Ett beslut i ett ärende som gäller uppskjutande eller begränsning av information eller underlåtelse att informera får inte överklagas genom besvär. Klagan mot beslutet får anföras utan tidsbegränsning. Klagan ska behandlas skyndsamt.

7 §

Ny prövning i händelse av motstridiga skyldigheter

När Finland är den utfärdande staten ska den utfärdande myndigheten göra en ny prövning av den europeiska utlämnandeordern i enlighet med artikel 17 i förordningen. Om den utfärdande myndigheten har för avsikt att upprätthålla utlämnandeordern, ska myndigheten överföra ordern för ny prövning till den domstol som är behörig att behandla åtal i saken. Om utlämnandeordern har krävt godkännande av en domstol i enlighet med 1 §, är även den domstol som har godkänt ordern behörig att på begäran av den utfärdande myndigheten göra en ny prövning ordern i enlighet med artikel 17 i förordningen om e-evidence.

Vid en ny prövning av en europeisk utlämnandeorder i enlighet med artikel 17 iakttas i tillämpliga delar vad som i 3 kap. 1, 3, 8 och 10 § i tvångsmedelslagen föreskrivs om handläggning av häktningsärenden. Ett ärende som gäller ny prövning ska utan dröjsmål tas upp till behandling i domstol och avgöras skyndsamt. Ärendet får avgöras i kansliet utan behandling vid sammanträde, om domstolen anser att det är lämpligt.

Åklagaren ska delta i den i 1–3 mom. avsedda behandling i domstol som gäller förfarandet för ny prövning för att säkerställa att ärendet blir utrett på ett ändamålsenligt sätt, om inte domstolen anser att det är onödigt att höra åklagaren i ärendet.

Vid behandlingen av ärendet kan videokonferens eller någon annan lämplig teknisk dataöverföring där de som deltar i behandlingen har sådan kontakt att de kan tala med och se varandra användas.

Domstolens beslut om ny prövning får inte överklagas genom besvär.

8 §

Registrering av beslut om ny prövning

Den domstol som är ansvarig för en ny prövning av en europeisk utlämnandeorder ska registrera beslutet om ny prövning.

9 §

Sökande av ändring i en europeisk utlämnandeorder

På yrkande av den som en europeisk utlämnandeorder som utfärdats eller godkänts av en åklagare gäller, ska tingsrätten pröva om det finns förutsättningar att utfärda utlämnandeordern. På behandlingen av yrkandet tillämpas vad som i 3 kap. 1 § i tvångsmedelslagen föreskrivs om handläggning av häktningsärenden. Yrkandet ska framställas skriftligen inom 60 dagar från det att personen ska anses ha fått del av utlämnandeordern. Ärendet får även avgöras i kansliet utan behandling vid sammanträde, om tingsrätten anser att det är lämpligt.

Klagan får anföras över en europeisk utlämnandeorder som utfärdats eller godkänts av en tingsrätt eller utfärdats av en hovrätt eller över tingsrättens beslut enligt 1 mom. Klagan ska anföras inom 60 dagar från det att personen ska anses ha fått del av utlämnandeordern eller, i de fall som avses i 1 och 2 mom. ska den utfärdande myndigheten och den åklagare som godkänt utlämnandeordern ges tillfälle att bli hörda.

I de fall som avses i 1 och 2 mom. ska den utfärdande myndigheten och den åklagare som godkänt utlämnandeordern ges tillfälle att bli hörda.

Ändringssökande enligt med denna paragraf hindrar inte att en utlämnandeorder erkänns och verkställs i en annan medlemsstat, om inte den domstol som handlägger saken bestämmer något annat.

10 §

Språket i europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder samt översättning

En europeisk utlämnandeorder och en europeisk bevarandeorder till en mottagare enligt artikel 7 i förordningen ska avfattas på något av de språk som mottagaren uppgett eller på något annat språk som mottagaren godkänner, eller översättas till något av dessa språk.

Den utfärdande myndigheten ska sörja för översättningen av den europeiska utlämnandeordern eller den europeiska bevarandeordern till ett språk som avses i 1 mom. Den utfärdande myndigheten ska också sörja för översättningen av den europeiska utlämnandeordern åt den verkställande myndigheten i enlighet med artikel 9.4 i förordningen.

2 kap.

Erkännande och verkställighet i Finland av europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder

11 §

Fullföljande av ett intyg om en europeisk utlämnandeorder

Helsingfors tingsrätt är den verkställande myndighet som avses i artiklarna 8, 10 och 12 i förordningen. Vid behandlingen och avgörandet av ett ärende iakttas i tillämpliga delar vad som i 3 kap. 1 och 8 § och 10 § 1 mom. i tvångsmedelslagen föreskrivs om handläggning av häktningsärenden.

Ett ärende enligt artikel 12 i förordningen ska utan dröjsmål tas upp till behandling i domstol och avgöras skyndsamt senast inom 10 dagar från mottagandet av anmälan enligt artikel 8. Ärendet får också behandlas i kansliet utan behandling vid sammanträde. I nödsituationer enligt artikel 10.4 i förordningen om e-evidence ska ett ärende avgöras senast inom 96 timmar från mottagandet av anmälan enligt artikel 8.

Beslutet i ärendet får inte överklagas genom besvär.

Den verkställande myndighet som avses i 1 mom. ska i enlighet med artiklarna 10.2 och 12.3 i förordningen fatta beslut utan dröjsmål, om ingen vägransgrund åberopas i enlighet med artikel 12.

Den verkställande myndighet som avses i 1 mom. kan i enlighet med artikel 12.4 i förordningen ställa ett villkor enligt vilket den utfärdande myndigheten i tillämpliga delar ska iaktta bestämmelserna i 7 kap. 3 § och 10 kap. 52 och 55 § i tvångsmedelslagen samt bestämmelserna i 10 kap. 56 § i den lagen om i vilka fall överskottsinformation får användas. Den verkställande myndigheten ska också uppställa andra villkor som behövs med tanke på rättsskyddet för den person som är föremål för åtgärden.

12 §

Registrering av beslut om fullföljande av ett intyg om en europeisk utlämnandeorder

Domstolen ska i ett ärende som avses i 11 § registrera beslutet om fullföljande av ett intyg om en europeisk utlämnandeorder.

13 §

Verkställande myndighet för europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder

I Finland är polisen den verkställande myndighet som avses i artiklarna 10.5, 11.4, 16 och 17 i förordningen.

14 §

Verkställighetsförfarande

Den verkställande myndighet som avses i 13 § ska i enlighet med artikel 16 i förordningen antingen erkänna den europeiska utlämnandeordern eller den europeiska bevarandeordern eller besluta att inte erkänna ordern.

Den verkställande myndighet som avses i 1 mom. kan föra ett beslut genom vilket erkännande har vägrats till åklagaren för fastställelse. Om ett ärende enligt artikel 16 i förordningen inbegriper rättslig prövning som hänför sig till artikel 16.4 f eller 16.4 g eller artikel 16.5 e eller 16.5 f, ska åklagaren efter föredragning av den verkställande myndighet som avses i 1 mom. besluta om erkännande eller vägran av erkännande.

Om ett ärende enligt artikel 16 i förordningen omfattas av tillämpningsområdet för artikel 8 i den förordningen, beslutar Helsingfors tingsrätt på yrkande av den verkställande myndighet som avses i 1 mom. om erkännande eller vägran av erkännande.

De myndigheter som avses i 1–3 mom. är behöriga i fråga om alla order enligt förordningen, även om det med stöd av finsk lagstiftning i ett motsvarande nationellt fall inte är möjligt att inhämta uppgifter eller bestämma att uppgifterna ska bevaras.

Vid i 3 mom. avsedd behandling och avgörande av ett ärende i domstol iakttas i tillämpliga delar vad som i 3 kap. 1, 3, 8 § och 10 § 1 mom. i tvångsmedelslagen föreskrivs om handläggning av häktningsärenden. Ärendet ska utan dröjsmål tas upp till behandling i domstol. Ärendet ska avgöras skyndsamt och senast fem arbetsdagar från mottagandet av ordern, om det är fråga om ett beslut som avses i artikel 16.2 i förordningen. Ärendet ska avgöras skyndsamt när det är fråga om ett beslut som avses i artikel 16.6 i den förordningen. Ärendet får också behandlas i kansliet utan behandling vid sammanträde.

Den verkställande myndighet som framställt ett yrkande ska ges tillfälle att bli hörd i ett ärende som avses i 3 mom. Även åklagaren ska delta i domstolsbehandlingen av ett ärende som avses i 3 mom. för att säkerställa att ärendet blir utrett på ett ändamålsenligt sätt, om inte domstolen anser att det är onödigt att höra åklagaren i ärendet.

Vid behandlingen av ärendet kan videokonferens eller någon annan lämplig teknisk dataöverföring där de som deltar i behandlingen har sådan kontakt att de kan tala med och se varandra användas.

Beslutet i ärendet får inte överklagas genom besvär.

15 §

Registrering av beslut om verkställighetsförfarande

Den verkställande myndigheten ska registrera ett beslut om erkännande.

16 §

Språket i europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder som ska översändas till Finland

Ett intyg om en europeisk utlämnandeorder eller ett intyg om en europeisk bevarandeorder som ska översändas till Finland ska avfattas på finska, svenska eller engelska eller åtföljas av en översättning till något av dessa språk. Den verkställande myndigheten kan också godta ett översänt intyg som avfattas på något annat språk, om det inte finns något annat hinder för godtagandet.

3 kap.

Påföljdsavgift

17 §

Påföljdskollegium

I anslutning till Polisstyrelsen finns ett påföljdskollegium vars uppgift är att påföra påföljder med stöd av denna lag. På kollegiets verksamhet tillämpas inte 4 § 4 mom. i polisförvaltningslagen (110/1992).

Polisstyrelsen utser tre medlemmar till kollegiet, av vilka en till ordförande för kollegiet. För varje medlem utses en suppleant. Kollegiets mandatperiod är fem år.

Medlemmarna och suppleanterna i påföljdskollegiet ska vara erfarna tjänstemän inom polisförvaltningen som är väl insatta i förordningen och dess innehåll. Ordföranden och vice ordföranden för kollegiet ska även ha sådan tillräcklig juridisk sakkunskap som uppgiften förutsätter. Medlemmarna ska agera oberoende och opartiskt i sitt uppdrag.

Påföljdskollegiets beslut fattas efter föredragning. En i 13 § avsedd behörig tjänsteman vid den verkställande myndigheten är föredragande.

Påföljdskollegiet är beslutfört med tre medlemmar. Av de närvarande medlemmarna av kollegiet ska en vara ordförande eller vice ordförande. Beslutet blir den ståndpunkt som majoriteten omfattat.

Påföljdskollegiet har trots sekretessbestämmelserna rätt att avgiftsfritt få de uppgifter som är nödvändiga för skötseln av kollegiets uppgifter.

18 §

Påföljdsavgift för överträdelse eller försummelse av skyldigheterna enligt förordningen

Påföljdsavgift kan av påföljdskollegiet påföras en mottagare som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar

1) skyldigheten enligt artikel 10 i förordningen att bevara, översända eller anmäla uppgifter vid fullföljandet av ett intyg om en europeisk utlämnandeorder,

2) skyldigheten enligt artikel 11 i förordningen att bevara, översända eller anmäla uppgifter vid fullföljandet av ett intyg om en europeisk bevarandeorder,

3) skyldigheterna enligt artikel 13.4 i förordningen att säkerställa konfidentialiteten, sekretessen och integriteten för intyget om en europeisk utlämnandeorder eller intyget om en europeisk bevarandeorder och för de uppgifter som lämnas ut eller bevaras.

Den påföljdsavgift som påförs en juridisk person är minst 1 000 euro och högst två procent av tjänsteleverantörens totala globala årsomsättning under det föregående räkenskapsåret. Den påföljdsavgift som påförs en fysisk person är minst 500 euro och högst 10 000 euro.

Påföljdsavgiftens storlek ska baseras på en samlad bedömning. Vid bedömningen av påföljdsavgiftens storlek ska hänsyn tas till överträdelsens eller försummelsens art, allvarlighetsgrad, upprepning och varaktighet, huruvida överträdelsen eller försummelsen är uppsåtlig eller beror på oaktsamhet, omfattningen och arten av tjänsteleverantörens verksamhet samt tjänsteleverantörens ekonomiska kapacitet.

Påföljdsavgiften ska betalas till staten.

19 §

Avstående från påföljdsavgift

Påföljdsavgift påförs inte, om

1) mottagaren på eget initiativ vidtagit tillräckliga åtgärder för att avhjälpa en i 18 § avsedd överträdelse eller försummelse omedelbart efter att den upptäckts och utan dröjsmål rapporterat

den till den verkställande myndigheten och överträdelsen eller försummelsen inte är allvarlig eller återkommande,

2) överträdelsen eller försummelsen ska anses vara ringa, eller

3) påförande av påföljdsavgift på någon annan än en i 1 och 2 punkten avsedd grund ska anses uppenbarligen oskäligt.

Påföljdsavgift får inte påföras den som misstänks för samma gärning i en förundersökning, en åtalsprövning eller ett brottmål som är anhängigt vid en domstol. Påföljdsavgift får inte heller påföras den som har dömts för samma gärning genom en lagakraftvunnen dom.

Påföljdsavgift får inte påföras en myndighet.

20 §

Preskription av rätten att påföra påföljdsavgift

Påföljdsavgift ska inte påföras, om den inte påförts inom fem år från den dag då överträdelsen eller försummelsen inträffade eller, vid fortsatt överträdelse eller försummelse, inom fem år från den dag då överträdelsen eller försummelsen upphörde.

21 §

Verkställighet av påföljdsavgift

Bestämmelser om verkställigheten av en påföljdsavgift som påförts med stöd av denna lag finns i lagen om verkställighet av böter (672/2002).

22 §

Sökande av ändring i en påföljdsavgift

Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

4 kap.

Särskilda bestämmelser

23 §

Hemlighållande, tystnadsplikt samt begränsningar i användningen av uppgifter

På en europeisk utlämnandeorder eller europeisk bevarandeorder som en behörig myndighet i en annan medlemsstat i Europeiska unionen översänt till Finland och på verkställigheten av ordena i Finland tillämpas vad som föreskrivs om hemlighållande, tystnadsplikt och rätt att få information i ett motsvarande ärende i Finland.

På behandling i domstol av en europeisk utlämnandeorder eller europeisk bevarandeorder som utfärdats av en behörig finsk myndighet samt på bevis, handlingar och uppgifter som överlämnats till Finland med stöd av en europeisk utlämnandeorder som utfärdats av en behörig finsk myndighet tillämpas vad som föreskrivs om hemlighållande, tystnadsplikt och rätt att få information i ett motsvarande ärende i Finland.

Utöver vad som föreskrivs i 1 och 2 mom. ska även de villkor och förfaranden iaktas som myndigheten i en annan medlemsstat i Europeiska unionen har ställt för hemlighållande, tystnadsplikt eller begränsningar i användningen av uppgifterna.

24 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om fastställande av harmoniserade regler för att utse utsedda verksamhetsställen och rättsliga ombud för insamling av elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Genomförande av direktivet

De bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/1544 om fastställande av harmoniserade regler för att utse utsedda verksamhetsställen och rättsliga ombud för insamling av elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden, nedan direktivet, ska iakttas som lag, om inte något annat följer av denna lag.

2 §

Centralmyndighet

Transport- och kommunikationsverket är den centralmyndighet som avses i artikel 6.1 i direktivet. Transport- och kommunikationsverket ska säkerställa att direktivet tillämpas på ett enhetligt och proportionellt sätt.

När Transport- och kommunikationsverket utför sina uppgifter enligt denna lag har verket trots sekretessbestämmelserna rätt att av tjänsteleverantörer få nödvändig information och nödvändiga redogörelser och handlingar om en misstänkt överträdelse av skyldigheterna enligt denna lag. Tjänsteleverantörerna ska lämna informationen utan obefogat dröjsmål och avgiftsfritt.

Transport- och kommunikationsverket samarbetar med övriga medlemsstaters centralmyndigheter och Europeiska kommissionen. Transport- och kommunikationsverket har trots sekretessbestämmelserna rätt att lämna ut uppgifter som verket fått vid utförandet av uppgifter enligt denna lag till Europeiska kommissionen och till centralmyndigheten i en annan medlemsstat i Europeiska unionen, om det är nödvändigt för tillsynen över efterlevnaden av direktivet.

3 §

Utsedda verksamhetsställen och rättsliga ombud

En i artikel 2 led 1 i direktivet avsedd *tjänsteleverantör* som erbjuder tjänster i unionen, och som är etablerad i Finland, ska utse ett eller flera utsedda verksamhetsställen på Europeiska unionens territorium i enlighet med artikel 3.1 a i direktivet.

Om tjänsteleverantören inte är etablerad i Europeiska unionen men erbjuder sina tjänster i Finland, ska tjänsteleverantören utse en eller flera rättsliga ombud på Europeiska unionens territorium i enlighet med artikel 3.1 b i direktivet.

Om tjänsteleverantören är etablerad i en medlemsstat som inte deltar i de rättsliga instrument som avses i artikel 1.2 i direktivet och erbjuder tjänster i Finland, ska tjänsteleverantören utse en eller flera rättsliga ombud på Europeiska unionens territorium i enlighet med artikel 3.1 c i det direktivet.

Det utsedda verksamhetsställe som avses i 1–3 mom. ska vara etablerat i en sådan medlemsstat i Europeiska unionen eller, det rättsliga ombudet ha sin hemvist i en sådan medlemsstat där tjänster erbjuds och där de kan bli föremål för verkställighetsförfaranden. Den valda medlemsstaten ska vara en sådan medlemsstat som deltar i de rättsliga instrument som avses i artikel 1.2 i direktivet.

En tjänsteleverantör som är etablerad i Finland eller erbjuder tjänster i Finland ska ge de utsedda verksamhetsställen eller rättsliga ombud som företräder dem de befogenheter och resurser som behövs för att de beslut och förelägganden som omfattas av tillämpningsområdet för artikel 1.2 i direktivet ska kunna iakttas. Dessutom ska de utsedda verksamhetsställen som är etablerade i Finland eller de rättsliga ombud som har hemvist i Finland genom försorg av den tjänsteleverantör som de företräder få de befogenheter och resurser som behövs för att besluten och föreläggandena ska kunna iakttas.

De utsedda verksamhetsställen eller de rättsliga ombud och de tjänsteleverantörer som avses i denna paragraf är i enlighet med artikel 3.5 i direktivet om e-evidence solidariskt ansvariga för bristande efterlevnad av skyldigheterna. Det solidariska ansvaret är oberoende av avsaknaden av lämpliga interna rutiner mellan tjänsteleverantören och det utsedda verksamhetsstället eller det rättsliga ombudet.

I denna paragraf avsedda tjänsteleverantörer som erbjuder tjänster i Europeiska unionen den 18 februari 2026 är skyldiga att utse de utsedda verksamhetsställena eller de rättsliga ombuden senast den 18 augusti 2026. Sådana tjänsteleverantörer som börjar erbjuda tjänster i Europeiska unionen efter den 18 februari 2026 är skyldiga att utse de utsedda verksamhetsställena eller de rättsliga ombuden inom sex månader från den dag då de börjar erbjuda tjänster i Europeiska unionen.

4 §

Underrättelser och språk

En i artikel 2 led 1 i direktivet avsedd tjänsteleverantör som är etablerad i Finland eller erbjuder tjänster på finskt territorium ska skriftligen underrätta den centralmyndighet som utsetts i enlighet med artikel 6 i det direktivet i den medlemsstat där dess utsedda verksamhetsställe är etablerat eller där dess rättsliga ombud har sin hemvist om kontaktuppgifterna för det verksamhetsstället eller rättsliga ombudet och om alla ändringar av dessa.

I den underrättelse som avses i 1 mom. ska det anges på vilket eller vilka av unionens officiella språk som framställningar kan riktas till det rättsliga ombudet eller utsedda verksamhetsstället. Om tjänsteleverantörens utsedda verksamhetsställe är etablerat i Finland eller tjänsteleverantörens rättsliga ombud har sin hemvist i Finland, ska de språk som det underrättas om inbegripa åtminstone finska eller svenska.

Om en tjänsteleverantör utser flera utsedda verksamhetsställen eller flera rättsliga ombud i enlighet med artikel 3.1 i direktivet om e-evidence ska tjänsteleverantören i den underrättelse som avses i 1 mom. i denna paragraf ange det exakta territoriella tillämpningsområdet för

utseendet av dessa utsedda verksamhetsställen eller rättsliga ombud. I underrättelsen ska det anges på vilket eller vilka av de officiella språken i unionen eller medlemsstaterna som framställningar kan riktas till vart och ett av de utsedda verksamhetsställena eller de rättsliga ombuden.

Transport- och kommunikationsverket ska offentliggöra den information som det underrättas om i enlighet med 1–3 mom. på en särskild webbsida hos det europeiska straffrättsliga nätverket. Informationen ska uppdateras regelbundet.

5 §

Påföljdsavgift för tjänsteleverantörer

Transport- och kommunikationsverket kan påföra en sådan i artikel 2 led 1 i direktivet avsedd tjänsteleverantör som erbjuder tjänster i unionen en påföljdsavgift, som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar

1) skyldigheten enligt 3 § 1–4 eller 7 mom. att utse ett utsett verksamhetsställe eller ett rättsligt ombud på Europeiska unionens territorium,

2) skyldigheten enligt 3 § 5 eller 7 mom. att ge sina utsedda verksamhetsställen eller rättsliga ombud behövliga befogenheter och resurser,

3) skyldigheten enligt 4 § 1, 2 eller 3 mom. att underrätta om kontaktuppgifterna för verksamhetsstället eller det rättsliga ombudet och om alla ändringar av dessa samt om på vilket eller vilka av unionens officiella språk som framställningar kan riktas till det rättsliga ombudet eller utsedda verksamhetsstället.

6 §

Påföljdsavgiftens storlek och bedömning av den

Påföljdsavgiftens storlek ska baseras på en samlad bedömning. När avgiftens storlek bestäms ska hänsyn tas till

1) överträdelsens art och varaktighet samt hur allvarlig och återkommande överträdelsen är,

2) omfattningen och arten av tjänsteleverantörens verksamhet samt tjänsteleverantörens ekonomiska kapacitet,

3) huruvida överträdelsen är uppsåtlig eller beror på oaktsamhet.

Den påföljdsavgift som påförs en tjänsteleverantör är minst 1 000 euro och högst 100 000 euro.

Påföljdsavgiften ska betalas till staten.

7 §

Avstående från påföljdsavgift

Påföljdsavgift påförs inte, om

1) tjänsteleverantören på eget initiativ har vidtagit tillräckliga åtgärder för att avhjälpa en i 5 § avsedd överträdelse eller försummelse omedelbart efter att den upptäckts och utan dröjsmål rapporterat den till Transport- och kommunikationsverket och överträdelsen eller försummelsen inte är allvarlig eller återkommande,

2) överträdelsen eller försummelsen av skyldigheten ska anses vara ringa, eller

3) påförande av påföljdsavgift ska anses vara uppenbart oskäligt på någon annan än en i 1 eller 2 punkten avsedd grund.

Påföljdsavgift får inte påföras en myndighet.

8 §

Preskription av rätten att påföra påföljdsavgift

Påföljdsavgift får inte påföras, om det har förflutit mer än fem år sedan överträdelsen eller försummelsen har skett. Om överträdelsen eller försummelsen har varit fortlöpande räknas den femåriga tidsfristen från det att överträdelsen eller försummelsen har upphört.

9 §

Verkställighet av påföljdsavgift

Bestämmelser om verkställigheten av påföljdsavgiften verkställs finns i lagen om verkställighet av böter (672/2002).

10 §

Sökande av ändring i förvaltningsdomstol

Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

11 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

På beslut och förelägganden som har översänts före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

3.

Lag

om ändring av 1 § i lagen om verkställighet av böter

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om verkställighet av böter (672/2002) 1 § 2 mom. 60 punkten, sådan den lyder i lag 860/2025, samt
fogas till 1 § 2 mom., sådant det lyder i lagarna 416/2025 och 860/2025, nya 61 och 62 punkter som följer:

1 §

Lagens tillämpningsområde

På det sätt som föreskrivs i denna lag verkställs också

60) avgift för trafikförseelse enligt 122 § i lagen om transport av farliga ämnen inom Försvarsmakten och Gränsbevakningsväsendet (849/2025),

61) en påföljdsavgift enligt 18 § i lagen om europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder för elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden (/),

62) en påföljdsavgift enligt 6 § i lagen om fastställande av harmoniserade regler för att utse utsedda verksamhetsställen och rättsliga ombud för insamling av elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden (/).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 27 november 2025

Statsminister

Petteri Orpo

Justitieminister Leena Meri

3.

Lag

om ändring av 1 § i lagen om verkställighet av böter

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om verkställighet av böter (672/2002) 1 § 2 mom. 60 punkten, sådan den lyder i lag 860/2025, samt
fogas till 1 § 2 mom., sådant det lyder i lagarna 416/2025 och 860/2025, nya 61 och 62 punkter som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

1 §

Lagens tillämpningsområde

Lagens tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om verkställighet av följande administrativa påföljder av straffkaraktär:

60) avgift för trafikförseelse enligt 122 § i lagen om transport av farliga ämnen inom Försvarsmakten och Gränsbevakningsväsendet.
(ny)

(ny)

Denna lag innehåller bestämmelser om verkställighet av följande administrativa påföljder av straffkaraktär:

60) avgift för trafikförseelse enligt 122 § i lagen om transport av farliga ämnen inom Försvarsmakten och Gränsbevakningsväsendet,

61) en påföljdsavgift enligt 18 § i lagen om europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder för elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden (/),

62) en påföljdsavgift enligt 6 § i lagen om fastställande av harmoniserade regler för att utse utsedda verksamhetsställen och rättsliga ombud för insamling av elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden (/).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Justitieministeriets förordning

om ändring av 1 och 2 § i justitieministeriets förordning om handläggning av häktningsärenden och andra brådiskande ärenden vid tingsrätter i vissa fall

I enlighet med justitieministeriets beslut
fogas till 1 § i justitieministeriets förordning om handläggning av häktningsärenden och andra brådiskande ärenden vid tingsrätter i vissa fall (953/2013), sådan paragrafen lyder i förordning 184/2018, en ny 4 punkt, och till 2 § 1 mom., sådant det lyder i förordning 80/2017, en ny 5 punkt som följer:

1 §

Tillämpningsområde

I denna förordning finns bestämmelser om de tingsrätter som i brådiskande fall

4) är behöriga att handlägga ärenden enligt 2 kap. 11 och 14 § i lagen om europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder för elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden (/).

2 §

Jour

Med jour avses tingsrättens beredskap att inom sitt jourområde på första maj, midsommaraftonen, självständighetsdagen, julaftonen samt på lördagar, söndagar och på kyrkliga helgdagar som infaller på någon annan veckodag

5) ta emot anmälningar om europeiska utlämnandeorder samt handlägga och avgöra ärenden som gäller dem i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1543 och lagen om europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder för elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden (/).

Denna förordning träder i kraft den 20 .